SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN
TOIMITUKSIA 193. OSA

KARJALAN KIELEN NÄYTTEITÄ

I

TVERIN JA NOVGORODIN KARJALAA

V. ALAVAN, K. F. KARJALAISEN,
JOH. KUJOLAN JA V. R. PETRELIUKSEN
KERÄELMIÄ

JULKAISSUT

EINO LESKINEN

HELSINKI 1932

HELSINKI 1932

SUOMAL. KIRJALL. SEURAN KIRJAPAINON OY.

Alkulause.

Noin vuosi sitten Suomalaisen Kirjallisuuden Seura päätti tekeillä olevan karjalan kielen sanakirjan aineksien poimimistyötä helpottaakseen julkaista sarjan karjalan kielen näytteitä, sarjan, joka edustaisi mahdollisimman monia eri murteita ja käsittäisi kaiken S.K.S:n arkistossa olevan käyttökelpoisen aineksen ja tutkijoilta mahdollisesti saatavat lisät. Tekstijulkaisun toimitustyöstä huolehtimaan Seura määräsi allekirjoittajan.

Ensimmäisenä osana päätettiin julkaista K. F. Karjalaisen ja V. Alavan v. 1895 ja Joh. Kujolan v. 1913 T v e r i n läänin sekä Joh. Kujolan v. 1911 ja V. R. Petreliuksen v. 1892 N o v g o r o d i n läänin karjalaisilta keräämät sadut, sananparret, arvoitukset y.m.s. — Kaikki nyt ilmestyvät kielennäytteet eivät tosin ole varsinkaan opetustarkoituksia varten riittävän tarkasti ja johdonmukaisesti transskriboidut. V. Alavan ja V. R. Petreliuksen tekstit on nim. kerätty nimenomaan kansanrunouden näytteiksi ja edellinen on suorittanut muistiinmerkitsemisensä pikakirjoituksen avulla. - Kuitenkin k.o. tekstien julkaisemista kaikkine puutteellisuuksineenkin pidettiin tärkeänä sen vuoksi, että mainituilta karjalaisen asutuksen väkirikkaimmilta seuduilta ei ole Suomessa julkaistu muitakaan kielennäytteitä lukuunottamatta Heikki Ojansuun v. 1907 toimittamassa, jo loppuunmyydyssä »K a r j a l a n k i e l e n o p p a a s s a» sekä Joh. Kujolan v. 1922 julkaisemassa saman teoksen uusintapainoksessa olevia tekstejä, joista osa sisältyy tähän kirjaseen. Tällä hetkellä ei myöskään tunnu olevan minkäänlaisia uusien kielennäytteiden saamistoiveita. Kansanrunousnäytteiksi kerätyillä teksteillä, jotka on muistiinpantu suhteellisen karkeaa äännekirjoitusta käyttäen ja varsinkin niillä, jotka — kuten V.

Alavan tekstit —, on muistiinmerkitty pikakirjoituksen avulla, on usein pnolellaan se etu, että niiden kielen tuoreus ja mehevyys, vieläpä fraseologiakin on säilynyt paremmin kuin tarkempaa transskriptiota käyttäen kirjaanpantujen kielennäytteiden. Kertojan on nim. täytynyt sanella viimeksimainitut lauseittain, vieläpä usein kerrata sanottavansa kahdesti tai kolmestikin.

Tekstejä painokuntoon valmistettaessa on suoritettu jonkunverran merkinnän tasoittamista ja normaalistamista, josta seuraavassa.

K. F. Karjalaisen teksteistä (kerätyt kesällä 1895; käsikirjoitus on S.K.S:n kansanrunousarkistossa n:o III. F. 12. 7) on aikaisemmin julkaistu seuraavat: Saduista: 1) n:o 2 (alkaa s. 3) v. 1907 Ojansuun »Karjalan kielen oppaassa» ss. 32—35 »Talonpoika ja tuuli»-nimisenä; 2) n:o 5 (alkaa s. 8) Ojansuun edellä mainitussa teoksessa ss. 28—31 ja v. 1922 Joh. Kujolan »Karjalan kielen oppaassa» ss. 36—39, kummassakin »Metsän haltialle luovutettu poika»-nimisenä; 3) n:o 16 (alkaa s. 21) Ojansuun ed. main. teoksessa ss. 25—28 otsakkeella »Paholaisen ottama lapsi» varustettuna. Parannussanoista on julkaistu aikaisemmin n:o 4 *»ožuandahine»* (s. 28) Ojansuun KKO:ssa s. 35 ja Kujolan KKO:ssa ss. 39—40 »Kivun sanat»-nimisenä. Kaikki parannussanat sekä laulujen n:ot 2 (s. 29) ja 7 (s. 33) ovat julkaistut myös »Suomen Kansan Vanhojen Runojen» II:ssa osastossa Tverin Karjalan runojen joukossa. Kunkin SKVR II:ssa ennen julkaistun näytteen jälkeen olen merkinnyt viittauksen siihen. — Karjalaisen käsikirjoituksen transskriptio on muutettu n.s. karkean transskription mukaiseksi, mikä on aiheuttanut seuraavat muutokset: 1) pitkät vokaalit on merkitty tavallisella pitkän vokaalin merkillä (esim. ū) Karjalaisen käyttämän kahden lyhyen vokaalin merkin (uu:n) asemesta; 2) affrikaatan merkkinä on K:n yksinomaisen ţš:n sijasta käytetty č-merkkiä alkuperäisen mpi-, čč:tä alkuperäisen avotavun edessä. Nämä muutokset myöskin Ojansuu on tehnyt K. F. Karjalaisen tieten ja suostumuksella jo mainitussa teoksessaan julkaisemiinsa teksteihin. Samassa asussa myöskin Kujola on ne julkaissut. Nyt on lisäksi vain poistettu kaikki isot kirjaimet näistä samoin kuin tämän kokoelman kaikista muistakin teksteistä. — Mainittakoon, että SKVR:hin painetut tekstit on

mainitun kokoelman toimitusperiaatteiden mukaisesti julkaistu muuttamattomina.

V. Alavan tässä kokoelmassa olevia tekstejä (kerätyt kesällä 1895; käsikirjoitus S.K.S:n arkistossa: IV:o-side »Kansanrunouskokoelma Tverin läänin karjalaisalueilta II») ei tiettävästi ole tätä ennen julkaistu. — Myöskin hänen käyttämänsä kirjoitustapa on, muistiinpanijan kanssa neuvoteltua ja suostumuksella, muutettu »karkean transskription» mukaiseksi. Muutokset ovat seuraavat: 1) alleviivauksella varustettu äänteen merkki (esim. a̲, ä̲, o̲, i̲, k̲, v̲ j.n.e.), joka A:n ilmoituksen mukaan tarkoittaa k.o. äänteen puolipituutta, on korvattu sovitulla puolipituuden merkillä, s.o. (esim. à, å̀, ò, ì, k̀, v̀ j.n.e. 2) pitkät vokaalit (uu, ii j.n.e.) on merkitty tavallisella pitkän vokaalin merkillä (ū, ī j.n.e.); 3) ng̀ (nk) on korvattu ŋg:llä (ŋk:lla); 4) *e*, »silmukka-e», on korvattu ę:llä (esim. jęgèh) 5) t̨ > č, t̨t̨ > čč, samoin kaikissa asemissa esiintyvä tš > č ~ čč (saman periaatteen mukaan kuin K. F. Karjalaisen samoilta paikoilta muistiinpanemissa kielennäytteissä). 6) adessiivi-allatiivimuodoissa -lla, -llə, -llę, -lle (resp. -llä, -llə, -llę, -lle)-päätteet, joissa A:n ilmoituksen mukaan loppuvokaalina on »epämääräinen» a (resp. ä), on korvattu -lla (resp. -llä)-asulla. (Huomattakoon, että Karjalaisen teksteissä ei tavata lainkaan -lle:llistä allatiiviä); 7) alkup. **ä*:n (**ǟ*:n) edustajina tavattavat -oa- -ua-, -o̯a, -o͡a, (resp. -eä, -iä- j.n.e.) -diftongit on korvattu o̯a:lla (resp. e̯ä:llä), jota merkintätapaa Alava itsekin on muutaman kerran käyttänyt. Näiden diftongien ensi komponentin laadusta Alavan käsikirjoituksessa mainitaan useassa kohdassa (esim. käsikirj:n n:o 21, s. 10, aliviite): »o (s.o. diftongin ensi komponentti) on *o*:n ja *u*:n välinen äänne»; 8) muutamia kertoja redusoituneen e:n merkkinä käytetty ę on korvattu ə:llä; 9) käsikirjoituksen loppuheittoisissa muodoissa tavattava geminaattakonsonantti (esim. täss) on korvattu yksinäiskonsonantilla (täs), paitsi vokaalialkuisten saneiden edessä, jolloin geminaatta on säilytetty; 10) tavallisen oikeinkirjoituksen mukainen loppuheittoisten saneiden heittomerkki on poistettu; 11) y > ü; 12) muutamia aivan ilmeisiä kirjoitusvirheitä, jotka samassa sadussa ovat toisessa paikassa oikein merkityt, on korjattu. — Muuten käsikirjoitusta on seurattu tarkoin, jopa siinä määrin, että transskriptio-virheetkin on painettu näky-

viin, mutta julkaisijan mielestä virheellisesti merkityt äänteet ja äänneyhtymät on osoitettu kursivoinnilla.

Joh. Kujolan tveriläisistä teksteistä (kerätyt kesällä 1913) on aikaisemmin julkaistu n:o 4 (*koroľi da paįńen*, ss. 98—100) v. 1922 edellämainitussa Kujolan KKO:ssa (ss. 33—36). — Novgorodilaisista teksteistä (kerätyt kesällä 1911; alkuperäinen käsikirjoitus SKS:n arkistossa: kartuntaluettelon n:o 4134; III. C. 2. 6) on aikaisemmin julkaistu n:o 5 (*īvana hõ^{u}ǩańe*, ss. 131—132) ed. main. Kujolan teoksessa ss. 31—33. — Mainitut sadut julkaistaan nyt hieman tarkemmassa, alkuperäisten käsikirjoitusten mukaisessa asussa. SKS:n kielitieteellisen valiokunnan päätöksen mukaisesti ja muistiinmerkitsijän itsensä suostumuksella lehtori Kujolan tekstien tavunalkuisen į-äänteen tähänastinen *į* (*ị*)-merkki on korvattu *j*:llä. — Muita suoranaisia muutoksia ei ole tehty.

V. R. Petreliuksen tekstit ovat kerätyt kevättalvella 1892. (Alkuperäinen käsikirjoitus S.K.S:n arkistossa: kl. n:o 5151.) Seuran hallussa oli näitä tekstejä alkuaan yksi puhtaaksikirjoitettu kappale, jonka mukaan ladonta suoritettiin. Korjausluvun kestäessä pankinjohtaja Petrelius lähetti kuitenkin kaikki v:n 1892 keräysmatkaansa koskevat paperit ja niiden joukosta löytyi, paitsi toisia puhtaaksikirjoitettuja kappaleita, myöskin alkuperäisiä konsepteja. Näin ollen hänen tekstiensä lopullinen äänneasu on voitu tarkistaa kolmestakin toisinnosta. Lauserakenteellisesti toisistaan eroavat toisintojen kohdat on osoitettu aliviitteillä. Ne sanat, jotka normaalikappaleena pidetystä ensimmäisestä toisinnosta puuttuvat, mutta toisissa kappaleissa esiintyvät, on pantu hakasulkujen ([— — — —]) väliin. Päinvastainen tapaus, siis: normaalikappaleessa on, mutta toisinnoista puuttuu, on osoitettu rivin yläreunassa olevilla puolihakasilla (^{l}— — — — —^{l}). Rivin alareunassa olevia puolihakasia ($_{\text{l}}$— — — — —$_{\text{l}}$) on käytetty osoittamaan toisintojen normaalikappaleesta poikkeavaa sanajärjestystä; toisintojen sanajärjestys on tällöin ilmoitettu aliviitteessä. Petreliuksenkin kirjoitustapa on muutettu n.s. karkean transskription mukaiseksi, jolloin on suoritettu seuraavat normaalistamiset: 1) pitkien vokaalien merkitseminen kahden perättäisen lyhyen vokaalin merkin asemesta tavallisella pitkän vokaalin merkillä (esim. ii > ī j.n.e.); 2) y > ü; 3) tš, tt > čč, tš, t > č;

4) nj > ńń, lj > ll', dj > d'd' j.n.e.; 5) kj > k'; 6) ŋg (ng) > ŋg, ŋk (nk) > ŋk j.n.e. — Myöskin P:n tekstien ne kohdat, jotka julkaisijan mielestä ovat, syystä tai toisesta, virheellisessä äänneasussa, on osoitettu kursivoinnilla. Mahdollisen virheellisyyden osoittamista ei kuitenkaan ole voitu täydelleen toteuttaa; niinpä esim. palataalistumismerkin puuttumisen vuoksi ei ole kursivointia suoritettu muulloin kuin aivan poikkeustapauksissa. — Merkinnän suhteellisen vähäisen tarkkuuden vuoksi näitä tekstejä, samoinkuin paikoin V. Alavan tveriläisiäkin, vain varovaisesti voitaneen käyttää äännehistoriallisiin tarkoituksiin.

Jokaisen sadun, sananparren, arvoituksen j.n.e. jäljessä hakasuluissa ([— — — — — —]) oleva numero viittaa k.o. sadun j.n.e. alkuperäisen käsikirjoituksen järjestysnumeroon. Mikäli on ollut tarvis viitata vielä toiseenkin paikkaan, esim. konseptiin tai Suomen Kansan Vanhoihin Runoihin, on viittausnumero sijoitettu samojen hakasien väliin.

Lehtori Joh. Kujola on tätä julkaisua varten verrannut tekstinsä alkuperäisiin muistiinpanoihinsa ja hallussaan oleviin Novgorodin-karjalaisiin sanakokoelmiin sekä lukenut yhden tveriläisten ja kaksi novgorodilaisten tekstiensä korjausvedosta. Reviisori V. Alava ja pankinjohtaja V. R. Petrelius ovat auliisti antaneet pyytämiäni, heidän tekstejänsä koskevia lisätietoja. Pyydän täten lausua heille kaikille avuliaisuudestaan sulimmat kiitokseni. Samoin tahdon erikoisesti kiittää tri E. A. Tunkeloa, joka julkaisutyötä suorittaessani on minua kaiken aikaa arvokkailla neuvoilla avustanut.

Helsingissä maaliskuun 4. p:nä 1932.

Eino Leskinen.

Sisällysluettelo

sekä

tietoja kielennäytteiden muistiinpanopaikoista ja kertojista.

Sivu

Alkulause III
Sisällysluettelo y. m. VIII

TVERIN KARJALAA 1

I. K. F. KARJALAISEN keräelmät v:lta 1895 1

A. Satuja 1
a. *Bježeck* (*Бѣжецкій уѣздъ*) 1
aa. Zaručča (*Заручье; Заручевская волость*) ... 1
1—8: Seľčan kylästä (Село Сельцы) 1
Kertojat tuntemattomia
ab. Tresna (*Трестенская волость*) 14
9—11: Tresnan kylästä (C. Тресна) 14
Kertoja: 12-vuotias Kost'a Sergejov
12—15: Basmanovan kylästä (C. Бачманова) ... 16
Kertoja: 55-vuotias Iivana Mikinpoika Sobolev
a. *Vesjogonsk* (*Весьегонскій уѣздъ*) 21
aa. Čamerova (*Чамеровская вол.*) 21
16—18: Čistoje Dubrovan kylästä (C. Чистое Дуброво) 21
Kertojat tuntemattomia

B. Parannus- y.m. sanoja 26
a. *Bježeck* 26
aa. Zaručča 26
1—3: Seľčan kylästä 26
Kertojat tuntemattomia
ab. Tolmaču (*Толмачевская вол.*) 28
1—6: Tolmačun kylästä (C. Толмачи) 28
Kertojat tuntemattomia

C. Lauluja 29
a. *Bježeck* 29
aa. Zaručča 29
1: Seľčan kylästä 29
Sanelija tuntematon
ab. Tolmaču 29
2—12: Tolmačun kylästä 29
Sanelijat tuntemattomia
ac. Tresna 35

13: Tresnan kylästä 35
Sanelija: (edellä mainitun) Kost'a Sergejovin äiti

II. V. Alavan keräelmät v:lta 1895 37

A. Satuja 37
a. *Bježeck* 37
aa. Tolmaču 37
1—8: Tolmačun kylästä 37
Kertojat:
1—7: Loša Kirilov, 16:vuotias briha 37
8: Vaśśa Kirilov, («Kirilovan Vaśśa»), vanha tyttö 61
ab. Tresna 62
9—18: Tresnan kylästä 62
Kertojat:
9: »Prokko»-déädö 62
10: »Malo»-niminen vanha nainen ... 63
11—16: Staarostan 13-vuotias »Usti»-niminen tytär 65
17, 18: Staarostan »Maŕu»-niminen tytär 72
b. *Vyšnij Voločok* (*Вышневолоцкій уѣздъ*) 73
aa. Kozlova (*Козловская вол.*) 73
19: Kozlovan kylästä (С. Козлово) 73
Kertoja: »Maŕu», 66-vuotias nainen

B. Sananparsia 74
a. *Bježeck* 74
aa. Tolmaču 74
1—442: Tolmačun kylästä
Kertojat:
1—139: Vasilisa Kirilov, («Kirilovan Vaśśa») 74
140, 441: tuntematon Tolmačun- nainen 88
442: » » mies ... 88
443, 444: Vaśil'kovan kylästä (С Васильково) 88
Kertoja: tuntematon Vaśil'kovan-mies (Tolmačussa) 88

C. Arvoituksia 88
a. *Bježeck* 88
aa. Tolmaču 88
1—20: Tolmačun kylästä 88
Kertojat:
1 ja 2: Ol'a (= Jelena) Orlov, yli 50-vuotias nainen

3: Loša Kirilov (»Kirilovan Loša»), 16-vuotias briha
4—20: Kertojat tuntemattomia
ab. Tresna 89
21—25: Tresnan kylästä 89
Kertoja: Staarostan 13-vuotias, Ustiniminen tytär
b. Vyšnij Voločok 89
aa. Kozlova 89
26—61: Kozlovan kylästä 89
Kertoja: Maŕu-niminen, 66-vuotias nainen
ab. Zoabrova (*Заборовская вол.*) 91
62: Ivańkovan kylästä (С. Иваньково) ... 91
Kertoja tuntematon

D. Uskomuksia, tapoja, taikoja 91
a. *Bježeck* 91
aa. Tolmaču 91
1—68: Tolmačun kylästä 91
Kertojat:
1— 5: Jyrgi Orlov, 26-vuotias briha ... 91
6: Simanihan Vaśśa, vanha tyttö ... 91
7—66: Vasilisa Kirilov (»Kirilovan Vaśśa») 91
67: »eräs nuorempi nainen» 94
68: »eräs vanha nainen» 94

III. Joh. Kujolan v. 1913 keräämiä satuja 95
a. *Vesjogonsk* 95
aa. Čamerova 95
1—4: Čistoje Dubrovan kylästä 95
1. *bajari da лakeį* 95
2. *pappi da mužikka* 96
3. *pappi da kazakka* 98
4. *korol'i da paįmen* 98
Kertoja: Nikifor Krajuhin, 73-vuotias
ab. Martinova (*Мартыновская вол.*) 101
5 ja 6: Pokriškinan kylästä (С. Покрышкина) ... 101
5. *bajaŕi da vora vańka* 101
6. *svätoį fedora* 103
Kertoja: Kuźma Iń'eikin, 70-vuotias

NOVGORODIN KARJALAA 105

I. Tihvin (*Тихвинскій уѣздъ*) 105
Tarantajev (*Тарантаевская вол.*) 105
Joh. Kujolan v. 1911 keräämiä satuja 105
a. Birčovan kylästä (С. Бирючево) 105
1. *kaźi šuąppoįśśa* 105

Kertoja: Feodor Nikolajev Nikanov (= »Mikulaa Fed'a»)
2. *seńka vodovoza* 110
Kertoja: sama kuin edellisen
3. *kolme bohatterie* 118
Kertoja: sama kuin edellisen
4. *iva dvoŕańin* 121
Kertoja: Ivan Nikanov
b. Loginovan kylästä (С. Логиново) 131
5. *ivana hō^{u}kańe* 131
Kertoja: Semen Romanov Boitsov
c. Zabil'ńan kylästä (С. Забѣлина) 133
6. *tš̀igana da pappi* 133
Kertoja: »Krimskoi starikka»

II. Valdai (*Валдайскій уѣздъ*) .....

Ivantjeva (*Ивантѣевская вол.*) 134

V. R. Petreliuksen keräelmiä v:lta 1892 ... 134

A. Satuja 134
a. Ńebeličan kylästä (С. Небылицы) 134
Kertojat:
1: Grigorij Rokobejev Drubskij, 23-vuotias 134
2: Staršinan 23-vuotias poika 135
3: Aleksei Konstantinov Štšamorov, 22-v. ... 135
4, 5: Nikolai Baranov, 22-vuotias 136
6: Semen Ivanovitš, n. 50-vuotias 137
7: Staarostan poika 138
8, 9: Grigorij Mihailov, 30-vuotias 139
10: Staršina 141
11: Grigorij Semenov, 36-vuotias 141
12: Jegor Kusmin, 23-vuotias 142
13: »45-vuotias mies» 147
14, 15: »sokea mies» 147
16—19: kertojat tuntemattomia 148
b. Starinan kylästä (С. Старина)..... 154
20. Kertoja: Nikifor Ivanov Tsaretskov, 12-v. 154
c. Makušinan kylästä (С. Макушина)..... 158
21, 22: Kertojat tuntemattomia 158
d. Tuntemattomista kylistä 160
23—25: Kertojat tuntemattomia

B. Arvoituksia 162
a. Ńebeličan kylästä 162
1—55: Kertojat tuntemattomia.

Tverin karjalaa.

I.

K. F. KARJALAISEN keräelmät v:lta 1895.

A. Satuja.

a. Bježeck.

aa. Zaručča.

1.

oľi muamoлıa poiga, ahto ľiän ovinon. ovinon ahto, šīd'ä puimah nouži huomnekšeлıa. puičči ovinon. akkańe jäi, ľäńen rodnoi muamo, kod'ih. rubei ľiän huomnekšeлıa ṕer'tie ľäṁṁiť-täṁäh. лaŋgei ķiuguaлda üľäľiäńdä haлgo лattieлla. лattieлla лaŋgei, i akkańe, ťäṁä buabo rubei iťķeṁäh. »oľiś ku ṁiuлa vunukkańe, poigańe, ṁīn oľiś tappan ṁiuлda vunukan.» — a poiga tuľi guomnoлda puimašta. — »ṁid'ä šie muamo iťet?» »a ka ṁid'ä, kannettuлapšut, oľiś ku šiuлa poigańe, ṁiuлa vunukka, oľiś ťäľľä haллoлıa tappan.» — a poiga muamoлah šanou: »oh muamo, muamo. ṁin šie glūpaлdi iťet, e◡oлe ṁiun mučoлla vačašša poijaišťa.» — i naiṅe ľiänen, ṁiṁńa tuľi tahmošta, i muatkoh i šanou, što poiga īvana bŕüžiu. »ka oľiś-ku ṁiuлa vunukka, i šiuлa poigańe, oľiś tappan: haлgo лaŋgei ķiuguaлda muaľi». — nokko jäľľeśti šid'äže iťķeṁäh ṁiṁńa. a poiga šiäńd'ü naiźen da muamon ṕiäľľä. »ľäľien», šanou, »ṁie raľvahah, a kun ľöüv́än i ṁiän glūpembie ťeid'ä i tuлen jäŕeľľäh ťei-ľüö eľäṁäh i šüöťťäṁäh ťeid'ä, a kun en ľöüv́ä, en i tuлe.» —

ľäķśi ťäṁä mužikka, ŕišťi šiľṁät da ľäķśi v́ieraнaлla raннaлla, ṁäńi aštū илdapuoлeh; ṕäiv́äńe лaškieččemašša. — ķüľbi mužikka ķüľüššä, šovan ṕiäľľä pańi mužikka, a kuadeida ei šua. ķäšķi

omалла uaiźелла kahелла ќiäl'lä ṕid'iä kuadeida a iče i uouži ќül'ün katokšuon ṕiäl'lä i skokahti kuadeih. ükśi jaлga udaldu kuadeih, sopl'ah, i лaŋgei mužikka ќül'liu. liän i toiźičči nouži. toiźičči ei ugod'iu kuadeih, i лaŋgetešša udaлdu naišta ńeńiä vaš; l'äkśi naiźelda ńeńäštä veŕi vuodamah. naińe i rubei itќeńäh a mužikka šano: »uuikśi šie pahoin ṕiet, uuилa ei šua kočahtua, ugod'ieččie». ṕiäd'ü šid'ä vaна šiŕičči aštuмašša i šauon: »boh põuoč teil'ä, uuid'ä tüö», šauou, »ruatta?» —»a uie; šanou, »veľľiźen ќül'viu, šovau ṕiäl'lä pańin, a kuadeida en maha pauna.» »a ka veľľi rukka, tüö молетиат šattauvuitta uaiźen kela; iśtuo šie», šanou, »täl'lä čurkaźелла cüžiśtäh ükśi jaлga sopl'ah pane a šid'ä i toińe jaлga pane. nouže šeizuaллah i ќäźil'öil'lä nošša ül'äh, kunne šiula ṕid'äu.» liän uužikka iśtuoччi kuad'iet ül'eu teŕväh pańi ṕeŕžiel'lä i влahodaŕi vańалла. i magai üön vaна liäńešša, täšša mužikassa.

toiśpiäńä tuaš l'äkśi dorogna uuüöte toiźeh ќül'äh. uaińe küläšša pergan kauna: »iuetä šie čiṕuźie ńänńil'lä!» a kana kruačkü. täńä vańa šauou: »boh põuoč, goлübuška, šiula, uuid'ä šie», šanou, »kanua l'üöt?» — »a šeid'äh kanua l'üön, uuiń'äh liän ei iuetä omie лapšie, čiṕuźie.» — a hiän i šanou, ivana mužikka: »goлübuška», šanou, »e_oлe каналла liäńńie, a šie ќeitä jäiččäńe kattилašša, l'ibo kakši, i murenna jäiččäńe, skorиuppa šel'l'itä jäičäl'd'ä, i pane лaudańe da i ṕilko veiччüöl'lä liienoźeh jäiččäńe i anna čiṕuźилла. kun kažvetah ńäńiä čiṕuźet šürikši, ruvetah liüö l'eibiä šüöńäh i jüväźie ńokkimah.» — täńiä naińe влahodaŕi ivanалла.

ivana l'äkśi toiźeh ќül'äh tuaš dorogua uuüöte aštumah. kaччou naińe da mužikka kauuetah ükśi vakaлла toińe šieglалла ṕäiväišťä ṕeŕťih üdeh. ṕiäd'ü vaна aštuиašša i šauou: »boh põuoč teil'ä, uuid'ä tüö ruatta iźäńd'ä da eиäńd'ä?» — »ka strojimma üveu ṕeŕťin, eиuiä voi ṕäiväišťä šuaha, kannamma, kannamma, znai ṕiuie ṕeŕťišša.» — »a ka vel'l'i rukka, elä muokkuače, šie ka l'eikkua ikkuиna kakši, l'ieiöu ṕäivääne vaлgie ṕeŕťišša.» — »en veľľi uie maha l'eikata, et-go šie maha лuad'ie?» — ivana otti vīźin rubl'in ikkunašta l'eikknamua. tul'i ṕeŕťišša mužikалла üveššа vaлgie. mužikka täńiä ihaštu, on d'eŋgaźie l'äńel'lä äijä i l'iźäi vielä l'äńel'lä vīźin rubl'in.

ruadahuo i l'äkśi aštumah tuaš dorogua uuüöte. tul'i ќül'äh, mužikka l'eńuiä noštau ќül'ün katokšелла. nošti l'eluiän šiuue, skočahti l'eluiä šiel'd'ä i tappuačči. noštau mužikka toiśta l'eńuiä.

ṕiädʹüu vańa aštumašša: »boh põmoč, dʹiädʹöń, ḿidʹä šie nošša ʃeḣḿiä kʹüʃün ṕiäʃʃä?» — »a ka v̀eʃʃiźeń, on v̀eŕeštä ḣeińiä äijä, ḣimottaiś noštua, što ḣeińät šüötʹtiä.» — a vańa kʹieldʹi: »eʃä nošša, kaikki ʃeḣḿiät šie tapat kun rubiet noštamah. a šie ota kossa i ńītä ńäḿä ḣeińät v̀eŕekšüöt i pane mostinah, ʃeḣḿiiʃʃä i šüötä tahnuošša!» --

vańa goŕeudu, što on v́ieʃä mužikkoida gлüpembie ńiiun naiśta da muamuo, i ḿüöštiäččih järelʃäh omah kodʹih. muamo i naińe ihaššuttih kun tuʃi kodʹih i: »rubiemma vańaźeń, šiлma kündeлomah, kun šie ńieidʹä opaštamah rubiet.» — i vańa rubei muamon da naiźen-ke eʃäḿäh do okončańija žizńi. [34]

3.

oлdih rahvaš bajaŕin omat, i koлm ṕäiv́iä bajaŕin ruaduo ruattih i kolm ṕäiv̀iä koiśśa. kʹeüḣʹtü mužikka kaben kʹeššä naiźen-ke i kaikki zakлuadah pandih. ḣeiʃä ei tuллun ńiidʹä šūv́ä, i ʃäkʹsi mužikka bohatan лuo, pakkoi radi xŕista ʃeibʹiä. mužikka šano: »miuла ṕeŕeh šūŕi, paiśśettuo ʃeibʹiä oлe ei. anna šie hoт jauhuo ńiiuла v́äḣäńe, hoт hutukši!» — mužikka i šanou: »ḿie annan purdiлon ruiśta, ḿäńe jauhota ńieʃʃičäʃʃä kʹüʃän reunašša.» jauhotti mužikka tʹäńiän purdiлon ruiśta i ʃäkʹsi ṕiän ṕiäʃʃä kandamah kodʹih. hvatʹtiečči buŕa, i tūʃi v̀ei ḣäńeʃdʹä jauhon. mužikka tʹäńiä kačču kunne tʹäḿä buŕa kʹiäḿütʹtämäh ʃäkʹsi ńiiun jauhoлoida, i ʃäkʹsi jauhoлoin jäʃʃeśti ḣüṕṕiäḿäh ḿečču, augieda ḿüöte i mečču. ıḿäńi v̀īkkoźen ḿeččiä ńūöte i ṕiḿeńi ṕäiv́ä üökʹši, ei ruven ńägümäh mužikaлla kunne ḣüṕätä. »eh», šano, »kun ʃöüdʹiä üöšija.» — kaču, tuлut ńägüu. ḣiän tʹäh tuлuoh ʃäkʹsi aštumah. tuʃi tuлuon лuo, kaču: gorńičča, ṕeŕti ḣüv́ä. ḣiän ikkunaлla i rubei koлkuttamah, oŋ-go kʹedʹä ŕišʹtikañžua. akkańe šieʃä i andau iäńdʹä: »ḿidʹä šiuла poigań ṕidʹäu?» — »laššе buabo üöšijakši, ṕiḿie ṕihaлla on.» — akkańe ḣäńeʃʃä šanou: »ńiun oллah tület pojat, tʹeŕväh tuллah, šiun šūv́äh.» — a ḣiän šanou: »ńiuла i ṕidʹäu tüʃʃiлoida, jauhon purdiлošta v̀iedʹih.» — »tuле, ńie šiun лaššen karžinah, kʹüžün omiлda pojiлda.» — mužikka ḿäńi ṕeŕtih akkaźen лuo, karžinah v̀eńütʹtiäččih. eñžiḿäńe poiga, tūʃi, tuʃi: »kʹen on šiuла muamo karžinašša?» — »poiga rukka, et-go kʹeüʃʃiä mužikkua obīdʹin, purdiлon ruiśta ando kupča i šie v̀eit?» »en», šanou, »ḿie košken, en oлe v̀iäŕä.» — toińe tuʃi

poiga, vahnemman jälgeh; i že küžüu: »ken on šiula karžinašša, muamo?» — »et-go keülііä mužikkua obīd'in, purdilošta jauholoida et-go vieńüin?» — liän šanou: »en ollun nie viäŕä, en näńńün purdilošša rugehie.» — tulou kolmaš. »nińd'äh», šanou, »on mužikka karžinašša?» — a muamoh kolmannella pojalla, nuoremmalla, šanou: »et-go obīd'in keülііä mužikkua, piän piäl'd'ä et-go vieńīn jauholoida purdilon-ke?» — a liän šanou: »nie vein purdilon jauholoin kela, piän piäl'ä niikši kando, ei kattan.» — a muamoh i šanou pojalla: »ka», šanou, »liäńel'ä niakša velga!» — »anna liäńel'ä», šanou, »korobka, kun nie viäŕä olen.» — muamoh, päiv'ä valgoi, ando korobkan nuoremman pojan, kolmannemman. — »nid'ä niula, buabo, korobkan kela täńän ruadua?» — »a kun näńet kod'ih a kulakolla kolmičči kolahuta korobkua vaš i, šüöt'äkkiä i gostittakkua neid'ä naižen kela!»[1] skokahettih šiel'd'ä korobkašta kolme strapuxua i allettih heil'ä küšańńua, leibiä, nid'ä pakotah šid'ä i annetah. nainе ihaštu, što neil'ä veššat liüvät podari buabo, i kolahuttau järel'äh »näńgiä na nesto», i tuaš näid'ä strapuxoida nägünäh ei rubie.

liüö elet'äh kün, toižen, nainе mužikalla i šanou: »nitt'üöt neil'ä veššat ollah, nin bajarilla muožie e_ole; kuču mužikka bajarie gostih.» — »a», šanou, »kun olemma ravat liäńen, bajari kiškou.» i nainе vägeh kučču bajarie gostih. kučču gostih bajarin mužikka. bajari mužikalla i šanou: »nid'ä šiun luo gostih näńńä kun šie keühä olet.» — a mužikka šanou: »niula veššat ollah liüvät, ni ilmalla küšańńua on.» — bajari küččerilla käški val'laštua heboźen: »läkkä», šanou, »tied'el'enimä.» — tuli bajari mužikan luo gostih. kolahutaldi kulakolla mužikka korobkua; »kandakkua küšaińua!» — i kočahettih korobkašta kolme strapuxua, šuorieččen liüvin, i kaččou bajari što kaikkie on stolalla. bajari küšaiččou. küšaičči bajari kül'läl'd'i i šanou: »kerіä näńä strapuxat!» bajari läksi kod'ih, korobkan kainaloh otti. täńä mužikka i nainе jiäd'ih tuaš keülіät; tuaš ei šūvä ni nid'ä tullun.

»a läl'en nie buabon luo, tījän nie niisšä el'äu.» mužikka näńi tuaš, löüd'i täńän gorničan, buabon, nečäšt'ä, i šanou: »nid'ä šie mužikka rukka tuaš liäd'äüvüit?» — a mužikka: »buabozeń, kučuin bajarin gostih i liän kiško korobkazen, kainaloh otti.» — liän

[1] Tässä kertoja näkyy hypänneeen. — K. F. K.

šano: »ńäńe karžinah tuaš, pojat tullah, ńiid'ä šanotah.» mužikka karžinah ńäńi, üöl'lä tul'i vahnembi poiga, v toro'm času· toińe poiga i nuorembi. »ńiid'ä tuaš mužikka tul'i, karžinašša on?» — »a ka», šanou, »bajar'in naińe k'äšk'i v'äg'el' kučču gost'ih, bajar'i korobkan k'iśko, jiäd'il' tuaš», šanou, »k'eül'iät.» a poiga nuorembi šanou: »anna šie l'äńel'lä bočka, i k'ässe bajar'ie korobkaŋ-ke kučču gost'ih.» — päiv'ä vallgoi, mužikka nouži karžinašta i buabo ando bočkan. »ńiid'ä ńiilla täńän bočkaŋ-ke ruadua?» — »kuču bajar'ie korobkaŋ-ke gost'ih.» — tul'i mužikka kod'ih, naińe ihaštu što toi bočkan. l'iän ńäńi bajar'in i kučču gost'ih. »ota korobka, ńiie šiulla annan bočkan kuldaźen.» bajar'i pov'er'il, što ei valehtele, otti korobkan kainalol' i l'ak'śi. tul'i mužikkah, pańi korobkan parañšoppeh, mužikka toi bočkan kuldaźen aitašta. »kuldaźešta bočkašta skokaltakkua i beregoigua bajar'ie da naišta!» i skokahettih kolme br'ihua bočkašta i l'eil'ä tatarkaźet, čiep'p'iźet. davai annettih bajar'ie l'ūvä: »el'ä košše korobkua!» kolmaš naišta: »el'ä kuču bajar'ie gost'ih!» bajar'i ruguol'ieččou: »k'iel'lä ńäid'ä, štobi ei per'r'et'täiš; naššen ńiie šiun na vol'u» — mužikka i šanou: »uralin bulboźelda k'üžüö kuin kiel'let'äh.» — »ńäńe, l'üp'p'iä, kuin kiel'let'älu!» — »ńäńe», šano, »kakš kolme bočkalu.» — tul'i mužikka, bajar'i jo kuol'i. »kakši kolme ńäńg'iä jär'el'läh bočkah, kakši kolme ńäńg'iä järel'läh bočkah!» br'ibat i k'er'iäčettih bočkah. — mužikka täńä jäi l'eššekši, ńäńi. bočkan kela i korobkan kela l'innah i kupča luad'ieččі ül'en bohatta. [35.]

3.

sūži sanduatta polkovńikan luo povarana. tabakkua ei saftin sanduatalla ńūxatelloida, bajar'ilda pakota ei rohkie. uid'i üöl'lä pois; »kuńi en l'öńiv'ä tabakkua, šiń'i polkovńikan luo en jiäv'ieče.» l'äk'śi pagoh, ńäńi k'ül'äh, ei rohkie ńäńńä üök'ši p'ür'g'ieččeńäh. l'äk'śi bajar'in dvorńah, r'ihch en-go p'iäže. r'ihet v'illut, ei puija; ńäńi k'ül'üh, l'äńńiin. ottau, stolar'e šeizou k'ül'üššä. l'iän sanduatta truban taguakši ist'uočči peittoh. kodvaźen ist'u truban taguana, kūlū baxilkat sukšetah, kahen keššä l'üp'ät'äh i kanuetah kahta stūlua, stūlat dvor'anskoit, stolaźen luo šeizotettih. toizen kerran ńäńd'ih tuod'ih napitkua i zakuskua kaiken ńäv'öist'ä. iče pois uijittih. kodvaźen sanduatta truban taguana ist'u, vuotti, kūlū

humpšuttau, aštū. avai oven ќüľün, sanduatta i ńägöu, kaччou truban taguanda, pappi tulupašša vangiešša. tulipan ľieiťti ṕiäľďä pappi, nuaglah pańi, tabakirkan ńńxatelnoida otti kormańišta, ńńxai, stolalla i pańi. kūlon. ѵieľä slokšetah baxilkat, aštū bnaŕina, polkovoin naińe. papin kela ќäťťä annettih, ištuočettih, ruvettih čnajno juomah tnodno i napitkoida kanlehie i ugoššaiччiečettih časa' dva'. toińe toiźen ke ľiö poznako'miľiš, pappi i rnbei hnmalašša šūťtimah i horhottamah nbehen anaduh, a sanduatta truban taguanda ńögäliti: »kn pli ќüľüh tuľit?» pappi ќüṕṕiäńäh ľäќši, tulipan jätťi, i stolalla tabakirkan. i buaŕina jäľľešti, jätťi solopan. ťäńä sanduatta otti pańi tabakirkan kormańih i otti tulipan papin oman, šulkuźen solopan i ľäќši jäŕeľľäh polkovńikan luo. tuľi polkovoi janeruala i ќüžü: »ńišša šie sanduatta naxodľloa?» sanduatta šano: »ei faťtin tabakkna, oľin eččińäššä.» polkovoi janeruala sanduatalla i šanon: »ľöüѵit-go šie tabakkna?» »ľöūѵin.» »ńišťä?» »ľöüѵin ќüľüšťä dvorńan.» — »ožutna ńiula tulipppua!» sanduatta otti ѵäŕčišťä tulipan i ožutti i solopan. »ńiun papin ona on ťäńä tulippa, a solopna ńiun buaŕinan. ľiän polkovńikka ќäšќi vaľľaštua troikan i ќäšќi ajna dvorńah, buaŕinan luo. tuľi omah dvorńah, buaŕina i vaštnan bajaŕin ľiüѵin. ruvettih čuajuo juomah. janeruala šanou: »oŋ-go pappi ńiän koiśśa?» kuču ľiäńďä gosťih i buaŕina oľi soglasno üľen. polkovoi ľiüѵin papin gosťittau, juomiźilla juottau. pappi humaldu, buaŕina ńiňže i šanotah bajaŕilla: »eigo ќen maha šnarnua šano?» a janeruala šanou: »ńiula on sanduatta, ei-go že maha.» sanduatan kučutti ših üľťeh ṕiruh. — »et-go šie šuarnua tijä?» »ńie mahtna mahan. a ńiun šanua eľä poperieče, ei ńin kolme šolkua annan.» no parilla šanou polkovoi: »kiŕjuttuače što tirpat!» i buaŕina ńiňže i janernala ńiňže. sanduatta rubei šanelemah šnarnna. »ńie», šano, »slūžin polkovńikalla ūľen ѵeroi, pravdoi, ei faťtin ńiula tabakkua, polkovńikalda pakota en rohkie. uijin pagoh; kuńi tabakkua en ľöüѵä en tule janernalan luo. ľäќšin, en rohkie mužikan luo ńäńńä, üöšijakši ľäќšin bajaŕin dvorúah, ei-go ŕiľi ľibo ќüľü ľäńńńin ole. ľäќšin, ŕilii ѵilu, ńäńin, ќüľü ľäńńńin i šeľľiteťtü i pesťü šomaldi i vanglendi. ńiän što ќen ńibuiťen tulou ťäńńe. truban taguakši ṕeiťtiäčiu, kūlen slokšetah, ľiüṕätäh kahen ќeššä ќüľüh, kannetah kakši stūlua i pannah stolan luo.

ľäĺtiettih ķüľüsťä poiś i tuoďih kodvan jäľģeh magieda šüöńiśťä, nijittih järeľľäh ķüľüšťä nakeit. puoľi čuasuo aigua. kūnū, aštū pappi vaagieśša tuupašša, šiďä buaŕina soiopašša šuukuźešša. iśtuočettih storan tagnakši i kahen ķeššä ķeśķeńäh ugoššaiččiečettih humaaŋah šuah. i pappi humaaŋašša rubei heboźen ŋuaduh ĺirnakoimah. saaŋuatta truban taguanda ńöģäliťi: »ku parū, ńiďä šie ķüľüh kaŋgiečet.» pappi pöľľäšťü. pagoh niďi ķüľüšťä i buaŕina ńiiñže jäľľeśťi papiŋŋa. jätťi vaagien tuupan pappi. tabakirkan a buaŕina jätťi soiopan.» pappi saaŋuataŋŋa proďivil i buaŕina, što vaŋehteret, koiža pappi ķüľüľöiďä ńüöťe ķäv'eľöu tuupašša i buaŕina suukuźešša soiopašša. — ťäńä saaŋuatta koumičči paugai korvaŋŋa pappie i janeraašinua koumičči. a poukovoi šanou: »ťäńä tuuppa šiun on i tabakirka šiun on». i buaŕinalla šanou: »ťäńän soiopan ńie oššin. ńiän on.» pappi pöľľäšťü i buaŕina, i janeruaŋŋa breičči [1] papin saaŋuatakši kuńi iģiä fattiu. buaŕinan manasťeŕih, a saaŋuatan koďih na vo'lu i žuaŋoveńńan ando koume rubľevikkua kūkši kuńi eľäu. [36]

4.

čuaŕin ťüťär.

oľi eľiäššeh čuaŕi. čuaŕiŋŋa poigie e_ouuun. oľi ükši ťüťär, eľi što ńieľieľľä piďäu andua. i ťüťär rubei tuatouaah šanomah, što ńiiuŋa mužikka. kumbaŕe huigieda šanua šano ei. »ńäńe ńie annan ķiŕjat. što tuadaiś ĺüv'ät svuattouoikši.» čuaŕi ťüöńďi ķiŕjan ičešťäh što tuugah ńiuŋa ĺüv'ie v'äv'üľöiďä. tuadih janeruaŋat pojin-ke, a ťäńä ťüťťö šanou: »eľä šano huigieda šanua, ei ńin piän leikkuan.» ľäkši kńiäźän poiga jegipažah, iśtuočettih i ľäľiettih ķüľäh. ajettih eñžińäźeh ķüľäh, paimen ajo stuadan ķüľäšťä peadoh. ĺäŕģä skokahti leľińän piäľľä. ĺiän pieťťi heboźet, kńäxińä, i küžüu kńiäźän pojaŋŋa: »ńiďä ťäńä ĺäŕģä ruadau leľińän piäľľä?» a ĺiän ď'ūmaičči, dūmaičči, ei maha šanuo, i šanou: »ĺiän teģieččöü.» ťüťťö žandaroiŋŋa objavi: »ka ĺäŕģä teģieččöu leľińäŋ-ke.» otti suabľan huodrašta, piän leikkai pojaŋŋa i ńüöšťiäčeťťih järeľľäh.

[1] Kuten tietty on venäl. papilla pitkä tukka. Jos hänet jostakin syystä pannaan viralta, leikataan tukka lyhyeksi. — K. F. K.

iśtuočči janeruaлaн poiga, ajettih tuaš ќüľäh. borava šijan рiäľľä jieźd'iu i čökќiu. kńäxiń'ä i šeiźatti hebożet: »ńid'ä täńä borava šijan рiäľľä ruadau?» ľiän dūmaičči, dūmaičči, janeruaлaн poiga, ei šua vaššata huigietta šanatta. ľiän i objavi žandaroiлna, 5 šano, što teģieččöu. kńäxiń'ä otti suabľan huodrašta i piän ľeikkai. ńüöštiäčettih järeľľäh čarsvah, šanou što ei god'ečeta ńiuлa ukokši ńäńä. tuľi čarsvah järeľľäh, šanou tuatoлlah, što ei god'ečeta ńiuлa ńäńä. rubei čuaŕi češťińäh väviľöid'ä ľüviľd'ä janernaлoiлda, poigie лaškemah ei ruvettu što ľeikkuaн рiän. 10 tuľi ükši kantaŕišta: »ńie», šanou, »en maha šanuo huigieda šanua, otat-go ńiлma ukokši.» täńä kńäxiń'ä kačahti bŕihan рiäľľä što šoma on i sdorovoi. »iśtuoče, a eľä šano huigieda šanua, ńie šiun otaн ukokši.» ľälťietťih ajamah ќüľäh, ajettih ќüľäh šuah. kobeľi sūkaн-ќe tartuttih. ükši ičenľüö veď'äü i toińe ičen-ľüö 15 veď'äu. a juŋkeŕi otviettiu čuaŕin tüťťäŕeľľä: »sūka otti kobeľinda d'eŋgua veлgah poлd'eńńikaн, sūduh veď'äu. a že šanou: »täńä e‿oлe huigie šana.» ajettih vieľä ќüľäh, borava šijan рiäľľä jieźd'iu. рietettih hebożet i šanou: »ńid'ä», šanou, »ruadau täńä borava šijan рiäľľä?» — a juŋkeŕi šanou ľäńeľľä, što »šiga zaid'i vieraлalla muaлla i borava ľükќiäu poiś, što aššu oлalla.» ajettih kolmandeh ќüľäh, a paimen ajau kodih stuadua pellošta. ľäŕģä ľeńńän рiäľľä skokahti i čökќiu. čuaŕin tütär šeiźatti hebożet i ќüžiu: »ńid'ä täńä ľäŕģä ruadau ľeńńän рiäľľä?» a juŋkeŕi šanou: »täńä ľeńńä käveľi kolme vuotta mahona; kuottelou šūpalla, äijäŋ-go ražvua koppi kolmešša vūvešša. čuaŕin tütär da žandarat ńäbäh što e‿oлe huigie šana. čuaŕin tütär ei rohen рiäd'ä ľeikata. tuлdih čarsvah i ќiŕjutannaн ožutti tuatoлlah čuaŕin tütär. tuattoh kaččo što e‿oлe huigieda šanua. »šie veńčäiččiečet tütär täńän juŋkeŕin taguakši.» ando čuaŕi tüťťäŕen juŋkeŕin taguakši, i veńčäiččiečettih i ando čarsvan täľľä juŋkeŕilla i ruvettih eľäńäh täńän kena i sogлastin kena čarsvalla. juŋkeŕišta i čuaŕit ľälťeih. [37]

5.

ukko eľi naiźeŋ-ќe e‿olaun лašta. vījeŋќäńńeлen vījen vūven рiäh tartu лapši. šai naińe poigaźen. nužikka šano: »ńeiľä vūvet šūret olлah, kažvattua täťä pojaišťa ei šua, blahodeľńah

šuatamma.» akka sogлašiečči, što ńie bлahodeľńah. mužikka šuoŕiečči i ľäkśi ľimmah ńieмäh poigua. ľäkśi, aštū bлadenčaŋ-ke ńieччiä ńüöte, aštū, aštū ńieччiä ńüöte, druk ľäńeľľä jiäŕiečči ńečän iźäńďä, лuadďiečči ukokši. »ďiäďö, kuмne šie aššut лapšeл kела?» - - »ńie», šano, »aššun bлahodeľńah ńieл лapšen.» - »ńiń-ďäh šie bлahodeľńah ńiet, kažvattažit iče koiśśa.» - »ńiила ei šua, vahna oлen.» - - »anna miила», šanou, »täńä bŕihaччu, ńie лuajiл kūššа šeiччeńientoišta vuotta täľľä bлadenčaлла.» - – »koñžua ńiила tuлла poigua vaš?» - - »ńie», šano, »koлmiччi käššen šiила tunnuštua poigua, jēsľi et tunnušša, en anna poigua, a kun tunnuššat, annan.» - - ukko dūmaiччi, dūmaiччi, dūmaiччi. dū-maiччi, ando. tropaл лuadďi pūh, važemeh ķädďeh, »šieľä ľöüŕät ńiiun koin.» ando, ľäkśi, ńüöštiäччi kodďih teŕŕäh. »aлnoim», šano, »opaštua pojan, kūššа лuadďiл šeiччeńientoišta vuotta.» - »oh ukko, ukko, et ľöüŕä poigua.» - »ľöüŕän, dorogaлла pŕimietan лuajiл лiškan pūh.»

i vuotti ukko koñža proidďiu koлmeķüńńeńďä päiŕiä. koлme-küńńeńďä päiŕiä proidďi, i ľäkśi täńä ukko poigia vaš. aštū täťä ńieччiä ńüöte druk ķäŕbäńe ľäńeľľä očŕah böüķäi, i skokahti ľäńeľľä eďeh bŕiha nuoŕi. »kuлne šie», šano, »aššut ďiäďö?» - - »aššun», šano, »ńie poigua vaš, bŕiha rukka.» tuлnuššat-go», šano, »ńiлma, ķen ńie oлen?» ukko kaччou: »bŕiha šoma oлet, a tuлne en.» - - »a ńie», šano, »oлen šiuл poiga.» - - »leuštо šie ńiiun poiga oлet?» - - »oлen», šanou. »kuin šie ŕiäďiečit iźäńńäu kела, muiś-šatgo?» - - »muiśśan.» — liiän šano: »veŕno ńīл on što koлmeh kerdah tuлnuštua ńiďäu. ka tuлet, ńiл vaštuau šiлma iźäńďä ila ķätťä лndau i šanou što »poigua vaš tuľit.» - - »poigua vaš tuľin.» — »ka ožutan», šanou, »seičas (teŕŕäh).» — a poiga i šanou »ńieiďä ľien kakštoiśtķüńńeńďä bŕihua, obiedainah rubienuna kaikiлa üľiemлuožet tukat i iho üľien šomehuš. iźäńďä rubieu šanomah 'ka tuлnuššа, kumbańe on šiuл poiga!' ka», šanou, »kuл ķäšķöu tuлnuštua, ńie paikkaźela smorkńin ńeńän i kaikiл jäľľeśti smorkńitah. toiźen kerraл лaškou ŕīľieh kakštoiśtķüń-ńeńďä golubua, šuлlat üľiemлuožet, a ńie» šanou, »kaikkie ieľľä čirkńin krilалla oigiella лatetta ńüöte. šīďä», šanou, »лaškou tahuuošta kakštoiśtķüńńeńďä uvehta, a šieľďä ľäľieńńä ľüp-ńiäńäh i jogohińe oman koikaл лuo, šoлen лuo ľüppiäu. ńi kumbańe uveh ei koлkua podvorotńua, a mie koлkuaл tagaźella

kabiella. no kun tunnuššat kaikki šubi kolme kerdua, ńīn audau šiula pojan.»

tuĺi täńä mužikka peŕtih, kätťä audau liäńeĺĺä iźäńďä, opaštaja: »poigua vaš ńigo tuĺit?» -- »poigua vaš.» -- »ašśu», šanou, »ńie ožutau.» -- vei, obiedaijah kakštoiśtkūńńieńďä veĺĺeštä. liän šanou: »kumbańe šiun poigaie on», iźäńďä šanou. liän i smorkńiu valgiella paikkažella ieliäu. tuatto iźäńńäĺĺä i šanou: »täńä on ńiun poiga.» — »täńägo on?» — »täńä.» — laški ŕīlieh :attiella ńokkimah goluboida kakštoistkūńńieńďä ühteh šulgah. »kačo kumbaie ou šiun oma!» liän oigiella krilalla čirkńi, poiga, latetta vaš. »täńä ńiun ou goluba.» -- »no ka kolmaš kerda», šanou, »ašśu pŕińieti vieĺä!» tahnuou veŕäjän lüö šeiźatti tuaton iźäńďä i laški tahnuošta kakštoiśtkūńńieńďä uvehta. liŭpättih iäniä ubehet juomah, juotih, järeĺĺäh lähtietťih gostinnoih liüppiäniäh. kunibaie tuatou uveh, tagaźella jallalla podvorotńa kolahutaldi. ukko i šanou: »täńä ńiun on oma.» iźäńďä šanou ukolla: »et šie tunnuštau, a poiga tunnušteĺieččou šiula. na šiula poiga, ota, eĺä kīťteĺieče što laajin šiula pojan.» — i läliťietťih tuatoŋ-ke kodih poiga.

tuldih šūrella dorogalla. »tuatto, ńüö kodih šiuŋ-ke eńńiä läli€. deŋgua šiula e_ole, eĺät šie keńliä: läkkä ńüö linnah!» ńäńďih linnah. »ńie», šano, »udnaŕiečeu muata vaš i laadiečen ubelekši; ńüö», šano, »šuašta rubĺasta, a ohjie eĺä ńüö!» udnaŕieččí bŕiha muada vaš, laadieččí uveh ei šua kiäššä pidiä. veďäu linnah i kupča ńägöu, šanou: »ńüödävä-go šiula ou täńä uveh?» — »ńüödävä», šanou. »äijägo šiula ottua täštä?» »šada rubĺevikkua.» — otti šuašta rubĺevikašta. — »ńie», šanou, »ohjie en anua.» »ńiula ei pie, moččualahizet i ollah, panen ńie reńlanuoit.» vei liäńen końūšńah, dvorńikka, salbai. »eh», šano laizellah, »oššiu liüvän ubehen, šuau alnoin, a makšau kolme šadua.» ńäüi laišta veďäuńāb ožuttua, dvorńikka, kaččou, e_ole. -- a liäu ńäńi tavotti tuaton pellolla da tuaš toizen karvaĺĺizekši nūttuaččí. i veďäu tuatto liäńďä linnah. »pakkuo», šano, »kakši šadua, a ohjie eĺä anna?» dvorńikka dogadi što veďäu mužikka liüvia orehta. »ńüödäväga ou?» »ńüödävä», šanou, »on». že kahešta šuašta i otti. ńäńi laizen luo, šano: »oššin ubehen, ašśu kaččomah!» końūšńašša liäńďä e_ole jo, lidi. ńäńi, tavotti tuaton pellon peŕiĺĺä i tuaš uduaŕieččí varžakši. »kolme šadua

ota, a ohjie eľä anna.» — iźäńďä kaččou колokoľnaлda, ved'äu uvehta ľinnah tuatto ľäńen. iźäńďä kupčakši šuoŕiečči i tuľi oštelemah. »äijäŋ-go šiuла uveh makšau?» »колme šadua», šanou. — »алemma et anua?» — »en anna.» »oššettu», šanou. — »ńie ohjiŋ kela en anna», a iźäńďä ľäńďä ŕüüďäľiišťä tolľi, ohjiŋ kela i otti, iśtuočči šeľgäh i ľäkśi gostih. tuľi śiźäŕeu lüö gostih, ed'iźet jaллat muah ei koškiettu, stoлbah šido. śiźär ľäńďä üľen pŕijatno vaštai. śiźär ľäkśi pogrebah tuomah ogurčču a i kaččou hebożella jaллat muah ei tavata. otti da pondan ke'riťťi. tuľi pe'rťih da i šanou: »veľľi rukka úuiďäh šie hebożen šivoit. ei hvataija ed'iźet jaллat muah.» — ľiän šanon: »et-go šie pondua ke'riťťän?» — »ke'riťin». »a ke'riťiť, ľäńďä e_oлe.» — iźäńďä ľäkśi boiko jäľľešti tavottamah, a kupčan tüťťäŕet sadnšša guľaijah. ľiän koľččaźekši mūttnačči i kaivoh ľeiťťiäčči. úäúi tüťtö jnomah, kaččou üľen kolččańe лosńin. ľiäu kädeh i ičeľľäh otti, pańi šormeh. iźäńďä tuлou. kaččou ľiän on jo tütöľľä šormešša, ei šua ottua pakkuomatta. úäńi kupčan лuo täńä iźäńďä: »ando ńiuла šinn tütär jūva, šorriu koľččaźen, käšše andna.» täńä koľččańe pagiźou tütöŋ-ke što »eľä anna iźäńnäľľä käďeh, hoť muah ľükki.» tnatto že rubei šanomah: »anna koľččańe!» —»oľin», šanou, »kaivošta ľöüvin, en anna käďeh, anna ľiän muašta ottan.» i muah ľükkäi. koľččańe лuaďiečči ľeŕńeľiekši a iźäúďä ľäńen kukokši mūttu ľiän ľeŕńeľen kukko kaiken úokki, a vahnembi ľeŕńeh tüföu ľüö vieŕi, i tüťtö ľäńen käďeh i otti. a kukko küńńükšeľľä šībiľöiľľä лuoimai i šano: »ieŕńeľen úokiu a ruadajan šöin.» a že ieŕńeh tütöľľä kiäššä šanou: »ľükkiä muah!» ľükkäi muah tüťtö i лuaďiečči bŕiha haukakši, otti kukon ŕevitteľi i šöi. »eľä kiťteľieče, što šie ruadajan šöit, a ruadaja iźäńńän šöi.» i bŕiha ľäkśi tuaton лuo kod'ih, i fokusiлla ńeskoľko đeŋgua šuahali jogo bazaŕiлla ľinnašša. [38.]

6.

papadja šuačči d'uakkunua. pappie togo ťüöńďäu üökši, što šieľä üö magua. a kazakka papiлla koiśśa ńägöu što ľiän bludua лuaďiu d'uakkunaŋ-ke papadja. kazakka i papiлla šanou, šano što »šiun papadja šuaččou d'uakkunua.» — d'uakkuna i käški papadjaлla što »лuaďieče ľäźijäkši!» papadja ľäźeüďü, papiлla i

šanou: »en voi äijäl'd'i, kuolleu. ńäńe eči», šanou, »ľekarsvua, tuo ľiüv́iä, kŕimzašta tuo!» — matka ed'älíäńä, v́īkon šieľä ajellou. — pappi i šuoŕieu šińńe, ńäńeńäššä šanou: »ľälien, uijin kŕimzah», a kazakka i kieľd'i: »eľä ńäńe, d'uakkunaŋ-ke tuaš ruvetah pīruimah, a ńńie šivon», šanon, »šiun olgikubačču h, šie», šanou, »olgikubačušša šeiźualľeh ńiät kuin liiö ruvetah eľämäh.» — päiv́ä proid'i, tuli illa. papadja šanou d'uakkunalla, što kŕimzah uid'i pappi ľekarsvua vaš. d'uakkuna ihaštu što uid'i pappi. üö piń'eńi, liän i aštū. d'uakkuna papadjan luo gostih. a kazakka illaistahuo palat'illa laškieččih maguamah. laškieččih maguamah, d'uakkuna i tuli gost'ih papadjan luo. ruvettih gost'ieččemah liiö, šüöńäh i juomah liiv́in. d'uakkuna rubei lauliamah što kŕimzah uid'i pappi papadjalla ľekarsvua vaš, ka ńüö ńüt muamoŋ-ke ńüt v́eššeľiečeḿńä. üľičči lattien ḱäv́eľöu, v́iŕtä laulau täťä, a kazakka palat'illa i pagiźou: »uglašša olgi šeiźot, ka ŕippū šeinäľľä b́eźḿeńi, ľüö d'uakkunua ḱüľťä vaš!» pappi ollešta skokahtih, hvatti b́eźńeńin šeińäľd'ä, nokko d'uakkunua ľüöńäh. d'uakkunua ľöi: »eľä lauli što ńńie uijin kŕimzah»; šīd'ä i papadjua ľöi: »eľä kuču gostih d'uakkunua, eľä šuače.» pappi ei ruvennun v́ieŕińäh što papadja ľäźi: »en ľäľe kŕimzah ľekarsvua vaš.» [42.]

7.

ŕebo muźikalda, medovikalda v́ei kriŋkan ḿetťä. hukka pellolla vaštuačči h: »i ńńiula čuasti anna-že, ei ńīn!» — »aššu», šanou, »hukka ńeččäh, šieľä üľešťäh šüöńḿä täńän kriŋkan ḿetťä.» — ńäńd'ih ńeččäh šūreh, pandih täńän ḿetťä puan havolla. kondie šieľä v́eńü havon alla, koblan luo. kūlušti što ḿetťä ruvetah šüöńäh hukka i ŕebo. nouži šanou: »soromnō i ńńiula muoŕe-že čuasti.» — ŕevolla liimottaiś muańittua, eigo liiö erottaiś poiś, ńńie ľikśin šöižin. i dūmaičči ŕebo, oman paginan i jiäv́i kondiella i hukalla. »davaiťe ḱeľľä üľieľľäh šūv́ä täńä ḿeži». kondie i hukka i luad'iečettih üľiešťäh. kondie i šanou ŕevolla: »nu kuin ŕebo šie dūmaičet, što ḱeľľä üľieľľäh šūv́ä?» »šanelgua, ḱen», šanou, »vahnembi on ijäľľä, šiľľä_i ḿeži šūv́ä.» kondie ŕevolla i šanou: »šano ŕebo, olet-go šie vahna, äijägo šiula vuotta on?» — ŕebo i šanou: »ńńie omie vuožilloida en maha lugie, a illalla rahvašta e_ollun, kun ńńiula oľi šeiččiñen poigua.» »oh šie ńńin,

akka, олet vahna; a hukka šie šano äijägo vuotta on?» — »ilmalla tällä e_ollun päiviä ni kūdomua, a nie šedoi oli'n.» — »ohoh šie ukko niitüš, molemmat vahnat tüö oletta revoŋ-ke.» — a kondie šanou hukalla i revolla: »niiula on vain šeiččinien vuotta, ni kumbažella teilä en anna nietä.» ülitä luaralla grabani, rebo läkši liüppiänäh viŋgelelieŋ-ke i poiš eroi nieještä. i hukkua grabani luaralla, voŋgalehen-ke i že läkši liüppiänäh nieččäh, eroi nieještä. a kondie šeiččiinen vuodiie, niejen ükšiinäh i šöi. kondie laškieččih järelläh kobtan luo magnamah i: »ka kuin niie», šanou, »akalla i ukolla annoin hoduo, a niejeu šöin i tulin külläne.» [45.]

8.

bajarilla sulži kūččeri, dorogašta šegaudu ajuaššа. liiän rubei kūččerie pilitenüžillä derinäh nahkua. liiän tirpi, tirpi, ei liinottan šiännüttiä bajarie. odnako šano: »enänibi elä rohkie koškie niilma, nie vaštuan.» bajari vielä pahemmin šiändü, vielä nahkua pilitenüllä deri. liiän liändä vaštah korvalla i paugai, bajari otti žualobau audo čuarih. čuari lieidä kučutti südul. kūččerilla i šanou: »niiüdäh šie bajarie skorbit, šie liänen raba olet, et rohkie pauvata šie bajarie, a šie paugait.» — a liiän: »bajari niilma üleu äijäldi pilitenüllä deri, nie kieldin, liiän ei kieldiäčen. a niilla tirpua ei šuannn, korvalla i paugain.» a čuari i šanou kūččerilla: »valehtelie», šanou, »niila, kun nie šiännün, oigie lienet a kun en šiännü, viärä.»

kūččeri rubei valehtelemah čuarilla što šiännüttiä kuin üi buit. šanou: »nie elin oman tuatonluo koiššа; oli külvettü ogordah lieränelitä. lieränch üleu rubei kažvamah pitäldi, nie», šanou, »riuguzet tornin, rubei riuguzie nüöte lieränch täntä pletieččenäh.» — čuari i šanou kūččerilla: »täntä i snuččieččou.» — »nie», šanou, »i toizet jatoin šinne üläh stičkat i znai ielleh lizialen, liiän ielleh kažvau. i kažvo taivahah šua. nie näidä listoida nüöte nään taivahah.» — a čuari šanou: »snuččieččou što kažvau taivahah.» — »pütuin nie taivahah, gulaimah rubein taivahašša. tuli niula igävä, täijüin, nukko nie näidä täilöidä tappamah, nahkat šüret täišša. kopin täin nahkua äijän, punoin nuoran i omalla nieleltä dümaičin, što laltiu taivahašta muah šua täntä nuora.

rubein лaškieччemah ťäťä nuorua ńüöťe taivahašta muah; ei faťťin nuora muah šua. ṕäiv́än ŕipuin nuorašša, a tūлda e‿oллun. nouži tūĺi toiśṕiäńä i aлgo ĺäiĺüťťiä ńiлma rannašta randah. ťäḿä nuora katkei i лaŋgein ńie šuoh, ŕüńďäĺiśtä šua reduh uppoin. ĺäḱśin zuastuppua vaš, što ṕiďäu roiччieччie. otin koišta zuastupan, aššun», šanou, »čuaŕin лūgua ńüöťe, čuaŕin tuatto paimendau лambahie.» — čuaŕi i šiäńďü mužikan ṕiäĺĺä. »koñža čuaŕin tuatto paimendau лambahie?» otti korvaлla i paugai. kūччeŕi čuaŕiлla i šanou: »ka», šanou, »ńiula ei šuanun ťirpua, i ńie paugain bajaŕie korvaлla.» »nu aššu koďih eĺäḿäh, oigiekši ṕiäźit ńüt», a bajaŕiлla čuaŕi šanou: »ĺiän», šanou, »sūdušša oigoi i anna ńäńöu koďih eĺäḿäh ijäḱši.» [46.]

ab. Tresna.

9.

ḱižuńiekka.

ĺäḱśi mužikka pessugoraлla torguimah ḱižuлla. tuĺi ŕebo vaštah. »ota ńiлma ďiäďöńe čurahtamah.» ĺiän otti. ĺiän kaikki ḱižut mostiŋkaźešta лuokši, da i ŕebo šanou: »лašše ńiлma poiś, ďiäďöń.» ĺiän лaški. ĺiän ḱižut ḱeŕäi kaikki dorogaлda. ńäńi mužikkańe ḱüĺäh, rubei ĺiän ravajamah: »eigo pie ḱižuo ḱeĺĺä?» tuлdih naiźet oštamah; ḱižuo eu. ĺäńďä i ĺüöďih. —

tuĺi hukka ŕevon лuo: »ńiśťä šie ŕebo ḱižuo?» »ńäńin da jogeh ĺäńńän čöḱḱäin da ťäuži ĺäńďä ḱižuo.» ńäńi hukka, ĺäńńän avandoh čöḱḱäi, pańi. ĺäńďä i ḱüĺńi. ďeŕi, ďeŕi ĺäńďiä, ei šua ďernata. ńäńi ŕebo, ĺäńńän katattih. ĺäĺťeih moлen ĺüṕṕiäḿäh, haudah popaďittih. ŕebo i šanou: »kabaďie šie šeiźuaллeh!» ĺiän kabaďi. ŕebo šanou: »pogoďi, ńie šiun ṕiäĺĺä kočahan.» ĺiän kočahti da i uiďi. hukkua tuлdih, ĺüöďih. — ŕebo ńäńi ḱüĺäh akaлda rožmut kuado ṕiäh. tuĺi ŕebo hukan лuo. hukka i šanou: »ńińďäh šie ńiun muańitit?» ŕebo i šanou: »kačo kuin ńiлma ṕeŕŕeťťih, äššen možgut ṕiäšťä ńäv́üťäh.» — kaikki. [26.]

10.

лambahańe.

лambahańe kando kakši vuonnaśta. ľäkśi ĺiän ruavoлla, vuonnaźилla i šanou: »hukka tuлou, ń_eľǵiä лaškekkua. hukka šanou jäŕieľľä iäńeľľä, ńie kun tuлen ńin ѵienoźелла.» — hukka tuлou:

(järeästi): »avakkua, tabakkua,
kaінaлoźiśśa ĺeińäśťä
ńäńńiźiśśä maijośťa!»

ĺiűö ei лaškiettu. muamo i tuľi. muamo i šanou:

(vienosti) »avakkna, tabakkua,
kaінaлoźiśśa ĺeińäśťä
ńäńńiźiśśä maijośťa!»

ĺiűö avattih. tuašen muamoh ľäkśi ńeččäh. hukka ńäńi pajah. ĺäńeľďä ķieľen ťeŕäѵöiteťtih. tuľi da šanou:

(vienolla) »avakkua, tabakkua,
kaінaлoźiśśa ĺeińäśťä,
ńäńńiźiśśä maijośťa.»

ĺiűö i avattih. ĺiän i šöi ĺiät. vuonnaźet. muamoh tuľi:

(vienolla:) avakkua, tabakkua,
kaінaлoźiśśa heinäśťä,
ńäńńiźiśśä maijośťa.»

ĺiűö ei лaškieta [avata]. muamoh trubašta tuŋgiečči. tuľi da hukka i šanou: »babońe, babońe, ķeiťä ńiuлa ķīśeľie!» ĺiän koukun kuhmai, kuhmai, kuhmai, kuhmai: »ummiśśa šiľńät, avua šū!» ĺiän avai šūn. ĺiän kun šińńe koukun šūh jarahuttau, ĺäńeľľä vuonnaźet i šai. · · kaikki. [27.]

11.

oľi ofotńikka juakko, ľäkśi ĺiän ofottuoлla. kurgi üĺeľľä jaлgua koччiu šanou: »eľä ѵeľľi ammu, juakko ď'iäď'ö, ńie šiuлa

лuajin ĺiüv́üttä.» ĺiän: »mińiď'ä šie лuajit?» »annan mińie šiuла hebo-
ź́en.» ĺiän hebóźen ando. »eĺä šano; »ptrū!» tuĺi dorogaллa:
»ptrū!» hebońe ď'eŋgakši i ĺev́ī. jäŕeštäh šanou: »no!» hebońe i
v́īď'i hebóźekši. ĺäkśi ĺiän ajamah, ĺöuď'i dorogaлla péŕtiźen.
»babońe, baboíe, лašše mińima üökši», i ĺiäu лaški. — »eĺä šano
'ptrū'!» ĺiän mńäńi tanhuoh: »ptrū!» hebońe ď'eŋgakši ĺev́ī. ď'eŋgua
kannettih, kannettih tütťäŕeķ-ķe (myös: tütťäŕeŋ-ķe) aittah, ĺäń-
ńeĺĺä śivoiźeu pahaččaźen hebóźen šijah annettih. ĺiän ĺäkśi
ajannah, mńäńi dorogaлla: »ptrū!» no ei ńi mńiď'ä. —
tuašeu ĺiäu ĺäkśi ofottuoлla. šeže kurgi üńeĺĺä jaлgua koccčiu.
»eĺä v́eĺĺi ammu juakko ď'iäď'ö.» »vain muańitat», juakko i šanou.
»mie skuaťeŕin annau.» — mńäńi babóźeh üökši. »babo, eĺä šano
»neskaťeŕ!» hiäu i šano, baboíe, kaikkie šüöńiśťä, juomiśťa v́īď'i,
ĺiüö šüöťih, juoťih. ĺäńeĺĺä pahaččaźen skuaťeŕiźen annettih.
ĺiän tuašen ĺäkśi ofottuoлla, šeže kurgi üĺeĺĺä jaлgua koccčiu.
ĺiän ĺäńeĺĺä ando, kurgi, šarvuon. tuĺi ĺiän dorogaлla da i šano:
»šarvut!» kakši v́eĺĺešťä kočahettih šarvuošta pĺeťťiĺöikķe; ńe šano-
tah: »ķed'ä ĺüuv́ä?» ĺiän jäŕešťäh šanou: »rožok!» šińńe i mńäńď'ih
ńe v́eĺĺekšet, šarvuoh. tuĺi ĺiän babóźeh üökši. »babo, eĺä šano:
'šarvut'!» ĺiän »šarvut» i šano. šieĺď'ä kočahettih kakši v́eĺĺešťä
pĺeťťiĺöik-ke da i šanotah: »mńiď'ä ruadua?» »ĺüögiä tüťtüö!» ĺiüö
ĺüöď'ih da i tapettih. akkua ĺüömäh ruvettih. akkua ĺüōď'ih.
ĺüöď'ih. — kaikki. [28.]

12.

okkuлai.

oĺi okkuлai, ĺiäu oĺi ķeuĺäńe. ĺäkśi ĺiän jarmaŋkah. oĺi
ĺäńeĺĺä pahaččańe hebohut. pahaččańe hebohut oĺi. ĺiän mńäńi
fateraлla. ķeŕäuv́üťtih baŕiššikat. ĺiäu šanou ĺeiĺäh: »davaikua
vaihtamah (vaihamma) hebózie, mńiuла on ĺiüv́ä hebońe, makšau
šada rubĺua.» šīď'ä ĺiān hebóźen otti da nuorah šido, saraińikkah
šido. no ĺiän šido saraińikkah i ĺiüö baŕiššikat otettih da vaihet-
tih hebóźen. vaihto hebóźen, hebońe že paha, vain nahka ĺiät
muańitti. no ĺiän ĺiüv́än hebóźen šai i kodih ajau ĺiüv́äĺĺä hebo-
ź́eлla. ajo hebóźeлla ĺiüv́äĺĺä da šieĺä šanotah ķüĺäššä mńiśťä
ĺiän ĺiüv́än hebóźen šai. »mńiśťä v́eĺĺi šait, okkuлai, hebóźen
ťäńän ĺiüv́än?» ĺiän šanou: »ĺinnašša vesma oлdih каллehet

nahkat.» no ńe ќüľäššä šanotah: »no kun nahkat ollah kallehet, davaikua hebožet iśśeńńä, nahkat ńüöńńä.» ľiän otti da koď'ih i tuľi.

sanotah ќüľäššä: »davaikua ľüöńńä ľiäńď'äh, ńińdäh ľiän muańitti; ľinnašša nahka oľi vesma huoviś, davaikua vieńńä ľäńen jogeh.» otettih da pandih ľiäńen kuľ'ih da jogirannalla i vieď'ih, licitettih. ľiäńeľľä on šoittu, balalaikka, šoittau kuľiśśa, bajaŕi ajau troikalla šindua ńüöten, kaččou ľäńeh. küččeŕin žen tüöńď'i: »ńiď'ä ľiän šoittau tuolla, näńieќќö, ќüžüöќќö!» küččeŕi ńäńi, bajaŕi vuottau. tuľi da i šanou bajaŕilla: »ruvetah panemah tätä čuaŕikši, šiď'ä i šoittau.» bajaŕi ľäќši ľiäńen luo. »lašše šie ńilla žežih kuľ'ih.» ľiän otti i laški ľiäńen; bajaŕi jäi ših. okkulai ľäќši, ištuočči bajaŕiloin heboźilla i koľ'ih i ľäќši troikalla. ajau ќüľiä ńüöťen omuadah i ќüľäššä šanotah: »ńišťä šie šait hebožet tämämmuožet?» »ťüö kun ńinn jogeh loitta (pańija), šieľď'ä i šain bürua da šivoida.» (ńäńď'ih da otettih šohkat da haqgot, upŕittih ših kuľih da i ľüќäťtih šińńe jogeh. i ľüö dümaijah, ќüľä, ou okkulai).

ľiän otti da ľäќši tuašen ќäveľükšeh. ľiäu šuoŕiečči tütökši. otti da pappi šanou ľiäńeľľä: »šütkiego šie ńiulla šütkaźie kuda ńiď'ä i!» ľiän otti da šanou: »ńiď'ä šütkaźie šütkie, palkua ńilla kazačihakši.» otti da i ľäńen kazačihakši pappi palkai, ando ľäńeľľä kolmeќüüńüeiď'ä rubľevikkua. ľiän otti da oľi häńeľľä poiga, parilla. poiga oľi ľüvä da tämä buitto kazačiha on ľüvä. »ota ńilla ńieliel'ľä», šanou. ľiän i otti ľäńen ńieliel'ľä i svuaľban ќiźattih. otettih da muata laškiečettih kravattih. ľiän i šanou moržien: »lašše ńilla kužella.» »a kun šie uijit.» »en uiji.» ľiän otti da nuoran ando ќäď'eh šiľľä šulahaźella. ľiän otti, tanhuoh i ńäńi, ľöud'i šieľď'ä čiban; čiballa šarviloih i šido nuoran. šiď'ä iče i uid'i, moržien že, a že šulahańe nouži i nuorašta vïäľď'äu, a čiba šanou: »bľâ-ā.» »nouškua», šanou, »ńiun moržien ŕikottih.» nouštih pereh, ńäńď'ih kaččomah; čiba, ľiän i uid'i moržien že.

ńäńi moržieu sarailla, šieľď'ä ľöud'i, mužikalla äijä čolapaččahie oľi, tulah üöľľä kakši bŕihua sarailla da i šanou ükši bŕiha: »klokkuako kumbaźešša paččahašša on eńäńübi čolua, šińä i ńetťä on eńäńübi». ükši bŕiha otti väľiän čolapaččahan šeľgäh. otti šeľgäh da že okkulai šielä paččahašša. ottau da taguada

KAUNAS UNIVERSITETO BIBLIOTEKA 48066

ṕäin ṽiäľďäu tukiśta šiďä, kumbańe eńäťťäu, a ĺiän šanou: »ṕiiń-ďäh šie ṕiлma tukiśta ṽiät äijäľďi?» otti da paččahan žen лoi da poлvuźin i лaŋgei. »davaimua kačomma ṕiiďä on paččahaššа»; a že otti da okkuлai i uiďi; e◡oлe ńi ṕiiďä paččahaššа, tüĺjä pačaš. »aššu», šanou, »ńüťťen šie koďih i ṕiie koďih!» [30.]

13.

oľi eńńeu eľiäśśeh šūtkańe mužikkańe. ĺiäu läkśi ŕiĺieh, ŕiĺieššä šieľä nouži korobah. tuлdih ťüťťö da bŕiha ŕiĺieh beśoudašta ľäĺíťeih. ṕiäńďih ŕiĺieh da šanotah ĥüö: »davaimua juomma ṽīnaśťa da pŕiäńikäśťä šüöńṕiä». šieľďä otti že i лaŋgei korobak-ke, ĥüö otettih da ṕöľľäššüťťih, ťüťťö da bŕiha, i uijittih. ĺiän ľäkśi poiśen, že mužikkańe, aštumah, ṕiäńi ľõudi ṕečäľďä tuлuon. iśśutah ṽījen ķeššen vorat ťńibäŕi: »ṕiiśśä šie oľit?» šiľľä ukkoźeлna i šanotah, »aššu», vorat šanotah, »ṕeikķe voruimah!» ṕiäńďih ķüľäh, mužikaлna aittah uглan noššaллettih. otettih ĺiäńen, šińńe i jäťeťťih aittah, a vorat uijittih. a ĺiän: »ho, kuin ṕiiuла ťiäľďä ṕiäššä aitašta?» tuлou akkańe aittah, oven avai, otti jauhuo šouhkan, ottau mužikaśťa jauhošouhkaлna i poлtaлdau šiľńih. ĺiän, ukkońe, kočahti ĺiäńeštä ṕiäľičči. ĺiän, ukkońe, ľäkśi aštumah dorogua ṕiüöťen, ṕiäńi śoлah, kabakkah. ĥüö otettih, ńe vorat, i tunnuššettih ukkoźen kabakašta, otettih ukkoźen, puччih pandih, otettih, peлdoh i ṽieďih pučik-ke. oľi ĺiäńeľľä ľihua paлańe, oli sлuadńikkańe. tuľi hukka, ńühteľi puччie turbua panou šińńe. ĺiän otti, nošti hukka šorkan, rubei kužemah ĺiäńeľľä ušķäh. otti ĺiän, ukkońe, ĺiäńńäšťä i hvaťťi i ṕiďäu лujah. hukka kun ľäkśi ĺiüṕṕiäńäh meččäh peлduo ṕiüöťen. ṕeččäh i ṽei ĺiäńen pučikke. pučin i лomaičči kaiken šubi ṽejeľľeššä. ĺiän otti, mužikkańe, ṕiäźi šiľńiät ŕiśťi. »kunne ṕiiuла ńüťťen ṕiäńńä?» ĺiän otti kabaďi huabah, šieľďä huavaлла šiäńeh i лaŋgei, huaba hapannun oľi. tuлdih kakši ṽeľľešťä, ükśi ṽeľľi huabua i клokkai. »davai, ṽeľľi, täšťä ľieu ĺiüṽä truba, davai ľeikkuamma. i ruvettih ľeikkuamah ĺiäńďäh. ľeikattih šūren лoukou, a ĺiän šieľďä šanou, ukkońe: »hoi, ṕiďä ťūö ľeikkuatta, pogoďikkua, i ṕiiлma ottakkua!» a ĺiän šieľä i ravajau. ĺiūö ṕöľľäššüťťih, dūmaijah: »paha», ķūľäh i ľäĺťeih ĥüṕṕiäńäh ṽeľľeķšet, a ukkońe šanou: »pogoďikkua eľģiä jäťťäķķiä ṕiiлma!» ĺiüö ķüľäh i ṕiäńďih kaikin. »слava ťeb̆e hospoďi, ṕiüö ṕiäźińä koďih.» — ukkońe koďih tuľi. [31.]

14.

oľi eľiäśśeh mužikalla kukkońe, ľäŕǵäńe, šigańe i bokkońe. ľiän otti da i laški peldoh ľiät. ľüö otettih, ńeččäh i uijittih. ľäŕǵäńe šanou: »davaikua luajimma ṕeŕtiźen», a kukkońe, bokkońe da šigańe šanotah: »eńńiä rubie luaďimah.» kukkońe šanou: »ńie ńäńen skirdaźen ṕiäľľä, ńokon jüväźie, vain šanon: »kukuŕīkū ṕetušok.» bokko šanou: »ńie kun ńäńen ľeińäkegoźeh,» a šigańe šanou: »mie ruiśkegoźeh tuŋgiečen.» — i ńäńďih ľäŕǵäźen luo kaikin. šigańe i šanou: »lašše ńilma ṕeŕtiźeh!» ľäŕǵäńe šanou: »et ollun luaďimašša, en lašše.» śigańe śanou: »ńie roičen ṕeŋǵeŕet, šiula ľieu ṽilu.» — »tule!» šanou. bokkońe šanou: »lašše ńilma ṕeŕtiźeh, ńie», šanou, »ovie kun tolńin i śiula ľieu ṽilu.» — »tule!» šanou, i laški. kukkońe šanou: »lašše ńilma ľäŕǵäńe ṕeŕtiźeh.» — »et ollun luaďimašša.» — ľiän šanou: »et lašše, ńie ikkunat ńokon kaikki, murendelen i šiula ľieu ṽilu.» — kaikki šubi laški ľiät.

tuľi hukka vīǰen ķeššä, ükśi hukka boikoi otti da kočahti šińńe ṕeŕtiźeh. šieľä otti da ľäŕǵä i hvaťťi hukan, uglah i ľiččai, a bokko kun ottau da ṕeŕäuďüu da ľäńďä i tolńiu, a šigańe šanou, šīnä ṽeńüu: »anua ńiula ťäńńe, anua ńiula ťäńńe, »a kukkońe paľčalla iśtü da: »anua ńie šiľmät ńokon.» hukka kun ovilloišta ṕeäźi nukko ṕihalla. ńäńi šińńe, ńe vuotetah hukat ľäńďäh ńeľľän ķeššä. »ńińďäh vīkko oľit?» ľiän: »tuľi ruškie bŕiha, hvaťťi ńiun en ńi ṕiäššün, a harmua ukko», šanou, »ńilma ṕeŕžieh böčķüťťi, böčķüťťi, böčķüťťi, böčküttі; aštukkua uijimma ńeččäh». i ľäľťeih ľüṕṕiäńäh pelduo müöťen vīǰen ķeššä. ľüṕäťäh, tuldih ofotńikalla vaštah. ofotńikka otti, ambu hukkua. »ńińďäh šie ńilma ammut, ńie šiun šüön.» mužikka osraśtiečči i kabaďi pūh. pūšta kačču, jogo ľüö uijittih. ľiän mužikka pūšta i ľäķśi, koďihiźe ńäńi. ńäńi koďih šano: »šega ńiťťüńäśťä sruasťie ńäin, ńüt en ľälie ńi kunne, noužen ķiugualla.» [32.]

15.

oľi eľiäśśeh mužikka, oľi ľäńeľľä srumentua äijä. ľiän srumentoik-ke ľäķśi ķäveľüķšeh. ľiän ńäńi bajarih. bajaŕih ńäńi, »ńäńieķķö, ķen on tua srumentoik-ke.» »luaďiu», šanou, »ľäńńińďä ṕeŕtih.» »ńäńe», šanou, »kuču šie ľäńďäh ťäńńe!» »luaji

ńiuла ľäńńńin ṕerťil» ĺäńeľľä on šūŕi meccä, bajaŕилла, otti pūn, ṕeďäjä pakšu, žen šordi. ĺiän otti nuagлat, šai raudaźet nuagлat, kолotti ṕeďäjäh da‿i šäŕgi. — »knotteľiekko ľieu-go ľäńńńin ťiäľä!» ĺiän pлotńikka otti nuagлat i ďernai, kiät pūtuttih ragoh. koiśśa šieľä sanotah: »ńiińďäh vikko ei tuлe ńiän bajaŕi koďih?» ńäńďih šieľä bajaŕi poлvuźin pūn лuona. otettih da ṕiäššeťťih kiät ravošta. ĺiän šanou: »mošeńńikka ĺiän лnańitti.» — pлotńikka i uiďi toiźeh bajaŕih šińńe. ĺiän bajaŕiu huoneliе ńüöten reunašta i käveľöu. tuašen: »kučuokko täńńe, ńiďä ĺiän ruadau», mužikkua šiďä. — »ńiďä šie», šanou, »ruat?» — »ruaл», šanon, »verda лaššen.» — »nu ńin, tuлe šie täńńe, ńie käššen küľün ľäńńńittiä.» küľüh i ľäĺťeih bajaŕik-ke końivuaлa. bajaŕилла ĺiän i otti ŕeńeńiľľä šido kiät, palatилла i pańi küľüh. šai końivuaлa pľettiźen, ĺiäuďäh ṕeŕgi, ṕeŕgi, ṕeŕgi, ṕeŕgi: »jogo ľäĺťöu verda?» — »ľäĺťöu.» — »šīďä końivuaлa otti da uiďi. šieľä koiśśa šanotah: »mäŋgiäkkö, ńiińďäh vīkk‿ei tuллa.» ńäúďih šieľä ĺiän maguau. »ah pлutta, ĺiän muańitti.» końivuaлa uiďi toiźeh küľäh. uiďi toiźeh küľäh, šieľä ńäńi bajaŕiu końūžnah šīďä. ĺüö šieľä hebоźie karaūĺitah, ĺüö dūmaijah: bajari. »piďäugo teiľäš vīnaźie?» — hüö humaлuttih.

käveľükšeh i ľäkši mužikka, že końivuaлa. ńäńi šūreh meccäh. tuľi koudie vaštah, šeĺgäh nouži. koudieлла kagлašša ďeŋgua šivottu. koudie otti tuašeu i uiďi, kaivoźeлла ńäńi juomah veťtä. ofotńikka ľöudi jäľľet. četveŕtin vīnua otti, ńäńi kartaźeh i kuado. ĺiän koudie joi da humaлdu. humaлdu da лaŋgei, ei maлta ńi ńiďä. šīďä mužikka ńäńi, ďeŋgat i keŕitti kagлašta, otti.

mužikka ľäkši koďihiźe, rubei torguimah, bohatta roďīh. rubei ĺiän oštamah kaiken jütütťä ľinduo. rubei ľinduo moškuoh šuattamah, ńüömäh kaлlehešti, i roďīh baŕiššua. tuľi koďih: »ambukkua», ofotńikoилла käškö, »eńäńibi.» ĺüö ofotńikat i ľäĺťeih ńečcäh, ammutah ṕüuďä, teďŕie, jäńiśťä. jäńikśen i tavotettih koirat. »tämän jäńikśen ńüö otamma koďih, ičeľľä keitäńńnä i šüöńńnä.» — ľöuďi šieľďä ńečäšťä mužikan, ľeikuau ĺiŕťä. »ńiďä šie rubiet», šanou, »лuaďimah näiśťä ĺiŕžiľöiśťä?» — »rubien ṕeŕtie лuaďimah; колme poigua, ṕiďäu poijat erottua; üĺieľľä poijалла ṕeŕtin лuaďie, toiźeлла poijaлла ṕeŕtin i колmannелла ṕeŕtiń.» — ĺüö poijat vesma ĺüvät muasteŕit, ľäĺťeih rahvahaže ruadamah kaikki; üĺieľľä poijалла on paja, toiźeлла poijалла ńeľľičcä,

ükśi poiga tagou nagoľi kiŕvéštä, vannašta, i лuadďiu koľessuo, šinaлла ľüötťäu, лuadďiu koukkuo, uhvattua. ńüvä muasteŕi kaiken ṕeŕeľieu šüötťäu. toiṕe poiga ṕeľľičäľľä on, jauhottau nagoľi, äijän dďeŋgua ottau, ukoлла, tuatoлла annetah dďeŋgua. koлmas poiga ofottuoлла ľälítöu, tuou šieľďä oravua, ambū. orava püšša iśtü, huavašša korgiešša, orava pūšta i лaŋgei. šai oravan, ṕäńi ľöudďi toiźen püšta: kuńičča. šai ńäńeľľä koлme. ľäkśi ńiän aštumah kodďih ṕäiťen šürda ṕeččiä ṕüöten. ṕäńi, ṕäńi, ṕäńi, mužikka poлtau hauvaлla ńïľďä. »kuin šie лadjuat, äijäŋ-go лadjuat?» »kümńieńen ŕegie.» — »äijäŋ-go roičet kuľie?» — »koлmekümńiendďä kuľie.» — »kuin ṕüöttä, äijän-go otatta?» — »koivuṕe on kakšikümńieńďä, ṕäŕeiṕe vïštoišt kopeikkua.»[1] — [33.]

b. Vesjogonsk.

aa. Čamerova.

16.

oľi bohatta mužikka, eľettih kaheu ķes naiźeŋ-ķe. ajeľi ńiän edďäńäźih turguлoih ostamah kaikenjütütťä tavarja. ľäkśi ńiän ostamah edďäńäźeh turguh, makarjovskoi-jarmaŋkah. jäi ńäńeľľä naiṕe kodďih. ńiän ei ťiedďän mužikka, što naiṕe jäi kodďih kohtuṕe. mužikka śieľä oľi vïkon, naiṕe ťiäľďä ķiŕjja ei ťüöńďän, što oлen kohtuṕe. mužikka śieľďä tavaroiŋ-ke ľäkśi kodďih, paṕi tavarat лodkah, лodka pūttu ṕieľiľľä, ńäńeľľä лodkja sja ei ottja. dďeŋgja tuhoi äijän, ostatkoiлла i goŕeudu: »ega», sanou, »hot oľiś toiṕepuoľi i vïruччïś ṕiuлda täṕiän лodkan.» seičas ṕečču śihi tuľi. »ṕidďä», sanou, »śie goŕuičet?» — »a ga», sanou, »ṕidďä: ķeṕibi ṕiuлda täṕiän лodkan vïruччïś, śiľľäbi ṕie andaźin ṕe vet ṕin.» — »ṕečču i sanou: »a ṕin annat.» — »a ṕidďä śiuлa ṕidďäu?» — »a anna ṕidďä koiśśas et ťijä.» — mužikka dümaičči, dümaičči, ṕidďä mie en ťijä koiśśa, a śidďä ei ťiedďän što naiṕe jäi kohtuṕe. »nu da», sanou, »oлgah śiun ṕidďen ťijä koiśśa!» — ńiän sogлasiečči ṕečču i vïtašši лodkan ṕieľiľďä. ľäkśi mužikka ajamah, rjadostiśśa tuлou ńiän kodďih. paлkai hebożet tavaroida vedďäṕäh i tuľi kodďih, sanou: »storou naiṕe!» naiṕe ńüṕṕäi vastah ńüväľľä

[1] Kertoja, Iivana Mikinp. Soboleff, on tässä hairahtunut, joten sadun loppupuoli on aivan sekava.

ńńieľien: »storou iha.ıınoźeni, ťerźveľieńäg‿ajeľit?» — »ťerźveľieńä ajeľin, toin kaikkie äijän, tavarja kaiken jütütťä.» i kaččou лapseh: »ќeńeп on ťäńiä bŕihańe?» — »ťäńiä on», sanou, »ńiän poigańe.» — mužikka i houkkeńi. »oh ńiď'ä kummja, ńiińď'äh śie et ńiиla ťüöńď'än ќiŕjja, što sait poijan, a ńie źvet toivotin poijan ńečилла.» — »a ńiińď'äh śie toivotit?» — »a toivotin, što äijän paлkjaľin, ď'eŋgja i tuhoin äijän, goŕeuvuin i kučuin ĺäńen i ĺiän śīď'ä‿i on», sanou, »anna ńie vītaššin vain oлgah ńiď' et tījä koiśśa ńiiun oma.» ńiď'iä rubiemma ńüt rjadamah?» — »nu eľäќќö do vŕēńa, ńin jиmaла andau.» — eľeťäh ĺüö, proiď'in śeiččińien vuotta, druk i ĺävī ĺeiľď'ä лapsi, bŕihańe, i otti ńečču. ľäќśi bŕihańe zjagordah i oлe ei, a bŕihańe oľi nиońe, što jēsľi ќed'ä paugjau ќiän sorviu. nu ruvettih bŕihaiśta eččińäh, ei ľöüźveťä. ľäĺťeih ĺüö ťied'äjän лuo, ńiäńď'ih tjatto i mjamo: ĺiän udaudu koiśśa. »jjakko d'iäď'özeńi storou! ńüö tuľima śiun лuo sdēлai ńiiлoś, sano śie ńieiľä prauda, kunne ĺävī ńiän bŕihańe!» — otti jjakko ŕiśśin, kaččo ŕiśťih da sanou: »śie źvet toivotit лapsen ńečилла, ĺiän otti ĺäńen». — »ńi ńiď'iä rubiemma rjadamah jjakko d'iäď'özeńi, edgo voi śie ĺäńď'ä ṕiäśťiä.» — »a voin.» — »ń‿eńińiä ńüö ńi ńiid'ā žjaľivoi, vain ṕiäśśä.» — ľäĺťeih ĺüö ťied'äjäŋ-ќe, jjakoŋ-ќe. ńändťih ĺüö vanhemman ńečun лuo; mužikan da naiźen jätťi eŕiś seiźomah a iče ńäńi nečun лuo. »nu», sanou, »ќen otti лapsen?» — »a ńie en tījä, vuota soberimma kaikki i ќüźüńińä.» — soberittih ĺüö kai. »kumbańe otti лapsen?» — ĺüö ńi ńiid' ei źirketa. ĺiän rubei, vanhembi nečču ükśin kaksin ќüźeľeńäh. ükśi tиlou: »eu ńiиla», i toińe tиlou »eu ńiиla», i kолmas tиlou: »eu ńiиla», i ńeľľäs tиlou: »eu ńiиla», źījes tuľi, kŕivoi: »ńiиla on», sanou, »лapsi, bŕihańe, ńie otin. źvet ńie en śiľľäh, лodkan vītaššin ńieľiď'ä, ĺiän ńiиla i toivotti.» — »a kun et andanne, ńin źved'äќќiä jjakon küľüh, ťied'äjän.» a ťied'äjāľľä jjakoлla ĺimottau tījustja, miśś‿on küľü ĺäńeh varoin. ńečču i sanou: »ľäќќä ńie anиan лapsen, a jjakon küľüh en ľälie.» ľäĺťeih ĺüö astumah, ńäńď'ih, ando ńečču лapsen. jjakko i ќüźüu: »ńiśśiä on ńiиh varoin küľü?» — »ľäĺet ńin kačaha hurah ќäď'eh.» — ĺiän ľäќśi i kačahti hurah ќäď'eh, ĺäńeľď'ä očaлda tukat paлettih. otti лapsen ќäźih i ľäĺťeih mužikaŋ-ќe i naiźeŋ-ќe. ihassuttih mužikka da naińe: »ńiľľä śiиla maksja, jjakko d'iäď'özeńi?» — »ľäќќökќiä ńiun naiźen

лuoh!» i ľäńteih hüö. ńäńdïh naiźen лuoh, ťieďäjä лaŋgei jaлgoih mučoллah: »naiźuoźeńi, kukkiźeńi, piäśśä ńiлma ťäšťä ķüľüsťä!» — naińe i sanou: »kündeле ńiлma, ńie ṕiäśśän. ńäńe, on pелlošša ķivi, aršinja ľeźeľüťťä i aršinja ṕidahutta a колme aršinja paksuhutta i ota poлpudovoi молotka i perra ķivie kuńi et kaiva ľäbi лoukkuo. tuллah ńečut ottamah śie sano što: »koiśś eu jouduo», a ťüö mužikka da naińe zakažikkja ńeľľähķüńńeńeh ķiŕiķķöh moŕbanaл štobi pakottaiś jumaлaıda što prostïšbi ŕiäńiśťä.» hüö annettih kaikkih ķiŕiķķöľöih liäńeśťä za zdravju i štobi prostïś jumaла ŕiäńiśťä. — mužikka ľäkśi pergamah. tuллah ńečut ķiven лuo: »ľäķķö ńiän vanhembja veśśeľimäh, ei iśtuo śüöńäh, vuottau śiлma.» — »a ńiuла koiśśa eu jouduo.» — ťüöńďäu vanhembi toiśta; toińe tuлou liäńen лuo: »ńidïä — že śie et tuле veśśeľimäh?» a ľäśśä ei voi ńäńńä, ķiveśťä śipľieччeťäh мurut i kohti ńeччuh. liän ńäńi vanhemman лuoh: »ei voi ńäńńä liäńen лuoh, молotkaлla pergau ķivie śiďä i kaччo prošibiu śiľńän i sanou: »koiśśa eu joudno.» — ľäkśi vanhembi iče i otti vieľä kaksi: »ľäķķökķiä liäńen tuonma.» tuľi vanhembi: »ńidïä śie et tuле veśśeľimäh?» — »koiśśa eu joudno.» — a liäńen лuoh ńäńńä ei voi. nu liüľľäťťih ķäuńńän, liän znai pergau молotkaлla; kazvo liäńen ťieлaла kondien vilла. a ńäńä ruvettih нserdno kumardeлemah, mužikka da naińe i liäńen naińe, ťiedäjän. jumaла prosťi liäńen ŕiäliiśťä i jumaла ṕeŕeveďi sv̀ätoiksi liäńen. a mužikka da naińe ruvettih eľäńäh слāva bohu i bŕihańe rubei kazvamah, i naitettih poigaźen i ruvettih eľäńäh, вlahodaŕimah jumaлja. [47.]

17.

eľi bajaŕi, paлkaj liän ajeľijan kūččaŕin. rubei kūččaŕie obīďimah, šüöńiźeľľä vjardamah i juomiźeлla. kūččaŕi i dūmaičču: »ńidïä ńiuла rjadja?» ľälíteih ajeлukseh bajaŕi i kūččaŕi. nouzi šiä mjada ńi taivasta ei ńävü. liüö üökśüťťih dorogaлda, kūččaŕi ajeľi, ajeľi, hebožet vaivuttih. ńidïä rubiemma rjadamah bajaŕi, hebožet ńjäńńä ei, vaivuttih. bajaŕi i kūččaŕi kūľńetťih. »aja hoť ķevon лuoh, anna hebožiлla lieińiä!» — kūččaŕi sanou: »a kun ķevon iźäúďä tuлou?» — »a tuлou ga tuлgah, anna!» — kūččaŕi ajo ķevon лuoh i ando lieińiä hebožiлla, nu iče ruvettih

ʹviruttʹjaččemah mʹjata, olʹi lieilʹä tühjä ʹväŕčči. kūččaŕi otti tuŋgiečči ʹväŕččih i ʹvirū ʹväŕčiśśä a bajaŕi kŭlʹńi tuлupoiśśa. »kūččaŕi, ńiiśśä śie oлet?» — »a magʹjan ʹväŕčiśśä.» — »a kuin ʹväŕčiśśä?» — »a tühjäśśä.» — »a lʹäńńiin-go on?» — »avoi lʹäńńiin.» — »a ńie tuлupoiśśa kŭlʹńiin; лassiekka ńiлma ʹväŕččih!» — kūččaŕiлla priślośлaskie, »tuле», dʹeлat ńeččevoʹ. ńäńi bajaŕi ʹväŕččih da i sanou: »kūččaŕi śivo лujemma nuorażелла, anna lieńöu lʹäńbʹüńieńbi.» kūččaŕi śido lʹäńen nuorażелла i zavalʹi lieińäʹlʹä. nu a iče kūččaŕi ńäńi edʹeńbʹiäżeh i otti aijasta haлgoźen i astū, mʹjattieččou: »kuлembo ńiiun kegoлoiśśa šüöttäu?» a bajaŕi kündeлou. a liän kūččaŕi iäńen peŕúieńi, rubei kiruoččemah toiźeh iäńeh i ńäńi buitto kūččaŕin лuoh i otti pergʹja buitto kūččaŕie eńźiśtäh. kūččaŕi raviźou, iče pergau mʹjada, śidʹä lʹäkśi kūččaŕi bajaŕie eččiḿäh. ńäńi bajaŕin лuoh, ḱeiḿät roziiлdi: »ńibʹja tiäʹlʹä ou ʹväŕčiśśä?» — bajaŕi sanou: »ńie олen.» — »a śie олet, ńin śiлma i ṕidʹäu.» — kun otti bajaŕie hvossie haллoлla śelʹǵiä vas, bajaŕi raviźou: »oijoijoi, baʹtuški, tappoi.» mužikka buitto uidʹi, pergaja, kūččaŕi lʹükḱäi haллon i ʹviruttʹjačči ḱeguo vas, ḱieʹlen puŕi ičeʹlʹäh, ʹveŕeʹlʹä otti da voidʹi ńeńän i ʹvirū ʹveŕeśśä. bajaŕi sauon: »kūččaŕi тuле ḱeŕitʹä ńiлma!» — »oi bajaŕiźeń eu voi, kaikki лūhnot ńiuлda katko, eu voi tuлla šiun лnoh ḱeŕitʹtäńäh.» — »kuin ńi bnit, ńin pożʹjaлuišta тuле!» — kūččaŕi poлvuźin buitto tuʹli, ḱeŕitʹti bajaŕin, ṕiäśʹti ʹväŕčišʹtä. bajaŕi kaččou kūččaŕie: »ega goŕussoi, ńiлma lʹüʹvin ṕeŕǵi, dūmaičin kai лūt katko, a śiлma ʹvieʹlä eńäńńäʹlʹdʹi, śiula sūsta i ńeńäśʹtä ʹveŕi lʹälʹtöu. paśśipo śiлla što śie et sanou ńiлma, ńie kūлen što śie sanoit što ükśiúäh oлet, a odnako lʹönd'i-žo i ńiun, ḱüʹlʹet sugi lʹüʹvin. uu lʹäḱḱä kūččaŕiźeń iśtuočemma heboźилла i lʹäliemńä ajamah koʹih.» — kūččaŕi sanou: »ńiиla ei sja noussa koŕjah.» — bajaŕi sanou: »kuin ńi bnit nouzejo.» kūččaŕi sanou: »ei sja.» tuʹlieččі bajaŕилла ottja śelʹǵäh kūččaŕie. otti bajaŕi śelʹǵäh i sjatto kūččaŕin koŕjah, a śidʹei tījä što kūččaŕie eu perrettu a kūččaŕi liäńdʹä i ṕeŕǵi. iśtuočettih koŕjah, kūččaŕi vaʹlieččі ülʹičči koŕjan a bajaŕi iśtnočči beśetkażелла i lʹälʹteih ajamah. kūččaŕi sanou: »oijoijoi, knoлen.» — bajaŕi: »oi ńie, kun ńiлma äijäʹlʹdʹi a śiлma usto ʹvieʹlä eńäńńäʹlʹdʹi.» — no lʹälʹteih ajamah koʹih i ruvettih družno elämäh; ʹtäuźi bajaŕилла obīdʹie kūččaŕie. rubei šüöttäńäh i juottamah. [48.]

18.

oli čiaŕилла колme poigia, ükśi oli ivan, toiŕe oli ṕedŕi a колmaš oli алeksandra, se oli umnoi a vaŕa oli houkkaźеллah. i ḱäudih liiö, ükśi käi ofottuолла, алeksandra, a täŕä ajeli ujezdoida ŕüöte, ṕedŕi, a ivan čareviččie ei лaskiettu ŕi kunne. ŕäŕä kaksi ve'leśtä lälitеih goŕилла ofottuолла, a vaŕa ṕürǵiu šiŕŕe, kunne ŕiuла ṕidän lälitie. tiatto i sanou: »tijä śie ḱingialла iśtuo», oduako лaski. läḱśi liän omалла aźiелла, ŕäŕi, kaččou ve'let goraлла koŕilоилла ajеллah. a liän oli koiśśa suoŕiečеn karuиma. ŕäŕi goraлла i sanou: »koŕi, ŕiun koii, jiävieče ŕiun луoh liäŕi'ä kuллassa i grīva hobiessa i tuo ŕiиla sormus štobi kuin tuli palaiś.» koŕi tuli liäŕien луoh, tuli kuллassa i hobiessa. »uu vaŕa ŕiiḋä ḱäśśet ліadie», sanou koŕi. liän sanou: »pogodi, kačomma.» ve'let ruvettih ajелemah oиilла koŕilоилла, a koroli'n tütär kaččou savusta. koroli'n tütäŕḋä liimotti ŕieliel'lä miaŕittia luboin tagia. ruvettih koŕilоилла ajелemah, kumbaźeh kačahtau paremmin. ŕäŕä мoлеn ajеллah, koroli'n tütär kaččo мoлembie. ŕieldüöčettih da ŕešto. läḱśi täŕä vaŕa, väliäŕie-le'lliŕe, koŕi liäŕien suoŕitti liüvih sobih i sormukseu kuлdaźen ḱädeh. iśtuočči koŕилла i sanou: »koŕi ŕiun koŕi, ліaji ŕiiḋä ŕie ḱäśśen.» koŕi sanou: »püźü śel'läśśä, ŕie tijän ŕiiḋä ліadie.» läḱśi koŕi liüṕṕiäŕiäh ŕin vain mia śäŕiźöu, kabeiśta tuлd_andan. koroli'n tütär i kaččou: »ka», sanou, »täŕiä ŕiiun suлahaŕe, täŕiän tagia läli'en.» kučču liäŕien iččeh луoh saduh, otti vaŕaлda liäŕien sormuksen, ando sijah oman. vaŕa läḱśi ajamah. ŕäŕi лaski koŕiin gul'aimah, iče suoŕiečči karuźih sobaźih i läḱśi kod'ih. tuli kod'ih i tias nouzi ḱiugialла. tuллah ve'let, tiattoh i küźüu: »no ŕiiśśä oli'tta, ŕiid'ä ŕäiťtä?» — »olimma goŕилла koroli'n savun луona i ajelimma heboźилла i oli śid'ä ŕies ŕin kun ŕiütťüŕäźie aźeida ліad'i. liäŕien koŕi sovśem grīva kuллassa liäŕi'ä hobiessa; ŕiän heboźилла i dūmaija ei sia.» — a vaŕa ḱingialла i sanou: »ŕie vet oli'n.» — »oле iäŕetťä, houkkaŕe, tijä ḱiugian ṕeŕiśśä iśtuo!»

toiśṕiäŕä huoмnekseлla lähteih мoлemmat a vaŕa jäi kod'ih. tias i ṕürǵiu tiatoлdah: »лasse i ŕiлma tiatto gul'aimah.» no tiatto sanou: »ŕiäŕe!» — ŕäŕi tias ḱirgai heboźen: »tuле ŕiiun луoh tias kuллassa i hobiessa!» — koŕi tuli, kuin tuli palau. »uu», sanou, »vaŕa iśtuo śelǵäh!» ve'let ruvettih ajелemah hebo-

źилла, koroľin ťüťär kaččou. ľäkśi vańa ajeлemah. koroľin ťüťär ikkunan i avai i kučču vańan iččeh лuoh, ando ńäńeľľä toiźen sormuksen, paiśťih i ľäkśi koď'ih ajamah. лaski końin guľaimah a iče suoŕiečči karuźih sobaźih. tuллah ѵeľľet koď'ih, tįatto i ķüźüu: »ḿiď'ä poijat ńäiťťä?» — »oh tįatto, ńäińḿä ḿiď'ä, ḿiśťä main oллou muońe mies, końi kuллassa i hobiessa, iče soma i ńüѵä i kun ḿäńöu ńīn mįa śäŕiźöu.» — vańa i sanou: »ḿie oľin.» — »ťäuźi houkkańe paiśśa, issu ķiugįan ṕeŕäśśä.»

koлmañzena (tai: koлmana) ṕiäńä ľäľťeih moлemmat ѵeľľeķśet tįas ostatka-kerda, i ṕüŕģiu vańa: »лasse i miлma tįatto guľaimah!» — nu лaski i ńäńen, ḿäńi ńiän, ķirgai końin. vańa kaččou kuin ѵeľľet ajeллah. »nu końi, лįaji parahiťen ostatka-kerda!» końi лįad'i ńüѵin, ḿieľď'üöčči koroľin ťüťťäŕeľľä. kučuttih vańan koroľih i ruvettih baлuimah, juomah i śüöḿäh. a ѵeľľet uijittih koď'ih. ḿäńď'ih sanotah tįatoлla: »śeńin i śeńin otbeičči ḿeiľď'ä koroľin ťüťťäŕen», i vuotetah vańįa koď'ih, a vańa oлe ei. druk tuлou koroľišťa posла čįaŕie kuччumah bлįasлovimah poigįa, žaлaiččougo ottįa koroľin ťüťäŕď'ä. ѵeľľet ruvettih: »oi, oi baťuški, neušto ťäḿä ḿiän vańa oli.» — ľäkśi čįaŕi śińńe. ḿäńi śińńe, poiga vańa śieľľä, istū koroľin ťüťťäŕeŋ-ķe. pŕīḿiťťih čįaŕin sovietaлla: »žaлaičet-go bлįasлovie poigįa ottamah ḿiun ťüťäŕď'ä?» čįaŕi bлįasлovi: »eľäķķäh jumaлaŋ-ķe.» [49.]

B. Parannus- y.m. sanoja.

a. Bježeck.

aa. Zaručča.

1.

[mavon purendah].

rubien raba лukka[1], rubien ḿie pagiźemah mavošta muššašta, muanaлaźešta. harmua havonaлańe, ķiŕjava mado ķiѵenaлańe, ńöķķömado ńeińän tuľija, kaiken ńeińän karvaľľińe, kuлdamado kuллaľľińe! peллošša ľīkkumatta ķiѵi kova, ei šua purra, ṕiśťiä

[1] л u k k a: nomen proprium.

mavoлла. anna oľiś ťälľä ŕišťikañžалла jaлga puremattaˈ raijan, paijan! (?) et ota šie purennušta jaллašta i žuaľiečen ńie, raba лukka, arxanheľiлla. jēsli ťüö mavot että ota žguaлua, boлestie, üīn pakkuon ńie, raba, arxanheľiлda ťeŕäv́än žezлan i ťiän mado-
5 лoin rovun ṕiäľľä. aлačči ќiduomatta oľiś, ṕiäľičči puhaлluš ei tunduiś, ših pūduiś ťäńä boлesti i kadoiś i ќiv́išťäiś ei! po ńi·ńe za amiń'u i zaŕiń'oˈju! [39 (19). — SKVR II: 1341].

2

ožuandahińe.

oh ńiќśi šie ńägüńätťä ožait ťäńän ŕišťikañžan? ožait šie kerraлla, a ńie, raba лukka, ṕiäššän i peлvaššan kaheлla; šie
10 kaheлla, a ńie ṕiäššän tuaš колmeлla; šie колmeлla a ńie i ńeľľäľľä; šie ńeľľäľľä a ńie v́ījeľľä; šie kun v́ījeľľä, a mie kūveлla; šie kūveлla, a ńie šeiččińieľľä; šie kun šeiččińieľľä, a ńie ṕiäššän kahekšaлla; šie kahekšaлla, a ńie ṕiäššän raba bōžī ťäńän boлesťin колmeлl‿üќekšiä. šuoneššа ei stiäńiäччiś, aлačči ei
15 puhaлluttaiś, a лūššа ei noiччiś! ših šie pūdužit i kadožit, streлan i postreľńičan boлesti i po ńiń'e do v́ēki v́ēkoˈf i zaŕino'ju.

[40 (20). — SKVR II: 1366].

3.

šūdeлuš.

rubien ńie raba ṕiäšťäńäh i peлvaštamah v́ihaźešta šiľńäšťä i šūrešta pahašta dūmašta, tuatommašta i muamommašta dū-
лašta i ľixoin rahvahammašta, ravoiśta i raviśta, vahnašta i
20 nuorešta, harmuašiľńäšťä ŕišťikañžašta i muštašiľńäšťä, šīvoišiľ-
ńäštä, harлuašiľńäšťä vaštańiekašta i tavottajašta, muššasta tukašta i vaлgiešta tukašta, harmuašta tukašta i ruškiešta tukašta i ruškieparrašta ṕiäššän ńie, peлvaššan. i kuin zoŕa šeľġeńöu, üīn-go täšťä ravašta šeľľiťťäiś šūdeлukšet i prostuda, ruškiešta
25 ńäv́öštä i ṕiäŋќivušta po ńiń'e i za amiˈńu i na zaŕińoju.

[41 (21). — SKVR II: 1373].

ab. Tolmaču.

4.

ožuandahińe.

eľäu vutťi, kauńiś katťi.
eľäu śińiźeľľä ńeŕeľľä,
vaлgieлла ķiv́eľľä
ķiv́ińe hattu ṕiäššä,
ķiv́iźet ķindahaźet ķiäššä,
ķiv́ińe jouži kainaлošša.
ambu üöt i ṕäiv́ät
ṕiń́iet, vaлgiet
ṕiń́eih ń́eččih, kuiveih kūžeih,
ľeṕän ľiukkuлoih,
raijan ruačakkoлoih.
ķeiťän ń́ie ńäń́ä ķivut i
boлestit i ožuandahiźet,
i kattiлašša ķeiťän,
koiŕiлла šüöťän.

[50 (77). — SKVR II: 1367].

5.

roď imčča.

rubien puhumah i ṕiäšťäń́äh ťäťä ŕiśtikañžua kahešttoiśta v́eľľekšešťä roď imčašta i peллaštamah i šeľľiťťäń́äh. ṕiässän, peллaässan, puhun, šeľľiťän kahešttoiśta v́eľľekšešťä roď imčašta i huimuajašta i puiśtajašta i ńiń́eťťöń́äšťä i šüöjäšťä i šüöń́ätťöń́äšťä i kuivuajašta i ŕüv́iťťäjäšťä i šüdeлušroď imčašta i šuoń́iśtajašta roď imčasta. [piässän i pellassan, 300 uapostolua kutsun puhumah, 300 mutsennikkua i 40 svätoita mutsenikkua, 40 svät. uapostolua, Pedri i Paul, Mixaila i Arxangel, Gauril Arxanei, Isossima Savatei, Labsei Medotsei, Ilja prorokka, Nila pripadobnaja i Skorobassoi bohoroditsa]. v̇iruči täštä boлestiśta. [kazanckou pohoroditsa i Troitsa bhr. Uspenie br. i znamennoi prisvatoi bhr. i Pokrova br. i Strieteńie bhroditsa Rozestva

bhr.][1] šeľľitäkḱkiä kaikki sv̈ätoit! i puhuma i ṕiäšťiṅä i vīruččima ťäšťä ḱivušta i bonestiśta.

[51 (78). — SKVR II: 1372].

6.

Lemmen nosto.

kuin ṅäṅä ḱiŕiḱön svonuźet on kūлovaźet kaikkih randoih, ṅīn i ṁie ľieṅiźin kaikkih randoih kūлovaṅe; kuin ṅäṁä oллah ḱiŕiḱön svonuźet, ṅīn što ṁie ivan raba oľiźin poччotušša. лuajin ľeṁṁen.

[52 (79). — SKVR II: 1396].

C. Lauluja.

a. Bježeck.

aa. Zaručča.

1.

šuačen ṁie bŕihaiśťa
en omašta ḱüľäšťä,
seľčašta śoлašta
ḱiŕiḱön kohašta
orťon pojašta. [44.]

ab. Tolmaču.

2.

iťkö̈u muччoṅe ṅeччäzešš̈ä,
kajurdeлou kaŋgašmaiśśa,
ľeijüľďeľö̈u ľeiṅäšmaiśśa.
ṕiäďü v́eľľiṅc kūлomašša:
»ṅiďä iťet čikko parga,
ei-go ḱüďüš obīďinnun?»

[1] Hakasten väliset osat on otettu K. F. Karjalaisen tekstien konseptista sellaisinaan. Julk. huom.

— »kŭd'ŭ ka kuin oma ve'l'i.»
itkŏu muččońe ńeččäzešš̆ä,
kajurdeлou kaŋgašmaiśśa,
ĺeijŭl'd'eľŏu ĺeińäšmaiśśa.
ṕiäd'ŭ čikkońe kūлomašša:
»eigo šiлma obīd'ittu?»
— »nado kuin oma čikko.»
iťkŏu muččońe ńeččäzešš̆ä,
kajurdeлou kaŋgašmaiśśa,
ĺeijŭl'd'eľŏu ĺeińäšmaiśśa.
ṕiäd'ŭ tuattońe kūлomašša:
»ńid'ä iťet ťŭťär parga,
ei-go buatko obīd'innun?»
— »buatko kuin oma tuatto.»
iťkŏu muččońe ńeččäzešš̆ä,
kajurdeлou kaŋgašmaiśśa,
ĺeijŭl'd'eľŏu ĺeińäšmaiśśa.
ṕiäd'ŭ ńińńańe kūлomašša:
»ńid'ä iťet nado parga,
ei-go šuлahaźeš obīd'in?»
»arvait, arvait ńiińńaźeńi:
šoimen ṕiäšš̆ä šoiverde'l'i
kartan ṕiäšš̆ä kargautte'l'i
ṕiťiľľä ṕičoiлла ńauvutte'l'i
kuin ĺiṕi ĺŕīčkū
ńīn pľeťťi pлaikau.»

[53 (79 a). — SKVR II: 1137].

3.

l'eńd'äu, l'eńd'äu l'induńe
koлmešta konduźešta ṕiäl'ičči.
ĺirvotti ĺiän šuлgaźen.
ei oлe žual'i l'innuišta,
kuin žual'i l'innun šuллaišta;
ei oлe žual'i šuллaišta
kuin šual'i l'innun šīb́ūźie;
ei oлe žual'i šīb́ūźie,

kuin žuaľi on tuatoišta;
ei оле žuaľi tuatoišta,
žuaľi ѵ́ierašta bŕihaišta.
udaлańe bŕihańe
salduatakš otetah.
ei ńiän sлūži vūvutta,
sлūžiu ńiän kakši.
kolmandena vuoduona
koďih ќäuńäh laškietah.
aštuv, aštū pellоišta ńüöťe
ќeššeľľä keški-pellоišta
tulou muamońe vaštah:
»oi šie poiga, armaš poiga,
šiun naine blutta
kaiken kojin iźѵeďi
troikan hevoišta i kaikki.» [54 (64)].

4.

šeiźuo, šeiźuo šie ńiun vara,
dūmaiччie šie ńiuh ńäќen!
kuin ńüö šiun kera eľiḿä,
toińe toišta šuvaччima.
znaťšie šuvačīt, unahīt,
i znaťšiun ruadońe kaľľiš on.
naičīt, naičīt omaš kťatvan.
ľäќet šie ѵ́eńčäľľä
i ńiego šiuлa jäľľeśti
annetah šiuлa ѵ́eńčiќän
ei ѵ́īkokši, ijäќši.
ќūṕṕiäľľän ńie ṕihaлla,
iśtuočen ńie ќiѵ́eľľä,
ќiŕjutan ńie ќiŕjan:
»eľģiä šuvakkua brihoida
tolmačuźien udaлoida,
noviŋkoźien bŕihoida!» [55 (65)].

5.

aivoin, aivoin, kaľinańe kukkiu,
ńüöḱä, ńüöḱä mańjaźet šuoritah.
šiľľä aijaišta i šiľľä čuasuišta
ńiun muamońe šüńńüťťi.
ńeščašnoilla čuasulla
ńiun muamońe šüńńüťťi.
en ḱeŕŕińńün ńie ńieľľüťťä skoppie.
ńieḱieľľä ńiun annettih
ѵierahalla rannalla.
ѵieraš randa, ѵieraš valda,
ѵieraš tuatto, ѵieraš muamo:
ťülǰjäšťä haukutah i ďielatta ľüuväh.
šeiščemen vūvutta koďih ei laškiettu,
tuaton, muamon koďiźeh.
kahekšannella vuoduolla laškeih.
ľeńńin, ľeńńin ńie ľinduźena.
kolmešta korbuošta ṕiäľičči,
ištuočin ńie tuaton muamon saduźeh,
laulallin ńie ѵiŕďüön.
kaščou tuattoń ikkunah:
»ńińďäh ńiän sadu ѵeššeľöiďün on?»
laulallin ńie toiźen:
kukkaźet kukittih;
laulallin ńie kolmannen:
juablokkaźet kažvettih.
»znať ńiun goŕańe ḱeŕŕin on.»
kačon, kačon ńie ikkunašta
ńiďä ѵeľľet ruadau:
końilloida skoľitah,
jarmaŋkah šuoŕitah,
ńilma goŕua ei maińita.
kačon, kačon ńie toiźeh
ńiďä čikot ruadah:
tuagieda kassua pľeťiťäh
jarmaŋkalla šuoŕitah
ńilma goŕua ei maińita.

kačon, kačon ńie kolmandeh
ńiďä muamońe ruadav:
šinččoh, ṕeŕtih ķäveľöu,
ńiińńaźie noššattau:
»nouškua, nouškua ńieľińiińńaźet
ei-go ńiän goŕa ķeŕŕińńün». [63 (75 a)].

6.

šie tüttöńe príľesnoińe
et utešai ńiun goŕaźie.
šie bŕihańe ńieľeĺińe
tapoit ńiun igäväh. [56 (66)].

7.

uaĺoiźet kukkaźet,
noviŋkoźien tüttözet,
višivaijuot kouhtaźet,
guľaijah kun maŕjaźet.
vaĺgieźet kukkaźet,
noviŋkoźien bŕihaźet,
višivaijuot paidaźet,
guľaijah kun maŕjaźet.
tai:
— — — — — — — — — — — —
noviŋkoźien bŕihaźet
muštaźet i šińiźet
guľaijah kun šigaźet.
[57 (67 ja 71). — SKVR II: 1183].

8.

laulallan ńie víŕŕüttä,
ožutallan ńie iäńütťä
ei-go ńiun varańe kūľīš,
ei-go väľiäńńńin tuľīš.

»oi šie kukki, šie ńiun vara,
ńiińďäh vīkon et tuллun?» —
»ruadoźišt en joudan.» —
»pid'i ruavot l'ül'l'ätä,
pid'i vä'iäńńin l'üpätä.» [58 (68)].

9.

šie šoitat, ńie лaulan,
vet omašta dosuadašta,
ńiun dosuada eu rosuada,
ei ŕiävül'_iśśuttua,
ŕiävün pohjah pirottua,
ei vejel'l'ä valелла,
k'üuńel'el'l'ä kuaveлла. [59 (69)].

10.

šuvačen, šuvačen bŕihaišta,
en omašta k'ul'äšt'ä
hoš peллon peŕäšt'ä
da toižešta k'ul'äšt'ä.

ńi že t'äń' oллov aigańe,
üöl'l'ä paištau päiväńe?
ńi že t'äń oллov bŕihańe,
talvелла k'ävüv, k'ežäl'l'_ei? [60 (70 ja 72)].

11.

ńi t'äń oллov aigaźin:
huomenešpäivääńe muadunmun,
ńiun varańe šiäńď'üńńün;
k'eškipäivääšt'ä päivääńe k'iäńď'üu,
ńiun varańe vieľä šiäńď'üu;
iлdapäivääšt'ä čirottau,
varaišta ńäh'ä l'imottau. [61 (73)].

12.

paиlovaлda pahašta
ṕid'äu vaľľita parašta;
noviŋkašta ĺüv́äšťä
ṕid'äu vaľľita üĺäšťä.

vaľľaššakko sīvoińe
ľähen eččińäh šomembua.

uaлoińe kukkańe
ikkunaллa ei kuki;
vaлgieńe bŕihańe
šīŕičči proid'iv, ei zaid'i. [62 (74-75)].

ac. Tresna.

13.

Sotamiehen laulu.

prośtikkua kaikin čikot, v́eľľet,
saлduatakši ńiлma v́ejeťäh!
ńiun jaлgaźet ei ńäńd'äiś,
ńiun šiľńäźet ei kačottaiś.
ķeŕäud'ükķiä kaikin bŕihaźet!
puoлen krūškua vot-v́īnua oššan,
toiźeh puoлeh d'eŋgua ei faťi.
zavod'in ńie goŕiśśa v́iŕd'üön:
ńińd'äh täńämmuońe ūži kūhut
üöľľä paiśtau, ṕäiv́äľľ[ä] ei.
ńińd'äh täńämmuońe ńiun v́eľľińe
ķežäľľä ķäv́üu, taлveлla ei.
»taлveлla v́iлune šiun лuo ķäuv́ä:
e‿oлe turkie, ńi kauhtanua,
vain on śinoi śertukkańe.»
ľäkśi bŕihańe ŕiŋkaлla
ošti turkin da kauhtanan da šuappuat.

»en ńńię ťijä, ńńiśśä šie eľät.»
»ќeškiрäiväh očin рeďäjäńe рeŕťińe,
koлme kruasnoid‿ikkunua.»[1] [29.]

[1] Luultavasti sanelija on tässä sekoittanut kaksi eri virttä: alku on sotamieheksi läksijän laulusta, loppu eräästä tytön laulusta.

K. F. K.

II.

V. ALAVAn keräelmät v:lta 1895.

A. Satuja.

a. Bježeck.

aa. Tolmaču.

1.

»Šoarna.«

oli ennen eľeässeh čoari i heilä naińe, i heil ei ollun lasta; oldih bohatad, a last‿ei ollun.

oli heilä jauhomeľľiččä i šūtkassa jauhoi tuhattoin vakoin, a šiďä meľľiččä rikkuočči heildä. iče čoari käveľi kaiken moailman, a ľeüdän ei roadajoa meľľičän, što kohendoa meľľiččä. tuli kodih, šūtkat kahet oli koissa, läks viel eččimäh. aštuv heän mečč*ā* müöt ükšinäh i dūmaiččov, što paha loadis hot. aštu kun čoari kakškümmendä šagoa, jeävičči plotnikka piloin kera i kaik strumendo hänellä. čoari i šanov: »palkkoače, miul*la* meľľiččä kohendoa!» a paha i šanov: »voit», šanov. »äijäŋgö šie otat tästä palkkoa?» — »mi miull‿ottoa šiusta? en», šano, »tiä midä ottoa. d‿ottoa midä šie koist et tiä.» čoari i šanov: »da midä mie en tijä. naista tijän», šano, »što on; koiroa tijän i kazi*a* tijän. »olgah», šanov, palk*ā* hänen i reädi midä čoari koist ei tijä. paha i nazroačči(h): »kahentoišta vūven jälgeh mie tulen ottamah koista, midä šie et tijä.» i müöstääčči kodihize čoari.

aštuv dorogoa myöt[e] i ihastu što palkkai kohendajan meľličän. mäńi kodihize; kačč‿ov, nainе šai kakši lašta: tüttözen i brihačč‿uzen. brihačč‿uzella nimi ivana, a tüttözellä maša. i šiďä goreudu čoari eigä ruven šüömäh i juomah i magoamah. üöt

päivät goŕuiččov, a naizella ei šano. naińe i keksi, što on mid ollov. šulalaińe goŕeudunnu. i rubei häneldä küzümäh: »midä šie goŕeudun oled?» a hėän häuellä i šanov: »en ni midäh.» a vielä enämmäld goŕuiččov. šĭt ühen kerran jũah čoajun hüö da i šano stolan tagoan naizella, što: »nämä šie lapsed kunbazed šait, annoin mie pahalla käďeh, i tullah ottamā kaheutoist vūven pėäh, ivoa i mašoa.» naine šai tietä i goŕeudu i kuoĺi. a lapšed kazvetah i liettih šūred. i küzütäh: »midä šie toatto oled goŕeudunnu?» a toatto šanov: »en tiä, šanū ili ei.» a poigah i tütär šanotah: »šano, elä goŕuiče!» da ka šanov: »mie tėät annoin pahalla ķädeh. on minlla meĺĺiččä, i läkšin eččimäh roadajoa, što kohendoa meĺĺiččä što-bį hėän jauhais jauholoi. ečin vĭkon i en ĺeüdän. sĭt aššuin ilaala i vĭďi mečäštä nužikka i šanov: 'kunn aššut?' čoari i šanov: »ečin roadajoa, meĺĺičän kohendajoa.» hėän i šano: 'palkoa miana!' — 'da äijäŋgü otat kohendamoa meĺĺičän?' — 'da mie otan šen verran, midä koistas et tĭjä.' a tüö lapšed šilloin i šündüjä: mie en tiedän.» nu, ĭvana i naša: »elä, toatto goŕuiče. bloaslovi meiďä!» i lähtei hüö kahen kešša čikko i veĺĺi, kunne šilmäd kačotah.

i aššuttih hüö noui küda. mändih, mečäš perttińe; šielä enžimäine čikkone žen pahan.» »ahā» šanov, hanibahilla kriźauttav,» kai popadia!» — »ńi mid ei lie», ĭvana šanov; »a pane šünvvä meilä!» hėän šüötti hėäd. hüö šüödih, nouštih stolašta. »nu i», šanov, »neuvo kunne männä veĺĺehezä!» ka neuvo dorogan; i ando hänellä vüöhĭön — libo šugazen — i šanov: »ka ruvetah tavottamah, luo šugańe dorogalla da šano: 'kazvakka täńä šugańe gorakši lühižekši!'» kuńi ne pahat lomajā goroa, šini tüö eďäh uijitta.» aššutah hüö i küĺlah, što pahat ajetàh. luodìh šugazen i šugańe kazvo gorakš lühižekš; i pahat pietüttih, ei péäštü. ruvettih lomaimàh goroa, šini hüö nijittih čikkoh luo.

toašen kačotah, dorogan rannas pertine. mäńdih pertih. a pahan čikko ištuv ristiziĺlä uglašša i hahattav: »ha-ha, mie teidäš ammuin vuotin, kai popadia, kai ette piäze ńi kunne!» a vaŕa šanov: »pane šünvvä, müö šünvvä tahomma, čikon kera!» že pani süuvä (pahan čikko). hüö šüödìh, noustìh stolašta. pahan čikko šanov: »mängėäh väljäm [1]!» i ando skoapašta heilä ripakoista

[1] l. uidikkoa väljäm.

palazen[1], i šano hänellä: »mänettä mänettä, ruvetah tavottamah, lietäh pahat läššä, šie ota tämä ripakkońe[2]. – kun tuletta jogiranmalla, maxńikkóa ripakkozella oigīh käďeh, nī liev šilda, i tüö proiǫitta šillan i hüö ei kergi teidä faťťī. mänettä šillä puo, maχńikkua važameh käďeh, i šilda kadov.»

um ka hüö lähtī ajamah, i rubei kūlumah iudu.[3] vańa šolahti šeľläštä. pani korvan móah i kūndelov. nouži da i šanov: »čikko, tavotetah. ištuiče šelgäh!» i ľähtei ajamah. ajettih äijän vähän, ruvettih pahat nägümäh; i vańa laški héät läššä. kuin vain ruvettih heidä tavottamah, héän i otti i maxni[4] ripakkozella, i vīď šilda. ajettih šillašta poikki, mändih beŕogalla, dernai ripakon nglašta i šilda kado; pahad i jeädih toižella puo šeišomah. »aha», šanov, »dogadiä!»

vańa i maša lähtei beŕogóa müöt müöt aštumoa. läuvettih beŕogan ranmalt perttizen. mändih perīh. e olla pertissä ni kedäh. laškīčettih kravatilla, odǒalalla kattóačettih. kodvan hüö móattih, i tuľi ukko kahen keh koiran keh, i ruvettih koirad koččimah šeinī i haukkumah. ukko i šanov: »ou kedä nī ongáh pertiššä. ollov tüttö, lieu miun tütär; a ollov briha, lieu miun poiga.» vańa da maša oďialan luiskattih iččien piäldä. ukko i šanov: »oлe šie poiga!» vańalla; mašalla šanov: »ole šie tütär!» i ruvettih šīnä elämäh i elettih hüö šīnä kūši vuotta ukon keh.

i ukko šanov ühteuä péänä vańalla: »vańa! mie», šanov, »kuoлeu, i tūah koirat šinlla ružjat, šóappóat, vóattīēt i ruvetah šiun keh käümäh ofottulla; a minu meččäh kätkietäh, i šie niлma euämb et néä. a čikkuo elä nadeičīče!» vańa sanov: »kehbéä nadeičīččie kuin ei čikkō.» ukko uidi koirīn keh. vańa jäi ištunáh. tuldīh koirad illalla i tuodīh vańalla vóattiet i ružjau, i vańa rubei koirīn ke kääümäh, a maša rubei beŕogan randóa müöte guľaimà(h).

ühen kerrau vańa läks ofottulla i muht ripakkozen kanodah[5], a maša läkš beŕogan randóa müöt guľaimah, i nägi šillä-pū brihóa i veśma šoma oľi briha. a že briha oli paha. i mašalla rubei

[1] l. kośinazen: t. vüöhüön.
[2] paikkańe.
[3] l. tumizenda.
[4] l. лoi.
[5] l. skǒappah.

himottamah što tuľiz beŕogalla mašan luo. briha i šanov beŕogalda: »himottavgo, maša, miлma šinne?» a maša šanov: »himottav, d‿et pėäže.» — »mäne, kamodašta ota ripakkoŕe i maxńi ripakkozella oigih kädėh, i lieu šilda, i mie tulen šildȯa müöten šiun luo.» maša hüppeli perėih, toi ripakkozen, maxńi oigih kädėh, i lieni šilda i briha tuľi šildȯa müöt mašan luo. »a-ha[1]», šanov, »nütten i popadiä! ka nüt i šüön», šanov. i maša pölläštü da ei šanonnu velľellȁh, što tuli briha. velli tuli ofottulda i ruvettih koirad haukkumah, šeinih koččimah. vaŕa i šanov: »on kedäh ni olgah pertiššä.» a maša šanov: »ei ole ni kedäh.» i velli kieldi koirad. koirat hülľättih haukunnan i laškėčettih hüö mȯata. maša laškičči eris velľeštä toizeh perttih.

üöllä tuli briha mašan luo i šanov mašalla: »šöizin šiun velľen, da ei voi männä, koirat mȯatah hänellä reunašša.» maša i šanov: »kuinba lieu?» paha i šanov: »heittėäče läziäkš i tüönnä händä orlan[2] alda jäiččäh i šano: 'šüön da‿i virguon.'»

maša nouži huomnekšella i šanov velľellä: »mäne, orlan alda ota jäiččä — mie äijäld en voi — šüön da i virguon.» vaŕa i šanov: »kuin mie lähen ottamah orlan ald jäiččėä, kun hėän viev hebozie.» čikko rubei äijäldi ruguoliččemah: »vidno šie miлma ed žȯalivoi?» vaŕa i šanov: »liev žen männä», i otti koirad i läksi orlȯa eččimäh.

aštuv hėän tropaśta müöt, ńägöv, istuv püšša orla. ivana nošti ružjan i tahto orlȯa ambuo. orla kačahti tagàh päin i küžüu ivanalda: »midä šie ivana tahot rȯadȯa?» ivana i šanov: »tahon šiлma tappȯa.» orla šanov: »miśtä šüvin[3]?» ivana šanov vaštah orlalla: »pidäv šiun alda jäiččä miula.» orla šanov: »na, jäiččä» i лoi ivanalla jäičän; i ivana tahtov lähti kodih. orla ravizov püšta: »elä lähe kodih! na, vielä miun poigan», i лoi häńelläh poigazen, i käški ivanalla jälleśti lendėä. orlan poiga läksi ivanan pėän pėällä lendämäh.

paha kekši ikkunašta što tuo orlȯa ivana. riehkėäč mȯada vaššen i lampan stokлah. tuli ivana pertih. koirat ruvettih haukumah i šeinih koččimah; a orla lendeli lendeli perti müöten i

---

[1] Korostus jälkiosalla -ha.

[2] l. hüubien.

[3] = mistä syystä.

ńokkais stoklah i krivoutti pahan; jäi paha ükśi-šihmäzekši. Ivana rubei kieldämäh koirie i nasuli šai kieldöä.

laškičettih möata. maša laškič eris veľľeštä, Ivana laškiečči koirin kena, koira üksi ühellä külgie, a toine toizella külgie, a orla istuvič pienukših. pahanna nii kuin ei voi šüuvä Ivanöa. höän käütteli nioni kerdöa üöllä Ivanan nuo, nii kuin ei voinuun händäh obiďie; i šanov mašalla: »heittöäče huomena läziäkši i tüönnä händäh kondienda vinnöa[1] ďerimäh.»

nouzi maša huommekšella i tüöndäv veľľie vinnöa ďerimäh. veľľeh šanov mašalla: »kuin mie lähen elävältä kondielda vinnöa ďerimäh; kuin höän hüvie hebozie ühellä käbälällä taskaiččov, nim niinnago höän ei šüö.» maša šanov veľľelläh: »vičče ninna šie et šu(v)ače?» ivana šanov: »liev lähtie.» otti koirat i orlan i lähtei hüö kondieda eččimäh.

aštü Ivana tropašta müöten. kondie poikki troppazešta aštü meččäh. vana nošti ružjan i tahtov ambü koudieda. kondie kačahti tagah-päin i šanov Ivanalla: »midä šie Ivana tahot röadöa?» — »tahon mie šinna tappöa.» kondie vaštah Ivanalla i šanov: »vet šinna ei käškiettü kuoľielda kondienda vinnöa ďerie, a käškei elävältä. tule, ďeŕi min tahot, vain elä tapa ninna!» Ivana mäni koudiella reunah i ďeŕi veśni_äijän vinnöa. i kondie audo häńelläh poigazen, i männeššä kondienpoigańe kažvo hebozen šürehuokši.

tuli Ivana perttih. koirat ruvettih šeinih koččimàh, koudie rubei stonie kčändeľemäh. Ivana šanov čikolla: »on keďä ni ongah pertiśśä.» čikko šanov Ivanalla: »e ene ńi keďä pertiśśä.» i nasuli Ivana kieldi koirat i kondien. laškičettìh hüö möata. koirat laškiečettih kahen puolen Ivanöa, a koudie kravatin alla. i pahalla ńi kuin ei voi šüuvä Ivanöa. šanov paha mašalla: »tüönnä huomena töaton melľičällä!»

nouštih hüö huomnekšella, i tüönďäv veľľie maša töaton melličällä. Ivana šanov mašalla: »kuin mie lähen melličällä? vikongo müö tulinna šieldä, konža uiďima pagoh pahašta? a ńütten ninna jalgazin vikko mänöv männeššä, a vikombi mänöv tulleššа.» maša šanov veľľelläh: »vidno šie minma et šuače.» i Ivana šanov: »liev žen lähtie.» otti kondien i koirat i orlan.

[1] = karvoja.

i vijittih hüö pihalla. i orla šanov Ivanalla: »istuičekkoa minna kaikin šelgäh i mie vien tšät tällä čoasulla toaton melličällä!» koudie, koirat i Ivana istuičettih šelgäh orlanna i lähteih hüö lendämäh. i šillä čoasulla kerrittih melličällä.

melličäššä jauhot ozdih eďähänä. oli kakšitoista rauvašta ovie i kakšitoista lukkuo, i Ivana rubei tūžimah kuin häńelläh pšäššä melličällä. kondie ei ruvennun dūmaimah; davai lukkoloida pergamah, oviloida murendelemah, i kaikki ovet murenudih i kaikki lukut perrettih. mändih hüö melličällä, ovet järelläh i lukkūčettih. kondie šeändü što käbäläu šatatti raudazie oviloida pergoaśśa, i davai pahoida melliččä-kivilöih töukkimäh. i vähä jäi melličällä pahoa, kaikki šubi töukki kivilöih. otti Ivana jauhuo, i käški koudiella oviloida pergoa. pergi koudie kaikki ovet i pšäšti hüö pihalla. istuočettih kaikin orlan pšällä. orlall ei šoanun i lendšä, kondie da koirat äijäu jauhuo šüötih. istuočči Ivana üksin šelgäh orlalla i lähtei lendämäh.

paha kačahti ikkunašta, kaččov što vain leńńetäh kaheu keššä. i šanov paha mašalla: »ka ńütten i šüön velleś!» orla lendšääššä šanov Ivanalla: »kuu rubiev paha šiuma šüömäh, i šie ota, šano häńelläh što: 'elä süö minna muštana; vnota, külün lämmitäu, külvemmä i peziečemmä, i šilloin süöt, puhtahazena'. a külüö lämmitä minnella, a vetťä kanna šieglalla. kuni šie külüö lämmität, šini mie lendšelen melličällä i tuou kondien i koirat.»

tuli Ivana pertih. paha i šanov: »ka ńütten i šüön!» a Ivana šanov pahalla: »elä süö ńütteu minma, mie ńütten ozen mušta.» paha kündeli Ivanoa i käški külüö lämmittšä. Ivana läksi külüö lämmittämäh. a orla läksi melličällä lendämäh. kuni Ivana lämella külüö lämmitti, kuni vetťä šieglall_ehätti, šini orla lendšeli melličällä i toi šieldä kondieu i koirat. Ivana šeizatti kondien külün šinččozeh, orlan iśśutti potokalla, koirat pani külüh. i ravahti pahoa. paha hüppšäv, vaiu vašta helizev i kohti hüppäi šinččozeh. kondie grebi häńeu tagāda i riehkäi noada vaššen i davai häudäh käbälällä pergamah, orla ńokkimah, koirad hambahilla dšerimäh. i tapettih že ših pahau. i orla käški külün pontoa. Ivana viritti külün. i kaikki ših palettih; vain üksi hammaš vieri, ei tuleh popadinnun.

Ivana küžüv orlalda: »kunne müö panemma čikon? »a kondie šanov: »anoa mie häńeu sūdin!» Ivana i ando häńelläh sūdie.

kondie mäni meccäh i ďernai veśma ložien tammen i šeizàtti uoah i pańi ših koпčat i veďi läbi čiepìt, pańi kakši puccie, ühen tühjän, a toizen poadalin kena i nih čieppilöih nukkui mašan, i sanov mašalla: »kuni ka ťäťä tühjéä puccie et täütä küuńelillä i kuni et šüö ťästä pučista poadalie, šini müö šuпmaš emmä lašše.» i istuičettih kaikin orlalla šelgäh, i lähtei hüö leuďämäh; i šolahettih ühteh linnah i paпkattih faferan leśkeh akkah i ruvettih šin i elämäh.

oli linnašša goŕä. viďi uereštä küzipeähiúe mado i pakkoi süödäväkši čoarin tütärďä i kahtakümmend unieštä prostoida xreśśeäueä. ivana ühten üöuä küžüu akalda: »miu — tän pahoin zvouitah teän linuašša?» akka i šanov: »kučču küžipeähiúe unado kahtakümnend mieštä prostoida xreśśeänèä i čoarin tütärďä.» — »kuna peäuä lähtietäh heidä vieunäh?» — »ńelťänä-peänä», šanov leški-akka. a ivana i küžüu: »laškietägo i miпma?» akka šanov: »laškietah.»

läkši üöllä ivana i ei käškenuün nukuta ovie akalla. unäúi šiune judautti, viďi śinčoh. tüttö i küžüv: »keu uuoŕe on šielä?» ivana šanov: »mie oien.» tüttö ei lašše händäh, šanov: »šüöv šiuu zmeja.» ivana šanov: »ei šüö, kovat nüt ollah.» i laški ivauan tüttö pertih. i orla jälleśti lenďi; lükki poat paľčaпda i ših istuočči. lieni keški-üö. lendäv küžipiähiúe zmeja. äššen perti vaпgoi. ivaua koppai soabťan i läksi zmejan luoh, i orla jälleśt lenďi. zmeja i šanov ivauaлla: »ka uie pakkoin kahtakümmendävittä mieštä šüödäväkši i čoarin tütärďä, a liéän tüöndi miula poijan i tüttären. ka nütten hot šüölläп.» ivana šauov: »kovat nüt oлlah, ei šoa šiula miлma šüuvä.» zmeja šanov ivanaлla: »rubiet — miŋgo toróamah miun keh?» ivana sanov: »rubien», i véäldi soabťau i ožai zmejoa i leikkai koлne péädä kerdah. i rubei zmeja ostoatkoida péälöidä iččieďä šüötteäśśä pakkuounah. ivana šanov zmejamavoлla: »en mie šiula jätä ńi ühtä péähüťťä.» maxni soabťaлla i leikkai koлme péädä kerdah. jogeh péät nuokši i läkś koďih. mäni kodih. rubei bóabuo kučču-mah. a boabuo ńi küлu, úi ńävü ei; sinčoŕe ťevitelďü, akka kiugoah sadittu i pavoilla kiugoan šü ťäütetťü. kačahti kiugoah, šai šielďä boabon. kohenďi tanhuozen i ruvettih hüö elämäh. proidi ńeďeie kakši; zvonittih vešselälďi. šidä ruvettih ei-vešselälďi zvonimah.

Ivana šai tieťä linnanda što kuččuv ühekšänpèähińe zmejamado šüödäväkši kahtakümmenďä-vittä mieštä prostoida sandòattòa i kahta tütärďä. varuššettih häńellăh kakškümmendävizi niestä. tuli üö, i Ivana läkši tòaš pertizeh čòarin-tüttüö šurmašta pèäštämälı i ei käškennün akanda (tòašen) ovie nukuta. iče otti orlan, mäni šinne pertizeh i käški tütöllä pèäštä täiďä tappòa. kuin vain tuli keškiüö, lendi zmejamado, vain perti tudahti. viďi Ivana pertistä. zmejamado ravahti: »alı šie! tapoit miun veľľen, edgo taho i minma tappòa?» — »tapan, okajannikka!» i ruvettih toròamah. ožai Ivana zmejamaduo, leikkai kakš pèädä kerdalı. zmejamado ńokkai Ivanòa i Ivana ongupäistä šòat mòah uppoi. orla lendeli lendeli, ńokkai Ivanòa i dernai mòašta. Ivana šèändehüziśtä ožai maduo i leikkai küži piädä kerdah. jäi mavonu_ükši pèä, i rubei Ivanalla ruguolieččemah: »jätä, Ivana, tämä pèä iččieďä šüöttèäššä!» Ivana ńi mid_ei virkannun, maixkai sòabľalla, i pèä jegeh lendi. luokš pèät jegeh, iče i läkś koďih. mäni koďih, kaččov, e one i tanhuon palòa, kaikki ondih nuokšittu i hirret edähäkši leviteľďi. rubei hèän akkòa mögizömäh. akka šoudav pertin pèälüštèä müöten hiľľakkazeh, i šanov Ivanalla: »čüt ei tappannin minma šiun kondie». Ivana kohendi tanhuozen i ruvettih elämäh.

neďeli proiďi. ruvettih ei-vešselälďi zvonimah. kuččuv kakštoistapèähińe mado šüöďäväkši kahtakümmenďä-viťťä nieštä i kolmie tütärdä. Ivana läksi ših pertizeh i ei käškennün akanda ovie nukuta. mäni šinne pertizeh. orla ľükki pòat paľčanda, iče i šihi istuočči. nuorin tüttö čòarin šido orlanda kaglah nanoizen lentazen. lieni keškiüö i rubei zmejamado jovešta noužomah. äššen mòa rubei tudizomah. Ivana nouži, koppai sòablan i läkši pihanda. zmeja nuottòačči Ivanah i tahto kerranda šüuvä. kondie kergi i koppai zmejamavon, riehkäi mòada vaššen, šülgi käbälän i ango korvan jürih nuppie.[1] tapettih mavon, nuokšittih jegeh, mändih koďih i laškiečettih mòata.

Ivana nouži huomnekšenda, ošti korvon vinòa, pani kartah i ando kondienda jüvva. kondie joi humanah šòat i laškiečči mòata.

üksi služaššoi čòarinda šano: »mie tapoin kolme naduo.«

---

[1] = lyödä.

čõari rubei vierimäh, što hėän tappo zmejamavot, ruvettih hüö kättä iškönäh, ivana i läks kaččomah kuin hüö ruvetah kättä iškönäh, i orma läks jäľľešt lendämäh, i mäni ivanalma jäľľesti pertih, lükki põat palčaľda i iče ših i istuočči, nuorin tüttö kekši ormõa i šanov tõatolma: »ei šeže madolnoida tappaunun, a tappo že, kenen täm‿on orma,» i tõattoh rubei laškomah üksin niehilčin pertistä, kenen keh orma lähtõv, ivana läks pertistä, orma hänell omgupéällˌistuočči, šidä čõari koppai kėäštä ivanan, vedi pertih i ando nuoremman tütön miehellä.

i šanov ivanalma čõari: »midä rubiemma služaššoin kena rõadamah?» ivana šanov čõarilla: »ana mie häńen sūdin!» čõari ando häńelläh sūdie, šanov ivana služaššoimma: »mäne, pakkuo, missä mie elän, nixaila potapičanda kakši dugrivenmoida čõajuloikši!» služaššoi ihaštu kebiedä vakazanjõa i läksi ihaštunnuon, mäni pertin oččah i küžüv akkazelda: »tėälä-go eläv nixaila potapuič?» akkańe šanov: »tėälä, ka venüv lančin alma!» služassoi mäni pertih, tõukkäi koudieda külgeh i šanov: »izändä käški šiušta poluččie kakši dugrivennoida,» koudie nouži šeizõalmah kahelma käbäläällä, koppai rimašta, šülgi käbälän i ožai služaš-
šoida korvalma, i pėä küńńükšeštä pėäličči lendi, nošti kondie järelläh hämen seizõalmah i riehkäi toizičči, (izändä käški kakši dugrivennoida, nin hėän kakši i ando,) koppai palat, noi saborašta pėäličči, iče laškiečči tõašen mõata.

toissa pėänä nouži kondie polmelie; mäni ivanam nuo, nouži kahelma käbäläällä, rubei vinõa pakkuomah, ivana ando häńelläh renggin vinõa; i läksi himõa müöten trässieččömäh, ruvettih himman koirat ivanan koirie obidimah, kondie kūlnšti omah koiran čämen, hüppäi šime, kaččov; hämen koirie perretäh, koppai koiran riehkäi ugõa vaššen; i koira kaha, mäni žen koiran izändä kabakkah, koppai puolen puččie vinõa i läksi fateralma hüppėämäh.

orma šanov ivanalma: »pidäv i čikkos tūvva; jo čäin[1] täutti pučin küńńelillä i šöi põadalit,» ivana istuočči ormalma i läks lendämäh, otettih čikon i tuodih tämie čõarih, i pani čikon kuharkakši, a hammaš oli keralma čikolma, otti üöllä hambahan, pani piehukšen alma, ivana laškiečči mõata i üöllä kuoli.

üöllä kuoli; huommekšelma nouštih, kačotah: kuolmun! a čik-

[1] l. čäiten.

koh šanov čȯarilla: »tämä pokoiniekka käški kaivȯa kakštoista šūlďä šüvehüttä hauvan i лȯadie raudańe grobu, stalnoit vandahukšet.» kaivettih hauvan i pandih šinne ïvanan i ummattih hauvan.

koirat tijuššettih što hėän izändä kuoli. mändih, löuveťtih hauvan. kaivettih. kondie mäni haudad, koppai grobun i лoi berogалла.[1] iče ei pėäže hauvašta. orла nirni haudah, koppai šieldä kondien villoista i nošti hauvašta. ožai käbälällä grobuo i grobu levï. otettih pėäštä hambahan i ïvana nouži i šanov koirilla: »min mie vïkkohuon magain!» — »magaizit vielä, kun vaiп meid ei ois.» mäni ïvana pertih, koppai čikkuo tukista da лoi kondiella da koirilla. [11]

2.

ennen elėässeh eli kupča linnašša i oli kupčalla poiga i kučuttih vańakši; i kävi vańa školā.

aštuv kerran riŋkȯa müȯte, kaččov: šeizov šälgievä. müöštiečči hėän kodih, pakkoï tȯatoldàh ďeŋgȯa, i mäni ošti šälgievän i toi kodìh. šeizatti stoilalla, ando kagrȯa i heinėä, i läksi školah.

a mȯamo šuгačči koлdunȯa, i himottais mȯamoлla kuńi-buit poigȯa tappȯa. tuli poiga školašta, mäni kohti tanhuo; kaččov šälgievä šotkazih šȯa jaллat vereššä. »midä šie kūлet, okajańńikka: miuh ńäńen ali iččieš ńälien?» — »šiuh ńäńen, ïvana kupčanpoiga.» — »a midä šie miuh ńähen kūled?» a hebońe i šanov: »mänet šie kodih, andav mȯamoš šiulaš čaškan čȯajuo, i kuin vain juot žen čaškan i kuoлet.» — »ni kuimbȯa miulla lieu», šanov ïvana kupčanpoiga. »mänet šie kodih, andav siula čaškan čȯajun keh, nin šie kuin-i-buiten murenna.»

mäni ïvana kupčanpoiga kodih. mȯamo andav hänelläh čaškan čȯajuo, a hėän šeizatti čaškan stolalla i ožai kėällä; čaška i mureni. a mȯamo rubei haukkumȯah: »mintän šie murennit kaunehen päivällizen čaškan?» ïvana i šanov: »fattiu meilä mȯamozeń.» otti toizen čaškan škȯapašta i joi čȯajuo. i huomnekšella nouźi i läksi tanhuoh, ando šälgievällä kagrȯa i heinėä, i läksi školā.

[1] l. rannaлла.

tulov illalla školašta, kohti tanhuo; kaččov: šeizov šälgievä ponvesta šoat vereššä. »midä šie okajannikka, kūnet miuh ńähen. ili iččieš ńähen?» — »šiuh ńähen, īvana kupčanpoiga.» — »midä šie miuh ńähen kūnet?» hebońe i šanov: »mänet šie kodih, andav móanoš šiunaš pīróan i pīróa lieu jóadan keh; i kuin šie šüöt žen pīróan i kuolet.» — »ni kuimbóa miuna lieu?» — a hebońe i šanov: »mäne; andav pīróan, tulov koira ikkun-alla [1], i šie avóa ikkuna i luo koiralla pīróa!»

kuin vain tuli īvana kodihize, i ando móamo pīróan: »ua, poigan, šüö! čäin on nälgä.» īvana otti pīróan, istuič ikkunavierō[h]. i ših tuli koira. īvana avai ikkunan i loi koiralla pīróan. koira šöi dai kuoli. móamo rubei haukkumóa: »miksi šie loit pīróan? enämbi ei ole šiula varoin pīróada.» — »kuimbóa ei ole», šanov īvana. šai nočvašta pīróan i rubei süömäh. šöi i laškiečči móata. nouźi huomnekšella i läksi hebozella ruogóa andamah. ando ruogóa i läksi školah.

tulov illalla školašta. mäni tanhuoh, šeizou hebońe vačasta šóah vereššä. »midä šie kūnet: miuh ńähen ili iččieš ńähen?» — »šiuh ńähen, īvana kupčanpoiga.» — »midä šie miuh ńähen kūnet?» hebońe i šanov: »mänet šie kodih, külü jo on länmiteftü tóattoš kera lähettä külüh, i andav móanoš šiunaš šovat, i šovat šene ťietäh voijet*uot* jóadalla.» — »nī kuimbóa miuna lieu?» šanov īvana. »kuin šie lähet külüh, i lieu männeššä lätäkkö, i šie śuiśśu jalga jalgah i lanjgie lätäkköh i maraćuta šoba!»

mäni īvana kodih. ando móamo hänellä šovat, i lähteih tóattōh kera külüh. i tuli vaštah hänellä läťäkkö, i héän śuistu jalga jalgah i lanjgei läťäkköh, maraćutti šovan, i rubei naroš itkemäh. tóatto i šanov: »midä poigan itet?» — »maraćutin valgieu šovan.» tóatto i šanov: »elägos ite! mändüöh kodih panet toizen šovan.» mändih hüö külüh. külbei i lähtei kodih. tuldìh kodih, móamo rubei haukkumah īvanóa: »miksi šie maraćutit šovan?» tóatto i šanov: »on ved vielä valgieda šobóa. anna häńelläh šoba, héän panov šovan; a huomena ťämän peššäh.» i ando móamo īvanalla šovan. pani īvana šovan i laškiečče móata.

a īvanan móamo hüppeľ kondunah. »ei šóa», šanov», poigóa hävittóä.» kondina kirjan avai. avai i kačahti: »vašta tījuššìn

[1] korko huomattavammin tavulla -aa-!

min-dän ei šȯa hävitt'ėä šiun poigȯa: häńelläh, šiun poijalla on tanhuošša konduna-hebońe. ota šie huomena, heittėäče houkkazekši i pakkuo šildä hebozelda čerčȯa [1] i šano što: mie virguon konža šüön šėämen.»

nouzi ivana huomnekšella, läksi hėän tanhuoh, ando hebozella kagrȯa i heinėä. otti kirjat i läksi školah, tulov hėän školašta i mänöv kohti tanhuo. kaččov: hebońe üńńäh vereššä. ivana i küžüu: »midä šie kūnet: miuh ńähen ali iččieš ńähen?» »[iččieh ńähen]» [2], ivana kupčanpoiga.» — »midä šie iččieš ńähen kūned?» — »mänet šie kodih, mȯamollaš tukat laškiettu, houkiččou, i pakkuou miun šėänalȯa šüödäväkši.» — »kuimbȯa miuna lieu», küžüu ivana kupčanpoiga.» — »ka kuin lieu», šanov häńellä(h) hebońe. »käšše tȯatolla andȯa mȯamullaš kakškümmendä' viččȯa, i lieniz hėän terveh.»

mäni ivana kupčanpoiga kodih. mȯamollah tukat ľeühennettü i tulov häńellä vaštah i pakkuov šėän-alȯa šüödäväkš. ivana šanov tȯatolla: »anna mȯamolla kaškümmend viččȯa, i lieu hėän terveh!» tȯatto i šanov: »razivoit mȯamuo vičoila pergȯa? ana šėän-ala, šüöv, terveh lienöv.» ivana šanov: »ťäťä, mie ved šüötin hevoišta vikon, a ajandan en. aššu, oššat riŋgalda kaikki vȯaťťit bohatterin, i istuičen mie šelgäh omalla hebozella i ajallan kerdazen tanhuota müöt, šilloin annan šėän-alan mȯamalla.» tȯatto läksi riŋgalla i ošti häńellä vȯattiet i veičen. lähtei hüö koďih. ohjitti hėän hebozen, istuiči šelgäh, ajandi kerdazen tanhuota müöt. ajo tȯatolla da mȯamolla reunah i šanov: »ťäťä, davai annamma mȯamolla kakškümmendä viččȯa, i lieu terveh.» tȯatto šanov: »praz voit [3] mȯamuo vičoilla pergȯa?» — »prostikkȯažen milma!» i vihellältdi hevoišta i hebońe kočahti zaborašta piäličči, i žen vain ńähtih.

i ajo ivana kupčanpoiga äijän vähän. hebońe pieťťü i šanov ivanalla: »mäne, tapa hukkȯa, konďieta, rebuo i jäniśtä i ombelе iččielläš turkki; pane šeže turkki piällä i istü keššellä linnȯa! ken tulov küžümäh ken šie olet, sie šano: »en tijä.»

hebozen laški ivana, iče läks meččäh i tappo, midä käški

[1] l. šėändä.
[2] Luultavasti nämä sanat jääneet pois alkuperäisestä käsikirjoituksesta.
[3] Korostus tällä sanalla!

hebońe, ombeľ ičelläh turkin, pani turkin pèällä, istuič keššellä linnòa, a ših aigah oli jarmaŋka. hebozet ruvettih varajamah, ei ruvettu mänemäh. tuldī vīen keššä saндòatat i kŭzŭťäh: »ken šie oлet?» īvana samō: »en tījä.» saндòatat tahottih händä fattie. īvana maihkai hiemòalla, tappo kaikki kerdàh. tuндih toizen kerran kŭmmenen mieštä, ruvettih küzīmäh: »ken oлet?» hèän šanov: »en tījä». i ruvettih händä fataimah, pergamàh. īvana šċändťŭ, tropni heidä käbälällä i kaikki tappo.

tüöndi čòari poлkan saндòattòa. »aivis», šanov, »ťämä on že paha[1], kumbańe minn sadno vardeičči.» saндòatat mändťih i otettih īvanan i laškei saduh. īvana valiеč tuhjoh, vain tuhjo račahti; i rubei kŭлmmah häńelläh äijäldi žòalestivo, zvonitah. heitti īvana vòattiet, vīďi peндòh, vihelľäldi hevośta, hebońe tuli i kŭžŭn īvana hebozelda: »min-tän tòah rukàh zvonitah? eig‿ oлe midä linnalla pahòa?» hebońe i šanov īvanalla: »vīdin jovešta kŭžipèähińe zmeja i kučču čòarin tütärdä šüödäväkš. šanov hebońe: »lähemmä huomena zmejòa tappamali!»

nonzi īvana huomnekšella, vihelďi hevoišta, istuič šelgäh i läksi ajamah jegirannaлла. kaččov: istuv tüttö jegirannaлла, veśnä äijäldi itköv i šanov īvanalla: »miksi šie tänne tulīt? jo väljän tulov zmeja i šüöv mèät moлemnat.» īvana šanov: »ei šüö meidä moлembie; jüttuv üheštä aūšta.» i laškīčči hèän üškàh[2] tütöllä, i ando häńellä īvana moлotkan i käški täidä pèäštä tappòa. »konža», šanov, »rubiev vezi joveššа lekkumah, i zmeja rubiev beŕogalla gabadimah, šie koлme kerdòa tällä moлotkalla, koлme kerdòa miлma pèädä vašš i ožòa, äššen mie i noнžeu.»

kuin vain īvana ninoi, rubei vezi joveššа lekkumah i zmeja rubei beŕogalla gabadimah. tüttö ožai īvanòa koлme kerdòa moлotkalla pèädä vašš. īvana znai ei jaлgeudunnun. tütōlďä küлnel pirahti, tihahti īvanan ńävöllä. šanov tüttö: »ei vain miлma süö, mänöv péä täldä brihaлda.» īvana kočahti i šanov: »oh min palavahuńe tipahti miun ńävöllä!» zmeja i šanov: »mie vain pakkoin ühťä tüttüŏ, a čòari tüöndi miuлa poijan i tütön.» īvana šanov zmejalla: »ńeuštoi miлma tahot šüuvā?» zmeja šanov:

[1] l. kehno.

[2] s.o. laski päänsä tytön syliin.

»šüön mie ťèät молемmat.» İvana šanov: »мūt on ložiet miиn omat, jūtut, ei šòa miлma šūuvä.» — »edgo rubie miun keʰ toŕòamah?» šanov zmeja. İvana šanov: »rubien, i tapan šiиn.» zmeja šėändü i šanov: »äijällägo viršалла šiun keʰ peräüvünиmä toiне toizešt?» İvana i šanov: »kūvvелла virštòa, okajännikka.» peräüvüttih kūvvелла virštòa i lähteʲh ajamah vaššakkeh. vaštauvиttih. İvana ožai zmejòa i leikkai koиme pėädä kerdàh. ostòatkat koиme hebone ďernai. otti kaikki pėät, nošti kiven i paui kiven алла pėät. a tūššan [1] jegeh viškai.

istuičči hebozella šeиgàh, ei šanuičen tütöllä kemmuне heän on. pani neže vòattiet savušša pėällä i laškiečči tòaš tuhjuo. nuorin tüttö nägi ikkunašta kemmuне hėän on. pani šüuvä hobiezeh aštieh i läksi viemàh šüuvä šille brihалла. tuli İvanan luo i küžüu: »kenиmūне šie олet?» İvana i šanov: »en ťijä.» ando tüttö süuvä İvanалла. İvana šöi, tüttö otti aštien i läks koďih.

päivėä kahekšan proidi, kučču ühеksänpėähiне zmejamado keškimäistä tüttüö süödäväkši. İvana künиšti što lähtitä(h) viemàh keškimäistä tüttüö. лoi vòattiet tuhjoh, viďi peиdoh, viheиdi hevošta, istučči šelgäh i läksi jegirannal ajamàh. tuli jegirannалла, istü tüttö, itköv äijäldi. İvana küžüu:? »midä itet, tüttö?» tüttö šanov: »väljän tиlov ühеksänpėähine zmeja, šüöv šiиn i miun молemmat.» İvana šanov: »elä goŕui, tüttön; ei šòa šüuvä miлma, mie olen лūkaš, jūttü. nakko šiиla молotka koиme-funťahiне! mie laskiečen šилaš üškäh, i tapa miлda pėäštä täiďä!» İvana laškičče üškàh tütöllä i tüttö rubei pėäštä täiďä tappamah.

kuin vain İvana uinoi, rubei vezi jevešša lekkumah, i zmeja rubei beŕogalla gabaďimah. tüttö ožai İvanòa koиme kerdòa pėädä vaš молotkалла. İvanalla ei šòannu jaиgendü. tütöldä küuneл šilmästä tipahti İvanan ńävöllä. İvana kočahti i šanov: »miи palavahuне miun ńävöllä tipahti?» zmeja šanov: »a šie miun veľen tapoit. edgo taho i miлma tappòa?» šanov: »mie šiиn tapan.» İvana šanov: »ei šòa miлma šiиla tappòa.» — »äijällägö viršалла müö peräüvümmä?» İvana šanov: »ühekšällä virštòa, okajannikka!» peräüvüttih hüö ühekšällä virštòa i lähtejʰ vaššakkeh ajamah. stuijahettih vaššakkeh. İvana ožai zmejòa

[1] = ruumiin.

i leikkai komme pe̓ädä kerdåh. komme pe̓ädä hebońe dernai, i komme pe̓ädä jäi zmejamavońa. zmejamado šanov ivanalla: »jätä nämä minaa pe̓ät, enämbi en rubie ńi-kedä koškomah.» ivana i šanov: »en jätä mie šiuaš ńi ühtä pe̓ädä, okajannikka. davai, peräńmmä kommella virštoa!» peräńvittih hiö kommella virštoa, i vaštanvuttih. ivana ožai madno i leikkai ühen pe̓än, kakši hebońe ďernai. ivana šonahti šeľläšt i pani pe̓ät kiven alla, a tiišan jęgeh viškai. istuičči šelgäh i läksi koďih ajamah. laški hebozen, pani ne voattiet i valičči toaš tuhjoh.

vejenvedäjä läksi jovelda vettä tuomah. mäń, kaččoo: istü tiittö. tuľi tütöllä reunåh i šanov tütöllä: »šano što mie šiun pe̓ässin! vain et šano, reŋgillä tapan i jęgeh upotan.» tütöllä e‿ oman kunne männä, i šanov vejenvedäjällä: »hüvä, mie šanon täťällä.» i vejenvedäjä otti hänen koďih, i tiittö šano čoarilla što: »ka tämä minn pe̓ášti.

kahekšan päivéä proiďi. kučču kakšitoištape̓ähińe tütärdä i poigoa siiödäväks. ivana heitti voattiet, mäń peardoh, viheľdi hevośta. tuli hebońe. küžin ivana hebozelda: »šoavgo meilä šinn ke[b] tappoa kakštoištape̓ähińe zmejamado?» hebońe šanov: »tulov tiittö täm‿pe̓änä šinnah šünvä tuomah, i šie šano tiitöllä, he̓än ottais ripakkü eńännmän.» hebońe šanov: »minnda roaniv mado jannan i šinma ńokkóav, i šie laŋgiet minnda šeľlästä i nppnot kaglašta sóah móah, vain hujemma pizü poudašta, i konža rubiev tiittö minnda jaagóa šidomah šie ravaja: »šeizo, okajannikka; veńöllistä ei hünvä! a tiitöllä ravaja, tuliš i sidoiš jannan ripakolla; mie šiľl‿aigóa šinn móašta i ďernóan.»

ivana läksi tóaš tuhjoh. tiittö nägi ikkunasta kuin ivana mäni tuhjoh, i otti hobiezell‿aštienna šiiömiśtä i läksi häńelläh viemàh i küžiu ivanalda: »ken müńe onet?» ivana šanov: »en tijä.» šidä šanov ivana tütöllä: »kuin lähtietäh šinma jegirannanna viemàh, šie ota eńämbi ripakkno!» i tiittö läksi koďih.

lähteih tüttüö viemàh, tiittö otti äijän ripakkno. ivana viď peardóa, viheľdi hevośta. hebońe tuli. ivana nouzi selgäh i läkś ajamah jegirannalla. tuli jegirannalla, laškiečči tütöll‿üškàh i ando häńellä monotkan, ńeľläńntahizen, i käski täiďä tappóa. kui rubei jegi vabajamàh i mado rubei beŕoganna gabaďimah, tiittö ožai ivanóa ńeľlä kerdóa monotkalla pe̓ädä vaš. ivana havaičiečči. »viel äijägo teiť on madno?» mado šanov: »mie onen

jäŋgimäńe. šie miim kakš veľľi tapoit, edgo i miŋma tappóa?» ivana šanov: »vuota, kuotteli[e]čemma ќen kenen tappav.» — »äijälläg̈ö viršaŋŋa peräüv̈ümmä?» — »kahellatoišta, okajannikka.» peräüv̈üttih kahellatoišta viršalla i ajallettih vaššakkeh. ožai ivana maduo i leikkai kakš pe̍ädä. mado ńokkai ivanóa i ivana laŋgei šeľläštä, ŋppoi kaglašta šóat móah, i mado róaničči hebozelda jaŋŋan. ivana rubei ravizomah: »šeizo okajännikka! veńńölliштä ei lüүvä.» ravahti tütöllä: »tuŋe i šivo jalga hebozelda!» tüttö hüppäi, rubei šidomah jaŋgóa. hebońe pe̍ällä vatkahutti, ďernai ivaŋan móašta i ŋoi kohti šelg[e]àh. peräüv̈üttih ќümmenellä virštóa i ivana ožai šeändehüö maduo i leikkai koŋme pe̍ädä kerdàh. mado rubei ivanalla ruguoliччemah: »jätä miŋŋa ńämä kakši pe̍äďä, en rubie mie vi̇dimäh jovešta, en rubie ńikeďä koškomah.» ivana šanov: »en jätä mie šiŋŋa ńi ühtä pe̍ädä.» leikkai jäŋgimäzet kakš pe̍ädä, šolahti šeľläštä, nošti kiven i pani pe̍ät kiven aŋŋa, a tüšan jegeh viškai.

istuič hebozella šelgäh i läksi ajamah. tuľi dvorčan ano, kirjutti veräjillä: »ken vain noššattä miim eńńen kümmendä päiv̈ä. oigàh hot čóari, üks kaikki, oŋgupäistä pe̍ä pois!»

a tüttö jäi berogall_istumah. aštuv trubinpuhaštaj i šanov iččiellä: »votóa, lähen, kačon ŋüүuzie čóarin tütön.» tuľi jegiranŋalla ńägöv: istuv tüttö, i šanov trubinpuhaštaj tütöllä: »šano tóatollaš, što mie pe̍äššin! et šanomme, ka tällä giralla tapan i jegeh upotan.» tüttö šanov: »hüvä, šanon mie tätällä.» i trubinpuhaštaja läks tütön keh čóarih. i šano tóatolla: »ka héän minn pe̍ášti i héän mavon tappo!» čóari šanov: »annan mie šiŋŋaš tüttären miehellä.»

kümmenet sütkat proijittih, havačiччi ivana i ravahti äijäldi, äššen ikkunašta stokľat kirvottih. külüšti nuorin tüttö, pani hobiezeh aštieh vetťä i läksi viemäh ivanalla. ivana peziečči i läksi čóarin luonehize. tuľi, kaččov: issutàh kakši väivüö, ükši oli vejenvedäjä, a toine oli trubinpuhaštaja. tuľi ivana perťih i küžün nildä: »tüögo mavot tappoja»? vejenvedäjä i trubinpuhaštaja ravahettih ühteh ćäneh: »müö tappoma kaikki mavot.» ivana küžün[v] heilďäh: »kunne tüö pania pe̍ät madoloin?» vejenvedäjä i trubinpuhaštaja šanotah ivanalla: »kiven aŋŋa pe̍ät panima.» ivana šanov heiläh: »aštukkóa, noššatta kiven i luvetta pe̍ät, kaikkigo oŋŋah.» i lähtei hüö jegirannalla. noššendi noššendi

kivie kahen, ei šoannn heilax kivie noštoa. Ivana tőukkäi hėät molemmat; otti, nošš*a*ndi kiven ühellä kėällä, toizella napri pėälöidä lugoinah. čoari i tüttäret šanottih: »ka tämä i tappo kaikki mavot!» vejenvedäjän i trubinpuhaštajan šivottih hebo-
5 źilla liändäih i ribòaššittih pellno müöten. Ivanalla käški vallita koimešta tütöštä iččiellah moržienda. Ivana valličči nuoremman; i venčäičičettìh i ruvettìh hüö elämàh.

elettih äijän vähän i Ivana muissutti i šanov moržiemella: »vet miun tòatto jäi pahalla rèättih; lähen, käütteleu tòaton luo.» 10 pani šadulan hebozella šelg^{e}àh, nouźi šelgäh i läksi ajamah. ajo äijän vähän i tuli omalla pellolla. kaččov: istuv kivellä ukkońe. ajandi ukkozen luoh.¶ tämä ukkońe oli hänen tòatto, hėän paimendi važoida. ukkońe i šanov: »ka tämän müńe i miun poigańe eroi miušta. praudòa hėän i šano, čto pidäv andòa mòamullah 15 kakšikümmendä viččòa. mie olin houkkalleh, en mantannu hänen šanoida, en andan mòamolla kahtakümmendä viččòa, i hėän ožai hevoišta i hebońe kočahti zaborašta pėäličči; i žen vain müö näimmä omòa poijašta. uidi hėäu, ei šanuočen kunne läh-
töv. kuin vain hėäu uidi, tiedäjä otti miun naizen, a hänen 20 mòamon; a miun pandih važoida paimendamah. kumbańe važa ei mäne väräjäštä alačči, šillä važalla perzillä šüda andòa. Ivana šanov ukkozella: »ńakko ńämä vòattiet šiula!» ukkońe ando omāh vuattiet brihalla i otti hänen veičen. issutti Ivana šelg^{e}àh, a iče läksi važoida ajamah. ajo važat veräjällä edeh i rubei 25 ajamah veräjän aluššan alačče. kumbańe ei männüu alačči, ožòav Ivana kämmenellä vazòa, važa i šorkat oijendav i häviüu. vidi kazačixa matkalauvoilla[1], kaččov: kaikki važad hävinnüöt. i rubei ukkuo laukkumàli: »miksi, vanha hreńu, tapoit kaikki važat?» Ivana šormella krozildi. kazačixa läks pertìh hüppėämäli. 30 hüppäi i šano tiedäjällä. tiedäjä kačahti kirjàh i šanov Ivanan mòamolla: »tuli šiun poiga! šiula i miula šurma!» istuičettih hüö stolan tagah i ruvettih šurmòa vuottamah.¶ Ivana i tòatto tuldih pertih. Ivana vèäldi veičen huodrašta i ožai tiedäjèä, leikkai hänen puolekkah. »tòatto, mie en rubie muamuo tappamah. 35 na, ota miun veičči, leikkòa kuin mie tiedäjän leikkain.» tòatto otti veičen, rubei noštamah veistä, — Ivanan veistä tòatolla ei

[1] s.o. paikka, missä käydään tanhualla tarpeella. V. A.

šȯanun noštȯa. otti hėän stolalda veičen pikkarazen i jarahutti naista henkipaikkah, i naińe šihi kuoli.

ivana otti tȯaton i lähteih, missä on hänen moržien, i ruvettih elämäh, ďeŋgȯa šȯamah. ivanalla lieni šeiččemän poigȯa, kaikki ołdih vägevät bohatterit. [21]

3.

ka eńńen elėäśśeh elettih kurgi da rebo. kurgi eli реллолла a rebo eli mečäššä. kurgi šanov revoллa: »davai, rubiemma ühešťäh elämäh! rubiemma toińe toiźeh gośtih k^{e}äümäh!» rebo šanov kurrella: »тиле miun луо gośtih!»

kurgi toissa pėänä läksi revon луо. rebo varušti kurrella varoin pudruo i pani pudron purdiлолла hoikkazeh. kurgi tuli gośtih i rubei purdiлošta ńokkimäh. purdiлošša oli hoikkah pudruo i kurrella vähä popadi ńokkäh. kuńi kurgi kerdȯa ńokkai, šińi rebo kaikki i liźi purdiлošta. »jėä tervehüökši», šanov kurgi revoллa. »elä osuďi, kurgizen; enämbi e_o, millä beŕegoia.» kurgi šanov: »paśśibo i näiľďä! huomena тиле miun luo gośtih!»

kurgi mäni kodih i löuďi kaidakeron kukšinan. rebo tuli toissa pėänä. kurgi pani kukšinäh maiduo i käškövr revoлла šüuvä. rebo püöriv kukšinašta ümbäri i turvȯanše kukšinah šüdėäv, i küľľeštä päin mänȯu, kukšinȯa liźiu, i ni kuin ei šȯa häńelläh maiduo kukšinašta sȯaha. kuńi rebo püöri kukšinašta ümbäri, šini kurgi piťällä ńokalla kukšinašta maijot i šöi. revoлл^{a} ei šȯanun i liźnie maiduo.

i läksi kodih rouno, ei šuolašta šärbännün; i ťääüži šidä šȯat revon keh ühtelüštä piďėä. ei ruvettu hüö toińe toizeh gośtih k^{e}äumäh. kaikki. [22]

4.

hukka axnaš, kaiķin ťieteäh. hukka šüuveššä лūda ei vaľľiče. ka ühen kerran pūttu hukaлла keroh лū i ei voi häńellä ńi heŋgähtėä, ńi ohkahtȯa. šill_aigȯa kurgi läššä pėädü, i hukka rubei kurgi mȯanittamah. kurgi tuli ľäńelläh reunah i šanov: »midä miušta šила pidäv?» hukka šanov kurrella: »pėäššä miuлda kerošta лū! ei, nin mie kuoлen.» kurgi käški hukaлла šūn avata. hukka avai, šūn. kurgi tuŋgi häńelläh ńokan keroh i pėäšti

häńelďä kerošta лūn. i rubei häńelďäh pėäštämėä ďeŋgòa pakkuamah. hukka rätkähti kurren pėällä: »ak šie! e‿u huigieda deŋgòa miuлda pakota, kuin šie ńokan miuла keroh tuŋgit i veit miuлda šüömištä palan. a kun mie oiźin hukannun keron, vet šie oiźit hävinnün. kerėääče, kuńi oлet čieла!» i kurgi läks poiśen i kerdòa hukan luoh ei tullun. [23]

5.

čirkа kaiken kežän лauлo i šüömištä talvekši ei varuštan. kuźixańe kaiken kežän ròado i šüömištä talvekši varušti. čirkaлla rubei viлu nahkàh doiďimah, i hüppėäv hėän kuźihazen luo[b] i pürgiu talvekši häńen pertìh elämäh. kuźixańe šanov čirkaлla: »šie kaiken kežän лauлoit, a šüömištä talvekši et varuštan, a mie kaiken kežän ròavoin, talvekši šüömištä varuššìn, ńin mie iče talven aлoh šüön. a šie mäne лauламah!» i kuźixańe ei ottan čirkòa, i čirkа kuoli lehüön aлla. [24]

6.

ennen elėässeh eli mužikka da naińe i oli mužikalla koлme tütärďä. lähteih kerran ťüttäret külüh harjòamah i ruvettih keškeńäh pagiźomah. čòarin briha tuli külün ikkunaл luoh kūndeлemah. vanhin ťüttö šanov čikkoлoilla: »vain ottais miun čòarin poiga miehellä, vòatìččiźin kaiken čarstvan rahvan.» toińe ťüttö šanov: »ottais vain miun čòarin poiga miehellä, keittäźin rokkòa kaiкелла ролкалла čòarin.» koлmàš ťüttö šanov: »miun vain ottais miehellä, žaiźin mie koлmeh kerdah ühekšän lašta, küŋgištä šòat kėät kuлdazet i jogo tukkazešša tähü(õ)t, očaлla päiväńe, nišša šašša kūdoma.» čòarin poiga avai oven külüh i šanov nuoremmalla ťütöllä: »lienet miun moržien, vain sòa miuла ühekšän poigòa, küŋgištä šòat kėät kuлdazet, jogo tukkazešša tähüt, nišša лla kūdoma, očalla päiväńe.»

čòarin poiga otti miehellä žen ťütön i ruvettih hüö elämàh. vūven jäлgeh kohtūdu moržien, i šai koлme poigòa, küŋgištä šòat kėät kuлdazet, jogo tukkazešša tähüt, očalla päiväńe, nišša lla kūdoma. läksi čòarinpoiga bòabuo eččimàh. aštū dorogòa müöťen čòarinpoijalla vaštah jaga-bòabo i küzüu čòarinpoijalda:

»kunne izän poiga üleńit?» čóarinpoiga šanov: läksin bóabuo eččimäh.» bóabo šanov: »ota miлma bóaboлoikši!» čóarinpoiga šanov: »en žeu [1] lähe i eččimäh, aššu šie!» jaga-bóabo läksi čóariu-poijalla bóaboлoikši. bóabuičči hèän i vaihto poigazet, pańi poigazin eičči koлme penduo, i šano čóarinpoijalla: »lašše šie händäh jegeh pučissa!» čóarinpoiga šauov bóabolla: »ana vielä šóav kakši kerdóa; šóannov vain peuuut, da i laššen jegeh pučissa.»

kohtūdu hèän toizen kerran. šai tóašeu koлme poigóa, küŋgištä šóah kèät kuldazet, jogo tukkazešša tähüöt, uiššalla kūdoma, očalla päivääńe. čóarinpoiga läksi buabuo eččimäh. astū dorogóa müöten jaga-bóabo i küžüu čóarinpoijalda: »kunne izänpoiga läksit?» — »läksin bóabuo eččimäh», šanov čóariupoiga. jaga-bóabo šanov čóarinpoijalla: »ota miлma bóabuloikši!» čóarinpoiga šanov: »aššu, eu lähe mie eččimäh toista bóabuo.» otti bóabon. bóabuičči, pańi poijin [n]eičči koлme penduo i šanov čóarinpoijalla: »tóaš ka i šai koлme penduo! lašše händäh jegeh!» čóarinpoiga šauov: »en lašše vielä žen tän, ana vielä šóav kerran; šóannov vain vielä peuuut, šilloin laššen jegéh.»

kohtūdu koлmannen kerrau i šai koлme poigóa, küŋgištä šóat kèät kuldazet, jogo tukkazešša tähūt, očalla päivääńe, nišsašša kūdoma. čóarinpoiga läksi bóabuo eččimäh. tulov jaga-bóabo vaštah, küžüu čóarinpoijalda: »kunne izän [2] poiga läksit?» — »läksin bóabuo eččimäh.» — »ota miлma bóaboloikš!» čóarinpoiga šanov: »hüvä, žen miлa ei pie enämbie eččie. läkki, bóabuičet!» mäni, bóabuičči, vaihto poijat: pani kahen poijan neičči kakši penduo; koлmannen poijan móamo ńäńńin aлna peitti. läksi i šano čóarinpoijalla: »ka héäu kitteliečči, što šóav koлmešša kerdóa ühekšän lašta, a nütten šai kahekšan i ńe koiran pennut!» — »ka nütten», šanov čóarinpoiga», panemma puččih i laššemma virralla müödéä.»

pandih puččih i laškeih virral müödéä poigazen keh. poigańe rubei kazvamàh, ei päivi müöten, a rubei kazvamàh čóassuloida müöten, i kazvo héän šürekši i šanov móamolla: »móamo, mie põnniśśün? — »elä põnniśśü, poigan, täšš on šüvä i müö up-pünnma.» ajettih vielä vähäzen, poiga šanov móamolla: »móamo,

[1] s.o. sen enempää.
[2] = »izännän.»

ei šȯa tirpȯa, pönniśśüu.» mȯamo šauov: »kniu mahat, poigȧu.» i poigańe pȯuuiśtü, pučči puhkei, i hüȯ pėästix beŕogah.

a sĭuä vuotettix händ'äh poigazet, žeu brihaččuzeu veĭ'ĭet, a mȯamo šanov poigazilla: »astnkkȯa. läheunmä pakkuomah!» i läh- tei hüȯ pakkuomah, i ruvettih heitä kaččomah kaikin rahvaš. mȯamo šauov kahekšalla poijalla: »mäŋgėä tüȯ, kuune šilmät kačotȧh, a mie kumbazeu keh poijau keh tulin, žeu keh poijau keua i läheu. ue kahekšau poigȯa erottih, mȯamo läksi üheu keh poijau keh.

mänueššä poigańe küzüu mȯamolda: »nuama. šauü šȯaruane!» mȯaruo šauov poijalla: »tnlov unidä, poigau, i praudȯa paĺiśśa.» i rubei häńellăh šauouuah šȯarnaśta. šanov poijalla: »küudeļe, poigau! olin uie čȯariupoijau tagana miehellä i ottȯačiu šȯamȧh konmeh kerdah ühekšäu lašta, küŋgištä šȯat kėät kuldazęt, jogo tukkazella tähüt, niššalla kūdoma, očalla päiväńe. šaiu mie konmešša kerdȯa ühekšän poigȯa, i oli jaga-bȯabo bȯaboloina i paui poijĭu_ueičči kahekšau peuduo, a poijat laški jęgie müȫ'eu, a ühekšännen poigazeu mie peitĭn ńäńńilöiu alla.»

šȯarnaue loppĭ, i lähtei hüȯ pakkuomah. mäu'ih čȯarin huo- uehizę illalla. mäni poiga pertìh, heitti šȯapkan. čȯarinpoiga dümaiččov, häueu huonęhęt virittih. a poigaue šauov: »mama, küžüȫ čȯarinpoijalda voidgo[1] šȯarnaśt šanuo.» čȯarinpoiga künušti i šanov brihaččuzęlla: »voit šauuo šȯarnaśta.» i rubei šarouuah šȯaruaśta čȯariupoijalla. zavodi sȯarnazeu: »eli miuu mȯamo tämäu-müzeu čȯariupojau tagaua i ottȯačči hėän konmešša kerdȯa sȯaha ühekšän lašta, küŋgištä šȯat kėät kuldazęt, jogo tukkazešša tähüt, očalla päiväńe, uiššašša küdoma, i šai hėäu poigazet, küŋgištä śȯat kėät kuldazęt, jogo tukkazešša tähüt, očalla päiväńe, niššalla küdoma. i otti čȯarinpoiga bȯabonoikši jagabȯabon. jaga-bȯabo vaihto, paui poigazin_ueičči kahekšau peuduo; a ühekšäuueu poigazen mȯamo peitti ńäúúilöiu alla. jagabȯabo ei kekšiuuüu, što jäi häńelläh vielä poigaúe, i pandih poigazeu keua puččih i laškei virralla müödėä. poigańe rubei kazvamah, ei päivie müȫ'eu, a čȯassuloida müȫt, i vei heid'äh jęgi äijän vähän, i poigańe pönnistėäčči, pučči lopni. i šĭuä ondih žen poigazen veĭ'ĭet beŕogalla. mȯamo otti kaikki šubi ühekšäu poigȯa i

[1] = onko lupa, saako.

lähtei hüö pakkuomah. i lieńi mȯamoллa huigie pakota i ajo hėän kahekšan poigȯa poiś i iče läksi ühen keh pakkuomah, i že poigańe on kumbańe ńütten čȯarinpoijan huonehiśśa šanov šȯarnaśta.»

čȯarinpoiga maлteudu, tijušti, sto hänen moržien šai koлmešša kerdȯa ühekšän lašta, küŋgištä šȯat kėät kuldazęt, jogo tukkazešša tähüöt, očalla päiväńe, nišśalla kũdoma. otti čȯarinpoiga löudi kaikki omàh poigazęt, toi kodih, i ruvettìh hüö elämäh, i nütten eletäh. [25]

7.

oli ennen elėässeh tȯatto da mȯamo. oli heiläh koлme poigȯa: kakši mielevėä, koлmaš tuhtin-pužu.

külvettih hüö vehnėä i vehnä kašvo veśma hüvä. i rubei šešt vehńėä ken-oллov taskaimah. ťüöndi tȯatto vanhemman poija(a)n vardeimah. poiga vardeič kaiken üön, ei ńähnün ńi keďä. toiśśa üönä ťüöndi tȯatto toizen poijan. toińe mäńi, laškiečči heinä-rugoh i magai kaiken üön. koлmanna üönä ťüöndäv tȯatto tuhtin-pužuo vardeimah. a tuhtìn-pužu poččiloida paimendi i oľi häńelläh veśma pitkä ruoška. i hėän läkši vardeimah i otti keralla ruošan i rubei kävelemäh ümbäri vehnäštä. käveli hėän kešk-üöh šȯat i vīďi norašta kešk-üön aigah paha. i rubei vehńėä ottamah. tuhtin-puzu pлaigai ruošaлla i ruoška kėäriečči pahaлla sarviloih, i tuhtin-pužu fatti pahan i rubei händ'äh pergamah ruoškavarreлla. paha rubei häńeldäh pois pürgimäh, šanov tuhtin-pužuлla: »lašše miлma poiśen i mie en rubie vehńėä taskaimah!» a tuhtin-pužu ei lašše, i šanov pahaлla: »panen mie šiun nahkazeh turbaččuh i mäčötän mie kahen kiven keškeh i tuhkazikśi.» paha šanov tuhtin-pužuлla: »lašše, mie šiuл annan hüvän šarvuon, i šie vain rubiet šoittamah, ken vain pėädüv läššä, jogohińe rubieu kargajamah». i ando paha tuhtìn-pužuлla šarvuon.

tuhtin-pužu otti šarvuon i läkś koďih; i šanov tuatoлla: »ei rubie ńi ken ńütten vehńiä taskaimah; mie pölläťällīn i hėän šano: 'en rubie enämbie vehńėä taskaimah'.» i läkśi tȯašen šigoida paimendamah; i otti keraлla šarvuon.

ajo počit čȯarin huonehìn läššä i rubei šarvuo šoittamah. a počit ruvettih kargajamah. čȯarin tüttö kekši ikkunašta, što

počit karratah! mäńi pihalla, tuhtìn-pužun luoh i küzüu tuhtìn-pužulda: »müö üksi počči!» tuhtìn-pužu šanov: »ei voi ńäiďä počči-loida münvä, ńämä počit on zakonnoit.» — »mitťüöt ollah zakonnoit, šene počit?» tuhtinpužu šanov ťüťöllä: »šilmäš kaččuo polvinoista šoat alašti» ťüťtö ei šoglaśieššen vikon. šidä i ando kaššuo polvinoista šoaten, kaššuo alašti. tuhtin-pužu kaššo, ando počin čoarin ťüťöllä. a onie počči-loida läkši koďih ajamah.

čoarin-ťüťtö otti počin, vei häńen perťih, levitťi olgie i kučču äijän rahvašta i šoittajat. šoittajat ruvettih šoittamah, a počči ei kehtoa korvalla lekahuttoa, a ńemi karrata. a šoittajat znai šoitettih. počči sëändü, kočahti poiśen pertìstä i niďi pihalla.

tuhtìn-pužu toissa pëänä ajav počči-loida čoarin huonehin läššä. rubei šarvno šoittamah; počit ruvettih kargajamah. čoarin-tüťtö kekši ikkunašta i läkši pihalla, i pakkuov tuhtin-pužulda: »ala šie milla počči!» tuhtin-pužu i šanov: »ńämä ollah zakonnoit.» čoarin-ťüťtö küžüv: »mitťüöt ollah ńämä zakonnoit?» tuhtin-pužu šanov ťüťöllä: »šilmaš kaššuo vüöštä šoaten alaštil» tüťtö vikon ei šoglaśieššen, häńelläh(h) huigie oli omoa hibiedä ožuttoa mužikalla. kodvan tiggi, i ando kaššuo vüöštä šoaten omoa hibiedä. tuhtin-pužu kaššo i ando počin. onliedah počči-loida läkši koďih ajamah.

čoarin-ťüťtö otti počin pańi pertìih, kučču šoittajat, äijän rahvašta, dünaiššov počči rubieu kargajamah. počči ei kehan korvalla lekahuttoa. vikon šoittajat šoitettih, a počči ei ruven kargajamah; kočahti pois pertistä, uidi pihalla.

toissa pëänä tuhtin-pužu ajav počči-loida čoarin huonehin läššä i rubei šarvno šoittamah. počit ruvettih kargajamah. čoarin-ťüťtö viďi pihalla, männi tuhtin-pužun luoh, šanov: »mintän ei počči kargaja?» — »žen-tän počči ei kargaja, tüö että maha šoittoa. ota tämä počči, mie tuolen šoittamah i liëän rubieu kargajamah. ala, kačon kaglašta šoaten šilma alašti, i annan počin!» tüťtö vikon tiggi, ei andan kaššuo tuhtin-pužulla omoa hibieďä. kodvin toačči šoglaśieššči i ando kaššuo omoadah hibiedä. tuhtin-pužu kaššo, i ando häńelläh počin i läkši häńen keh šoittamah. kun vain rubei šoittamah, počči rubei kargajamah. čoariu-ťüťtö mieudü tuhtin-pužuh. tuhtin-pužu läkš koďih počči-loid ajamah i rubei nagolo počči-loida koďin lähembëänä paimendamah; ei ruvennun čoarin huonehin läššä ajamah.

čȯarin-ťüťtö unahti što häńeлďäh tuhtiu-pužu kaiken hibien kaččo. ando kirjat kaikkih linnoih, što tuлdaiś häńeлďäh arvȯamah miťťüöt kainaлošša viллat; i kučču kaikkieлda rahvahan, šanov: »ken arvȯav miuлda kainaлošta viллat, šillä mie läheu michellä.»

ruvettih šuoriemah tuhtin-pužun veľľet čȯarin-tütöldä viллoid arvȯamah. i tuhtin-pužu rubei hein keh üheššä čȯarin-tütön лuo pürginäh. veľľeh šanov: »kunne müö šiun otaлma, houkan.» tuhtiu-pužu šanov veľľellä: »että ota miлma šinne jaлgazin, nin kannatta i šelgätakaлла.» veľľet šülgei(h) tuhtin-pužuлla šilmih: »müö-go rubiemna šiuma houkkȯa kandaлnah!» — »a liev že kandȯa», šanov tuhtin-pužu. šai šarvuon i šanov veľľiľöillä: »ka ťėät vaivutan karrateššа, i kuoлettu ka ťäh лogazeлла.» rubei šoittȧmah. veľlet ruvettih kargajamah i ših šȯah karrattih. moлėn laŋgiettih i ei ruveuuun šȯamah šorkie nošševлla. moлėn šanotah tuhtiu-pužuлla: »tuлę šeлgäh, lieu kandȯa vuorokkeh čȯarin huonehize šȯat!»

otettih šelgäh, lähtei(h) kandaлnah. tuлov heiläh vaštah pappi; šanov tuhtin-pužuлla: »houkka, min-tän ajat veľľilöillä sellääššä?» — »ana hebońe, nin en rubie veľľilöillä šelläššä ajeлomah!» pappi šanov häńelläh: »annau mie šiuла hebozen muokattavakši, houkaлла!» tuhtin-pužu šėändü papin pėällä, šai kormanista šarvuon i rubei šoittamah. pappi rubei kargajamah. ših šȯaten kargai, laŋgei, i šanov tuhtin-pužuлla: »heitä šoitanda, anuan hot kakši hevośťa.» tuhtin-pužu hülgäi šoitannan, pappi hülgäi kargajannan.

lähtei čȯarin huonehin лuoh. mändih huonehize. šielä rahvašt oli äijä. ni kell_ei šȯanun tütöldä kainaлošta viллoida arvata. jäi jälgimäziksi kupčan poiga da tuhtin-pužu, i ńe moлėn arvattih; üksi šano, što oллàh hobiezet, i toińe šano, oллàh hobiezet. čȯari rubei dümaimah, što kellä andȯa kahesta miehellä, i šanov kupčaлла da tuhtin-pužuлла: »pane ka ťäh pośteľi i laškiečekkȯa mȯata! a mie käššen omaлла ťüttärellä laškiečči tėän keškeh. i laškiečettih hüö mȯata.

mȯattih hüö kešk-üöh šȯaten, ńi kumbazeлла ei šȯa uiuota; ei lähe heiläh ťüťtö hajлšta. tuhtin-pužuлла oli äijä otettu kumfetkua, i šanov kupčan-poijaлла, što häńelläh ллos tahottav. »lähen, ллoštȯačen kamotan keškeh ugлah.» kupčan-poiga šanov

tuhtin-pužилла: »elä lähe, houkka, vet huomnekšella haukkumah ruvetah.» tuhtin-pužu ei künnellun; mäńi kamotan tagah huitto ullož, iče rubei kamfetkóa süömäh. tuľi kupčan-poijan uno i laškiečči ših móata. kupčan-poiga dümaičči: i toveštah héän ullоštóačči kamotan tagah, i šanov tuhtin-pužилла: »i minun tahottav.» tuhtin-pužu i šanov: »mänin da ullostóačin, i hüvä i lien.» kupčan-poiga mäńi i toveštah kamotan tagah ullоštóačči. tuľi i laškič móata. tuhtin-pužu vikon dümaičči da-i šanov kupčan-poijalla: »ved huomnekšella tijjuššetah, što müö pahoin ičoadima. mie lähen, šüön järelläh.» mäńi kamotan tagah i rubei kamfetkóa šüömäh. kodvan šöi, tuľi šieldä i šanov kupčan-poijalla: »jo mie i šöin.» kupčan-poiga šanov: »lien minun šüuvä.» i läksi kamotan tagah, toveštah šöi, i rubei häńeštäh haizunah kuin pahašta zóahodašta. i tüttö ei ruvennun häneh-päin kaččomah, kéändéäčči tuhtin-pužuh päiten i magai huomnekšeh šöaten.

nouži čóari huomnekšen aivokkazeh i läksi omie vävülöidä kaččomah. mäni, kaččov: »kupčan-poiga on äijäldi marandun. i ei andan tütärdä miehellä i tütär ei lähtennün hänen tagah miehellä. i ando čóari tuhtin-pužun tagah tüttären miehellä, stroi pertin i laški léät ših elämäh. [423]

8.

külässoli tuinen pano. mäni mužikka -- hänen mäkelniččä rubei panamah — mäńi mäkelniččäh. heinillä zmejamado šüri. héän koppai heinéä üššän da i mavon da pihanna i vei. mäkelniččä i pano.

toissa péänä mužikka lähtöv neččäh. mado kočahti häńellä ongupéällä že, kumbazen héän péäšti, šano: »paśśipo, šie minun péäśśit panošta! avóa šü, mie šinla henggähän šüh, rubiet tiedämäh kaik, midä lehmä mönggüv, hebońe hirnakoiččov, koira haukkuv, kukot i kanat midä padissah, kaikki rubiet tiedämäh.» ando henggähtie, héän i rubei tiedämäh kaikki. zmeja sano: »ńi kellä elä šano», šanov, »što mie šanoin. vain kuin kellä šanot, da-i kuonet.»

héän i tiedäv kaikki, nainе rubei nagono küžümäh: »mistä šie tijät?» héän šano: »en voi šanuo».

läksi mužikka kahen koiran ken ofottuolla, üöksi neččäh i

jėädih. üksi šanov, suka kobelilla: »tän‿üönä tullah meilä vorat. mäne kodih: kun tullah vorat, šie rubiet haukkumah, emännän i nošša tat». üöllä vorat i tuиdih, hėän i nošša tti emännän. suka šano: »šīdä järelläh i tule meččäh.» päivä tuli, hėän järelläh i uidi meččäh. suka küzüv: »oиdigo vorat?» — »oиdih.» — »millä», šano, »emändä beregoičči šilma, šie kun tämän hüvüön loąīt.» — »vain karetta heràh hämmendi, šillä i šüötti.»

šīdä kodih i tuиdih. mužikka i rubei naista haukkumah: »minťäh vähäиdi beregoičit koiróa, ku hėän tämän hüvüön иóadi, vorat häkütti.» naińe rubei küžümäh: »ken šiuла šano?» a hėän šano: »ei voi šanuo.» — »no, kun ei voi šanuo, nīn mie šiun kera elämäh en rubie.» hėän šano (mužikka): »vain šanon, da i kuoлen.» nain že šano: »kuoлed ga kuoлe, a znai že šano!» — »vuota, mie lähen prostīčen žīvatoista i koirista, šīdä i šanon da-i kuoлen.» sarailla mäni da itköv: »prostikkóa miлma kaikki žīvattazet, kukkozet i kanazet i koirazet!» a kukko šanov: »midä šie ietet?» hėän šano: »ka miuла naińe küžüu što šano što mistä šie kaikki tījät; a miuлl‿ei voi šanuo, šanon da-i kuoлen. žentäh i prostiečen.» a kukko‿i šanov: »houkka mužikka, houkka mužikka! miuлl‿on ühekšän kanóa, da-i ühtä en varaja, a šiuла üksi naińe i šidä varajat.» kukko šībilöidä rüöpšäi da nagramah i rubei.

a mužikka šülgi, šano: »kun kukko miлma houkakši šano. üheksėä kanóa ei varaja, nīn mie ühtä naista en rubie varajamah, en», šano, »d‿en i kuoле.»

tuli kodih. naińe šano: »šano!» hėän šano: »en šano. šiun tóače en rubie kuoлomah.» a naińe šano: »šie et rubie, nīn mie kuoлen.» šaño: »kuoле da kuoлgah, muštóa miлdóa perzieh!» [554]

ab. Tresna.

9.

oh šie peлdońe, peлdone, et šie leibėä kažvattan ńi midä; ühen ruškien kannon kažvatti peллoлla da kannoлla välih kažvatti hüvän marikon. hėän rodiečči iče brihane, hänell‿ei čóastī kunne. šīdä otettih hänen da čóarilla šlūžbah i annettih, vańan. i šlūži vańa kūži vuotta. kūvven vūvven jälgeh, šeiččemännellä vūvvella

dūmaičči koďih. aštuv hėän koďih, i kaikki vańan ken lehtüöt paďissah. aštuv vańa jo ремлолла, i kaikki vańan keh i kandozet paďissah: kaikki mečät ihaššuttih, što hėän aštuv koďih käümäh. i tuli vańa küläh. mėamollah ruguoliččov: »mėamozeni, лašše шиlma üökši!» a mėamo häńelläh šano: »en mie tijä keuen олet.» — »a шie», sano, »олеи vańa i leššeи poiga i pedriи poiga.» no, mėamo nouži, šuoriečči da oven i avai, i kaččov što oи oma poiga. hėän šihi laŋgei da kaččov što oma poiga, i mahtėačči, komme čėašuo magai. neĺïännellä čėasuлla havaičiečči »vïkokšigo šie tulit, poiga, käümäh», poijaлda jo küžüи. a hėän häńellähi šanov: »tulin mie kahekš küda ielläh järelläh.» — »oŋgo šiul», šano, »poigan, šielä šlužbašš_oŋgo hüvä eländä?» — »a miun eländä», šano, »on, mėaмozen, kargie. elä pölläššü mėamozeni, što шiun on eländä hüvä.» (enžistä pöllätti.) heŋgäštelieččöv nagolo mėamo. »jügie miuла lieui koiss elėä.» kukkü kägi sadušša ülen jo žėaлobno. mitüš tämä sadu äijäldi vesselä. [657]

10.

oli koroli. oli hänellä sluga. hėän jo kažvo. šanov koroli hänellä: »naiče šie, ota moržien!» a hėäи šanov: »vuota, mie päivän toizen guĺaičen.» šidä jovella mäni, čurizi čurizi, šidä meččäzeh i nouži. šieldä i šanov: »kun miul hot täšt moržien vidis, en läksis eččimäh mūvalda.» ših tüttö i vidi. »tule miul moržiemekš!» füttö šanov: »pahat on kaunot miula.» hėän šano: »mie ošsan kaunot.» hėän i otti koďihize i veśma hüvin šuoritti, i venčaičiečettih. i rodih vofše šoma moržieи.

a korolilla rodih abi nidä slugalla šoma moržieи, häńellä tuhmembi. himottais tappėa slugėa šidä, što naińe jäis hänellä, šoma moržieи. hėän kučču kakši bajarie, šano: »dūmaigėa što händäh hävittėä, kolmešš_üöš dūmaigėa!» uu, bajarit dūmaitih. »toizešša mėašša oи kakši šoržėa, kulda-šivet, kulda-hohla i kulda-händä, što tuogėa üöššä še šorža fäńńe, ei vaiи, niи tapamma žen jegrazečkau.» hėän tuli, moržiemella šanov: »mäŋgėä, šoržat tuo üön aloh.» hėän i itkemäh rubei: »oh, kuiи fämä slūžba slūžie?» mäńi peldoh že moržieи da mögizi: »golupkat, tulgėa miuи luo!» golupkat tuldih. »nidä šanot?» hėäи i šano: »voittak kulda-šoržat tūva toizešt mėašta üön aloh?» hüö mändih dai tuodih.

jegrazečkalla i amettih. hėän i mäńi, korolilla i ando. koroli šano: »ota ičelläš, äijä trudóa šiula.» hėän šano: »e‿n iččeh varoin tuodn.» šidä läks jegražečka koďih.

koroli ne bajarit kučču ńveštah, šano: »ei kuollun, tuľi koďih. nüt kahešša üöššä hävittäkkėä!» hüö dūmaiah, dūmaiah; mändih kabakkah. šiel hormańe[1] istuv kabakašša, humalahine. bajarit itkiettih što: »ei šóa kavottóa jegražečkóa.» humalańe šanov: «šanokkóa: 'podi tudi, ńe vedam kudi, prinesi tovo, ńe vedam čovo!'» no, hėän tuli koďih, itköv da šanov moržiemella: »ka käškei slūžban slūžie šūren.» a moržien šanov tóašeu: »laškie nuata, pane huoli jumalah!» moržien tóaš mäń pihalla da golupkat mögizi.» voittago tämän slūžban slūžie.» hüö šanottih: »emmä.» hėän šano: »no, jegražečka», šanov, »ei voija; ičelläs liev männä.» ando kuldakeräzen hänellä, šanov: »kumme kuldakeräńe vieröv, šinne i šie viere!»

šidä hėän i läks kuldakeräzen keh, silmät risti da läks. kuldakeräńe vieri toizel puol jogie, meččäzeh, da havou alla i tuŋgiečči. šiel perťińe. perťizešš‿istuv akkańe vanhańe, kolm hammašta šūšša vain. hėän šüötti da juotti da beregoičči, da küzüv: »midä vävüzen tulit tänne?» hėän šanov: »ka näin miula käškei slūžie: 'podi tudi, ńe vedam kudi, prinesi tovo, ńe vedam čovo'. šidä akkańe viel ando kuldakeräzen, šano: »kumme nämä keräzet vierräh, šinne i šie mäńe!» hüö lähteih kolmen keš tropaśta müöten. ne kuldakeräzet mändih mändih, havou alla i tuŋgiečettih, šiel tóaš perťińe. šiel akkańe istuv viel vanhembańe. hėän tóaś süötti da juotti da beregoičči, kakš üödä. tóaš šanov: »midä vävüzen tulit?» — »tulin ka miun tüönnettih tädä slūžbóa slūžimah.» hėän mäni, golupkoida i mögizi što: »voittak tämän slūžban slūžie», što »pėäššättägo vävün bedašta?» hüö šanotah: »emmä voi.» a klökkä-löttö tuli da šano: »mie slūžin, mie voin tämän slūžban slūžie.» hėän šüötti da juotti da ando vielä kuldakeräzen häuelläh, šano: »kumme klökkälöttö männöv šóattamah, tüö šinne i mäŋgėä!» mändih mändih mändih dorogaśt müöten. eu midä šū[v]vä da nälgä ou. tuli perťińe. klökkä-löttö avai oven da šano: »mäŋgėä perťizeh!» hüö mändih perťizeh da‿uidi hėän. a hüö kodvazen issutah, tulov mado ših pertih veśma šūr. hüö

[1] = venäläinen.

kiugual uglazeh i peittiečettih. a mado tuli pertih da šanov: »maloi, pane miul šüvä!» hėän i kočahti maloi šieldä da pańi. mado šöi šöi, da läks poišen. kočahti jegrazečka verna sluga kiugòalda, šano: »oh, kun maloi mėät šüöttäis!» maloi kočahti da heilä i pani šüvä, kuldakeräzillä i kaikilla. šüöď'ih šüöď'ih da kolme passi*poa* šano häńelläh. a že maloi šano: »jegrazečka vernoi slüga, lähen šiun keh!» hėän i lähtei, otettih kuldakerät, vien keš. aššuttih aššuttih da omal mòal nouštih. šürel dorogal tuлdih. aštuv toizen mòan koroli vaštah heiläh. že koroli šanov: »davai, vaihamma: anna šie miula maloi [1], mie annan tämän tubinan!» hüö vaihettih. aššuttih aššuttih, šidä i ńälläššüttih. a hėän kun otti, šėändü, žen tubinan, räigäi, šieldä läks saldòattòa polka. šidä otti, toizen pėän räigäi, šieldä pehottòa läkś. a hüö šanottih: »ah meilä hüvä koroli popadi, laški mėät valgiell_ilmalla. kun vielä mėät šüöttäzit!» a hėän šano: »oh, kun ois maloi täs, nin minä tėät šüöttäzin.» maloi šieldä i uidi da pani šüödävėä heiläh.

sidä jo ńägüv oma linna. nilä saldòatoilla šanov: »kun mie mänen linnah, kun mie šoitallan, nin valmehet olgòa, toizičči šoitallan, nin linnašš_olgòa, kolmanžičči šoitallan, reunaš miun i olgòa!» hėän i mäńi linnah. a koroli põlläštü, jo ruvetah händäh riputtamah. a hėän šano: »anna mie hot šoitallan kerran!» šoitaldi. jo pani jallan pordahalla. šidä: »anna», šano, »viel šoitallan kerdazen!» ando. »anna», šano, »viel kolmannen kerran šoitallan!» kolmannen kerran kun šoitaldi, ših saldòatat i kerrittih; otettih da žen korolin i riputettih. šidä hėän koroliкš iče i rubei da rubei elämäh. [701]

11.

oli ennen elėäśśeh čikko da velʹli. velʹli naičči. läks velʹli toizeh mòah torguimah; šanov: »prosčai čikko, prosčai moržien!» rodih moržiemella paha mielešt: 'midä hänelläh jälʹlesti šano prosčai'. hėän otti da lambahaлda kielen leikkai: tòaš tuli velʹli šieldä toizešt mòašt torguimašt. moržien šano: »ka hüvä čikko, nin lambahaлda kielen leikkai.» hėän tirpav, ei midä šano čikolla, ėäneťti i on. tòaš lähtöv toizeh mòah torguimah; šanov: »prosčai

[1] jonkunmoinen rikas syöttäjä.

čikko, prosčai moržien!» moržiemella paha mieleššä rodih,midä hėän šano što enžistä čikolla šano prosčai. otti da lehmäldä kielen leikkai. tuлov veľľi järeštäh kodih. moržien šanov šuлazella: »ka hūvä čikko, nin lehmäldä kielen leikkai!» veľľi ei midä šano, tirpav nagolo. lähtöv tòaš toizeh mòah torguimah. »proščai čikko, prosčai moržien», šanov. moržiemel paha mieleš rodih. hėän otti da hebozelda kielen i leikkai. tuлov veľľi kodih. moržien šanov: »ka hüvä čikko, nin hebozelda kielen leikkai!» veľľi tirpav, ei midä virka. lähtöv tòaš torguimah toizeh mòah. šanov: »prosčai čikko, prosčai moržien!» moržiemel paha mielešt rodih; otti da omaldah lapšelda kielen leikkai. tuлov veľľi kodih. šanov: »ka hüvä čikko, nin lapšelda kielen leikkai!» veľľi šano: »čikko, davai sogeizin!» čikko veľľellä paikan šilmin edeh šido. čikko otti tubinazešta da händä i vedäv. šanov: »čikko, nu nüťťen mie šiul šivon.» hėän otti da šido, da-i vedäv tubinazešta. vedi vedi vedi meččäh, čikolda küŋgistä šòaten kėät leikkai, šilmät kaivo; da-i uidi veľľi kodih. čikko jäi üksin meččäh.

aštu aštu čikko, kaivozen лuoh mäńi. aštuv ukkońe vanhańe siričči häneštäh, šanov: »midä čikkoń itet?» hėän šano: »ka midä iťen: e ole käzie ni šilmie.» hėän šano: »mäne ka tòanne saduh!» mäni hėän kupčan saduh. kupčan poiga kävelöv da šanov: »midä šie šezin olet? hėän šanov: »šüön mie jòablokkazie». kupčan poiga šanov: »tuле miuла miehellä!» hėän mäńi miehellä; venčaičiečettih. lähtöv kupčan poiga linnah elämäh. šai naińe lapšen že: očalla kūdoma, pėälakaлla päiväńe, nissašša ťähet. tüönneťäh žen kupčanpoijan veľľen hänen лuoh šanomah što naińe šai lapšen. hėän mäni üökš talozeh, da naińe šano: »edgo taho, ristkanža, külüö, mie külün lämmiťän?» hėän šano: »požòalui žen lämmitä!» hėän läkš külüh že. läkš külüh, hėän otti naińe kirjan šalkušta, ŕoičči da revitteľ, toizen kirjutti šijah. kirjutti: »ka šai koiran-pennun.» hėän mäńi veľľeh luo. veľľi lugi kirjòa, šanov: »midä ljūbo oлgah, kuńi mie en tuле, elgėä koškekkòa!» hėän mäńi tòaš ših taloh üökš. naińe že roičči tòaš šalkun häńen da-i kaččov kirjòa. žen loi da toizen kirjutti: »kuin mänöv kirja kodih, nin ajòa pois naista i lašta.» hüö ajettih poiśen, šivottih lapšen šelgäh.

aššuttih, aššuttih, mändih kaivozeлla. lapšut šanov: »maмma, anna miuла veťťä!» — »kuin mie, haliezeńi, šiuла annan, kun eu

miul kätťä.» šanov: »kašša veďeh käzi da-i lienövl» da i roďih käz. ando jüva lapšuoлла. mänďih, mänďih, mänďih trahtierah. šin jüvah kahen keš čoajuo, žen tunnusti naińe: üks on šulahańe, a toiń(e) veľľi. šanov: »ka täš miun sulahańe on!» ožutti lapšuon. ruveťťih ottamah händä molen, i šulahańe, kistah elämäh. läks šulahazek keh elämäh da‿i jeädih elämäh. [686]

12.

oli poiga da moamo. šanov: »aŋa moamo posporta miul, lähen puolekš vuotta pakkuomah.» mäń heän pakkuomah bohattah taloh. laukka šin talošš‿on, tüttö torguiččov laukašša. kaččov ivan bednoi ših ťüttöh. tüttö i šanov: »midä šie kačot miuh?» heän šano što: »žen-ťäh mie kačon šiuh, što en ńähnün ni missä šiun šomahutta.» heän ando šillä ivan bednoilla kakškümmend kopeikoa, šanov: »na kittämeä!»

mäni ivan bednoi koďih moamon лuoh, šanov: »moamo, lähen mie naimah.» moamo šanov: »ei anneta vet siula moržienda.» mäni heän ťiedäjih ivan bednoi. tiedäjä šano: »midä šie tulit?» heän šano: »eťťägo loa‿i štob‿i ťämä tüttö tulíš miuлa miehellä?» h°ån šano: »voit». heän šanov: »anna miuлa riśtil» heän ando. šano: »anna nimeťťömästä šormešta kakš tipahušta verda!» heän ando. heän mäńi ših tüttöh śoattoloikśi. hüppelöv pertin occoa müöťen. tüttö šanov: »ťäťä da mamma, lähen mie ka toalla miehellä». šanotah: »mäńe, houkkańe!» heän läkśi. hüö šanotah: »kunne šie lähet, miŋgo tožie? oli šiušaš parembóa śoattuo. lähet šie ťällä pakkuojazella?» — »kuin ljübo. eťťä lašše, nin jogeh kočahan, libo ripuštoačen.» hüö kučuttih kaikk‿omat. hüö sovietaidilı händ‿andoa. »čem peäďä loaďie, ana mänöv jumalah kehl» [687]

13.

kižuniekkoa.

ajav kižuniekka. tulov rebo vaštah. »ďeäďöńe, ďeädöńe ota milma čurahtamah!» heån šanov: »iśtuo!» rebo istuočči. kižuloida dorogalla viškov. tulov küläńe. rebo šanov: »ďeädöńe. lähen mie poišen.» läkś poišen ťelegašt.

kaikki kiǯut ne keräi tukkuh dai šüöv meččärannašša. hukka i tuĺ ših. »anna miula hot pėähüt kiǯun!» pėähüön ando. šöi pėähüön hukka. šanov: »anna miula händäńe!» ando. šöi žen händäzen; šidä šanov: »anna miula ünnäh kiǯuńe!» rebo ando. šindä hukka revolda küžüv: »mistä šie nämä kiǯut lõuvit?» hėän šano: »avannolla mänin, hännän avandoh panìn: äijä kiǯuo händäh istuočči. šain, šindä toin da rubein süömäh.» hukka šano: »aššu i miun viet šinne avannolla!» rebo sanov: »aššu!» mändĺih šinne, avannolla rebo šanov hukalla: »pane händä avandoh!» hėän pani šinne hännän. rebo šano: »nossallòakko oŋgo kebie ali jügie! kebie ollov, nin viel eu kalòa, a jügie ollov, nin on.» hukka noššaldi da šanov: »kebie viel on.» pańi vielä hukka hännän šinne. händä jėäh külmi ei i šòa ďernata avannošta. a rebo i läkś külėä müötĺen ravaimah: »naizet, tütöt, mužikat, mängėä, hukka on tėän avannošša!» kaikin lähtĺeih tütöt, naizet, mužikat, mändĺih, hukan lüödĺih šielä. a rebo tėälä küläššä rozmuloida pėäh kòadav. läkśi rebo meččäh. šeizov rebo meččärannassa. hukka tuĺi ših. »oi, rebo rebo, kuin šie miun mòańitit. kačuo kuin miun pèrettih!» a rebo i šanov: »oi hukka hukka, kačuo kuin miun pèrettih, i mozgut pääštä šolahettih, ei šòa i aštuo. hukka, ota milma šelgäh, vie milma meččäh!» [690]

14.

tuhkin-tĺeppo.

oĺi kolm veĺĺeštä. ühtä kučuttih tuhkin-tĺeppo. tòatto läziv; poijilla i šanov: »kum mie kuolen, tulgòa kolmena üönä miun kaлmall‿üökš!» kuoĺ tòatto. rodĺih vanhemman veĺĺen ceŕoda männä vardeimah. vanhin veĺĺeš šanov: »tĺeppo, mäńe miun eičči vardeimah!» mäń tĺeppo vardeimah. ando tòatto häńelläh čòalan hebozen. rodĺih keškimäźen veĺĺen ceŕoda männä vardeimah. keškimäńe veĺĺi i šanov: »tĺeppo, mäńe miun eičči vardeimah!» tĺeppo i šanov: »min annat, lähen?» že veĺĺi i šanov: »min otat?» — »ana», šano, »šeĺĺäld'[a] otan remenin!» -- ando. mäńi tĺeppo vardeimah. ando tòatto hänellä hüvän rižan hebozen. rodĺih tĺepolla koлmaš üö vardeia, omah ceŕoda. mäńi hėän vardeimah. ando tòatto häńelläh hüvän muššan hebozen. läkśi tĺeppo kodĺih.

annettih kaikella vološťilla bumoagan što ruvetali kupčan ťüťärďä andamah miehellä. issutetah kupčan ťüťťären kukkuralla; ḱen ťäüvvüťťäv kupčan ťüťťären, šillä annetah i miehellä. toizet veľľet hänen šnoriečetah. lähťeih kupčanťüťťären lüö: eig‿anneta heiläli miehellä? a ťeppo otti vakkazen, šano: »lähen mie hot sieneh.» mäńi, kočkazella nouži da‿i ravalťav: »sifka burka pervoi konurka!» že lüppėäv, nīn vain peśku šavū. hėän šeizatti hebozen. važemešt korvašt peziečči, oigiešta šnoriečči da‿i läkś ajamah. ajav nīn vain peśku pölājäv. ajo ajo, veľľet tavotti. rahvaš šanotah kaikki: »ḱen ťämä, miśťä ťämä?» i veľľet ei tunnuššettu. mäńi da kočahutti hebozen, nīn vain kahta venčaśta ei doidin kupčanťüťťäreh. läkś tóaš ajamah koďih. mäńi sinne, laški hebožen. keräi vähäzen siendä hukan. tundih veľľet koďih da šanellah koissa: »ńet kun oli mist ollov briha; ka oľi, nīn oľi.» ťeppo i šanov: »eŋgo mie ollun?» veľľet šanotah: »o houkkań(e) tuhkin-ťeppo! tījä lutikkoida tappóa!»

tóašen lähťietäh toizičči kupčanťüťťärdä miehell‿ottamah. lähteih veľľet. hėän läkś tóašen sieneh. mäńi da ravaht hevośta: »sifka burka, toroi konurka!» že hebońe tuli. važemešt korvašt ťeppo peziečči, oigiešta šuoriečči. läkśi ajamah. tavotti veľľet. kaikin rahvaš šanotah: »ken ťämä, miśťä ťämä?» mäńi da kočahutti hebozen. ühtä venčaśta vain ei šóanun ťäüvüťťėä kupčanťüťärďä. rahvaš šanotah: »ka kellä lieńöv kupčanťüťär miehellä.» läkś ajamah järeštäh koďih ťeppo. mäńi koďih; laški hebozen. keräi puolen vakašt hukan-sienďä. tuli ennen veľľilöid koďih. veľľet šanotah: »ka oľi nīn oli missä briha, hüvä i šoma.» ťeppo i šanov: »eŋgo mie ollun?» veľľet šanotah: »oh houkkańe tuhkin-ťeppo!»

lähtietäh kolmanžičči kupčanťüťärd‿ottamah miehellä. ťeppo läkś tóaš, otti vakkazen, läkś buitto sieneh. mäńi da kočkazella nouzi; nouzi kočkazella, mögähti: »sifka burka, tritei konurka!» važemešt korvašt peziečči, orgiešta šuoriečči. läkś ajamah. veľľet tavotti. rahvaš šanotah: »mistä tämä? ka ťällä jo liev kupčanťüťär miehellä.» mäńi da kočahutti hebozen. kupčanťüťär koľččazen häńellä kuldazen ando, očalla kleiman liččai. tuldih veľľet kodih, šanotah: »ka jo kupčanťüťťären šóadih miehellä.» ťeppo i šanov: »eŋgo mie šóanun?» hüö šanotah: »houkkańe tuhkin-ťeppo! tījä lutikkoid tappóa!»

ando kupča bumòagan: »tulgah kaikki brihat, nuoret, vanhat; ken on kupčanťüťťären šulhańe!» mänďih kaikin. lähtei ťepon veľľet; ťeppuo ei otettu. mänďih šinne. kupča eččiv eččiv: »kellä on kupčan ťüťťären koľččańe?» ei löuvä i ķelďä. küzüu[v] kupča: »eig‿ol taloloissa brihòa kodiloissa?» hüö šan°tah: »e‿ule.» šanov: »eig‿оле libo vanhòa, libo houkaśta, libo keďä ni buiťen?» hüö šan°tah: »on meilä houkkańe.» hüö šanotah: »mäŋgėä, tuogòa ťänne že houkkań!» tuodih häńen. häńellä koľččazen luo šivottu träpiččä. kupča küzüu: »min-ťäh šiuла on šivottu šormi?» hėän šano: »kivistäv.» kupča šano: »ožuta, eigo ole lekarstvòa, parennan šormen.» hėän ožutti. koľččańe häńellä ķėäššä! šanov: »ka ťäm mėän vävü i on.»

elämäh ruvettih da elettih. mie olin švòadbašša vielä. [691]

15.

oli mòamo mòačuxa, ei rodnoi mòamo. oli mòamolla šillä kakš ťüťärďä, üksi oma, toine ei-oma. ťüöndi hėän ei-oman ťüťťären külüh harjòamah. ando kukkozen. tuľ pahaččańe külüh, ťüťťüö pürrittäv venčalla. ťüťťö šanov: »kuin mie lähen venčalla e‿u šulǹkuśta sverezie?» toi šulǹkuzen sverezin. pürrittäv venčalla tòašen. ťüťťö šanov: »kuin mie lähen venčalla, e‿оле i kuldavüöďä?» že toi tòaš kuldavüön häńellăh. tòaš šanov: »aššu venčalla!» ťüťťö šanov: »kuin mie lähen venčalla, ei оле miuла i fatòa?» fatan toi že; pürrittäv tuaš venčalla. ťüťťö šanov: »kuin mie lähen venčalla, e‿ole miuла i polspoški?» tòašen toi polspoškat. toi polspoškat, tòas pùrrittäv: »aššu venčalla!» — »kuin mie lähen venčalla, e‿ọle miuла i paľtuo?» kukkońe лaulo; pahaččańe kado.

mäńi ťüťťö koďih. küzüv mòačixa-mòamo: »kuin šie nämä kaunot šait?» hėän mòamolla šano: »venčalla pùrìtti da kaunot toi. kukkońe лaulo, da pahaččańe kado.»

ťüöndďäv mòamo oman ťüťön. läkśi oma ťüťťö harjòamah külüh. audo mòamo kukkozen. tuľi pahaččańe venčalla pürrittämäh. »kuin mie lähen venčalla, e ole miuла i šulǹkuśta sverezie?» toi hėän šulkuzen sverezin. pürrittäv tòaš venčalla. »kuin mie lähen venčalla, e‿оле miuла i kulda-vüöďä?» že toi kuldavüön. pürrittäv venčalla tòašen. »kuin mie lähen venčalla, ei ole miuла

fatóa?» toi fatan. tóaš pürrittäv venčalla. »kuin mie lähen venčalla, e_оле miula polspoški?» toi polspoškat. pürrittäv venčalla. »kuin mie lähen venčalla, e_u miula i paťtuo?» toi paťton. pürrittäv venčalla. kukkońe лaulo, paћaччańe kado.

mäńi ťüťtö koďih. annettih ťüťön miehellä, — kumbańe e ollun rodnoi. kumbańe oli rodnoi, otettih koďih izännän. tuldih gośtih ei-rodnoi ťütäi. rodnoi-ťüťtären šulahańe šanov: »pane rokkóa!» pańi rokkóa. »ťäm on paha rokka. pańe toista rokkóa!» šindä šano: »pane vielä rokkóa, kolmatta!» naińe šanov: »e оле.» slóadnikoilla kahen puolen külgilõih šüďäi, naińe kuoľ'. naizen oлgilоih peitti. tuľi śvajakka gośtih. oľi śvajakka linnašša. küžüv śvajakka: »midä kũluv linnassa?» že šano: »kuoliet akat oллah kaллehet.» hėän šelgäh pańi akan da läkśi linnah viemäh. häńen ťürmäh panďih. šielä i on. [693]

16.

oлdih leški-akka da leški-ukko. oлdih heil moлemmilla ťüťtäret; ühell_oľ vanhašta naizešta, toizell_oľ vanhašta ukošta. nagolo i haukkuv vanhan ukon ťiťärdä akka že; šanov: »ukko, veizit hot meччäh ťämän, ei maha ńi kuduo, ńi kezrätä, ńi ommella.» vaľlašti ukko hebozon, läksi šóattamah ťüťärďä. vei vei šũrih meччih, jäťťi ťüttären üksin. ťüttärellä vilu talvella, pakkańe plaigav. »pakkańe hüvätabańe, kuлdóa parraлla!» pakkańe häńellä šovan i ando. tóašen pakkańe plaigav. »pakkańe hũvätabańe, kuлdóa parraлla!» pakkańe häńellä sverezin ando. tóaš pakkańe plaigóav.» pakkańe hüvätabańe, kuлdóa parraлla!» hėän häńellã čunat ando. tóašen pakkańe plaigóav. »pakkańe hüvätabańe, kuлdóa parraлla!» tóaš häńellä paikan ando. tóašen pakkańe plaigóav. »pakkańe hüvätabańe, kuлdóa parraлla!» häńellä turkin ando. läkś ťiťťö küläh. mäńi ťüťtö üökši. magai ťüťtö üön, mäńi tois pėäńä koďih. ei häńďä i tunnuššettu koissa.

a že akan ťüťär kuoľi. otettih ťämän koďihiz[e] tóašen. ruvettih hüvin elämäh móamok keh. läkś móamo jarmaŋkah. toi ťütöllä polspoškat. tuľi móamo koďih. kuoľi ťüťölďä tóatto. kätkeih tóaton, ľóa(ittih muistelukšet. kučuttih hüö papit, papadjat| proijittih pominkat. kuoli móamo. jäi ťũťtö ükśin elämäh. [694.

17.

oĺ eĺėäśśeh bohatta marki. on bohatal markil‿akka da on heiläh tütär. ei annettu hüö pakkuoizil milostöa. tuldih heil pakkuoizet, pürritäh heill‿üökš. hüö ei laškieta, metloill ajellah; viedih hėät koirin majoih. bohatat markit šüötih. jäi heil muruzi. tüönnetťih tüttözen koirilla viemäh muruzi. mäni da hėän vei pakkuoizilla. tuli mužikka. »min blöassitta lapšella, mėän naine šai lapšen?» — »olgah ünnäh bohatan markin koďil!» mäni kodihize tüttöńe, kündeli mitä pa(issah, bohatalla markilla i šanov: »ka töah küläzeh naiń šai lapšen, blöassittih ünnäh mėän ko(in.» läkš bohatta marki ottamah poijakš[1]. kėärittih hänen valgeizih ripakkuzih, annettih bohatal markil poijakš. bohatta marki viškai hänen haŋgeh. ajetah kolm bajarie, otetah händä kistah; лuodih arbah, keškinäzel bajarilla i tuĺi. bohatta märki śai tieťä. mäni da bohatta marki töaš kisko. otti hėän kakš hirrüttä, šido, лöadi plottazen, laški jogie müöťe. piettü hėän namasterin kohtah. oťettih häńen namasterih, pandih häńen slüžimah. šai bohatta marki tieťä, otti bohatta marki kodihize. kirjutti bohatta marki kirjan hänelläh: »kuin mänöv kodihize, dai tappöa». tulov mužikkańe vaštah. »midä on šiul kainalošša?» — »on kirja.» — »ožutöa, mie kačon kirjah, midä šiul on kirjutettu.» kirjutti hėän kirjan što: »kuin mänit, da venčaičiečči bohatan markin tüttärek keh. mäni hėän kuin, da venčaičiečettih. mäni bohatta marki da šanov: »min-ťäh että ńäin лöadinnun kuin mie käššin?» ožutti bohatan markin tütär kirjöa. bohatta marki i šanov: »ei šöanun izveďie.» oldih hänellä nahka-zavoda, kakš kazakköa. tüönďi hėän vävün oběednan da zautrennan väliśśä zavodалла dai šanov: »kuin tuлov vävü, nin kun šanov 'sam bohatta marki', nin elgėä midä küлgöa, palavah kattilah i paŋgöa!» ei männün že bohatan markin vävü zavodалла. mäni iče bohatta marki zavodалла. bohatan markin pandih kattilah. [685]

18.

elettih möamo da poiga. oli heil riuguhińe pertińe, havuhine sinččońe da neĺlä šadöa ďeŋgöa.

lähtöv poiga jarmankah. ost hėän kazizen. tuĺi kodih, möamolla i šanov: »oššin živattöa.» — »midä šie oššit?» — »oššin mie

kazizeu.» — »kunne šie panet kazizen?» — »godieččov.» lähtöv poiga tóaš jarmankah. ošti héän koirazeu. »móamo, oššin živattóa.» - - »min šie oššit?» -- »oššin mie koirazeu.»

läks poiga ofottuolla. kurgi polossan péässä kruikkav. »ammun mie tämän kurren.» — »elä, veľľi, ammu, annan mie koľččazen; šie tällä koľččazel šóat huonehet.» tuľi héän kodihize. kučču héän rist-tóattuo: »mäńe, rist-tóatto, miul naimah!» — mist šiul lähtie? — »mäńe bajarin tüťtärďä!» — »annetah migo šiul bajarintüťtären?» läks rist-tóatto sóattoloikś. bajari šanov: »lóaďikkóa méän oman muozet huonehet!» nouzi héän lóadimah huonehie. mäńi pordahilla. »koľččańe koľččańe, tulgóa täh kolmküunuentkolnu veľľeštä!» hänel seičas lóaittih. mändih hüö järeldäh sóattoloikś. šanotah: »lóaďikkóa meistä teih šóaten šilda stjoklahiňe! lóaďikkóa goštinnoi! äšše nüö annam tüttären.» hüö lóaittih. mänďih hüö sóattoloiks. annettih hüö tüttären.

küžüv tütär: »millä tämän välähüö lóadija huonehet?» - - »tämä koľččańe lóaďi huonehet.» — »miśśä šie šešt koľčašt piet?» — »mie pien hambahissa.» otti moržien žen koľččazen dai nouzi aivokkazeh, rikko heild kaik huonehet; uidi héän koľččazek keh, tuľi bajari dai šanov: »midä móanitit minn tüttären?» pandih hänen kivizeh huoneheze. kaziňe da koirańe haukutah. tüöndi héän kazizen da koirazen eččinäh moržienda. löüvettih hüö moržiemen. otettih hänelt koľččazen. tuľi jogi heiläh. kaziňe pürgiv koirązel šelgäh. koirańe šanov: »anna miul koľččańe, da otan!» kaziňe šano: »harvat hambahat on šiul.» ando héän koirazella. koirańe kirvotti. kaziňe ńirńiv. kazizella i šai koľččańe. koirańe ńirńi. šai kuldazeu kalazen. [702]

b. Vyšnij Voločok.

aa. Kozlova.

19.

oli ennen eléässäh leski-akka. oľ lessellä akalla poiga, houkka poiga. ajav mužikka külvämäh. a héän i šanov: »anna junala šiula ei lienis jüväštä ni taimenutta!» otti mužikka pergi händä, löi brihaččuo. héän tuľi koďih, móamolla žóalieččemah. móamo šano: »mintäh šilma lüödih?» héän šano: »ajav mužikka külvä-

mäh, mie šanoin: 'anna jumala šiula ei lienis jüväśtä ni taimenutta!'» mȯamo i šano: »voi houkka houkka, šie oizit šanonun: 'anna jumala šiulas vedėä ni kandȯa!'»

iškȯv mužikka šigȯa. a hėän i šanov: »anna jumala šiula vedėä ni kandȯa!» mužikka tuleh loi šian i rubei händäh lüömäh. tuľi koďih tȯasen, šanov: »mȯamo, milma lüödih.» hėän šanov: »mintäh šilma lüödih?» — »mužikka šigȯa iškȯv, mie šanoin: 'anna jumala šiula vedėä ni kandȯa!'» hėän šano: »voi houkka, houkka! šie oizit šanon: 'šulȯan šüh mäŋǵäh!'»

mužikka ullos rubei. a hėän mögizöv: »šulȯan šüh mäŋǵäh!» toas händäh lüödih. mȯamo šano: »mintäh lüödih?» šano: »mužikka ullos rubei, mie šanoin: 'šulȯan šüh mäŋǵäh'!» mȯamo i šanov: »voi houkkańe, houkkańe! oizit šanonnun: 'kahičče hapatettu'!»

šidä ajetah svȯadba. hėän mögizöv: »kahičče hapatettu!» a händä i lüöďih. hėän tuľi koďih, šanov i mȯamȯlla: »mȯamozeń mȯamozeń, milma lüöďih.» — »mintäh šilma lüöďih?» — »ajetah svȯadba, mie šanoin: 'kahičče hapatettu'!» mȯamo šano: »voi houkkańe, houkkańe! oizit šanonnun: 'oľo-lõ, oľo-lõ'!»[1]

kuolicda viäh, nin hėän mögižöv: »oľo-lõ, oľo-lõ!» händäh i lüöďih. tulov koďih, mȯamolla šanov što lüöďih. hėän i šanov: »mistä šüin šilma lüöďih?» a hėän šanov: »kuolieda viedih, mie mögizin: 'oľo-lõ, oľo-lõ'!, nin milma lüöďih.» mȯamo häńelläh šanov: »voi houkka houkka! šie oizit šanonun: 'večnai pameti'!» [164]

B. Sananparsia.

a. Bježeck.

aa. Tolmaču.

1. huomnešpäivä ei lämmiťä, ilidapäivä i ei lämmiťä [274].
2. koira haukkuv, tūľi kandav [275].
3. šüödävä puoлenov, piettävä kuлuv [276].
4. alahah kaččov, da ülähäлdä nägöv [277].

---

[1] »kun venčalda tullah i vīnoa annetah šulhazella da moržiemella, i šüda annetah (keškenäh), nin mö,issäh: oľo-lõ, oľo-lõ!»

5. anna, jumal, andȯa, elä anna, jumal, ottȯa! [278].
6. li̇̄ga rikka rokkah! [281].
7. ei kaik šūh, midä šilmä nägöv [285].
8. (jēsli ken lofkoi lofkoin kera sūditah, ni̇̄n šanotah): popadieč-
5 čibah kossa kiveh! [286].
9. ei nagolo kazilla pȯaśta, popadieččov i kolahuš [287].
10. rebo kežällä kuoľ, kun talvell‿ei tapettu [290].
(Kun jäljestäpäin joutuu kiinni jostakin koiruudesta tai pahanteosta.)
10 11. kivipeldo i śiemenen kavottav [291].
12. rebo revon hännäll‿ei tallua [292].
13. elä kačo karvah, istuo šelgäh [293].
14. äriä koira räüreťťäv, a ei väljän pure; tüuńi väljän purov [294]
15. vilušta hileštä tuld‿ei šȯa šȯaha [295].
15 16. üöllä vorat i pimieššä nähäh [835].
17. külvämättä leibä ei kažva [297].
18. dorogalla šeižo, dorogȯa küžü! [298].
19. elä eländä aijalla, elä kopize kuolduoh [836].
20. elä mȯalla mȯan tavalla; ei, ni̇̄n mȯalda pois [300].
20 21. jogo namasteriss‿oma i ustȯala [301].
22. varžall‿ei pie (kiirehtiä) kündeä [302].
23. leikattu leibä ühteh ei šovi [303].
24. lebävö lūda ei katkȯa [304].
25. laisùš lūda ei katkȯa, a pahembana muida pidäv [305].
25 26. hot tühjä pada, a iče izändä [306].
27. vieraš takka jügiembi kandȯa on [307].
28. pahȯa palalla, koirȯa lūlla [308].
29. lämmin lūd‿ei katkȯa [309].
30. päiväśtä ülemm(ä) et nouže, mȯada alemm(a) et mäne [310].
30 31. vettünüön vezihavon alla i vez‿ei virdȯa [311].
32. magie näčöttėä, kargie lainota [312].
33. eu šillä meri pagana, što vieraš koira lakki [313].
34. merda iemmä kalah ei pie männä [314].
35. ei mieš nimell‿elä, elăv ožalla [315].
35 36. vȯatteida müöťen vaššatah, a hajuo müöťen šȯatetah [316].
37. kauhazell‿annettu, kahell‿otettu [317].
38. śȯabra luondehizellah, moržien tuondehizellah e‿ole [318].
39. märgä ei pala [319].

40. pieńi pėä, vähä hajuo, šūri pėät da hajukkahat [320].
41. üö päiväl jatoks [321].
42. vanha vaibumist ei varaja, vain laisutt‿elgäh pidäkkėä. [322]
43. veri vettä šagiembi [323].
44. bohatan kera sūdieččie a vägövän kera borčču̇ia paha [324].
45. paha sogl̇aśti hüvėä hoppuo parembi [325].
46. tūлęлла vaštah puhuo paha on [326].
47. šeppä žen-ďäh pihtimet tagov, što ei kėät paлęttais [327].
48. šüöttämätònďä šigòa et naživi [328].
49. tühjäll‿et tükiče [329].
50. kurgie hernehest‿et vierauta [330].
51. kazi kaлanšüöndėä ei heitä [331].
52. ei pie houkkòa äreńttėä! [332].
53. šühümättä külüh ei pie männä [333].
54. elä ossa jamšśikaлda hevośta, elä ota papilda tütärdä! [334].
55. äijäštä paginašta šiлdòa ei lie [335].
56. goŕatoinda ristkanžòa, linnunistumatoinda pūda e‿oлe [336].
57. vehńäńe ei šūda lüöťä [337].
58. šana ei лūda katkòa, da äijäldi šatattav [338].
59. šibilöittä ei pie lenďėä: väljän laŋgiet [339].
60. huigie eu šavu, a šilmie leikkòav [340].
61. eu nin lüöndä sròasti, kuin on grozinda sròasti [341].
62. šialл‿e oлe poччiloih aigòa, kun iччie(dä) tuлęh vijàh (342].
63. tämämuozešša goŕašša ei mieľi meťťä keiťä [343].
64. šini lapši opašša, kuni on poikki laučan; üličče laučan lâhťöv, šilloin eu konža [344].
65. opaššettu kakši ei-opaššettuo makšav [345].
66. üökägi kukkuov päivăkägin [346].
67. midä šilmä ei ńiä, korva ei kūлę, (nin) šidä ei himota [347].
68. tieťeśśä hebońe regie potkiv [348].
69. kakš kondieda ühteh merлūgah ei šovita [349].
70. kakš čòarie ühteh dvorčču̇ah ei šovita [350].
71. hukka koiròa ei varaja, a räüretändėä ei šuvače [351].
72. ei олла каналлa kukkona, naizella mužikkana [352].
73. kurren ėäńi ei kūлu taivahaže [353].
74. pertin šijan mūtat, a tabòa ei šòa mūttòa [354].
75. ana griba kukkiv [355].
76. ело ečči̇mättä ei тулę [356].

77. käzi kättä pežöv, da iččiedä vaлgiena šuvaččov [357].
78. tunduv tougo orahašta [358].
79. vanha šuvaččenda [ei] ruostu [364 a].
80. tühjä värčči šeižòaллeh ei pizü [359].
81. oraśta värččih et peitä [360].
82. hukka uлvov, лaммašta vuottav [361].
83. magavošta keguo ei lie [362].
84. tieťen ois beda, nin ei ois i bedòa [363].
85. beda ďeŋgòa šòav [364].
86. vanhušpäivät eu ròadošnoit [365].
87. voraлла kidie e‿оле [366].
88. veistä houkall‿ei pie andòa [367].
89. kandoh i vežat lietäh; mittünäńe kando, žemmuožet i vežat. [368].
90. keühän velg‿ei vikokš [369].
91. vičča лūd‿ei katkòa, hajuo andav [370].
92. vägeh vävükš et tuŋgieče [371].
93. šurmaлла da šulahazeллa vägeh et mäne [372].
94. elävä елuo šòav [373].
95. elä houkaлла hajuo anna, оле iče mielevempi [374].
96. eläväšt ei kavo [375].
97. kun toukka pūda toččiv [376].
98. virdòajòa vettä ei šòa piettèä [377].
99. mielehizen tòačče kümmeńen virštòa eu kŕūkkòa [378].
100. hebońe i ńelľäldä jaлgòa hairahtav [379].
101. aigańe müöhäzen лuoh ei tuлę [380].
102. aigańe linduńe i ńokaśta rabieštav, kuńi müöhäńe püristelieččöv [381].
103. ei tòattuo da mòamuo iäkši [382].
104. igä elettäväššä, eęu poikki peллon proi‹ittavašša [383].
105. kanžan kattiла šagiembi [384].
106. külän ilo, ko‹in kondie [385].
107. äijäldi hellä hebo varžòa vaš [386].
108. houkka kaiken prauvan šanov [387].
109. kuivav kieli, ken iččiedä moittiv [388].
110. houkka vaлeheлл‿ei maha [389].
111. humaла prauvan šanov [390].
112. »kukki vinazeni, prauvan šanojazeni!» [391].

113. martaлла vezi virdòav, opriljalla heinä kažvav [392].
114. kumbańe kuda regie ei vejä, že šidä jügehütt‿ei tijä [393].
115. tundü varža kävelükšeštä [446].
116. tunduv tougo orahašta [447].
117. äijäldi oлet kuin papin važa hitroi [448].
118. üksi važa artèliss‿on paškahändä, kaiken karjan paššandav [449].
119. müda vävü e oлe, nin kondro-vävü vältäv [450].
120. küťèä kun et košše, nin kodie et tijä [451].
121. huoлova huoлettoman лuo ei kävü [452].
122. houkka on, da hüvän nägöv [453].
123. arıалла lehmällä nagoлo on händä ròaga [454].
124. missä pudro voin kera, šielä bohatat šün kera; missä ruoška šoлmen kera, šiel keühä peržien kera. [455].
125. bohataлла i kukko muńiv, keühäldä i kana kavottav [456].
126. mettä hot püda, a ďötkie vain funta, a mejen rikkov [457].
127. hüvä kелло eďäh küluv [458].
128. hüvä sлòava kiuguaлл‿istuv, a paha sлòava dorogòa müöt hüppèäv [459].
129. kumbańe ťehmä hävi, nin že voida i lüpši [460].
130. nahkan pèällä hajuo et püta, kellä nahkan алл‿e‿u [461].
131. keühä kahet ròavot ròadav, a laiskana kuoлov [462].
132. e‿u pahòa ťüťťüö, e‿u hüvèä akkòa. nistä i hüvistä ťüťťölöistä vi(itäh pahat akat [463].
133. hädä prauvan rikkov [464].
134. e‿u nin naizien lüöndi kibie kuin on abie [465].
135. pèädä on žòali, nin omutašta poikk‿uičet [466].
136. hädäüdün on houkka [467].
137. tundü lindu šuлgazista [468].
138. ristkanža kun ei šèännü, on kuin jumala, a šèändüv, nin liev kuin koira [469].
139. kai vain ristkanžalda iän iллašti [470].
140. igävä on eläväšt‿erota, a jügie on kuolieda kätkie [471].
141. igävä eu jügie kannettava, a üöt mòat‿ei anna [472].
142. rosadnikk‿ei huoneh, kana ei živatta, kodavävü ei mužikka [473].
143. kirpu eu šüri, da üöllä mòat‿ei anna [476].
144. bohatta istuon i pagizov [477].

145. izäńńäťťömäldä ko‹ilda katož laŋgiu, emäńńäťťömäldä ko‹ilda perȁi jähtüu [478].
146. izäńńäťťä kodi śirotina [479].
147. tȯatto kävelȯv väľľäľľä, lapšet issutah näľľäľľä [480].
148. itku keühän kiugȯalла, лаuлu bohatan pertissä [481].
149. pitkä ilo itukši [482].
150. šigȯa panet kartaлла, hėän i jaллat kartah noštav [483].
151. jagaja omȯa käťťä ei vȯarra [484].
152. brihȯa tunnet jaллan keŋginnäštä, ťüttüȯ pėän harjȯannašta. [485].
153. ken on udaла, nin kaччov eďeh, a ńägöv i tagada [486].
154. prostoilla koлmičči šanot, d[a] ei kekši, a udaла puoлešta kekšiv [487].
155. melličällä lähet sütkikši, a ota leibėä kakšikśi; ken iellä tuлov, že cerodah i pėäžöv [488].
156. ken ammuśta muistav, šillä spička šilmäh [489].
157. kunne lähet, ota varuš; varuž veneht‿ei kȯa [490].
158. on vaлmis kuin vora jarmankaлла. [496]
159. ken on šüȯmäh rutto, že on i rȯadamah rutto [497].
160. ken vähėä vieriv, žen i väljän mȯanitetah [498].
161. šüri šüpala šün revittäv, a pikkarańe külläzekš šüȯttäv [499].
162. šėännüťťämättä šėändüv, nin paлvomatta kėändüv [500].
163. rubei hänen kera vodieччomah, i šȯattav robehella rokkȯa keiťťämäh [491].
164. ken ei šüönün kargieda, nin ei tijä toлkū i magiešta [492].
165. vain kaik šubi opaššut, da-i väljän kuoлet [493].
166. igä elettäväššä, ei poikki pellon proijittavašša [494].
167. hüvällä voraлла nagoлo on parahikši [495].
168. midä külvät, šidä i kažvav [501].
169. koľччazeлл‿eu ńokkȯa, dorogaлл‿eu pėädä [502].
170. tüttönä vikomman, nin miehellä vähemmän [503].
171. naija beda, ei-naija beda; naičet, naińe eu čiba, lapšet eu laššut. (= šünnütät, nin ikkunašt‿et лuokše, piďäv heidä süȯťťėä) 505].
172. midä šiiöt i juot, šidä i леuv̀aлла vaлuv [506].
173. keľľä voi pȯašša, šiľľä i huoľi pėäššä [507].
174. min nuoren‿opaštuv, nin vanhana mahtav [508].
175. elä pöľľäššü kavottahuoh, elä ihaššu ľöüdähüöh! [509].

176. oлuon aigah äijä prīvat'elòa, a igävän aigah e‿oлe i keďä. [510].
177. mi pahòa mužikkòa, nīn parembi hüvän bajarin koirie [511].
178. keďä äijäldi šuvatah, šidä eńämmän i pa(issah [512].
179. min kazìe eńämmän šilität, žen ńėän i paremmin лaшлav [513].
180. ei kaži händėä ròakši lüö [514].
181. keďä kerran kekšit'äh, šiďä iän ruvetah muistamah [515].
181. ei papit padòa лua(ita, da kaikin rokkòa keit'et'äh [516].
182. jumala äijän andav, jumala äijän i ottav [517].
183. hiľľemmä ajat, iemmä mänet, a šipka ajat, lähemmä pietüt [518].
184. ladvašta pūh et gabadi [519].
185. tüttölöillä pidäv mielďä piďėä, kävellä kuin veičen-terėä müöt'en [520].
186. tüttölöillā mieľi kuin vezi kartāššа läikküv [521].
187. hapannun pū vīkon križajav, da ei katkie, a terve väljämmä romšahtav [522].
188. kahen kaivoлла nīn rinnan i rīhellä [523].
189. kaik šuлahazet bohatat: naiješša šiegлa ďengòa; a naiduoh ei lie millä śieglòa oštòa [524].
190. таlon tanhuošš‿on, nīn таlon tanhuon peräšš‿on [525].
191. kandaja takan tieďäv, vedäjä rejen kūлov [527].
192. kivi hoť on kova, da vain tuleh pannah, kuhmav (l. ruškuov), nīn i že haлgiev [528].
193. hoť pūšta pada, da iče izänďä [529].
194. hüvä eďäh kūлuv, paha viel(ä) iemmä [530].
195. eďäh ambuv, läššä laŋgiv [531].
195. kun šuoritat, nīn i kando lieńöv śoma [532].
196. ken ei šuvače hīrdä, nīn pidäv šuvata kazie [533].
197. ken huoлella šòav, nīn huoлetta šüöv [534].
198. ken juov stoлan tagana, ken juov paččahan tagana [535].
199. kenen jaлga kapšav, žen šū ńäpšäv [536].
200. kumbazešša veneheššissut, šidä i šouva [537].
201. küllāńe nälgähizen päivie ei arvòa [538].
202. kevėätvihma kažvattav, šügüžüvihma hapattav [539].
203. (tämä) kielellä pėän šüöttäv [540].
204. miero poijan naittav, külä tütön andav [541].

205. kiťä vierašta randóa, a muih varoin. (»iče sõfśem elä mäne.») [542].
206. toróa i tappelieče, da omie kaččelieče [543].
207. kazi hirilöin načalnikka [544 a].
208. koira kuččuon tulov [544 b].
209. koira äijän haukkuv, tūli eńämmän kandav [545].
210. kuččumatoin gośta palhembi tattarie [546].
211. korva kūlov, šilmä ńägöv, i šėämi čustvuiččov [547].
212. pertin oven šalbòat, a mieron šūda ei šòa šalvata [548].
213. lašta pėädä vaš, mòamuo šėändä vaš [549].
214. oma, nin šoma [550].
215. griba kumbazeh lepikköh kažvo, ših i happanov [551].
216. (touguo) külväissä turkki péällä, a leikatessa šobazin (l. helťähüzin) [553].
217. šiga šanov borovалла, a borova kaikелла linnалла [556].
218. kulda revušta tunduv [557].
219. aiga proidiv šeizuośśa, ei vain roadòaśśa [558].
220. pieťtävä kuluv, šüödävä puolenov [559].
221. läkś pilvi päiväzeld⌣ieštä [560].
222. kuoman koušat kohakkeh [561].
223. kume kurgi i ťennä, nin ühet havut ruogana [562].
224. puškieččijалla bokoлla omat šarvet vereššä [563].
225. kuolien katoš kaikkieh lujin: ni konž ei vajata [564].
226. missä kibu, šinä käzi; missä mieli, šielä šilmät [565].
227. missä čolat hävinnüöt, sinä i mezi kuin šitta [566].
228. kiurut tuлdih, kū kezäh vielä [567].
229. ken keďä kežällä šuvaččov, že šidä i taлvella [568].
230. šuvačet čurissa, nin šuvače i regüzìe vejellä [569].
231. aňa jumaлa ühekšän küdüö, d⌣ei ühtä naduo. [570].
232. hebońe ajajan tundov [571].
233. huinu huolen tuov [572].
234. žòali kulakkòa, da lïöt houkašta [573].
235. kun jalлan šijan šòav, nin perzien šijan šijottav [574].
236. on jumaлalla päivéä [575].
237. lapš(i) šidä tundov, ken laškaiččov [577].
238. linna vorogatt⌣e⌣лle i külä huoratta e⌣u [578].
239. šüötettüö da juotettuo vorogòa e⌣u [581].
240. mieroh mielд⌣ei pie vijä, on omòa äijä [582].

241. i pieńi kando rejen kumȯav [583].
242. keühän küunelie ńi ken ei žaľei [584].
243. šiell‿on enuo, miss‿on ńeruo [585].
244. vorall‿on üksi doroga, a eččijällä üheksän [586].
245. ďeŋgalla vain tȯattuo da mȯamuo et ošša [587].
246. juoja onuon leüdäv [588 a].
247. elä kaikkie pagize, min kūlīt; min kūlīt, elä kaikkie vieri [588 b].
248. tunduv šiga šugahista [589].
249. šovinda šijan andav [590].
250. mi ühen kerä vodieččie, ṗaremb čilihikkoh venüttėäčč*ėä* [591].
251. ei nīn väljän külä nävü kuin kukon лаилu kūluv [592].
252. kellä kėäššä, šillä i käržäššä [593].
253. šüönďä šüönńän pėällä godieččov, a lüönďä lüönńän pėällä ei ülen mieleh [595].
254. pakkuonda parembi voruindȯa; (mi voruija, nīn parembi pakota) [596].
255. bohatutta šȯav peittėä, a keühütťä ei šȯa [597].
256. bohatat eletäh kuin kukat kukitah, a keühät eletäh kuin heinät kuivetah [598].
257. lapši kohaлdi pagižov: mi tuli, žen šano [599].
258. lindu лaиlannall‿iččien šomendav [600].
259. koira haukkumatta leibäpaлȯa ei polуče [601].
260. leppä lepäštä vigȯa ńägöv, ičelläh (l. iččiellāh) pahka šūremb küll'ėššä [602].
261. muilda šilmäštä okšazen ńėät, a ičelläš hirži [603].
262. taudi huhuten tuлov, vihelďėän ľähtöv [604].
263. līga līkkujalla popadiu [605].
264. omah šüh šülgijėä ni kedä e‿u [606].
265. juonda vedāv šelgäh tuonda [607].
266. лütta liha ei kažva [608].
267. šigȯa šivo hot keritä, nagoло viŋguv (l. vaŋguv) [609].
268. lüödü lapš kakši makšav [610].
269. lähet mūv̀aлda äijėä sȯamah, a koist eńämmän kavotat [611].
270. ńäblėä, väljän tipahtav! [837].
271. kodilańe kopeikka kallehembi eďähäštä rubľȯa [613].
272. mȯamon vičča viллańe, tȯaton raudańe [614].
273. läššä küŋgät, da ei šȯa purra [615].

274. uhall‿uimah elä män, väljän uppuot [838].
275. merda iennmä kaлah ei pie männä [617].
276. mieli hüvä, a kakši viel[ä] parembi [618].
277. elä opašša šeppėä tagomah [839].
278. mieli mettä kandav [620].
279. mieš šüöv, mieš šȯav [621].
280. rägäńeńäštä lieu[v] mieš, a vezišūšta ei lie [622].
281. ei igėä elėä; igä muiśśella: pahȯa muiśśam vi̇̄kon, a hüvėä elėääśś‿emm‿ mnaha [623].
282. kaлa huoviś. ni̇̄n liemi i šid‿ei makša [624].
283. terän aлda pėäzi, ni̇̄n hamaran aлda pėäžöu [625].
284. laiśaлla taлvella viлn, kezäll‿ägie, ni konž eu skoduo rȯadȯa. [626].
285. miśśä liga. ših koleśśn nppnov, miśśä kivie, ši̇̄n träsittäv [627].
286. knin keïlhällä naija, ni̇̄n üö lühüt lien[v] [628].
287. hot pahaччańe, da enži śulo; hot(ten) hüvä, da kaľľa [629].
288. miśtä hoikka, ši̇̄dä i poikki [630].
289. midä izä da emä ijälleh, šidä poijat poлveллah [631].
290. midä eńämmän eľäv, žen eńämmän muistav [632].
291. midä harvemm(a) pietäh, že ei ni̇̄n kūлu [633].
292. midä iľmiśśä, šidä i uńiśśa [634].
293. humaлahizeлla moni tabȯa, da ni üht ei voi rahvahašš‿ ožuttȯa [635].
294. ei ihno iľľaśtȯa, ei ńägölöidä ńäbľätä [636].
295. ala-gorah on kebie hüpätä a ülä-gorah on jügie noušša [637].
296. hoлostoilla kuin koiralla ńi kodie ńi konduo [638].
297. naizilla tukka pitkä, a mieli lühüt [639].
298. ebлo kebлo akkȯah ki̇̄ttäv, tarhaлakko lapšie(h) [640].
299. nagrav naińe naista, toińe toista, a igä iччiėdä [641].
300. tüttö koissa kun kanańe; miehellä mänöv, liev kuin houkkańe [642].
301. ristikanža ei elä ni šomuolla, ni hüvüöllä, eläv ožaлa [643].
302. nuoret nuori̇̄n ken guľaigah, vanhat vanhoin ken [644].
303. nuoruš i houkuš [645].
304. jogo tüttö guľaiччiś, a varajav, što šogie ńägöv, gauhoi kūлov, ni̇̄stie tavottav [646].

305. ńäl'gä ei nävü, a šomuš ńägüu, ńällällä proijit, alašt‿et proiji [647].
306. ńälgä e‿u t'ädi; liev ńälgä, nin ṙoavoлла l'ähtöv [648].
307. ńälgä tora pereheššä [649].
308. ńälgähińe šüöv hot hukan [650].
309. oma löüvvettü, vieraz voruidu [651].
310. enžimäžešt ožašt elä otkažieče [652].
311. jogohińe omȯa värčči*ä* t'äüt'täv [653].
312. mierošša kun mereššä kaikkie on [703].
313. keühä viel eńämmän jumalȯa mögizöv [704].
314. jogo pieńel'l'ä linduzeлла on mield‿iччiedä vaš [705].
315. nȯagлatta da šammaletta i plotnikka häviš [706].
316. kakš kačahtav, koлmaš muhahtav [707].
318. pahùž muistuv, a hüvüttä elėäšš‿et unaha [708].
319. on i čibaлla parda [709 a].
320. löüdüv šėäštäjällä i süöjä [709 b].
321. jo kun lupa[1] ei lupi, nin kalina[1] ei kali [710].
322. tuli muid ei varaja, vain vettä varajav [711].
323. oma ožȯa jogohińe süöv juov, i hüvänä eläv [712].
324. päiväńe vain kaikilla ühtel ru*k*ah paistav: keühällä i bohatalla [713].
325. bohatta eläv šeinän tagana, a keühä šeibähän tagana [714].
326. bohattȯa ńi mitüš tüli ei tüle i ahava ei ahavoiče, a keühäh kaikki [715].
327. ožakkahalla ristkanžalla on üheksän ožȯa, a ožattomalla ńi üht e‿u [716].
328. kazakaлla šiniš srokkȯa, kuniš stolalla rokkȯa [717].
329. vierašta lašta hot sizelih tuŋge, hėän znai jalgoida riputtav, a omȯa hot jahkȯa, hėän znai jalgoida peittäv [718].
330. hukkȯa kuin l'übo süötä i juota, hėän znai meččäh kaččov [719].
331. pahašta paлaлla pėäžet, a koirašta лüлла [720].
332. üheldä лambahalda kahta nahkȯa et ota [721].
333. paha on šüvä, kummaśt ei šȯa šȯaha [722].
334. šinä on püšša ŕäbińät muigiet, kummaśt ei šȯa šȯaha [723].
335. vora voralda tubinazen vei da molen jėäd'ih šilläh [724].
336. kazie elä pane kaлȯa vardeimah [725].

[1] Lupa ja Kalina — nomina propria.

337. voijettu telegä ei nin kričku [726].
338. kuiva luzikka i šūn revittäv [727].
339. nagrajan šūh parembi kaččno ei kuin itkijän [728].
340. hot valehtele da hüvéä, a mi pahóa, toveštah [729].
341. lühüttä paha ou jatkóa, a pitkéä ou hüvä lühendéä [730].
342. paremb(i) on vanhóa leččiä mi kuolieda virrottóa [731].
343. pennušta koira kažvav [732].
344. paha väljän tulov; hüvüttä vikon ečit, et löüvvä [733].
345. oma väffä lapšen rikkov [734].
346. peldo perehen šüöttäv [735].
347. šūrella pinolla rennašša hüvä on laštno kerätä [736].
348. pohjatoin ku papin kormańi [737].
349. poigóa kažvatan, vellakš annan; tütärdä kažvatan, ninkuin ikkunah luokšin [738].
350. hot on kegleh, vain on peštü, nin že on puhaš [739].
351. hüvä šana šeämen šordav, paha šana ain katkuav [740].
352. ristkanža vedeh läpelitüv, kala kuivalla kuolov [741].
353. ristkanža eččiv: kun ois parempi, a kala eččiv: kun ois šüvembi [742].
354. härgä tūleh očin, heboie tūleh peržehen [343].
355. denga kormaniss ei rüvi [744].
356. denga kaikki ńoadiv, denga kuhmašt kivešt läbi mänöv [745].
357. denga haju zbeičieččöv [746].
358. roadamattomah kädeh rakko [747].
359. pravda kuadóa kallehembi, päiväštä jašnoimbi [748].
360. kunne niegla, sinne i rihma [749].
361. kunne heboie, šinne i regi [750].
362. regi edizeh hevošt ei pääže [751].
363. šoimi makšav vain pontinikan, heboie makšav šada rubbóa, a že mänöv šoimella [752].
364. bohatat rinnan ajellah, keühät käzikkeh kävelläh [753].
365. rohkie rokan šärbäv, kainu i kakkarat kavottav [754].
366. rujod rannad raukan lapšet, (šomat i hüvät bohatan lapšet) [755].
367. rīmenvärčči ja kivikuakko ühen-igüöt [762].
368. šiga ligóa löüdäv [763].
369. on harva, ninkuin ridilä [764].
370. täittä šaivarda pääššä e ole [765].

371. šana sanašta, kakš parahašta [766].
372. ei nin̄ šauva šatata, kuin šana šatattav [767].
373. e‿u ńi hirmuo, ni armuo [768].
374. mi on mieleššä, že kieleššä [769].
375. vergȯa leikkȯa, toista paikkȯa [770].
376. missä tuli, šielä i šavu [771].
377. hüppėäjä hukka i püöriän lambahan šüöv [772].
378. tieďäv koira pierun [773].
379. šilloin keühä keittäv, konža padah šȯav, [774].
380. šilloin keühä bohatta, konža vačča kül'läńe [775].
381. šińi šeppä tagov, kuńi on rauda kuhma [776].
382. sinne nȯagna mänöv, kunne kurikal kolotitah [777].
383. horma šitta-korva [778].
384. väljän jumalȯa et umoli [779].
385. šoittaja bremo eďäh künuv [780].
386. lua‹i muilla hüvėä, ičellä viel parembȯa [781].
387. žemmuońe muih varoin hauda kaiva, mittüöšt iče pėäžet [782].
388. elä muih varoin haudȯa kaiva, väljän iče laŋgiet [783].
389. huonova laisalda kėäšt kiskov [784].
390. šü ei kulu andȯaśśa, käzi kätťä kandȯaśśa [785].
391. kieleš nüda eu, ei vaivu pa‹issešša [786].
392. zavislivoit hukan šilmät: ühtä lammašta šüöv, toista jo primiettiv [787].
393. vierahašša veneheššä järiemmät kalat [788].
394. ei kaik keroh doidi, min kielellä lizaičet [789].
395. hüli ložieńe, vačča hoikka [790].
396. lehmä kieleštä lüpšäv [791].
397. vain on vačča külläńe, nin̄ on kiel terävä [792].
398. vieraš šėämi on žen pimehüńe kuin šüvüš-üö [793].
399. kala šüväš kuduoččov [794].
400. ei šüötä oboza, šüöttäv üksi regi [795].
401. elä žaleiče pudrȯa, žaleiče vaččȯa [796].
402. vanha tähellä panov iče ei muissa [797].
403. talvell‿et pėäže reistä, kezällä veräjistä [798].
404. vanha i tauvetta kuonov, pöhlö i tünetta laŋgiev [799].
405. lua‹i hüvin, pahoin iče mänöv [800].
406. tervehüs on kuldȯa kallehembi [801].

407. tervehüs ilmald‿on paraš [802].
408. ristkanžan igä kirjavemb on kirjavòa linduo [803].
409. ruoška virššan lühenďäv [804].
410. meren tagana huoviś, da tuonda kalliś [805].
411. prauda tuleh ei pala vedeh ei uppuo [806].
412. lähtöv hukan šilmäštä küuńel, konža haudah laŋgiev [807].
413. tuлov beda i vižahaлла [808].
414. sròastilla on šūret da jallat pität [809].
415. pahòa kītä da müö, hüvėä moiti da ošša [810].
416. turki on tūlešta i vihmašta hüvä [811].
417. tūli küĺĺet puhuv, pakkańe pertin jähüttäv [812].
418. kenen päivä huomena, tämä päivä miun? [813].
419. velga on makšannaлла kauniś [814].
420. keühäh taloh i hīret kuollah [815].
421. kaikin kačotah, kakš kaččov, kolmaš muhahtav.[816].
422. valehukšell‿et pėädä šüötä [817].
423. guĺakka ťüťtö kun suka[1] pihalla, a tūńi ťüťtö kun lebedi pellošša [818].
424. vanha vavold ei ševo [819].
425. vanhah varòa ei pie pidėä [820].
426. broni toizen kera toròav, šinä že tòaheššoma ńokka [821].
427. vačča sūri valvottajaлla, pėä pakšu magòajaлla [822].
428. veĺĺehüttä pie, veičči hambahize pane [823].
429. vierahasta liev omòa, omašta liev vierašta [824].
430. vejellä reunašša kaššut, tulel reunaš palat [825].
431. mòamon vičča villańe, a vieraz vičča kerran koškov, kerdah veri kočahtav [826].
432. kohtu[2] kaglah, kalmalauda šelgäh [427.]
433. oma takka ei paina [828].
434. vuoži miehen vanhendav. kakš lapšen kažvattav [829].
435. vuotta müöt lindu лauлav [830].
436. vorah varòa ei pie pidėä [831].
437. üks heŋgi i hebozella [832].
438. voralla üksi rėähkä, eččijällä ühekšän [833].
439. üksi tie, kakš azieda [834].
440. linna kübeneštä šüttūv [296].

[1] koiran nimi.
[2] naisväen röijy l. kohtu.

441. kieľ kievah [1] veďäv [299].
442. lüödü lüödüö itköv [612].
443. keühä kahet lapšet šüöttäv, da laiskana i kuonov [616].
444. mieľi mield‿ei riko [619].

C. Arvoituksia.

a. Bježeck.

aa. Tolmaču.

1. mi on ťämä: (e‿one) ńi kirveštä, ńi veiśtä, huonehet löadiv? — kuzimürahan pežo [33].
2. arvöa mi on: naižin räččinä aijalla, täüzi räččinä ťäidä? — tähet (taivahaš) [34].
3. ukko uglašša, kokka kobrašša? — vöaša-puińe [394].
4. mi täm on: kakśi vïblöa šüšša? — palčat [39].
5. kaiken pertin hüppelöv, šïdä i uglazeh kükištüv? — vašta [41].
6. (vavarnöa šanottih:) iče ruškie, nabańe lühińe? — vavarna [42].
7. valgie turkki pèällä, kezällä mušta šarža pèällä? — lumi möašša [43].
8. arvöa mi on: tanvi tagana, kezä ieššä? — jäniś [44].
9. raudańe latehut, kagrańe katehut? — kakkara [46].
10. pikkarańe, makarańe sürda kolodöa kèändelöv? mi täm on? — purov kirpu [54].
11. neľľä neioista, ühteh haut[a]zeh kuššah? mi tämä on? — tämä on lehmän näńńit; ühteh doinikkah lüpšäv [55].
12. neľlä veľleštä jällekkäh hüpätäh, veśma vähäne välie, (a) toine toista tavottöa šöa (ei) ni konža? — koleššut. teľegä [56].
13. orańe oriv, keräńe keriv, keriččimet jällešt? — harakka [38].
14. kaiken pertin hüppelöv hüppelöv, ugnažeh (i) kükištüv. — vašta [906].
15. kiźeräńe kozerańe, kaiken pellon paššandi? — čirpi [907].
16. ikkunöa ńi ovie, täuži pertì rahvašta? — ogurčča. [908].
17. šeiččemänkünnmendä vöatteušta pèällä, ni petlèä, ni nüblèä e‿ole? — kapustakeŕä [909].
18. lehti lekahti, kaikki karja kačahti? — ovi [910].

---

[1] s.o. Kiijevin kaupunkiin.

19. neľľä neioista, ühteh haudazèh kuššah? —lehmèä lüpšetèä [911].
20. ken i tulov, jogahizella kumardòaččov? — käzästi [912].

ab. Tresna.

21. kaiken pertin hüppelöv, uglazeh kükistüv? — vašta [696].
22. on kirikkö, e‿ol ovie, ikkunnòa, täüži kirikkö rahvasta? — ogurčča [697].
23. tulov pertih, levittèäččöv; lähtöv sinččoh, kèärieččöv? — pośteľ [698].
24. on neľľä veľľeštä: kakši nuorembòa ielläpäiten, vanhemmat jäľľellä? — koľessut [699].
25. nellä veľľeštä, ühen katokšen alla? — stolan šorkat [700].

b. Vyšnij Voločok.

aa. Kozlova.

26. lehti lekahtav, karja kačahtav? — ovi. [149, 846]
27. pappińe šeizov; ken tulov, kätťä andav? — kèägä. [150]
28. čiugav čaugav, lihazissa rippuv? — uzniekat. [151]
29. hüppiv häppiv, uglazeh (i) kükistüv? — vašta. [152]
30. kižorańe, kožorańe, kaiken pellon passandav? [1] — čirp̀i. [153]
31. alahaksi tühjäčen, ülähäksi täüvečen? — veťťä ammuллətah [154].
32. puine pohjatoin, (a) lihat püzütäh? — kolč̀aue. [155]
33. kessellä kandońe, kahden puolen ńeidozet; koččetah koččetah, ühteh ei šòaha? — nenä; šilmät kahen puolen vilissäh. [156]
34. täüži haudańe kullaist keräišt? hīlet tulikkahat vētäh haudazeh, hīlokšeh. [157]
35. kunne (šie) mänet, vèäräpèä? tulet i šie, madokassa. — kunne lähet, madokassa? tulet i šie levieperže. — koukku; havu; лabie. [158]
36. poččine püöriv, vaččańe täüdüv? — kezrätäh; värt̀ínä püöriv; piustah kun pannah laŋgòa, nīn vačča i täüdüv. [159]
37. raudańe guomina, kagrańe katos. — riehtilä. [160]
38. neľľä ńeiośta, ühteh haudazeh kussah? lehmèä lüpšetäh. [161]

---

[1] l. puhastav.

39. kezällä hebońe hüppėäv, jälgie ei tunnu? — venehell_ajetah jogie müöten. [162]
40. lipaz vanha, kanži ūži? — jogi vanha; tarvella kanži ūži: jėä [163].
41. arvòa: hebo hirnakoiččov, kaikista rannoista varžat hüpätäh? — kun kellot bauvatah, nin kaikista rannoista rahvaz i hüpätäh kirikköh. [165]
42. sinčošta tulov käbrülleh; perttih tulov, oigenov? — pośteli [166].
43. brihaččune šeižov, šoba sizälissä? — tuohuš. [167]
44. arvakkòakko: vargieda šüöv, muštòa šittuv? — päre da tuli. [168].
45. poijat podvotašša, emä šündümättä? — skirda l. heinäšòabra [169].
46. akkańe riputti räččinän; täüži räččinä täidä? — ťähet, ťähtüöt [170].
47. ligo linòa, pino pūda, henta raudòa, vijeu vejettih? — kezrätäh. (kuožalipėä; kuožali; kuožalipuikko; šormet). [171]
48. tulov šiga piterist, ünnäh pisseltü? — naporska. [172]
49. linnas halgùo leikatah, küläh lassut tullah? — kirjat. [173]
50. mužikka astuv, kūdoma šeľľäššä? — kirvez (šeľľäššä). [174]
51. pikkara'ńe muzikkańe; valgiańe banahòana peällä, e ole (ni) ombelušta, ni pėärmettä? — jäiččä. [175]
52. kilajav kolajav, vòahta šūšta vobajav? — melliččä; jauhot [176]
53. perttih mahtuv, pertist ei mahu? — kerin-akka, kerinlauvat [177].
54. arvòakkos: akkańe šadapaikkańe; ken ottav, že itköv? — nūkka [178]
55. akkańe šadapaikkańe? — kapušta. [179]
56. arvòa mi on: žohkat, žohkien pėäššä ambari, ambarin piäššä notuna, notunan pėäššä miguna(t), migunan pėäššä korbi, korvešša kondiet? — jallat; vačča; šū (kieli); šilmät; tukat; ťäit. [180]
57. härgänä möŋgüv, linduna lendäv? — šittapörö. [181]
58. ikkunasta tulov, oveh ei mahu? — päiväńe. [182]
59. neľľä miestä ühen katokšuon alla? — skanimi t. stola. [183]
60. ümbäŕ vezi, kessellä tuli? — samovòara. [184]
61. kättä ni jalgòa, pūh kabadiv? — humala. [845]

ab. Zòabrova.

62. lehti lekahtav, kaik mier kačahtav; mi on? — ovi [120].

D. Uskomuksia, tapoja, taikoja.

a. Bježeck.

aa. Tolmaču.

1. kun oigie šilmä šünhū, itkie lieu, a važen, nĭn ihaššut [32].
2. ukonvemmel lappav kaivošta vettä ili mereštä ili rūčašta ili jovešta ili järveštä [48].
3. jürrin päivä. hiľľakkazeh kaikin pidäv olla. ajetalı peldoh virvalla lehmät, lambahat, hebozet; i šiel sväďtäh [49].
4. šĭrena nelľänäpėänä kadajòa tūah, hauvutah taiginat i kaikki puizet i kaik(k)ašt̆iet, i pòat i kaikki [50].
5. illalla kajoš, huomena lieu pouda [62].
6. pūn šolmitalı vosnesenjana, šĭdä dūlihana mänпäh kaččomah. kenen ou kuivannun, nĭn liev midä ni buit goŕòa, a kun ei kuiva, nĭn vuoži liev hüvä [217].
7. kegrikši — šügūžüllä, kazanskoista ńedelin pėäh — šuorieččetah: pannah turkin mūrnin, da lähtietäh lapši pöľľättelemäh. lapšilla šanotah: »elä ite, ka kegri tulov!» (taikka:) »ka mečäštä kegri tulov!» [218].
8. külvämäh konža lähtietäh, nĭn viritetäh tuohukšen, stolalla pannah, skòaterin levitetäh, leibėä möükün noššetalı da pannalı stolalla, šuolòa šuol-vakan, jumalòa kumarrellah da külvämäh i lähtietäh [219].
9. jürginä mėän žĭvattòa kierretäh (jumaloin kera) [220].
10. jèsli ou pedruna vihma, nĭn buoлòa ei lie; buoлat hapatah. [221].
11. šūr-nelľänäpėänä kun on külmä, nĭn liev kagròa äijä [222].
12. äijėäpäivėä vaššen männäh ümbäri kirikòšt palajĭn tuohukšĭn kera, i kun ei šammuta tuohukšet, nĭn liev hernehtä äijä. tūľi kun on, koñź šammutah, nĭn šanotah: »ei pie külvėä hernehtä ťänä vuonu(a)!» [223].
13. konža ruvetah ruista külvämäh: kun šittapöröllä ou eďizissä šorkissa enämbi poigòa, nĭn eñži külvö parembi, a kun tagazissa, nĭn jälgikülvö parembi [224].

14. šanotah mòasleničča-ńedelillä konža lunda laškov, nin liev gribòa äijä, šienďä da gribòa [225].
15. konža logòa müöten aššut, on logalla hinòa äijä, nin pelvaš-vuoži liev [226].
16. jēsli živattòa meččä pidäv, nin kun on lehtie lanŋgennutta, nin pidäv; a kun eu, nin ei pie. (»touguo leikatešša kačotah», onko lehti langennut vai ei).
kun ei kuotella mečänpiennästä (tietäjällä), nin ei ńähä; šinä i ollah, et nèä [227].
17. konža on äijä ŕäbińčä, nin lienöv vihmòa äijä, šügüžüllä touguo kerätessä.
ŕäbinävuoži — ŕännävuoži [228].
18. enžimäzen kerdazen kun čurahtav lotkalla goròa müöten mòaslinččana, kun edähäkš mänöv, nin pitkèä pelvašta liev [229].
19. šiga kun roičiččov pahnašša, nin vihma liev [230].
20. talvella vilut šèät kun ollah, hebozet vain mòatah, šanotah: liev lämbimät šèät [231].
21. koira vieretteliččöv, šèät lietäh, vihmòa libo lunda libo midä [232].
22. kaži, šanotah, ka konža hiŋgalolla magòav, vilu liev, a kun keššellä latetta, nin lämmin liev [233].
23. kun jänis hüppèäv poikki dorogan, kun lähet kunne, nin ei lie hüvèä [234].
24. pèäkšüöt konža ruvetah alahakkali lendelemäh da kizòačče-mah, šid tòaš šanotah što liev vihmat [235].
25. šèäkšet kun ruvetah šurvomah üheššä koh arteliloin, tòašen šanotah: ka vihmòa liev [236].
26. oravòa jēsli ruvetah küläh tulemah, nagoli rubiev küläššä nägümäh, šanotah što ei hüvä liene. heidä ajellah küläštä, tapetah i. tulenpaloa varatah i bojuloi, (konža bojuijah) [237].
27. šavu kun noužov da järelläh alahakši painuv, »ka šavun tänä piänä mòah löi» šanotah, »lieu vihma» [238].
28. vilut liev, on krūga päiväzešt ümbär. i kūdomašta ümbäri, nin vilut lietäh (»talvella») [239].
29. konža on enämbi tähtiä, täheššä äijäldi, liev vilut [240].
30. tähti kun laŋgiev, nin ken buit kuoli [241].

31. kägi kun šittuv, nin ei lie ožakaš kezä. kun šüödüöh künet, nin silloin ei šitu, a ennen šüöndeä vain künet, šanotah: »kägi minun šittu» [242].
32. talvella kun lähtietäh puimah, nin šanotah: »aig_on jo puimah mänmä. kešk üö on, ollah risttähet jo kešk-üön šijalla» [243].
33. kun on pilvet šuomuzin eli viühtüzin, nin ollah strasnoit pilvet; nist on tulen paluo libo tappav kenen, libo midä [244].
34. kuna pe̊änä munda laškov, šinä pe̊änä kevе̊ällä penvašta külvе̊ä. (enžimäissä argena munda laški, nin enžimäissä argena külvä!) [245].
35. kun noužov bulbukkoa vihmuissa. buzurit nouššah, nin šanotah: liev vihmat [246].
36. tulizet paččahat ollah vimmoikš(i) eli pöürülöikš [247].
37. fedottana tülov vain, nin rüvat loppieččetah, liev ruogoa välä, mäkelničät puistav [248].
38. kärgi kun kräkettäv, nin že roadoštie, midä ni buit hüvüttä, ihaššušt toivottav [249].
39. tidiä-haukka tikkav, nin že vihmoa toivottav, [pakkuov jumalalda vihmoa] [250].
40. »ka on hatakkozin taivaš, on külvöpäivä!» [251].
41. kell_ei ole hamnašta, nin šillä en handieda [252].
42. (tougno) külväissä turkki pe̊ällä a leikatessa šobazin (l. hellähüzin). [553]
43. kiurut tundih, kü kezäh vielä. [567]
44. hir(i) kun šüöv vоatetta, šanotah: kuolet! [256].
45. jesli kun kägi kukkuv roagah meččäh, nin živatalla ali rahvahalla moru, ei hüvä [257].
46. ka kun nähäh [unessa] bohrottoida kävelläh, šanotah: ka že tulenpalokš! [258].
47. jesli ka neät [unessa] kondieda, nin šanotah: sudu liev! kondie — bajari [259].
48. koira jesli ka purov [unessa], nin ken paha ristkanža midä ni buit loadiv šinna ei-hüvüttä [260].
49. oigie šilmä šühüv, nin itkie liev; a važemie, nin roadoštie liev [261].
50. käzi kun käzivarrešta šühüu, nin goroa liev [262].

51. oigie kämmen šūhüv, nin ďengȯa andȯa lieu[v]; važemie, nin poluччie [263].
52. ńeńän ńokka šūhüu, nin rovuš pokoińiekka liev [264].
53. mečän haлdie. šidä harvah nähäh [265].
54. vejen-oma l. veďehińe. tukat pität; harjȯav tok pėädä, beŕogaлла noužov. händä ńägöv, nin ei hüvä liene [266]].
55. kūdeh ńedelih šȯah pokonńiekka kävüv koďih. pannah häńellä ugлалла käzipaikkazen, buitto tuлov pokońńikka pūhkieччemäh. nähnü ni ken eu, a vanhȯa modȯa vieruijah [267].
56. lienöv lašta, kun tühjėä kätüttä liekutat [268].
57. toizissa külissä ei anneta tütön talošša istuo künnükšellä; varatah što šuлahazet müöštėäччetäh, e‿oteta miehellä [269].
58. iellä meillä oli moda što nagoлo virttä лaulettih, konža leikkȯamašt tuлdih [270].
59. kuлi vaлgie lehmä eñžimäzekš tuлov koďih иллалла, nin liev hüvä šėä; mušta tuлov, nin liev vihma [474].
60. kun päiväne ei pilveh laškieče, nin liev pouda [475].
61. jēsli ožȯav tüttö küŋgän ikkunah ali kunne lūbo, nin šanotah: »brihat šilma mainitah!» [504].
62. kun kana лauлav, nin goŕa lienöv talošša [526].
63. vavarna küpši, nin ruispeлdo vaлmis, buoла kūpši, nin tougopeлdo vaлmis [552].
64. sv́ätk-aigah tūvah üöl'lä kukon da kanan pertih. šidä šivotah tütön kaśśanuoraллa kukon jaллan i kanan jaллan. kun kana veďäv, nin tüttö ei mäne miehellä; a kun kukko veďäv, nin mänöv miehellä [579].
65. (tȯašen): otetah hebozen tanhuošt üöllä tütöt i brihat laisemman; tūvah da šilmillä paikan šivotah, tüttö šelgäh istuoччov. hebońe ei ńėä kunne männä, mänöv haŋgeh i aidah i hiržitukkuloih. kumbazen brihan pihaлla viev, šillä miehellä i lienöv. (Myöskin »briha» voi nousta hevosen selkään ja koettaa samaa keinoa). [580].
66. martaлla vezi virdȯav, opriljalla heinä kažvav. [392]
67. harakat hačatetah gostji*a*. [254]
68. broni šeibähän pėäh istuv, ei järähä, vihmȯa vain vuottav. [255].

III.

JOH. KUJOLAn v. 1913 keräämiä satuja.

a. Vesjogonsk.

aa. Čamerova.

1.

bajari da лakeį.

eli bajari xoлoslоį, suvalʹšši sįarinįa. oli kʹäńelʹlä znāʹtšit лakeį, famiʹlja kʹäńelʹlä oli okūлa. kʹiąą̈ kʹäńelʹlä i saneli sįarinoįda. nu vel sįarinass eлąę kaįkki praųda, om mudįas i vaлęhus. bajari śe rubeį kʹäńelʹlä vastįamah: »śię, okūлa, vaлęhtęлęt.» kʹiąm bajarim pʹiąlʹlä i śiąńdü: »mię», sanoų, »śiųл eę rubię saneлĕmah, śię», sanoų, »miлm ed viėŕi, mię», sanoų, »lʹähen i kündämäh». otti vallasti hebożen i ujiędi kündämäh. kʹiąn käveli, kʹäveli, bajaŕi, perʹtię müǫ̈t. kʹäńelʹlä rodih ijäʹä ükelʹläh, kʹiąn i tǭńdäų toįśta лakeįda kʹäńdä vas peлdoh: »mäne», sanoų, »kuʹtšu kʹäńdäh kodih!» »muk teįdä bajarin kerĕ k tšorlu; midä mię ni sanon, aįvin eį viėŕi, sanoų, vaлęhtęлęn, eę rubię saneлĕmah, parembi rubięn künдämäh» лakeį tuli bajaŕilла i sanoų: »kiroį», sanoų, »śiųn i miųn. saneлĕmah eę rubię, śeńʹäh št eį viėŕi miлma.» bajari i sanoų kʹäńelʹläh: »mię vassannen mii kʹäńelʹlä, annaą volnoįn i pätsot rubleʹį deŋgįa, vaįn tuлgah.» — »nu näįį, niį», sanoų, »lʹähen.»

otti лazętti hebożeę, лaski koniušńah, tuli bajariį лuǫh goriiʹtšoįh. bajarʹištū stoлan tagįąna. — »nu, okūлa», sano, »zbivaįmah eę rubię, jeśli zbeįnien, śilloįn annaą volnoįn i pätsot rubleʹį deŋgat, kunne tahod mäne»; i paiı kʹäńelʹlä kakśi stokanįą vīnʹįą, śe joį vīnat i zakuśśi pīrʹįąлla i rubeį saneлĕmah. eęźimäźesʹtä sanasta joi vaлęhtęлoų: »tįątto viėlʹä miųn eųллun śünʹdün, a müǫ̈», sanoų, »eliʹmmä diędoŋkere bohataлdi, oli meilʹä žīvattįą äjjä, lekʹmiǫ̈ i hevośʹta.

ühťen ⁀ iɹdan ⁀ eį tuɹdu vazat kodih. dįedo miųń ⁀ tüųnd ⁀ eťťšimäh. ńiį otìŋ ⁀ kiŕvehüǫn, pańìŋ ⁀ kušakun tagįųh iťäkśìn. käveťìn, käveťìn. vaįvuįn, i löųvìį ńiį hebozen oman. heboń ⁀ oťi ɹaskiętu ɹaįha kevìüśtä. ńiį tuvotìn, ištuǫťšiį ⁀ śeťjüh i ťäkśiį ⁀ veŕxom raťťšahiɹɹ ⁀ ajeɹęmah sorduǫ müǫt. miųɹa hebo vaįbu, peŕotka hüpṕiüų, a zada eį. ńiį ťükśiį ⁀ śeťťüśtü da kiŕvehüǫťťü hevoǫ poįkki ⁀ i ɹeįkkaįn. zadan otìn da hįąbah prisɹońìį, peŕotkaɹɹa doyońìį ⁀ vazat sorroŋ ⁀ kujoǫ ⁀ sũh. potom ṕidüų peŕotka järeťťäh siątiį zadaɹ ⁀ ɹuǫh, ńiį ⁀ hiün eį ṕüźü. ńiį otìį ⁀ hįąbuźeę ⁀ śeįbähää ⁀ ɹeįkkaįn, teŕʳveŋťìį, i ťäbi hevosta ⁀ i piśśìn. ťäkśi hebo guťuįmah tiąseę ⁀ sorduǫ müǫt. a ńeįťä hevośť ⁀ oťi üįjä, hüńdü ńeįťä ⁀ i ṕidän ⁀ eį. guťaįťťśi hiąü ⁀ śüįńüźüh siąt. diįɹb miųn i tüvńdi hebuǫ ettšimüh. ńiį töųvìn. kun oťi śeįväś tuǫres ṕiśśeťťü, vezut i undo śeťjäh. śe ńiśtü vezoįsta ⁀ i kazvoį hįąba, štv xvatuįťťšoǫ ṕiťviťöįh siąt. miį kun vťin nuǫŕi. kebiį, davaį noǫzeę, ṕiťküg ⁀ oų ⁀ hįąba. stokńìį ⁀ hevoɹɹa śeťjäh i ťäkśin oksaźeɹɹ ⁀ oksaźeɹɹu noųzęmah hįąbiį müǫt. i noųzìį śih siąt, što ṕiťviťöįh siąt. kaťšoǫ, ṕiťvi tuɹoų poŕiądošnoį sũŕi, ńiį ṕiťveťťä vaťiętšin da taįvahaze ⁀ i viįvìn. nu śieťä mäńìŋ ⁀ kodvaťšuŋ ⁀ käveťìn. hebo miųŋ ⁀ kohastu ⁀ i niįdi. ńiį šińńe ⁀ i jäįn. a kuį ťähtiį, nuǫrią eɹɹę, vet on üťäh. iššun i dũmaįťšen. i ruvettih peŕtid ⁀ ńeįťä ťämbiį-mäh küťäśśä. ńiį davaį savuǫ keŕiąmäh da nuǫrią punomah savusta. nuǫraą ⁀ ɹassìn, viįťä miąh siąt eį xvataį śüťdä sadią. a ńiąą puįdih i ruvettih voroxoįda tũɹdamah. ńiį davaį häńdä tavottęɹęmah peťoroįda. ńiį ostiątkan i täųtìn ⁀ nuǫran. nu i heįťtiąťšìm ⁀ miąh.»

a bajaŕ ⁀ ištũ da ⁀ i dũmaįťťšoų; miųɹda ⁀ i küzüų: »śiį śieťä kaįkkiį ńäįt?» - »ńäįn.» — eį vastią miųɹa ii ńidä. — »ńäįdgo», sanoų, »miųn tiątduǫ, jeńeriąɹaleńtenantią? ńidä hiąą ⁀ riądauǫ?» sanoų. — »leńńiį paįmendauǫ.» — bajaŕi ⁀ i goŕeųdu: »vaɹęhtęɹęt!» — da miątťiį . . . »jeńeraɹ-leńtenant rubięų paįmendamah ťehńiį.» — ka śiɹɹoįn hiän i zbeįťťśi miųn, kooza goŕeųdu, a ńiį poɹŭťšin voťńioįn i deŋgat, i ṕiäžìn na vòťu. kaį kaįkki.

2.

pappi da mužikka.

oťi pappi źiądnoį. hiän i viįdumaįťťśi ɹugiį prouǫporedìŋ ⁀ kiŕiköśśä: »kęę», sanoų, »pappiį suvatťšoų, śe», sanoų, »aįnovaą ⁀ ťeń-

män tuo̯u papilla, a jumal‿andau̯ hänel'lä kümmeneeg‿šijah.» a mužikk‿oli keuhä, i prostoi̯. hänell‿ol‿ükši lehmä, a pappig hiä̯ä‿vieri, midä hiä̯ä‿sano̯u. hiän tuli kirikössä, akulla‿i sano̯u: »pappi lugi näin; siattakko mü̯hemmä ainova lehmä papilla, jumala meil‿andau̯ kümmeneeg.» otettih lehmää‿sarvilloista i siatettih pappih. azig oli roštovan aigah. jiädih ukko d‿akka lehmätlä da‿i maijotta. a pappi lüpšäu̯ kümmendä lehmiä.

tuli keviät, äijäpäivä proidi, a mužikalla lehmiä eulę d‿eu.ę. rubei tulemah pedru, rojittih äpiet. lehmät ruvettih käumäh piarmoista kodih kaikki. hüppiäu̯ ielläpäit mužikaa‿lehmä, a papii‿lehmäd‿jälleśti. mužikka‿i sano̯u: »akk‿aviq veriä, jumal‿ando kümmeneen, i lüpšä!» pappi tüŋdi kaza(tšixan ajamah lehmię. mužikka sano: »lehmät‿om‿miu̯u, pappi näii‿lugi prou̯poredin.» kaza(tšixa tuli, papilla‿i sano̯u: »ei anna mužikka lehmię.» pappi obratlię(tši головaa‿luo̯h proššimah, što mikši mužikka lehmäd‿zaxvatli. — »kuii», sano̯u, »mię zaxvatin, vet šię i(tše luvit kirikössü prou̯poredin.» голова sano̯u: »kuim‿mię sūdin, tiän azię on tserkovnoi̯,mię ee‿voi̯ sūdię.» · pappi‿i dümaitlšou̯: 'pogodi mię arʼrelei̯h podai̯(tšen, še rossudiu̯.' pappi podaitlš‿arʼrelei̯h. arʼrelei̯ kutlšu papin i mužikaa. pappi‿i mužikka tuldih i sanotah što kuin azied‿oldih. mužikka sano̯u, što pappi lugi kirikössä muozem‿prou̯poredin. a vsotaki arʼrelei̯lla pappię žiali, tahto̯u sūdię papim‿puolеh. tiędäu̯ što deskaʼ pappię laskietah ai̯vomma, a mužikkia mü̯hemmä, i sano̯u: »ken ai̯vomma tulo̯u miul‿luo̯h huomenekselle, šen i lehmät.» a mužikka oli lo"fkoi̯. hiäm‿jüärähti kiugian tagiah i peitliä(tši, a pappi läkši faterallu.

arʼrelei̯l‿oli drügu, nai̯niego, tüttö, käri üäkši ših arʼrelei̯i‿luo̯h. ugošti tšiajulla, vinalla arʼrelei̯, poto·m viruttia(tšettih periniällä miata rinnakkeh. poto·m arʼrelei̯, znâ(tšit, kuo̯tteloi̯ keruo̯, poto·m keitliä(tši nänniilöih: »mid‿nämä», sano̯u, »ollah?» — nämä», sano̯u, »ollah ši(onan)‿gorat.» — poto·m doidi nabah, kiällä keitliä(tši ulemma. — »tämä», sano̯u, »mi on?» — »tämä», sano̯u, »om‿miannaba» — »ulembiana, tämä», sano̯u, »om‿mi?» — »tämä», sano̯u, »on iadu kromešnoi̯.» — »a miul oo», sano̯u, »jüda riälikähine, davai», sano̯u, »rubiemma panemah iaduh okrouešnoih.» — nu i pandih jüdan iaduh i miattih päivä siat. a mužikka küli kaikki nämä azięt kiugian tagianda.

päivä valgoi̯. pappi‿i hüppiäu̯ šiełdä arʼrelei̯i‿luo̯h. a mužikka

jälleśti papiлла. aŕźeleį sanoų: »no, mužikka, proźevaįʿtšit, tulid‿jällellä.» — a mužikka sanou: »en, mię», sanoų, »śiллoįn tulìη, kooza tüõ jüdią ŕiäĥkähiśtä pańitta įąduh.» — »śiuų, śiuų‿leĥmät!» — mužikka leĥmäd i saį.

3.

pappi da kazakka.

papp‿oli keuhä. ott‿üheldä mäśńikäldä lihią véлgah. pühämpiänä läkśi kiŕikköh, kazakaлla‿i nakažiu: tuлoų», sanoų, »moįśo, mäśńikkä, i śię», sanoų, »ota lihią.» kazakka mäńi. moįśo tuli lihan‿kerę »moįśo diädö, pappi käśki», sanou, »śiuлda lihią ottią, mittią.» a moįśo‿i sanoų kazakaлla: »munam‿piäh i papiη‿kerě śię mäńe, véлgah», sanoų, »lihią annet‿eį.» kazakka znäʿtšit aźięd‿лoppi. juohutti: »lähen obeďńaлla kävün.» tuloų — kazakk‿oli sūŕi — kiŕikköh, śeįzaud‿oveę‿sūh. a papiлla vaįį pandih naлoįn prouпovedię лugię. a papit ved лugiętah, eį kaʿtšota kńīgah, a pappiлoįлл‿on taba narodah kaltšuo. a kazakka dūmaįʿtšoų häńeh kaltšoų i küźüų häńeldä mid̈ä. pappi zavodi лugię moįśeįda prorokkią, što mid̈ä hiää‿sano goraлla narodaлla. a kazakka dūmaįʿtšou pappi küźüų häńeldäh, mid̈ä moįśo sano häńellä. kazakka‿i vastaį: »moįśeį», sanoų, »munaą piäh tüõńdi, lihią véлgah annet‿eį.» papiлla täuźi‿i лugię, kńīgaą‿salbaį.

4.

koroli da paįńnen.

oli mütüs-to koroli. oli häńellä tütlö üleę‿šoma. a śīdä linnass‿oli akka koлduna i śiäńdü korolim‿piällä i ŕikko tütläŕeę, лiądi šomasta tuhmaą, i rojittih häńellä kaįkkięлla sarvet, i otlšah i ńäǵölöįllä. i koroli jo kaįkkięn doxtuŕiлoįл‿лuoh ajeli i kuʿtšutteli kodih, ńi ken eį voį viįleʿtlšię, kaįkin otkiąžięʿtlšettih. hiäń‿tüõńdi omią korolevstvią müõlen bumiągat: »keę‿voįṕṕi miuń‿tütläŕeę‿viįleʿtlšię, śen tagiąh annan i mięhellä.» akkańe śe oli koлduna śiäńdüη‿korolim‿piällä. hiäń‿tüõńdi sulähaźikśi paįmeneę‿houkkaźeę i ando häńellä moįźię maŕjoįda: »na», sanoų, »näįllä maŕjoįлla viįleʿtlšit i otat koroliń‿tütläŕem‿mięhellä.»

hiäm‿mäńi korolin dvorlšaą‿лuoh i śeįźoų mošlinkaη‿kerę.

śiɣlä końešno küźüľäh: »ńiďä śiɣ tulìt?» — »ńiɣ tuliį_leťťšimäh koroľiń_ťüľäŕďä.» — »ńiľľä śiɣ rubiɣd leťťšimäh?» — »ka maŕjoįллa, maŕjad miuла tuǫd_on eďäľäńďä. ka nagah колme maŕjią śüǫ̈-ǰäh, колme sarviɣ i лaŋgiɣu.» — колme maŕjią śõį, колme sarviɣ i лaŋgettih. — »ka», sanoų, »śüǫ̈ńńõų kaįkki, kaį лaŋgetah.» otettih ľäńeľďä maŕjat, annettih koroľiń_ťüťťäŕeťťä. ľiǫ̈ä_śõį i roďih teŕ-véh. i koroľiлa ṕiďäv_andią ťüťär täńäm_paįmenen tagiąh ńiɣ-ľeťťä bumiągią müǫ̈t, kummańe kiŕjutett_oli ľäńeťťäh. a koroľiл_eį himot_andią. sobeŕi ľiǫ̈n_kaįkki ṕŕidvornoįt tanhuǫh. ľüǫ̈ soviɣ-tuįdih ķeśķeńäh toįńe-toįźeŋ_kerɣ, kuįmba ľäńďä pogubiɣ. ükśi i vįįdumaįťťši. sanoų koroľiлa: »panemma колmiɣ leįbiä üľťeh pūrnuh, vaťťikkah üǫ̈n алoh, štob_олdaįś ľüǫ̈ eŕiś, ruįś oľiś ruǵe-ľeŋ_kerɣ, kagra kagraŋ_kerɣ, ozra ozraŋ_kerɣ, štob_олdaįś eŕiś pūrnuлoįssa, štob_üľťä jüväįśť_eį oľiś mešaįťťšiɣťšen; i üľťeh üǫ̈h ńämä лiąďiɣ.»

iллалли ištū ťäńä paįmenut i iťkõų: »kuįm_miuл_üľťeh üǫ̈h rozbeŕiɣ колme leįbiǫ̈ eŕiś, a to huǫmᵉnekселла ŕiputetah ṕetťah.» akkań_astū śīŕiťťši i küźüų, śe kummańe ŕikko: »ńiďä», sanoų, »śiɣ iťet?» — »kuįm_ńiɣ erotan üľťeh üǫ̈h?» — »na», sanoų, »śiuла колme viťťašťa da kokšią pūrnuлoįda vassen i sano: ‘kagra kaŋ-raŋ_kerɣ, ruįś ruǵelieŋ_kerɣ, ozra ozraŋ_kerɣ’, ľüǫ̈ iťťše_i peŕeį-ďiťäh. a śiɣ viruttią miąta da maǧią huǫmᵉnekseh siųten.» huǫ-mᵉnekселла tuлoų ľeńeriąла kaťťšomah leįbiɣ. ľäńeťťä kak slēdujot rosbeŕittu. tuľi koroľiлa_i sanoų: »ľäńďä ŕiputtią eį voį, kaįkk_oǫ_liąjittu.»

tiąsen i dūmaįjah. tiąs vįįdumaįdih: »tavotamma ńeťťäkümńeńďäüľieɣ_jäńikšüǫ̈n, annamma paįńendią kogonaźeŋ_kūn, štob_üľťä jäńikšüťť_eį ľäviťťäįś. ľäviťťäńńõų, śiллoįį_ŕiputamma.» kuťťšuttih ľäńeɣ, annettih ľäńeťťä käźih jäńikšet. ľiǫ̈n ajo vaįm_ńeť-ťšäh kaįkki i uįjittih. ľiǫ̈n ištū d_iťkõų koťťškaźелла. »teŕväh», sanoų, »miųn diąvitah.» astū śīŕiťťš_akkańe śe. »ńiďä śiɣ iťet?» — »da kuįm_miuл_eį iťkiɣ. annettih miuла ńeťťäkümńeńďäükši jäńik-šüǫ̈m_paįńendią, лassii_ľiǫ̈d meťťšäh, kaįkki i uįjittih.» — »na», sanoų, »ńiɣ annan trubaźeɣ. vaįį_rubiɣt trubimah, kaįkin i tuллah. himottannoų hoď joǧo ṕäįvïä kaťťšo ľeįh.» ľiǫ̈n i paįńendi kaį-keŋ_kūn. tuлoų ostiątkat ṕäįvät. ťüǫ̈ńďi koroľi ľeńeriąлaą. »kun оллoų soxranno jäńikšet, kuįń_ńibuť ossa hoť ükśi.» — ľäńeťťä sanoų: »oŋgo śiuла jäńikšet soxranno?» — »ka», sanoų, »śeįťťšaźz_ńiɣ

kuʿtšun.» ńeńeriąla katťšoų, kaį ollah soxranno. — »müõ hoť ükśi miųla!» — »mikśi mię müõn. koroľilla deŋgią on äįjjä, mię», sanoų, »paįmennaą vięrahię.» ńeńeriąla ujiędi. tuli, koroľilla sano, što oŋ kaįkki soxranno, tsēlo.

kuį ńäidä poguhię? koroľiń ťüťär i viįdumaįťťši: »vuǫta», sanoų, »mię ľähen iʿtše.» tuli, rubeį ostelęmah jäńikśüťťä. »miųla», sanoų, »eųlę müõdävät, a podarię, ńiį voįn, vaįn anna koťškaźelda koťškaźella šiųm jiäťťä tšurahtią.» še dūmaįťťši, dūmaįťťši, dēlat ńēʿtševo (eį midä rią dią), pidär andią. poto·m jäńikśüõn tavotti i ando. še ihastu. »pūttu», sanoų, »miųla jäńiš.» pandih jäńikśeę sumah, šivottih ŕemeńiťťä. vaįį läkśi ajamah, ńiäą rubeį kižiąmah (trubimah). jäńis sumťšaą ŕeviťťi i uįdi. tuli kodih, jäńišť eųlę.

poto·m iʿtše koroľi viįdumaįťťši: »mię ľähem miąńitaą.» tuli, rubeį ostelęmah, taŕiťťšoų ńäneťťä deŋgią äįjjią. ńiän eį ota. »a ka», sanoų. »šię midä, anna», sanoų, »sūda įągľetskoįį hevoǫ präköťťä i unnaą jäńikśeę.» koroľi katťšelięʿtši, katťšelięʿtši randoįh, ni ked eį näŕü ľäššä. häńńän nossaldi da sūda i ando. i ľäkśi kodih, jäńikśen otti käden jalgaźesta. paįmen trubimah i rubeį. a jäńis sorvięʿtši i uįdi. ńiän tuli tią jäńikśeťťä kodih. priďo·tsa ťüťär andią paįmenen tagįąh.

poto·m tiąseę viįdumaįdih. käśkeįh sanuǫ kogonańe kuľa praudių. paįmen i zavodi: »mię», sanoų, »olim paįmeńissa. poto·m leʿtšīŋ koroľiń ťüťärdä i viįľeʿtšīį. koroľilla himotti tappią milma. ando ziąporedin: üľťeh pūrnuh pańi kolmię leįbiä i käśki rozbeŕię ńiät üľťeh üõh eŕiś pūrnuloįh. mię rozbeŕīn üõn alah. annettih ńeľľäkümmeńdäüľeę jäńikśüõõ paįmendią kogonaźeŋ kūn. mię paįmennin. tuli ńeńeriąla ostelęmah jäńišťä. mię em müõńńüų. poto·m tuli ťšiaŕiń ťüťär tiąs ostelęmah. 'miųla', sanoįį, eų müõdäväť, a podarię voįn. anna vaįm miųla koťškaźelda koťškaźella šiųla tšurahtią.' koroľiń ťüťär i soglaśśięʿtši, mię i tšurahin. annoįį jäńikśüõn. jäńikśüd i uįdi. prauď eį prauda, vaľi (pane) kuľah. poto·m tuľ iʿtše koroľi įągľetskoįla hevolla. 'äśśen annaą jäńikśüõõ. kun andannet sūda įągľetskoįį hevoǫ präkõťťä.'» koroľi i sanoų: »ťäuź oŋ kuľa», sanoų, »šidokkią, a muʿtšokś eń ťijä, ott aľ eį.

ab. Martinova.

5.

bajaŕi da vora vaŋka.

oli kolme poigia ukolla. šiatto hiäd meŕťšäh; ühee randa h ťüöńďi poijaa, toizen toizeh, a kolmaž häńen ke dorgia ńüöť aštü. üksi šieläi ravizou: »tiatto, ńie löuvīń ńivam müťtüön, ku häńďäh puhaštia, ńii heińiä liei štuberie ei lie.» i toińe ravuuliadi: »tiatto, ku täńä kandozikko küńďiä da ku külviä leibiä i leibiä liei ńin äijjä, štuboruo ei lie.» tuidih šielää, aššutah kaikiń ńelläkeššen. tulou ombelija vaštah. »otadgombelemah miumpoijan?» »otaa», šanou. »no, poiga, lähedgo ombelemah?» a täńä šanou:. »eelähe.» nu tulou šiappianombelija vaštah, nu tiaš küzüu sapožńikalda: »otadgo poijan opaštumah?» — »otaa», šanou. »lähedgo, vaŋka?» — »eelähe», šanou, »kaikki šormet piśteŕet.» nu potom tulou vora vaštah. »mill olęd miasteŕi?» — »voruimah», šanou. »olęe.» — »no, otadgo miuu poijan opaštia?» — »otaa», še šanou. »no, vaŋka, lähedgo?» — »lähee.»

tuidih šieläkodih voraŋkere i ŕellet tuidih. »kunne lähemmä voruimah?» — »läkkö miää bajaŕih, miää bajaŕilla oosobia äijjä»! i soglaššie(tšettih ŕiemäh. lähteih, ŕellilöillä käškeih heboźedvallaštia, piaraaśielää. vallaššettih, podjiedittih ikkunan alla ali śielää ŕeŕiäŋkohtah. nu śielää valittih šobia mi ŕidi. opaštaja jo ravizou: »lähe poiśen», šanou, »jo tulou!» — »ei, milää tulupaalöuvīn, täďä jagoh ei panna, täma miun oma lieu.» nu śielää tuidih kodih i ruvetah jagamah opaštajaŋkere. śieläi rubei opaštaja śiďä še tuluppia jagoh panemah. — »a mie vel šanoiišt ei jagoh panna täďä tuluppia. läkkö sūdie(tšemah.» — »kunne lähemmä?» — »omah bajaŕih.» nu mäńi śielää bajaŕih, bajaŕilla i šanou: »ka müö läńüöńä ŕeimmä šobia äijjää. jagamah rubeimma, i hiäm panou tuluppia jagoh, kunmaśta mie ravizīn: 'jagoh ei panna.'» bajaŕi i rubei: »ei», šanou, »läńä śiun omoo.» a še jo tovaŕišša riadi, što vain eroiź bajaŕišta. no hiän tuli kodih. tiälä šovat ŕellilöillä i tiatolla i kaikilla jago. bajaŕi i tījušti śielää, što häńeešovat oidih, i kuťťu häńďäh, vaŋkia. vaŋka še tuli: »śie, vaŋka, veit šovat?» — vaŋka i šanou: »śie vet i(tše i sūdīt; mie vein.» bajaŕi i šanou: »vie», šanou, »müö bojiarounan kere laš-

*kiɛmma sundukalla miɑta, viɛ sundukašta deŋgat ka śeźiń ü̯ö̯ńä!» no ľiä̯ń ľiä̯lä i varušti. maltat, muɨgiɛda. ülee ľüviä̯ düxukašta (ullošššušta). otti kaɨvo loukoo, kušša sundukka liɛu. podvedi paɨmenen trubaa śih. trubah i kɨadau śidä düxukašta. ükśi havatťšu śiɛlä: »šituɨd, migo, śiɛ?» i toɨne havatťšu: »miɛ dümaɨi śiɛ šituɨt.» ľüö̯ sundukalda molɛn i läkťiɛťťih poɨśen, laškiɛťšettih müvanne. no ľiä̯m ńäńi, sundukašta deŋgad vei i tuli kodih täńńe. kodih tuli, ťiälä velťilöɨllä i tɨatolla deŋgɨa andau külťäldi. bajari huomnekšella havatťšu, nouźi śiɛlä ga deŋgoɨd eulɛ sundukašša. no ľäńdä tɨašen na ľitsö i kuťťšü bajari še. vaŋkɨa. vaŋka ńäńi śińńe bajariɨ luoh. — »śiɛ, vaŋka, veɨt?» — »śiɛ i käśśit», šanou, »vijä.» — »viɛ», šanou, »ka śeźiňä piäňä, što biɨlat liɛťäh miula, toŕelkad i astiɛt, kaɨ viɛ, ku ostatkaa särťińeeɛstolalla tüvah!» no ľiä̯ń ńiɨakkɨa da harakkɨa ambu, ľeɨdäh, da püxɨa deŕi da šulgɨa. otti klejiɛ keɨťťi, klejiťťä voɨdiɨaťši ľüväźešťi, püxïssa šidä i viɛŕeťťeliɛťši, što püxaudu souśem, liɛńi kuin toɨne puoli (tšorla). ľiä̯ä śiɛlä nouźi trubah i kaťťšou, ostatkaa särťińen tuodih stolalla. ľiä̯ä še śiɛldä i trubašta valiɛťših laťťiɛla. ńämä stolašta skokńittih, uɨjittih i oviɛɛ pöŋgäťťih. ľiä̯n stolalda i uberi kaɨ i ikkunašt andeli velťilöɨllä pihalla. liɨajittih loukkoźen oviɛh i kaťšotah, eɨ näŕü ľäńdä. müven avaɨ oviɛn da i ńäńi śiä̯meh jo. ľäńd eulɛ da i aśteɨda eulɛ. tɨašen kodih ńäńi, aśtiɛt tɨatolla i velťilöɨllä jago. bajari tɨašen kuťťšü ľäńdäh. »śiɛ, vaŋka, veɨt?» — »vet iťše śiɛ käśśit.» — »viɛ». šanou. »ka zauftrinan da obeďńaa välillä pappi ontaŕišta!» — »viɛn», šanou; »miɨ veɨn», šanou, »śiulas, šovat i deŋgad i aśtiɛd i kaɨ, kaɨkki šubi prośtiɛ», šanou. »nu i viɛlä što müö̯ liɛńiźimmä volńoɨt, emmä śiun omat.» bajari šanou: »kaɨ liɨajin.» — »no. liɨajid ńi kiŕjuta bumiɨaga.» ľiä̯m bumiɨagan kirjutti kuɨn pidi. nu ľiä̯ä śiɛlä kullašta mateŕjɨa ošti i ombeli kisan. nu ńäńi nouźi ontaŕiɨ piälläa, ontaŕih loukon kaɨvo. pappi zauftrinan pidi, slüži, zauftrinan jälgeh rubeɨ priklɨadalla käveľemäh, riššalla i bohoroťšalla i kaɨkilla jumaloɨlla. a ľiä̯ä še źiɛldä kisan i laški i šanou papilla: »ištuo, pappi, kisuh, taɨvahaž otetah!» ľiä̯n kerraa viŕki i toɨźiťťši viŕki, pappi śilmäd risti da kaťťšou üläh, ľiä̯n kolmaaźiťťši viɛlä gruboɨmma viŕki: »ištuo, pappi, kisah, taɨvahaž otetah!» nu papp otti ťšihotaldi kisan i ištuoťši, ľiä̯n otti da üläľäkši nossaldi ontaŕin piälläa da i šolmiɛldi d ähkäɨ ľäńeɛ miɨah

ontarij̆ pi̯älđä. läkśi śi̯ęlđä i(tše poi̯ś, papiŋ‿kisaŋ‿kere noššaldi olgupi̯ällä da kabakkah i mäńi. kabakkah mäńi da laų(tšan i̯alla‿i ähkäi̯ pupiŋ‿kisaŋ‿kere. pappi śi̯ęlä, üži ńi küpśä, virū kisašša laų(tšan i̯alla. bajarі tuli obeđńalla; xratʹti̯ę(tšettih, pappię eų̯ę, *jo storožalda küźätäh: »oligo pappi kirikōśśä?» storoža šanov‿»oli, zauftrinaų̯ pidi, emmä tījä, knnne kado». nu śi̯ęlđä tüǫ̈ńńeťäh storožaų̯ papaddalda küźümäh, ei̯go kodih tullų̯. papadđa šanoų̯: »eų̯ę.» jo‿i śe pälläśtü šurmah šį̆aten, što pappi kado. läńti kikitťämäh kirikkōh. bajarі‿i dogadi̯ętťši, što vańka vei̯. liiǫ̈ŋ‿küźüų̯: »mišś‿oǫ‿vańka?» — šanotah: »kabakašša.» mäńdih śińńe, ga liiǫ̈ä‿vaji̯‿juoų̯ žį̆arių̯ kabakašša. mäńdih śińńe. »mišś‿oǫ pappi?» · ·»ka laų(tšan i̯alla kisašša virū.» śi̯ęlđä otettih viǫ̈llettih, kisaŋ‿keŕitettih, pappi śi̯ęlđä skokahti kisašta, ei̯ lähe i kirikkōh, läkśi kikitťämäh kohti kodih vaį̆ŋ‿grīvad viųlkā. pi̯ǫ̈śtih kaį̆kki rolńoi̯kši. i ełuǫ li̯eńi i đeŋgi̯ą li̯eńi küllältdi.*

6.

śŕätoi̯ fedora.

eletťih mužikka da naį̆ńe kaheŋ‿keśśeę. mužikka ei̯ ńi mu(tšoŋ‿ke ŕiǫ̈hkiǫ̈ pidäi̯, a mutťšo śe ŕählüzeę balui̯tťši mui̯jiŋ‿kere. liiǫ̈m‿mužikašta zdūmai̯tťši i eroi̯, ui̯đi. liiǫ̈ń‿mäńi muškoi̯h manasteŕih. liiǫ̈n oli fedora naį̆ńe. śińńe mäńi i pŕŕi̯i manasteŕih. häńd‿ei̯ laškiętt‿illalla. üǫ̈m‿magai̯ pihalla śīđä veräi̯i‿luǫna. pāi̯vä li̯eńi, häńeę‿laškiętťih śińńe. liiǫ̈ä‿rubei̯ śi̯ęlä uslužaį̆mah lüvīn i li̯ęńi häńelťä voų̯śe lüvä a toi̯źilla maniǫxoi̯lla li̯ęń‿abię, što liiǫ̈ä‿vašta postuppi. a häńđä vouśe šuvatah. hei̯läh himotti pogubię häńđäh. krokodila käi̯ ozorašta linnah, i pidäų̯ jogo päi̯vię riśtikaǫža häńelťä šüǫ̈đäväkśi. arbah pandih, arba tuli fedoralla, što tūva veťťä keśk‿ozoralda. liiǫ̈ń‿mäńi ozoraǫ‿rannalla. krokodila śi̯ęlđä‿i vi̯i̯đi, tuli beŕogarandah, poivuźīi‿hei̯ttiǫ̈(tšі. liiǫ̈n ištuǫ(tšі śelǵäh koromi̯slaŋ‿ke i ŕeŋǵilöi̯ŋ‿ke, krokodila šį̆atto häńeŋ‿keśk‿ozoralla. liiǫ̈ä‿veťťä śi̯ęlä tšerpńi ŕeŋgit, tuli beŕogarandah tį̆ašen krokodila śe, hei̯ttiǫ̈(tšі poivuźīn. liiǫ̈n i toi̯ veťťä. krokodila toi̯śä pi̯ǫ̈ńä i kuǫli. häńdä ruvettih vi̯ęlä paŕemmi̯‿šuvatťšemah kaį̆kīn.

liiǫ̈ä manasteŕišta lei̯vät loppię(tšettih, a tījuššettih, što toi̯źešša manasteŕišš‿oǫ‿lei̯biǫ̈. häńeń‿tüǫ̈ńńeťťih lei̯biǫ̈ vaššen. liiǫ̈ä‿läh-

tõu ühellätoišta heboźella. mäńi, šiel'lä piďäu üõ miąta ďevišnoišša manasteŕišša. hiää šielä miątuškalda pürģi, hiää häńeę laški. izvoššikat pańi toiźih komnattoih miąta, kummaźet ollah häńen kere, a häńen otti il'šeh kere omahaže komnattah. hüõ laškięšettih miąta. miątuškań tütär häńeę luoh i podoiď üöl'lä. hüõ butto riähää pieltih i tütär kohtüdu. hiää läkši huomnekšella ieltleh šińńe manasteŕih, kunne häńel'lä pidi mäńńä, miśtä leibiä ottią. i šińńe hiän kul'šu šulahaźeę. hiää službat šeižo šielä, obeďńa proiďi. hüõ lähtieltih kiŕikõštä. hiää šulahaźella kumardiąšši, hiää šulahaźen tunnušti, a šulahań ei tunnuštaa häńďäh. hiän aźiet ispriąvi, leibiä pańi rejet i läkši. hiän tuli järel'läh omah manasteŕih.

nu i lieńi še aiga, što rubei tütöl'lä vatšša kažvamah! lieńi še aiga, što hiän i šai. tül'tõ šano, što mię magain maniąxan ke i hiää miun kohtütti. lapšen tuodih häńel'lä šüõttiä. häńeę manasteŕišta ajettih poišen. hiän paimeńilda maiduo otti da šüõl'läu lašta. šüõlli hiän lašta kolme vuotta. manasteŕišša arximandritalla uńiśśa näģięšõu, što butto häńeę šiątettih riąjuh. riąjušša i kal'šou. üleę hüvä kravatli liąjitt oo. »keh že varoin leil tämä kravatli oo liąjittu?» — »a liąjimma», šanou, »hiää fedoralla», šanou. — »kulla fedoralla?» — »kummańe lašta šüõl'läu, hiän on naińe, ei mužikka.» — hiän toi šiel'dä riąjušta, arximandritta. jiąblokkią, häńel'l annettih. hiän ku haval'šu huomnekšella i kul'šü poslušńikat toizet il'šeh luoh. šielä i rubei: »ka mię toii riąjušta jiąblokkią, nagią kuolelgią jiąblokkoida. mülül'lä mię näin ďivią läń üõńä.» — »mülül'lä», šanotah, »šię näit?» — »ka mię oliį», šanou, »riąjušša da kravatli liąjittu. mię», šanou, »i küźüin: 'keh varoii liąjitta?' — 'a liąjimma hiää fedorah varoin.' — 'kuiń hüõ fedorah varoii liąjitta, vel hiän oo mužikka.' — 'eu mužikka', šanotah, 'hiän on naińe.' a hiän spoŕiu šielä: 'hiän oo mužikka.'» — »läkkökkiäkkö kal'šomma, kušša kel'jaššа hiän on, šielägo elošš oo!» nu mäńďih, hüõ ei pütuta kel'jah. hiää lukkuol'ši i kuoli. a kolmevuoďińe bŕihańe il'k il'ki i še uinoi. no hüõ ei pütuttu, a kuin olgah šiďäi pütuttih. hüõ mäńďih, hiää jo kuolun. poto'm šulahańe lijušti, što mul'šo kuoli. hiän i mäńi šińńe i šulahańe. bŕihal'šuńe kažvo i pütu vanhemmakši, i šulahańe rubei šid elämäh. i bŕihaźeę miąmo tuli šińńe i kaikki šubi vo švät i viiďitlih.

Novgorodin karjalaa.

I. Tihvin.

JOH. KUJOLAn v. 1911 Tarantajevin kunnan karjalaiskylistä keräämiä satuja.

a. Birčova.

1.

kaźi šuąppoįśśʌ.

eľi linnašša bohatta kupťša. hänellä j°ouluń_ńi tuątttuǫ ńi muą-muǫ. šīdän zdūmaįťťši hiǟn naįja. löǖdi miėlehiźeń_tūťōǫ i naįťťšɪ. vuǫtta kolm_aľi ńeťťä eį olluǖ_lapšię heįlä. šīdä no šaį muťťšo pojaą. poįga rubeį kaževamah eį vuǫžiloį müǫ̈le a ťšuąsuloį müǫ̈leę. kaževo poįga šūŕi. läkśi hiǟn_guťaįmah toįźiŋ_kupťšim_pojiŋ_ke. ku ruvetah hüǫ̈ duŕimah keškenäh, ku xvaťťiǖ kummaįsta hiǟn_käśistä, ńīŋ_käźin i katkuąh. xvaťťiǖ kummaįsta piǖštä, piǟn i püǫ̈rähüttǟ. nu tuldih illalla kupťšaą_luǫh, toįźet kupťšat žuąťiętťšemah: »elä lašše poįguą guťaįmah, eį ńi müǫ̈ śⁱùlda pojan tapamma, eį ńi issutamma.» poįguą tuątto guťaįmah enämbię eį ruveę_laškemah, a pojalla koįss_eį himot_istuǫ. — »anna», šanō, »tuątto, mⁱùla hebońe, kummańe mⁱùla pidäh, mię uįjiŋ_koįstʌ». — tuątto šanō: »veľ mⁱùl_eį midä śⁱùŋ_ke ruądua, ota hebońe i aja kunne lähet.» mäńi poįga hevoįśta vaťiťťšemah końušlah. kummaįsta ńi śilähüttǟ käśillä, še laŋgiǫh polvuśiį. mäńi poįg_ostuątkah końušlah, kaťťšō śeįzō šīvoį uvⁱeh. mäńi ubeheę_luǫh, a uvⁱeh hänellä_i šanō: »mim_mię śeįzoįn täššä końušlašša, a izändiǟ j°ouląum_mⁱùla. no ńüt mię lõǖvin izännää̈.» ku loponńiǖ hebońe muądа vaš kabiętlla, ńīm_muą i säräjǟ. otti poįga tämän ubehem_povodaštʌ i läkśi vedämäh. pańi povodaŋ_kokkaźeh oviloįį_luǫh, a iťťše läkśi šuǫtiętťšemah. šuǫtiętťši poiga, rubeį prostiętťšemah tuątošta i muą-

moštA. muąmo hänellä‿i šanō: »na ka mię annan omaą‿śⁱùla persteńiį. tämä persteń‿oǫ‿volšebnoį», šanō, »ku liębō̄ nūža śⁱùla ďeŋgaštA, ńi ota tämä persteńi oįgiçšta käźistä, lükkią̈ važameh käźih, i śⁱùla ďeŋgat liębnäh šīnä. a ku keę‿rubiǫh śⁱùlma abivoį-mah, ń‿ota da persteńi tõžo lükkią̈ käźistä kädeh, hięralla i liębō̄ voįskoį śⁱùu̯‿luǫna šūŕi, midä käššet, šidä‿i ruvetah ruądamah.» — »nu, muąmo», šanō, »ńüttem‿prosti, a mię lähen ajamah kunne hebońe vüǫ̈h.» istuǫťťši poįga heboźella šelgäh i kaťťahti, hebońe skokahti kaįkista jalloįsta. šeę‿vaįį‿händä‿i ńähtih šīnä.

ajā päįväą̈, ajā toįźeę, ajā ńedäliį, ajā toįźeę, i ka ajā jo kūn i šīdä no jo puǫleę‿ruǫtta, i vūven nakońets. enämbię eį tulluŋ‿kunn‿ajuą. oǫ‿rinnaŋ‿kolme doroguą, a kežellä pa(ťšaš i paťťšahall‿oŋ‿kirjutettu: »ku ajat važameh dorogah, tapettu liębet; a toįźeh dorogah ku ajat, ńi hebońe propaďiu̯; a kolmanneh dorogah ku ajat, moleę heboźeŋ‿ke liębet tapettu.» — dūmaįťťšō poįga šīnä: »vuǫta mię laššeę‿heboźeŋ‿guťaįmah, i(ťše läheŋ‿keškimmäźeh dorogah». heboźella‿i šanō: »guťai(ťše hebońe, kuńi mię en tule järiębläh», šanō, »ka tämä liębō̄ śⁱùla izändä.» i(ťše jätti salduątaą̈‿ših, štobi vardęįťťšiś hevoįśtA.

nu aštū hiąą̈‿šidä doroguą müǫ̈le päįväą̈: aštū toįssa piänä huǫmᵉnekšella. kaťťšō jogi hüppiąh, a joveššа aštū veńeh i vⁱoslat šīn ollah, no vaįį‿veńeheššä ńi ked‿eį ole znā(ťšit. skamanduįťťši, štobi veńeh tuťiz beŕogah. i veńeh seį(ťšas tuťi beŕogalla. istuǫťťši hiąn täh veńeheh i läkś‿ajamah. tuťi hänell‿ülen uńi i uįnoį maguąmah veńeheššä. vaįŋ‿kergī uįnota. podjięďittih (tuldih) kolmeę ťüťöt, šomat muǫźet. a üksi ťüťťö tunnušti häneę: »tämä poįga», šanoh, »on ira, tuttava mⁱùl‿oǫ. eį edähänä hänem‿muą miąn omašt‿ole.» — a ńämä ťüťöt oldih volšebńikalla voruįdu. hüǫ̈ otettih täldä pojalda persteńiŋ‿käźistä i uįjittih. a tämä poįga dumaįťťšō: »mię uńissa‿i ńiąn». šīdä no havaťťšu, kaťťšō käźissä persteńię eį ole, šanōgi: »ku läkśim‿mię koįśta, ku ando mⁱùla muąmo tämäm‿persteńin‿i šanogi: 'vardeį(ťše tädä persteńię ku omuą śilmią̈ piäššä'. a mię hävitiį‿häneę», šanō. »ńüd mię kuǫleń ńälgäh. ťiąlä tapetah miun da‿i heboźeę». dūmaįťťši, dūmaįťťši i läkśi kunne śilmät vīјäh. aštu kogonaźeń‿ńedäliį. kaťťšō śeįzō perťi kanaą‿jalloįlla. šanō: »püǫ̈rähä perťi, štob ov‿oįś mⁱùh päįį!» perťi seį(ťšas püǫ̈rähti. hiąą̈‿harpaį perťih. kaťťšō viruh akka, i(ťše virū küuguąlla a jallat paraššopešša, śilmät ku palavat (tuťikkahat)

hīlet losńitah. kallaht‿akka hänem‿piällä: »midä šię tänne tulit, šanō, mię śiuu‿šüȳn.» dūmaįťťšō poįga: a üksi šurma; i šanō hänellä vaštah: »eęźistäį murginalla šüȳtü du külüššä peže da pane mⁱùlma maguąmah, šīdä no‿i küžele.» ńägöh akka, što tämä poįga ei rubeį(ťše (pelkää). seį(ťšas puńi murginuą, lämmitti külüȳ, levitti postelii. laškięťťši poįga maguąmah. maguąh poįga sūtkat, toįźet i kolmannet. akka šīdü no noššattū händä: »nouže, vańuška, šię maguąt jo kolmet sūtkat, uįnoįt bohntterin unella, a ńüt aįga nouššа.» nouźi poįga. akka rubeį žuąŕimah zamorskoįloį niťťüźię-to kūšańjoį. istuoťťši poįga, murginoįťťši. šīdä no rubeį akalla šanelemah kuįn aźię sluťťšięťťši. akka‿i šanō hänellä: »mię liįjjäŋ‿keę‿śⁱùlda persteńii‿roruįťťši.» a poįga‿i šanō: »a ken mⁱùlda voruįťťši persteńin?» hüȳ‿šanō: »śⁱùlda voruįdih persteńim‿miuu‿susiędań ‿tütōt. a miuu‿snśięda ou‿srašnoį volšebńikka i elā ka šięlä joveššA kešk‿omuttuą. nn mię śⁱùl‿avutaŋ‿kuįi‿śⁱùla šuąha tämä persteńi. mię annau‿śⁱùla tovariššaą. hüȳ‿rubioh śⁱùla slūžimah verno i šuątta tüȳ persteńii‿järięlläh. i šeneę‿voruįdunnuoń‿tütön, kummańe‿i otti śⁱùlda persteńin.» kirgaį akka kaźię: »tule», šanō, »tāźi jo muąta śⁱùla, kaźi.» viįdi küuguąn alda muońe kosmuątoį kaźi, a pagizō iiehmiźen iiinellä. akka i šanō kaźilla: »šuoŕięťše kaźi, i mäne ka avuta tällä pojalla, midä küškō šidä‿i ruą, nsluži hünellä slūžbn kuįi‿slūžit i mⁱùla.» trärńięťťši tämü kaźi i luąđięťťši eį šūrekši pojakši. no vaįń‿tięla tuli karvańe. kuįkki i händä luąđięťťši. vedi šuąppuąt küuguąn alda šięldä pitiŋ‿ke šiäŕeŋ‿ke; keŋgięťťši, pańi peńdžakan i šliäpäm‿piüh. otti omuŋ‿kokkaźen i läkši. — »aššu», šanō, »vańuška, ńüt miuŋ‿ke, ńüt šię lięnet mⁱùn izändä.» läkši poįga hänellä, kaźilla, jälleštı. veį kaźi hänen omutaą‿luoh i šanō: »istuoťšemma ka tällä goralla müȳ i rubięmma peskušta nuoruą punomah. i tüȳndā ukko šięldä nuorenmaą‿vunukaŋ‿küžümäh: 'midä tüȳ ših tulitta'; — a šię i šano hänellä: 'rubięmma peskušta nuoruą punomah da kaįkki šiškot omutašta vejämmä poįś'». - vaįŋ‿kergī tämääą‿šanuo ku viįniriń jovešta đięđon nuorembi vunukka i šanō: »miuń‿đięđo tüȳndi liįjjuštamah midä tüȳ šīnä rubiętta ruądamah.» a vańuška hänellä‿i šanō: »rubięmma peskušta nuoruą punomah, kuįvuąmma kaįkeę‿joveę, da liąt kaįkki omutašta šięldä poįź‿rejämmä. eį ń‿andakkuą persteńi zdobra, beŕogalla tuoguą.» tämä šiškom‿poįga uįđi järięlläh jogeh. ku vaįŋ‿kergī uįđię omuttah, kaźi‿i šanō vańuškalla: »hüȳ‿rubioh

šanomah, štobi šię ottuą'tšiźit hänen‿ke hüppiämäh. hiän on ülem‿boįkoį, hiän eńńittä hoť kenee. a šię hänellä‿i šanogi: 'miun nuorembi veťťi kulu, i še śⁱùn eńńittä'». a kaźi mäńi da toį ladvukšešta kaksi jäńikśem‿poįguą. šiškom‿poįga mäńi dįedolla‿i šanō: »dįedo, anna buďi persteńi, eį ńi miät kaįkki vejetäh poįś omutašta. nuoruą jo peskušta punotah.» dįedo‿i šanō vunukalla: »mäne da heįlä‿i šanogi: 'ottuą'tšekkuą miun‿ke hüppiämäh, ku mię ťiät eńńitän, ńi ťüö rubięťťa miuń‿dįedolla luąpoťťiloį pleťťimäh oman ijää, a ku ťüö eńńitättä, ńi annamma persteńin'». kuįį‿vaį šiškom‿poįga tuli järięlläh šięldä i šanō: »davaį lähemmä že hüppiämäh, kummań‿eńńitämmä.» a vańuška hänellä‿i šanō: »mⁱùn nuorembi veťťi i šegi śⁱùn eńńittä, a ńetošto mię.» — »nu ga miśśä», šanō, »śⁱùu‿veťťi nuoremb‿oo?» — »a ka värťšiśśä maguąh tuąššᴀ. otti vańka šięldä jäńiksem‿pojaą, i šanō: »nu varuštuą'tše ńütteę‿hüppiämäh.» šiško śeįzauudu, jallan naveďi što hüpätä. nu vańka i kirgaį: »hüpäkkiä!» i'tše jäńistä ku vi'tšalla stogońiu, i lähtięťťih moleę‿hüppiämäh. jäńis pūloįsta piäťiťťši muoźista skokkiu, kummaźet oń‿ieťť‿aršinuą korgehutta; a šiškom‿poįga ših‿i jäį häneštä i mögizö: »vuota, vuota», šanō, »davaį srovńaįťťšię'tšemma», davaį i'tše bulogo lädinäh jälleśti hüppiäh, no eį šuą kerritä jälleśti hüpätä. hävitti śilmistä jäńikseę, i aštū järięlläh da šanōgi: »a muośta begunuą vięl eń‿ńähńün omall‿igiä. pūloįsta piäťiťťši skokkiu, kaįkkih randoįh, osrami miun», šanō, »mańet, kuįń‿ńüt dįedolla śilmät ožuttuą; śⁱùn nuorembi veťťi kuluńe, i še mⁱùn eńńitti.» a kaźi šaį vär'tšistä jäńiksen toįźeę, i šanō: »ā, vaįvuįt, mäne ńütten maguąmah, lebiä'tšᴇ.» šiško läksi dįedoo‿luoh šanomah, štob‿andaįś persteńii. kaźi‿i šanō vańuškalla: »dįedo hänellä persteńię eį anna ńütteę‿vięlä, a ťüöndä vahnemmaą‿vunukaą; a še oo‿šidä hitroįmbi vięlä vunukka, rubioh šanomah, štobi šię ottuą'tšizit hänen‿ke roįttoźin‿kizuąmah. no šię hänen‿ke elä ottuą'tše, a virū ka tuąšša ńäŕięn alla kondię, pūduą šeįťťšementoįsta vięssuą on. šię hänellä‿i šanogi: 'miśśä śⁱùla mⁱùn‿ke voįttoźin‿kizata, mⁱùu‿vahna dįedo, i še śⁱùu‿voįttä. a hiän i lähtö hänen‿ke voįttoźin‿kizuąmah'». ka'tšotah niŕńi šięldä toįńe vahnembi vunukka. tuli beŕogalla i šanō: »davaį rubięmma voįttoźin‿kizuąmah müö śⁱùn‿ke.» a vańka hänellä‿i šanō: »miśśä śⁱùla, govńakka, mⁱùn‿ke voįttoźin‿kizata, miuń‿dįedo», šanō, »nasīlu jo muąda müöte kävelö, i še śⁱùu‿voįttä.» šiškom poįga‿i šanō: »ku hiäm‿mⁱùu‿voįttä,

ńi mię ďiędolda pakkuǫm‿persťeńin i šenen ťüťön tuǫm‿beŕogalla. a ku mię śʲùń‿ďiędoǫ‿voįtaą, ńi šię rubięt ďiędolla murginakši joršiloį tavottelemah.» — »nu ńi aššu, viędeń‿ďiędoǫ‿luǫh.» mändih ńäŕiędn alla maguǫh šiędlä kondię. šiško śeįzauǫdu kondiędę‿luǫh, a kaźi kokkaźella kondiędda ťisńʲū. kondię skokahti pistüǫh i xvaťťi šiškoǫ, a šiško händä xvaťťi, i allettih toįńe toįsta jahkię. kondię algo revittiä šiškuǫ i kaįkkiędnne päįm‿murdā šiškuǫ. šiško rubeį mōgizemäh: »davaį üveštah ottuą(ťšemma». a kondię šordi hänen da jeťe heŋgiśśä vaįį‿jätti ših. nouźi šiškom‿poįga da läksi ďiędoǫ‿luǫh, štob‿andaįś persťeńin i ťüťōǫ. niŕńi jogeh.

kaźi‿i šanō tällä pojalla: »ńüď‿ďiędo i(ťše tulō tänne, a persťeńię eį anna viędlä i rubięh tōžo šanomah, štobi ottuąťťšiźimma hänen‿ke voįttoźiŋ‿kizuąmah. no hiän üleę‿xītroį oǫ, tämä ďiędo. no ńüd mię ottuą(ťšeŋ‿kizuąmah voįttoźii‿hänen‿ke, šię vaįŋ‿ka(ťšo.» kodvaźeŋ‿ka(ťšotah, viįdi i(ťše šiędlä šarviloįŋ‿ke šiško i šanō: »midä teįlä pidā mʲùšta, mʲùu‿vunukkię abivoį(ťšetta tiälä. davaįte ńüt mʲùŋ‿ke ottuą(ťšemma, šilloįŋ‿ku tüǫ miuu‿voįtatta. ńi mię teįl annań‿ťüťön i tämäm‿persťeńin.» nu kaźi‿i šanō: »davaį ottuaťšemma.» vaį kergī tämää‿šanuǫ kaźi, šiško loponi muąda vaš o(ťšalla i luąďięťťši tigrakši; vaįn tahto xvaťťię kaźię i revitellä. i kaźi loponiu o(ťšalla muąda vaš i luąďięťťši levakšɪ. i xvaťťię(ťšettih molen toruąmah. tigra xvaťťi kerošta levaą i rubeį bulogo (смалъ было) šordamah. nu leva hänen i(ťšeštä riędhkäį randah i rubeį händä murdamah. tigra kuįn-to viŕviędťťši käźilöįstä, loponięťťši muąda vaš i luąďięťťši hīrekši i tahto bulo (было) šmikńię norah. nu‿i leva eį andam‿promaxuą, luąďięťťši kaźikśɪ. kaźi xvaťťi hīŕen i rubeį duąvimah händä. hīŕi rubeį iŕehmiźen iänellä mögiźemäh, štobi vunukat tuǫdaįś šiędlä ťüťön i persťeńiį, vunukat šiędlä tuǫdih ťüťön i persťeńiį. vańka otti persťeńin, paŕi kädeh i ťüťōn otti. kaźi laški hīŕeę‿šidänä. hīŕi luąďięťťši tuąšeę‿šiškokši, i kaźi luąďięťťši tuąšem‿muǫźekšɪ, miťüš iędl‿oli. rubeį šiško pakkuǫmah, štob‿enämb‿eį koškięttaįś hüǫ heįdä, štob‿eį punottaįź nuǫruą, d‿eį vejettäįś heįd omutaštʌ. vańka šano, što enämbię mię teįd‿eę‿rubię koškemah. a i(ťše šiškuǫ šarvię vaš loponi kulakolla i katkaį šarveę‿häneldä. »uįji teriänmmä poįś, kuń‿olet heŋgiśśä.

lähťiędtih kaźi da vańka aštumah akaą‿luǫh. mändih perťih. vańka‿i šanō akalla: »midä śʲùla ńüttem‿buąbo pidā, deŋguą ali

voįskoįd‿aľi midä śⁱùla pidäʔ» akka hänellä‿i šanō: »eį pię mⁱùla śⁱùšta ńi midä. istuo̯ʗťšekkuą, juo̯guą ťšuąjuo̯ i ajakkuą v‿ťšas dobroį kodįh.» vańuška rubeį pakkuo̯mah akalda kaźię, štobi hiä̯n andaįś hänen‿keralla. no akka šanō: »mię tättä kaźitta ee̯‿voį eliä̯, hiä̯n om‿mⁱùu̯‿slūga.» lähťiętťih, vańka aštumah muʗťšon‿ke kodįh. akka ťüō̯ndi kaźin, štobi hiä̯ä̯‿löü̯däįś hebośee̯‿heįlä omaą. mändih aholla kaźi toį hebośee̯. vańka istuo̯ťťši ťütō̯n‿ke hebośella šelgäh, prosťiętťši kaźista i läkś‿ajamah. mäńi hiä̯n tuąton i muąmoo̯ ‿luo̯h kodįh. ihaššuttih tuątto‿i muąmo, što tuľi poįga järiętťläh kodįh i toį muʗťšoo̯‿hüväą̈. veńťšaįťťšiętťši poįga tämäń‿ťütō̯n‿ke i läkśi tämäm‿muʗťšon tsaŕsvah. tuątt‿oľi jo vahna, ihaštu što ľöü̯dü ťuťär i ando kaįken tsaŕsvaą‿vävüllä. rubeį vańuška kahella muąlla tsaŕsvuįmah. enämbię ńi midä.

2.

seńka vodovoza.

eľi znāʗťšit bohatta mužikkᴀ, hänell‿eį olluu̯‿lapšię. dūmaįťťšō: »kuįm‿mię elän ńīn vīkon a eį ole lapšię, kellä mię jätän oman imeńjan.» kaťťšō, druk šündü miśtä-to mužikka i šanō: »midä šię tūžit», šanō, »anna šana vaįn mⁱùla», šanō, »mię luąjiį, što sⁱùla kakš lašta ľięnō̄, ťüťťö‿i poįga. anna šana muo̯ńe, što ku šündü ťüťťō, ńi anna mⁱùn tuąkši muʗťšokšı». nu tämä‿i soglaśśięťťši. ando šanaą̈‿hänellä. proįďi vaįn‿puo̯ľi vuo̯tta, šündü ťüťťö. proįďi vuo̯ži, muťťšo šaį pojaą̈. poįga i ťüťťō kažvetah üleę‿šomat. tuľi jo ťütöllä kakšümmendä vuo̯ttᴀ. ńäįn pühänäpiä̯nä issutah da ťšuąjuo̯ jūvah. miśtä ń‿oľi, druk ľöü̯dü, kažvo iŕehmiŕe i šanō: »nu ńütten», šanō, »aįga sⁱùla anduą mⁱùla ťütöm‿muʗťšokšı.» tuątto šanoh: »eį, en anna mię sⁱùla ťuťärdä muʗťšokšı.» da ťütöll‿ eį himota hänen tuąkši männä. ťüťť‿om‿bohattᴀ. — »hoť kodavävükši šīdä ota.» hiä̯ä̯‿šanō: »ei, en mię śülma ota i kodavävükšı.» — »nu hoť ed ota ńülma vävükši, ota hoď‿dvorńikakšı.» nu otti hiä̯ä̯‿hänee̯. rubeį šīn elämäh.

kuo̯ldih ńäįldä pojalda i ťütöldä tuątto‿i muąmo. vaį kuo̯ldih, peįtettih, tämä kolduna‿i šanōgi ťütōllä: »ńüd‿mię sⁱùn urož ľięnee̯», šanō, »mię sⁱùlda», šanō, »veľľem pogubiį.» veľľi‿i šanō: »aššu hoť kävümmä tuąton da muąmoo̯‿luo̯h kalmoįlla, da hoť prosťiętťšemma», šanō. »viętä.» vaįn mändih roššah, druk tīnusta piä̯ľitťši skokahti

hukka šinne, poŕuqdosnoi̯i̯_häkii̯_šürehuš, i šanō: »midä ťüǭ iťettä šīnä?» — »kuim_mei̯l_ei̯ iťkię, ka mei̯lä miťüž goŕa tuli.» — »oh, mię täštä goŕašta piä̮ššän ťiä̮t. mię̯gi veť», šanō, »en olluu̯_hukka, a oľii̯_hüvä ińehmińe, da ka ńämä proťātoi̯t koldunat luq̓jittih hukakšɪ. nu», šanō, »mię ťiä̮t piä̮ššää̮.» ťüťöllä_i šanō: »mäne koďih», šanō, »da_i šanogi koldunalla: 'anna mię śⁱùlda piä̮dä eťšìi̯'. da ka ku rubię̯t piä̮dä eťťšimäh, ńi anna ka tämä tsvetańe hänellä kädeh d_anna hiä̮ń_ńūhtā, šano što hüvä dūx_ülen oǫ. hiä̮n ui̯nuǫh kolmikśi sūtkię, a piä̮h ota da», šanō, »kagruq si̯pli, d_ota da pane kanańe ših; kanańe rubioh häneldä piä̮štä ńokkimah ńäi̯dä kagraźię, a hiä̮n dūmai̯ťťšō, što šię i eťšit häneldä piä̮dä ai̯na. da karmańista häneldä ďernuǫ», šanō, »pai̯kkańe da šotkańe.» ťüťťö ńīn i luq̓ďigi. mäńi jäŕię̯lläh veľľee_luǫh. hukka_i šanō: »ńüt istuǫťšekkuq mⁱùla šelgäh.» hüǭ istuǫťšettih hukalla šelgäh i lähťię̯ttih ajamah.

kolmet sūtkat hukka hüppäi̯ hei̯n_ke. proi̯jittih kolmet sūtkat, kolduna_i havaťťšu. xvaťťię̯ťťši što hüǭ ollah ui̯jittu. läkśi hüppiä̮mäh jälleštɪ. hukka_i šanō pojalla: »nukko», šanō, »pai̯nukko muq̓h, kundeлękko, hüppiä̮h aľ_ei̯ hukkᴀ.» poi̯ga pai̯nu, kundeлō: hukka šīnä_i oǫ. »nu ńi nukko maxńi šotkalla. šano, štobi ših kažvai̯ś ogromnoi̯ ťšaššᴀ.» poi̯ga maxńi šotkalla, kažvo ťšaššᴀ. ťšaššᴀ kažvo muǫńe, što ei̯ šuq proi̯ďię jäńikśellä. lähťię̯ttih hüǭ tuq̓š ajamah. kolduna hüpähti ťšaššaq_luǫh. kuh ńi randah hüppiä̮h, ńi miśś_ei̯ ole proxoduq. xvaťťiu hambahilla, davai̯ ńäi̯dä ťšaššoi̯ griźimäh. griźi, griźi da progriźⁱ_iťšellä troppaźeę. läkśi tuq̓še hüppiä̮mäh. nu hukka_i šanō tuq̓š: »nukko, pai̯nukko, kundeлękkoi̯ś, oŋgo šīn aľ_ei̯ ole.» poi̯ga i šanō: »šīnä_i hüppiä̮h, muq ńīn i stońiu.» — »nukko», šanō, »maxńi pai̯kkaźella da lükkiä̮ mui̯la, štobi luq̓ďei̯ťťšiś ših gora, štob_oi̯ź gora tämä mui̯littu ľibię.» nu ńīn i luq̓ďi, gora luq̓ďię̯ťťši jürkä i šūŕi. kolduna hüpähti goraa_luǫh i davai̯ voŋgumah. voŋgu, voŋgu šīnä sūtkat; prokopai̯ťťši gorašta ľäbi louǫkoǫ. tuq̓ž_läkśi hei̯dä tavottelᵉmah. hukka tuq̓š šanō: »nukko, kundeлękko», šanō, »ei̯go kolduna šīnä hüppiä̮». — »ò», šanō, »muq šäräjä̮, kolduna šīn oǫ, tavottā», šanō. — »maxńi», šanō, »pai̯kkaźella, štobi luq̓ďię̯ťťšiś tuľihińe jogi, jovešta poi̯kki štob oi̯ś śilda.» vai̯ŋ kergī maxńię pai̯kkaźella, luq̓ďię̯ťťši tuľihińe jogi i śilda. hüǭ proji̯ęďittih śilduq toi̯źella puǫlella. maxńi tuq̓š pai̯kkaźella, śilda hävī. kolduna šillä puǫlella jogię hüppelō. a hukka_i šanō tällä pojalla: »lei̯kkuq ńüttem ńülma.» poi̯ga šanō: »ei̯, mię śülma lei̯kkuqmah ee_rubię.» —

»kuin‿kaʹtšot, a mülma leikkua, miʹùl‿ei šua koldunašta piäššä ni kuii. a mie koiśśa luaďieʹtšen tuaš inehmiźekši, ku šie mülma leikkuat.» poiga maxni suaďalla, piäm poiš i leikkai.

aššuttih hüö täštä jovešta vähäźee. kaʹtšotah šeizö perti i täššä pertissä midä pidä šidä‿i oo. eletäh hüö täššä pertissä. poiga otti ružjaa, läkši oxvotalla. a tütʹtö mäni jogirandah pežemäh vuatteį. dogaďi toiźella puolella jogie poiaa. istü poiga, kizuah garmuʹih šillä puolella jogie. i rubeį täldä tütöldä pürgümäh, št‿edgo kuii‿voį piöštiä šillä puolella jogie. tütʹtö mäni da kävü koista paikkaźee, da maxni, šilda‿į luaďieʹtši. poiga pereiďi tällä puolella. tütʹtö tuaž‿maxni, šilda‿į hävi. mändih hüö pertih — a tämä poiga oli kolduna, no vaii‿luaďieʹtši pojakši. — kaʹtšotah aštü velʹli oxvotalda. kolduna‿i šanö: »kunne miʹùla nüt peittuaʹtšie, tulö ni tappä velʹli miʹùn.» tütʹtö‿i šanö: »mäne küuguan alla tuŋgieʹtše, ei löiivä šieldä.» kolduna‿i šanö tütöllä: »šie prikiźieʹtše xvuoroiksi i šano hänellä, štobi toiš revom‿maiďuo śʹùla.» velʹli harpai pertih, toi oravan eläväi. orava skokahti küuguaa‿luoh. kirpiʹtšaŋ‿küuguan alda‿i jahkai, loukon i luaďi. a tütʹtö‿i šanö: »toit šie šitam‿müʹtüön, murdä kaikeŋ‿küuguan.» a kolduna peittuaʹtšö ieммä, štob ei dogaďis. a śizär virü posteʹlilla d‿ohkä, što ee‿voį i šanö: »mie küʹlii‿rahvahašta, što ŕevom‿maiďuo hoivenet. mäne tapa ŕebo», šanö, »da tuo miʹùla maiďuo.» poiga läkś oxvotalla i orava jällešti hüppiäh. kaʹtšö hüppiäh ŕebo hänellä kahem‿pojaŋ‿ke vaštah. raiin tahtoh ammuta ŕebuo, ŕebo hänellä‿i šanö: »elä tapa mülma, a lüpšä mülma d‿ota miʹùm‿poiga, prigoďieʹtšö hiää‿śʹùla.» hiän otti ŕevom‿pojan da maiďuo lüpši ŕevolda i aštü koďih. vaiin avai oven, ŕebo d‿orava pertih šinne‿i skokahettih, da kohti küuguan alla da tšuʹ ei murrettu kaikkie küuguan aluštua. a źizär i šanö: »toit šie šittoi. murretah kaikeŋ‿küuguan, jiämmä küuguattA.» velʹli ando hänellä maiďuo da šöi da laškieʹtši maguamah. a huomenekšella vielä enämmäldi śizär ohkä i šanögi: »mie küʹlii, šanotah, što hukam‿maiďuo hoivenet. mäne da tuo hukam‿maiďuo.» huomenekšella velʹli nouźi i läkś oxvotalla. ŕebo da orava hänellä jälleštI. kaʹtšö hüppiäh hukka pojaŋ‿ke. taht‿ammuta hukkua, hukka‿i šanö: »elä tapa mülma, a lüpšä mülma d‿ota miʹùm‿poiga». poiga otti da lüpši hukaa, otti pojan i läkši koďih. a kolduna kaʹtšahtih ikkunah koista i šanö: »hukka-ž‿ei ni šüönüü‿händä, a vielä hukkuagi vedä. nütten tullah ni šüväh miʹùn.» kolduna‿i šanö tütöllä: »šie

käšše männä hänellä järiɣelläh meťťšäh i šano, što toiźbi kondiɣem‿ maiɣduo. kondiɣda hänellä», šanoh, »eɣ šuą tappuą, kondiɣ hänee šüǫ̈h.» harpaɣ vaim‿perťih poiga, a hukka da ŕebo ku skokahettih küuguąn alla da davaɣ kirpiťťšoɣ skrebimäh. a śiźär posťeťilla virū da mögizō: »murretah küuguąn», šanō, »kaɣken, tuot joga kerduą šittoɣ, aja hiät poɣś.» poiga kiɣldi, štobi hüǫ̈ eɣ enämbiɣ griźittäɣś šeɣńiä. pańi śiźär hänellä murginuą. i tuąš ťüǫ̈ndǟ, šanō: »kuolem‿ miɣ ku et šuą kondiɣem‿maiɣduo m'ùla.» veťťi läkśi tuąž‿oxvotalla. kaťťšō hüppiäh kondiɣ pojaŋ‿ke. vaiɣn nošti kurkan, tahto vaiɣn ammuta; a kondiɣ mögizōgi: »elä tapa ńülma, poiga, lüpšä ńülma d‿ota m'ùm poiga, prigoďiɣťťšō.» kondiɣ šanō omalla pojalla: »slūži hänellä, kuɣi‿slūžit i m'ùla.» läkśi poiga koďih. kolduna‿i šanō: »ńiäidgo, händä tuąš kondiɣg‿eɣ šüǫ̈nüä; ńüt», šanō, »m'ùu‿ šüvväh.» a iťťše tuąš küuguąn alla zaberiɣťťši. ťütöllä nakaži, šanoiś štobi ťigran da ťevam‿maiɣduo toiś. veťťi vaɣi‿harpaɣ perťih, hiän i voŋgü posťeťilla: »ee‿voɣ», šanō, »kuolee, huomena kuoleŋ‿ku et šuą ťigran da ťevam maiɣduo.» veťťi illaɣsti, huom^e^nekšella nouźi, läkś tuąž‿oxvotalla. kolduna viɣďi küuguąn alda da‿i šanō: »ńüd jo hänee‿šüvväh ťigra eɣ ńi ťeva, ei tul‿enämbiɣ koďih.» mäńi da‿i opaštā ťüťlüǫ̈: »a ku eɣ šüǫ̈dänne ťigra da ťeva händä, ńi šiɣ šano, što šiɣl‿om‿meťťiťťša muońe, oŋ‿kakštoɣsta oviɣ meťťiťťašša, suąm‿ostuątkašša konurkašš‿om‿meťťiťťšam‿pölüǫ̈ värťši, ńi šiɣ tuo põlüǫ̈, miɣ paɣssaą‿leɣbiä̈, šildä hoɣveneɣe. a miɣ», šanō, »šillä veguo, ku hiän istuoťťšō murginalla, luąďiɣťťšee‿jäńiksekši i lähen ikkunašta śīŕiťťši hüppiämäh.» poiga mäńi oxvotalla. druk ťigra ku ťšaššašta skokahtah da oravuą ťšuť eɣ tavottaą. a poiga ružjan ojendi, tahto vaiɣn ammuta, a ťigra iŕehmiźen iänellä‿i šanōgi: »elä tapa ńülma», šanō, »miɣ, ś'ùl‿annam‿pojaą, hiän ś'ùla prigoďiɣťťšoh äiɣjäldi.» ando hiää‿hänellä pojaą. läkśi hiän iɣlleh. a ťeva pojaŋ‿ke skokahti meťťšäštä da ŕevon i tavottigi. poiga naveďi ružjan da rubeɣ ambumah ťevuą, a ťeva šanō: »elä tapa ńülma, ota miąm poiga da lüpšä ńülma, ku maiɣduo pidǟ. poiga lüpši ťevan i läkśi järiɣelläh koďih. aštū jo koďih šüren oxvotaŋ‿ke. kaťťšō kaheɣ‿šiškot toiŕe toiśta lüväh dubinoiɣlla. »midä ťüǫ̈, lapšet, šīńä toiŕe toiśta ťüǫ̈ttɛ?» — »a ka», šanō, »lōüvimmä kov'orsamoťotan, ka vaiɣn istuoťťše tällä kov'orsamoťotalla, ńi što ťindu lähet lendämäh.» hiän i šanō: »miɣ opaššaŋ‿kummaźella ťeɣllä tulō. ka», šanō, »śeɣzō šiɣlä meťťšäššä pakšu üleń‿ńäŕe, ńi ťüǫ̈ moleɣe‿śeɣzādukkuą ŕinnaą.

ku mię šanoǫ: 'raz, dvā', ťüǫ̈ i hüpäkkiǫ̈ šeneń‿ńäŕiȩe‿luǫh. kummańe ku ťeŕiǫ̈mmi järiȩlläh tuletta, šillä‿i annaǫ.» šiškot śeįzävuttih moleę‿ŕinnoǫ. kaľľahti poįga heįlä, hüǫ̈ i lähťiętťih hüppiǫ̈mäh. a hiǫ̈ń‿ťeŕiǫ̈mm‿istuǫťťši tällä kov'orsamoľotalla i läkśi ajamah koďih. oxvotta jällešti lähťiętťih hüppiǫ̈mäh. orava ńägǫ̈, št‿eį šuǫ kerritä hüpätä jällešti, skokahtah ku ťevalla šelgäh. tuľi poįga koďih, istuǫťťši murginalla i oxvotall‿omall‿ando šüvä.

kaťťšǭ ikkunašta, jäńiz‿ikkunan alla hüppiǫ̈h, śizär hänellä‿i šanō: »ńiǫ̈dgo veľľi», šanō, »miǫ̈‿šomańe zviȩŕińe hüppiǫ̈h. mäne da tavola.» veľľ‿istuǫťťši tällä kovralla, läkśi tällä jäńikśellä jällešti. kuįń‿ńi podoįďiǫ̈ reǫnah, vaįmbi xvaťťię händä, hiǫ̈m‿püǫ̈rähtäh, jäńiz hüppiǫ̈h kohti meľľiťťšaǫ‿luǫh i oxvotall‿eį šuǫ jäńistä tädä tavotluǫ ńi kuįį. tämä jäńis šinne meľľiťťšan oviloįh šmikńi, oviloįsta da pihalla, a hänen oxvotta uįįittih suǫmoįt tagimmaźeh konurkah. a tämä poįga täštä perťistä śŕiťťši projiędi, eį dogaďiǫ̈‿kunne uįįittih. tämä jäńis seįťťšaz‿luǫďiętťši koldunakši. xlop. šalbaį kaįkk‿ovet lukkuloįlla. oxvotta jäį šinn‿istumah. a hiǫ̈n tällä pojalla jällešti, kolduna, tavotti tämäm‿pojan i šanō: »šüǭm‿mię ńültee‿śⁱùn. ku oman oxvotaǫ‿hävitit, ńi ńüt śⁱùla enämbię eį eliǫ̈, šüǭǭ», šanō, »šüǭǭ.» poįga‿i šanō: »laššе ńülma koďih, mię pezíęťťšeŋ‿külüššä, šię ńülma šilloįn i šüǭ.» — »nu ašśu», šanō. »pezíęťťše, ńüt šię olet revukaš, mię śulma ee‿rubię šüǭmäh». mäńi da hänee‿śizärellä‿i šanō: »no ńüd mię piǫ̈źiį‿häneštä, ka vaįŋ‿külüššä pezíęťťšǭ, mię hänen i šüǭŋgi.»

rubeį poįga külüǭ lämmittämäh; kaťťšǭ orava hüppiǫ̈h. tul‿orava ših daį šanō: »śⁱän oxvotall‿eį šuǫ piǫ̈ššä ńüt ťerävā.» poįga‿i šanō oravalla: »mⁱùlagi ńüt eį šuǫ piǫ̈ššä, kolmekši ťšuǫsuǫ vaįn on annettu srokkuǫ, kolduna šüǭh miǫ̈ǫ̈.» orava läkśi hüppiǫ̈mäh järiȩlläh oman oxvotaǫ‿luǫh, šanuǫ heįlä, što piǫ̈ššäh ku poįś tiǫ̈ldä, ńi izändägi piǫ̈zōh, eį ńi šüǭh hänen‿kolduna. orava mäńi, šano heįlä. hüǭ ruvettih oviloį murdamah. ka jo vaįį‿jäį kakši ťšuǫsuǫ srokkuǫ. hüppiǫ̈h kolduna külüh šięldä i šanō: »pezíęťťše ťeŕiǫ̈mmä, eį ńi šüǭǭ.» — »ka viȩlä», šanō, »kül‿eį kerriį‿lämmitä, kuįį‿šię rubięt ńülma muǫśta revukašta šüǭmäh.» · · »srokkuǫ śⁱùla vaįį‿jiǫ̈h ükśi ťšuǫsu, pezíęťťše ťeŕiǫ̈mmä.» poįga istü küńńükšellä d‿iťkǭ. kaťťšǭ orava tuǫž‿hüppiǫ̈h šięldä i šanō: »elä iťe, izändä, vīkombi vaįŋ‿külüǭ elä lämmitä, vaįį‿jo küvet ovet om‿murduǫ.» — »a mⁱùl‿oǫ‿vaįį‿jo ükśi ťšuǫsu srokkuǫ.» orava

läkśi šanomah, štobi murrettaį́ś ťeŕiä̆mm‿ovet. kaťťšō kolduna hüppiä̆h perťistä: »midäbā vīkon aį́n‿ed lämmitä külüö̆, šüö̆ö̆», šanō. a poį́ga marādu reduh narošn‿enämmäldi. poį́ga‿i šanō koldunalla: »kuį́į́‿šię rubię̆t muǫ́śta revukašta šüö̆mäh? peźię̆ťšeń‿ńi šilloį́į́‿valgię̆źen i šüö̆t.» — »kümmenem‿minūttuǫ vaį́į́‿srokkuǫ jiä̆h, seį́ťšas tulen i šüö̆n.» poį́ga lämmitti külün, istuǫ́ťťši peźię̆ťťšemäh. a kolduna jo ših i hüppäį́: »šüö̆ö̆», šanō, »peźię̆ťše.» tämä kolduna že śiźärellä šano: »ńe rovno ku külüššä mⁱùla händä eį́ šuǫne šüvä; jesťi mię̆ eę̆‿jää̆ heŋgiśśä, ńi», šanō, »šię hoť ükśi miį́u‿hammaš ata da pane hoť poduškan alla, eį́ ńi ku maguǫh, ńi šūh lükkiö̆, ńi hiä̆n i kuǫlō.» vaį́ kolduna harpaį́ külüh, hiä̆n i šanō: »davaį́ mię̆ ńüt śⁱùę̆‿šüö̆ö̆.» vaį́ŋ‿kergī tämäŋ‿kolduna šanuǫ, ku skokahettih külüh kaį́kki hänen oxvotta, xvaťittih koldunaǫ, palaźikśi reviteldih kaį́keę̆. viį́ťi tämä poį́ga külüštä, otti‿i viritti külüö̆, polti kaį́keŋ‿külün tämää̆, mäńi koďih. znāťšit mäńi koďih; hiä̆n eį́ ťię̆dän tädä aźię̆da, što śiźär koldunaŋ‿ke kaį́kki ruǫttih üheštäh, što heį́lä himotti pogubię̆ händä.

nu läkśi hiä̆n omalla rannalla. mäńi šinne müťťüö̆h-to tsaŕsvah śiźäreŋ‿ke. ših ťinnah, hoť pīťerih panemma, oťi harjādun kakštoį́sta‿piä̆hińe mado käü̆mäh i rahvašta šüö̆mäh. ših tsaŕsvah rahvašta oťi jiä̆nüö̆‿vaį́n urošpuǫlda, da‿i šegi oťi jiä̆nüö̆‿vaį́į́‿vähäńe. nu ka ťšuǫŕi znāťšit ando ťię̆diä̆ kaį́kella rahvahalla, što znāťšit kolmem‿päį́vää̆‿jälgeh ťię̆nō̄ häneń‿ťüťär pandu na śiďeńju mavollă, i šano: »kem‿miį́uń‿ťüťťärem‿piä̆štā mavošta, znāťšit tappā mavoǫ, šenen tuǫkši andā šeneń‿ťüťťärem‿muťšokš1.» i ťinnašša rahvaš guťaį́dih kolme päį́viä̆, trahťerissa juǫdih, ďeŋgoį́ eį́ makšettu, i hoť torattih keškenäh aťi midä, ńi ken eį́ voį́nuę̆‿stuppię̆ťťšię̆ heį́h. a tämä poį́ga oman oxvotaŋ‿ke männüö̆‿suǫmo randaźella. šię̆l oťi pikkuruńe ťšaį́noį́ńe akalla. nu ka hiä̆n i käškō̄ tällä akalla tūra lākašta i(ťšellä varoį́į́‿šūvä i omalla oxvotalla i tuǫš laškię̆ťťšō maguǫmah. a ja guťaį́dih päį́vää̆, jiä̆h heį́lä vię̆lä guťaį́ja kakši päį́viä̆. tämä poį́ga ošti ťinnašta mūzį́kan i(ťšellä. kizuǫh päį́vällä da tuǫš maguǫmah. hiä̆n akalda‿i küžū̄: »mintäh ťiä̆n täššä ťinnašša toį́ńe päį́vä jo guťaį́jah i kelloloį́h zvońitetah?» akka hänellä‿i šanō: »ka oń‿ťšuǫŕiń‿ťüťťö pandu na śiďeńju mavolla. nu ńi ku kem‿piä̆štā tämäń‿ťüťön, šen tuǫkši‿i muťšokš‿andā.»

nu znāťšit tuťi še päį́vä, što anduǫ ťšuǫŕiń‿ťüťťö na śiďeńju. pandih ťšnuǫŕiń‿ťüťöö̆‿suǫmo meŕirandah perťiźeh. tämä poį́ga,

ilda vaįn tuli, mäńi ťšaįnoįh, joį ťšuąjuǫ, tuli tuąš akaǫ̆luǫh. käški tũra reŋgii̯vīnuą. akka toį hänellä vīnuą. hiän puǫleę̆reŋgię joį iťše, a puǫleę̆reŋgię otti valo kartah, murotti šinne leįbiä i ando omalla oxvotalla tämää̯šũvä. »nu», šanõ, »buąbo, mię läheń̯ńüt kaťťšomah, eįgo keę̆šięlä piäštämäh rubię.» nu i läkśi. mäńi tämäm̯perťiźeę̆luǫh. oxvotaǫ̆jätti perťiźeę̆luǫh, a iťše harpaį šinne perťiźeh tüťõǫ̈̆luǫh. tüťtõ̯i šanõ: »miksi šię tuťit tänne», šanõ, »nuǫŕi briha, veť šüǫ̃h», šanõ, »miät molemmat, śʲìla veť viel̯eländä eį nadojeįnuų, nuǫŕ̯olet.» poįga viįďi järięlläh perťiźeštä poįś i dũmaįťťšõ: 'tüťtõ šoma on, pidã postaraįťťšiętťšię'. śeįzãdu oman oxvotaŋ̯ke ših perťiźeę̆luǫh. kaťťšõ ku druk vezi meŕeššä kięhaštu ku kattilašša vezi. kaťťšõ šięldä mado kakštoįsta piähińe viįxodių. tuli beŕogah da̯i šanõ: »e briha. ťšuąŕi že miį̯hüvä oǫ, rahvaštu viťťši vięl on äįjä», šanõ, »tüťläreń̯tüǫ̃ndi perťih i tänne vięlä pojań tüǫ̃ndi da vięlä̯i koįraźeŋ̯ke.» a tämä̯i šanõ, poįga: »raźve tožięh šüǫ̃t?» hiäą̯šanõ: »šüǫ̃n.» podoįďi vaįn tämäm̯pojaǫ̆luǫh mado, hiän i šanõ: »nu luve», šanõ, »üütten omię piälõį. mado.» šaškalla ku loponiu, kolme piädä poįś i lendã. xvatittih ku hänen oxvotta tämäm̯mavoǫ, kaįken i reviteldih palaźikśi. ŕebo da orava i ŕeųnah eį ruǫhita podoįďię, kaťšotah edähädä. poįga otti da jahkaį kiveę̆śijoįlda, a kiv̯oťi, ga hoť tämäm̯peldaįttaźeę̆šürehuš. otti da mavoŋ̯kaįkeŋ̯kiveę̆śijah ših i pańigi hãdah. iťše mäńi perťiźeh. a ťšuąŕiń̯ťüťär hänell̯ando koťťšau da paįkkaźeę i šanogi hänellä: »ku ťięnõ śʲùla svuąŕba, ńi», šanõ, »mię ku podoįďin stolaǫ̆luǫh, ńi», šanõ, »šię mʲùšta šĭŕiťťši anna toįźilla vīnuą, a mʲùl el̯anna. ota da vala toįńe stokana, kumnaįsta tüǫ̃ rubięttа juǫmah vīnuą.» i läkśi tuąš na spokoį omah ťšaįnoįh šinne. no ťšuąŕi tüǫ̃ndã omuą kazakkuą, bohatťęrię, seńkuą vodovozuą, tiędelʳmäh ťüťärdä, oŋgo heŋgiśś̯ať jᵉoule. harpaį tämä seńka perťiźeh. kaťťšõ ťüťär istü šięlä elävä, i šanõ tällä ťütöllä: »ka», šanõ, »anna buďi mʲùla šana: 'šano što mię tapoįn tämäm̯mavoǫ, eį ńi mię śʲùu̯srazu leįkkuąą'». nu ťüťtõ̯i šano, što šanoǫ, što šię tapoįt. a kooža ku tappo še briha, maduǫ leįkko, ńi seńka oťi nouššuń̯ńäŕięh i kaťťšo, kuįį̯hiän händä leįkko šięlä i kunne pańi mavoǫ.

nu mäńi tämä seńka ťütöŋ̯ke dvortsah i šanõ: »ota ńülma ńütten, ťšuąŕi, vävükši.» nu ťšuąŕi šanõ: »ku tapoįt, ńi dẽlať ńẽťševo, ťięnet vävü.» i käški ťšuąŕi lāvoššikoįlla i trahteŕiloįssa i ťšaįnoįloįssa juǫtettaįź̯deŋgoįtta kolme päįviä. tämä briha ku mäńi omah

ʧšaįnoįh akaų‿luọh, oviloįlla‿i kirjutti: 'keŋ‿ku täššä rubiọh muąʧʧiętʧšemah, ńi šildä piä̯ liçnõ poįź‿ďernattu'. nu ka tämä briha istü ʧšaįnoįssa, šüö̯h i juọh oman oxvotaŋ‿ke. humalahiżet mužikat tullah täh ʧšaįnoįh, muąʧʧiętʧšemah ruvetah. hiä̯n ottâ da täštä ʧšaįnoįsta hiä̯t kaįkki ikkunašta rojių poįś. ńe mužikat mändih, žuąʧiędʧšetah ʧšuąŕilla, što mütüš-to poįga koįriŋ‿ke on tullun d‿eį anna šiętä gulaįja. ʧšuąŕi‿i šanô seńka rodovozalla: »mäne da tuọ händä tänne, kee‿šiętä‿oọ.» seńka rodovoza mäńi; kaʧʧšô što oviloįll‿oŋ kirjutettu pahoįi. da järiętälläh i uįďi, eį ruọhtin männägi perʧih. mäńi ʧšuąŕii‿luọh da šanô: »eį šiętä ńi kedä‿i olegi.» no toįssa piä̯nä tuąš tuldih mužikat žuąʧeįʧʧšemah ʧšuąŕilla. seńka‿i šanô ʧšuąŕilla: »mię lähen da hänen tapaą», šanô, »mikśi hiä̯n eį anna gulaįja heįlä.» läkśi šinne, kaʧšahti, tuąš oviloįm‿piällä oŋ‿kirjutettu, što ken täššä rubiọh mögizemäh, šillä šurma. mäńi tuąš ʧšuąŕii‿luọh da‿i šanô: »ńi kedä šiętä‿eį olluŋgi, valeheldih.»

nu ka znâʧšit ruvettih svuąŕbuą kizuąmah. tahotah seńkuą veńʧšaįja tämäń‿tütöŋ‿ke. nu znâʧšit tuldih veʧšerinat, seńka istû šiętä stolan tagana da rînuą juọh hüvillä miętillä. tämä poįga ših śeįzâdu, stolaŋ‿kohtah. ʧüʧʧô otti da täštä pojašta śîŕiʧʧši vînaŕumkan i ando. a ʧšuąŕi‿i šanôgi hänellä: »mintäh šiç tämäm‿brihan obńeśśit?» ʧüʧʧö‿i šanô: »šenen täh što hänellä käźiss‿om‿miųŋ‿koʧʧša.» ʧšuąŕi‿i šanô: »kuįi‿śʲün koʧʧša voįtteli pûttuọ hänellä käźih.» a hiä̯ä̯‿šanô: »kooža hiä̯m‿mülma piä̯šti, šilloįn mię hänellä i koʧʧšan annoįn.» seįʧʧšas tämää‿seńka vodovozan stolasta poįś ajettih i reššiętʧši kaįkki svuąŕba. toįssa piä̯nä rozbeŕiętʧš‿aźiç, što eį seńka vodovoza tappaą, a tappo tämä briha. znâʧšit luąjittih svuąŕban toįssa piä̯nä. briha otti svuąŕbah omaą‿śiźäreę‿šinne. śiźär da seńka vodovoza illalla toįńe toįźen ʧjuššettih. tožo zdûmaįdih veńʧšaįʧʧšiętʧšiç. śvuąŕbaą‿jälgeh molodoįt mändih maguąmah, a seńka roskaži omalla muʧšolla, kuįn aźiętoldih, seńkam muʧʧšo šanô hänellä: »ka miç lähen da raįm‿poduškan alla hambahuọn panen, ńi hüö̯ moleŋ‿kuọllah.» mäńi da ńîn i ruądogi. huọmʿnekšella nouštih, kaʧšotah, hüö̯ jo ollah moleŋ‿kuọldu, nu znāʧšit oxvotta hänen dvortsašt ümbäŕis püö̯rütäh, ńi kuįn eį pütuta šinne. šïdä no orava skarapkaįʧʧšiętʧši šeįńiä̯ müö̯t šinne, katʧšô, ollah moleŋ‿kuọldu. mäńi da ŕevolla‿i šanô: »nu ŕebo», šanô, »toįźet hänellä luąjittih äįjää̯‿hüvüttä, müö̯ śʲüŋ‿ke emmä ńi midä

luaďii_hüvättä.» i šanōgi orava ŕevolla: »uię istuo(tšee_śʲùla šelgäh, a šię hüppiä ku ših kohtah, šiel oŋ_kaivońe i kaivoźešš_ou eläviä vettä. ńi uię», šanō, »skokahaa_šinne kaivoźeh, i(tše», šanō, »otan tāveę_šūu_vettä i i(tše kaššun märräkši täh vedeh i šię kuii_voit teŕiämmi hüppiä järiełläh koďih». ŕebo vaii_hüppäi dvortsaa_luoh, orava tuaš skokahti ikkunašta šiune komnattah. šiełä tāži komnatta rahvašta, dohtuŕiloi, püörütäh heišt ümbäŕis, a ei tietä miutäh ollah kuoldu. orava skokahti heinu_piällä i brizúi heidä moleubię vejellä. i hüö moleę_hava(tšuttih. tämä briha tijušti, što tämää_luaďi hänęę śizär. mäńi leikkai molemmat seúkan_ke hiät i lükkäi omall_ oxvotalla. oxvotta xvatti hänęę, šōi ńi lühuzię ei jättää. nu ruvettih hüö. briha i tšuaŕiń_tüttō, täššä tsaŕsrašš_elämäh oman oxvotan_ke.

3.

kolme bohattęrię.

eli znä(tšit akka kolmem_pojan_ke, i elettih hüö beduo. vahneubi poiga oli šündün illalla i häneń_nim_oli ilda. a keškimmäńe poiga puolempäivän aigah oli šündüü, ń_oli ńimi hänellä puolipäivä (полдень). a kolmaš poiga oli šündüü_huomenekšella, ú_oli ńimi hänellä huomeneš (ympo). a šinä vuodena hiäń_tšuaŕilda hävī kolme tüttärdä. gulaidih häneń_tüttäret sadušša. nouzi būŕa i vei hiät. tšuaŕi ando objavkat, što eigo lõüvü muośta rahvašta, što eigo lõüvetä häneń_tüttäŕięę. šanō: »ku nuoret brihat lõüvetäh, annań tüttäred_mu(tšokši, a ku naitetut lõüvetäh, ńi puolen imeńjuą annaą. akka tüöndä omię poigię tšuaŕii_luoh i šanō: »mäŋgiä ottua(tšekkua häneń tüttäred_lõüdiä, mõžet i lõüvättä.» mändih hüö tšuaŕii_luoh i šanotah tšuaŕilla: »müö lähenmä et'tšimäh śʲùn tüttäŕię vain anna meilä hebozet da ota muamo šüöttiä.» tšuaŕi šanō: »uię otaa_hänen dvortsah, rubięn oualla stolalla händä šüöttämäh. vai lõüdäkkiä mʲùla tüttäret.» ando heilä tšuaŕi hebozet, hüö i lähtięttih. a ńämä pojat oldih bohattęrit vägevät, nuorembi oli kaikkięh vägevembi.

ajettih hüö kogonaźee_ruvee i vijięditih me(tšäštä aholla i ka(tšotah śeizō pertińe. zaiditih hüö täh pertizeh. pertiú_oń_tühjä, ńi ked ei ole. laškię(tšettih hüö täh üödä maguamah. nuorembi da keškimmäńe velli lähtięttih oxvotalla, a vahnemmaa_jätettih murginua luaďimah. vahnembi velli ka(tšahti liäväh, šiełä tāži liävä

lammašta da bokkuo. hiän ott‿ühem‿bokoo‿šieldä, nahkań‿ńülgi poiś, pańi keittümäh tämäm‿bokoo. vaiη‿kergī panna tämäm‿ bokoη‿keittümäh, kaťťšõ aštuh ukko, kandā piäm‿piällä heińiä kogonaźee‿rejee. i(ťše ukko aršinaη‿korgehuš, a parda kakši šüldä pidºhutta. mäńi tämä ukko ťiäväh, ando heińät lambahilla i rubeį lugemah lambahie. lugi, lugi, bokkuo üht‿eį xvataį(ťše. — »ruotakko», šanõ, »lähem‿perťih, eigo kedä šieł‿ole voruą.» harpaį ukko perťih. istū briha lā(ťšalla. xvaťťi ku hiän tämäm‿brihaą, ših šuąte lõį, što ťšuď‿eį tappaą. lükkäį hänen‿küuguąn alla. a bokoo‿vedi küuguąšta i šõį kaįkee. tuldih veťťet kodih, śanotah: »anna murginuą, veťťi». a hiän i šanõ: »juovuįm‿briha, veťťet, ee‿luądim‿murginuą.» i piä oťi ripakolla šivottu. no veťťet šanotah: »olemma‿i murginatta müõ.»

toįssa piänä lähtiettih vahnembi da nuorembi veťťi oxvotalla, a keškimmäńe jäį murginuą keittämäh. mäńi d‿otti ťiäväštä bokoo, da pańi keittümäh. kaťťšõ aštūh ukko, kandā piäm‿piällä heińiä, i(ťše aršinaη‿korgehuš a parda kakši šüldä pidºhutta. mäńi ťiäväh tämä ukko, ando heińät lambahilla, i(ťše rubeį lambahie lugemah. lugi, lugi, ühtä bokkuo eį xvataį(ťše. tuťi perťih da ku algo tädä poiguą lūvä. jèle heŋgiśśä häneę‿jätti. bokoη‿küuguąšta vedi da šõį i niďi. a tämä veťťi piäη‿kiäri ripakolla i viruttuąťťši. tuldih veťťet murginalla. hiää‿šanõ: »juovuįm‿briha, veťťet, eη‿keittäm‿ murginuą.» vahnembi dūmaįťťšõ, što tiijäη‿kee‿śⁱin juovutti. veťťet šanottih: »nu müö olemma i murginatta, ku juovuįd ńi . . . ». toįssa piänä lähtiettih vahnembi veťťi da keškimmäńe oxvotalla, a nuorembi veťťi jäį murginuą keittämäh. mäńi hiän ťiäväh, otti šieldä paremmaą‿lambahaą, nahkań‿dernaį, pańi ťšugunah keittümäh, ťihat. kaťťšõ aštū pihalla ukko, kandā heińiä piäm‿piällä kogonaźee‿rejee. i mäńi tämä ukko ťiäväh, ando heińät lambahilla, a i(ťše rubeį lugemah lambahie. kuįn‿ńi lugõ, a ühtä lammašt‿eį xvataį(ťše kaįkki. hüppäį ukko perťih. ku loporiiu tädä poiguą dubinalla . . . poiga dūmaįťťšõ: »veť hiän tappā miuη‿ku viełä loporiiu». ku xvaťťiu hiän tämän ukom‿parrašta da ših šuą lõį, što ťšuť eį tappaą. otti da parrašta paťťšahah i šido hänee, a i(ťše laškieťťši maguąmah. veťťet tuldih kodih, a hiän i šanõ heiłĕ: »ka(ťšo, veťťet, mie tiän juobumizet tavotiį.» veťťet ka(ťšotah, hänellä täm‿ukk‿oo‿šivottu paťťšahah parrašta. istuo(ťšettih da murginoįdih. nuorembi veťťi‿i šanõ ukolla: »šano budi, ďiedo, miśś‿ollah

ńämä ťüťöt, eį ńi tapaą.» ukko juǫhatti heįlä, miśś‿ollah ťüťöt. ando keräźeę: »kunne», šanö, »tämä keräńe viįrö, šinne‿i ťüą̈ mäŋgią̈».

keräńe läkśi viįremäh. a hüǫ̈ hänellä jällešti lähťiįttih ajamah. ajettih, ajettih, kaťšotah muąšta läb oǫ‿louǫkko šinne. nu i šanotah: »*kellä ńüt šolahtuą täh louǫkkoh.*» *nuǫrembi velťi šanö:* »*ka vuǫttakkuą miį šolahan da‿i*» . . . . . *kissottih tuǫhta da luąjittih piťän nuǫraą i šolahutettih nuǫremmaą‿velleę‿šinne. aštü tämä poįga šiįlä, kaťťšö śeįzö šüŕi koďi. poįga dogaďi što kaťťšö ikkunašta ťüťťö i ťüťťö dogaďi pojaą. poįga mäńi perťih ťüťöǫ̈‿luǫh. roskaži hänellä, midä hią̈n on tullun tänne. šīdä no ťüťťö ando pojalla vägevią̈ vettä jüva i käški pojalla peįttuąťťšiį, štobi ďieď‿eį löų̈däįś, ku tulō koďih. poįga vaįn‿kergī peįttuąťťšiį, šišk‿o‿i tuťi. »fù, fù», šanō. »veńiąhläźen düxulla tulö. kee‿śʲül‿oń‿ťiąlä perťissä?» - »reńiąheśš‿olit», šanö, »da hebośiį voruįťšit da šiįldä‿i düxun toįt.» illaįsti täm‿ukko, laškiįťťši maguąmah. tämä ťüťťö juǫhatti pojalla. kunne männä toįźiį‿luǫh.*

läkśi poįga toįźiį‿luǫh. kaťťšö śeįzö hobiįńe koďi. kaťťšö ikkunah, šiįl‿istü keškimmäńe ťüťťö. hiąm‿mäńi perťih tämäń‿ťüťöǫ̈‿luǫh. ťüťťö hänellä‿i šanö: »kuįį‿šiį pütuįt tänne?» poįga roskaži, kuįm‿püttu tänne. šīdä no ťüťťō ando hänellä vägevią̈ vettä jūva i juǫhatti, kunne männä kolmanneń‿ťüťöǫ̈‿luǫh. aštu, aštu, kaťťšö śeįzö zolotoį koďi i kaťťšö ikkunašta nuǫrembi ťüťťö. poįga ťüťöǫ̈‿luǫh mäńi perťih, roskaži, kuįį‿hiąm‿püttu tänne. ťüťťö ando hänellä jüva vägevią̈ vettä i šanö: »peįttuąťše, eį ńi ńütteń‿ďiįdo tulö, tappä śʲün.» poįga šanö: »eį, miį ńüt en peįttuąťše, miį hänen iįťšen tapaą.» harpaį ukko perťih, poįga xvaťťi hänen da srazuį tappo. tämä ťüťťö seįťšas šuǫŕiįťťši, viďittih pihalla. ťüť‿otti da paįkkaźella maxńi, perťi jäįťšakši‿i luąďiįťťši zolotoįkśi. mändih hüǫ̈ keškimmäźeę‿luǫh perťih. i šiįlä tappo šenen ukon tämä poįga. še ťüťťö töžo viďi perťistä, maxńi paįkkaźella, perťi luąďiįťťši jäįťšakši hobiįźekši. šīdä mändih hüǫ̈ vahnemmań‿ťüťöǫ̈‿luǫh. tämä vahnembi šišk‿o ťi vägerembi kaįkkiįh ńüdä. ruvettih hüǫ̈, poįga da šišk‿o. toruąmah. torattih, torattih, šišk‿o‿i šanö: »davaį juǫmah vettä.» ťüťťö ando šiškolla mʲortvoįda vettä a pojall‿ando elävią̈ vettä. poįga ku xvaťťiu šīdä no šišk‿on da‿i tappo hänee. viďi i vahnembi ťüťťö perťistä. maįhkaį paįkkaźella, tämä koďi luąďiįťťši vaškiźekši jäįťšakši.

nu lähťiįttih hüǫ̈ aštumah šee‿louǫkoǫ̈‿luǫh, miśśä veťťet vuǫ-

tetah. mäńi poi̯ga lekahutti kattilua̯. issutti vahnemmań‿ťütõŋ‿ kattilah, i lekahutti üveštah. veľľet ruvettih vedämäh tädä kattilua̯. veľľet vejettih tämäń‿ťütõõ̯‿šinne. dogaďittih što oo̯‿šoma tämä ťütťõ i davai̯ toruamah. ükśi šanõ: »mię otaa̯»; toi̯ńe šanõ: »mię otaa̯.» noššettih toi̯źeń‿ťütõõ̯. dogaďittih št‿on tämä šomembi i davai̯ üveštah toruamah, molemmilla himottä tädä ťütťüö̯ ottua̯. noššettih kolmanneń‿ťütõõ̯; tua̯š torävuttih, ükśi šanõ: »mię otan tämän nuo̯remman», i toi̯ńe šanõ: »mię otaa̯.» istuo̯ťťśi veľľi kattilahgi, noššettih hüö̯ i veľľee̯, dümai̯dih što midä müda oo̯. a ku dogaďittih št‿oo̯‿ veľľi, järię̯lläh i laškię̯ttih šinne hädah. poi̯ga šię̯lä‿i dümai̯ťťšõ: »kui̯m‿mię ńüt ťiäldä piäžem‿poi̯ś?» katťšõ lendä̃ orla, da‿i šano orla hänellä: »midä šię dümai̯(ťśit, ku tuľid järię̯lläh tänne?» roskaži hiän orlalla omat aźię̯t, kui̯i̯‿hänee̯‿veľľet tänne šolahutettih. hiän i šanõ: »elä goŕui̯(ťše, mię ś'ün ťiäldä piäššäi̯.» otti tämä poi̯ga makšua̯ karmańih da istuo̯ťťśi orlalla šelgäh. läkśi orla lendämäh. lendi kodvaźen da zaxotťi šũvä orla. hiäi̯‿lükküi̯ hänellä makšat. kodvaźee̯‿lendi, tua̯še šũvä pakkuo̯h. poi̯ga otti da lei̯kkua̯ omašta jallašta pehmię̯n‿kohtaźen i lükküi̯ orlalla. orla šöi̯ tämäi̯. lendi, lend‿ orla, tua̯š šũvä pakkuo̯h. poi̯g‿otti toi̯źešta jallašta lei̯kkai̯ peh-

mię̯n‿kohtaźen i lükküi̯ orlalla. nu tuldih hüö̯ glüto omalla mua̯lla. katťšõ poi̯ga, veľľet on ui̯i̯ittu. a hebońe šĩnä kävelõ. prostię̯ťťśi orlan‿ ke i läkś‿ajamah hebożella. tavotti hiäi̯‿veľľet ťeräväh. issutti nuo̯remmań‿ťütõn omalla hebożella i lähtię̯ttih ajamah. zai̯ďittih hüö̯ täh perťih, keritti ukom‿patťšahašta i laški hänee̯. mändih hüö̯ omah mua̯h ťšua̯ŕii̯‿luo̯h. üö̯llä tuldih ľinnah, lükättih kai̯kiń ńämä jüi̯ťťšaźet i šĩnä lua̯dię̯(ťšettih ko(it. nou̯źi huo̯m[e]nekšella ťšua̯ŕi i katťšõ śei̯zotah šĩnä zolotoi̯t, hobię̯źet i vaškiźet ko(it. tuldih veľľet ťšua̯ŕii̯‿luo̯h, roskažittih ťšua̯ŕilla. ťšua̯ŕi ando hei̯lä mu-ťšokši ťüťťäret. a nuoremmalla veľľellä kai̯ken tsaŕsvan ando.

4.

iva dvoŕańin.

ei̯ miän tsaŕsvašša i ei̯ miäi̯‿hosudaŕsvašša eľi koroľi koroľim‿ piällä i ťšua̯ŕi ťšua̯ŕim‿piällä nuo̯źella rou̯noi̯lla śijalla (pai̯kalla) kui̯ adra haram‿piällä. i täššä‿že tsaŕsvašša eľi dvoŕańina, ku(ťšuttih händä feďakši. emännäŋ‿ke kahen oľi hei̯lä poi̯ga ükśi, ku(ťšuttih händä ivakši. hiäi̯‿vię̯l oľi nuo̯ŕi. tua̯tto kuo̯ľi, jäi̯ hiäm‿mua̯mon‿

ke kaheę. nu i ku tuątto rubeį kuǫlemah i nakaži muąmolla i ando hänellä, muąmolla, kakšišaduą đeŋguą, sto kažvuąšša kunne hänellä pidǟ štobi muąm‿andaįś. eį spoŕis. i potom hiä̱n‿ka ńäį̈n elǟ muąmoŋ‿ke vūven i kakši. a potom poįga tämä ťĭjušti, što on jätettü tuątolla kakšišaduą đeŋgua muąmolla. häń‿ńäį̈į̈‿huǫmᵉnekšella noųźi aį̈voį̈n i šanō muąmolla: »muąmo, lähem‿mię ťinnah, kävüä̱‿riŋkalla, kaťšoǫ», šanō, »tavaroį šięlä.» — »mäne», šanō, »mię veť ęę‿spoŕi.» vaį̈į̈‿hiä̱ä̱‿läkši omašta koťista i aštū nuǫŕi naį̈ńe hänellä vaštah i mi‿t‿oŋ‿kiä̱rällettü fartukkah. hiä̱n‿i küžū̄: »midä šię kannat?» šanō. a hiä̱n otveťšaį̈ťťšō hänellä: »kannaą», šanō, »kaźię i mänęę», šanō, »ťinnan tagah, tapan da‿į lükkiä̱ä̱», šanō. — »elä lükkiä̱, a müǭ», šanō, »miųla, mię oššaą äį̈jäŋgo šię otai», šanō, »kaźista?» — »šada rubťuą», šanō. — »ga ńi nu kaźi, ota», šanō. i potom hiä̱n otti kaźin i mändih hänem‿muąmol‿luǫh, potomu što hänellä đeŋguą keralla joųlluŋ. tämä poįga‿i šanō muąmolla: »muąmo. anna miųla šada rubťuą đeŋguą.» muąmo‿i küžū̄: »kunne śiųla?» — »ośśiŋ‿kaźiį̈», šanō. muąmo‿i šanō: »oh poįga, poįga, boťšo šię hoųkkeńit, kaźista annoįt šada rubťuą.» muąm‿ando. i potom hiä̱ä̱‿rubeį elämäh tämäŋ‿kaźiŋ‿ke tämä poįga. elǟ kūn i kakši i kaźi tämä tuťi üleę‿zabavnoį. prosto vrođi slūguą hänellä.

nu i potom hiä̱ä̱‿huǫmᵉnekšella noųźi aį̈voį̈į̈, i šanō muąmolla: »muąmo, mię lähen tuąš ťinnah.» — »oh poįga, poįga», šanō, »hoť i lähet ťinnah, ńäį̈llä glūposťiloį̈lla elä zańimaį̈ťťšieťše eńämbię.» — »mama, ńüt miųla», šanō, »anna keralla šada rubťua, tselkōvoį̈da, đeŋguą.» i muąmo muį̈ssutti (pripomńi) pojalla, što eńämbię đeŋguą tuątt‿eį jättää̱. no hiä̱ä̱‿läkši, proį̈đi ūliťšaą, proį̈đi toį̈źeę, pūttū vaštah hänellä mužikka i vedǟ koį̈ruą nuǫrazéšša. hiä̱n i küžū̄: »kunne vejäd, điä̱đö, tädä koį̈ruą?» mužikka otveťšaį̈ťťšō hänellä: »vięn ťinnan tagah, zadavin daį̈ lükkiä̱ä̱.» a hiä̱n i šanō mužikalla: »elä vię đ‿elä‿i zadavi, a müǭ miųla.» — »oššа», šanō. — »äį̈jägo śiųla koį̈rašta?» — tōžo šanō: »šada rubťuą.» nu i potom otti hiä̱n tämäŋ‿koį̈ran i läkši koďih. tuťi koďih. muąmo rubeį händä kiruǫmah. hiä̱n muąmolla‿i šanō: »oh mama, mama, miųla ńämä pidǟ.» nu i potom hiä̱ŋ‿kaźiŋ‿ke da koį̈raŋ‿ke eťi vuǫtta kakši, ńi kunn‿eį kǟnün.

šīdä tuťi aį̈ga muǫńe, ku ńüttee‿heį̈ńaį̈ga. nu i potom läkši hiä̱n, zdūmaį̈ťťšięťťši hänellä rozguťaį̈ťťšięťťšię ńäį̈đä nurmiloį̈

müö̆te; i zapaxa muo̯ńe hüvä heį̯ńäštä. hiö̆ö̆_läkśi kaį̯kki iį̯mmä_i iį̯mmä i jo doį̯di meťťšäh i kaį̯kki händö̆ rozvťekaį̯ťťšõ. hiä̆n_kaį̯kki_i uglubťaį̯ťťšiį̯ťťšõ iį̯mmä, ńiin_ku hiö̆n ot roďas eį̯ ollun meťťšäššä. i aštu hiä̆n_kaį̯kem päivää. ńiin jo rubeį̯ aį̯ga pot-
5 xďimah ildah. i doį̯di hiö̆n_goral_luo̯h. i potom znäťťšit rubeį̯ nau̯žemah tällä goralla i nou̯zi jo su̯mo üläh šinne. i kaťťšõ, šin o̯o̯_häda su̯mo keškigoru̯ą i ńävö̆ ńi midä eį̯, ńi pohjuą, ńi midä. nu hiä̆ń_ńiin_kaťťšo, kaťťšo, i ńi midä eį̯ voį̯nuö̆_lu̯ą́iį̯. i müö̆štiö̆ťťši koďih, tuťi jo üö̆llä. muą́mo_i küžü: »miśśä šiį̯, lapši, oťit? hiä̆n i šanõ: »kävüį̯į̯, rozguťaį̯ťťšiį̯ťšiį̯», šanõ. nou̯zi toį̯ssa piä̆nä aį̯voį̯n, aį̯voį̯į̯_huo̯mᵉnekšella i eťťši iťťšellä kakši tovariššuą i otti kolme nuo̯ruą, piťkiä. nu lähťiį̯ttih šinne tuą́š, miśśä hiä̆n oťi. tuldih hävaťlo̯h. »nu ka», šanõ, »tovariššat, šidokkuą ńämä kolme nuo̯ruą ühťeh», i üheń_ńokaa_šido iťťšeh vüö̆kši — »i šidä laškekkuą miö̆lma šinne hädah, i miį̯ jo ku heį̯ttiä̆ťšee_šinne plotnoį̯lla pohjalla i nuo̯rašta träxńin, i tüö̆ eńämbiį̯ elgiä laškekkuą nuo̯ruą, i tüö̆ miö̆lma vuo̯ttakkuą», šanoh, »elgiä uį̯dikkuą koďih. i miį̯ ku», šanõ, »spruą́viį̯ťšen, tuleę, šivon nuo̯ran iťťšeh i träxńin i tüö̆ miö̆lma noššakkuą.» hänee_laškiį̯ttih końešno i ruvettih händö̆ vuo̯ttamah.

20 i šiį̯lä ku hiä̆ä̆_heį̯ttiä̆ťťši i läkśi śorovno kuį̯n_kaťidoruą müö̆te. aštu poťški päį̯vän. tuťi, on ovi, otti škiä̆gäštä, avaį̯ oven i kaťťšõ tuťi palã luą́šša. oį̯gį̯em_puo̯lem_muą́tah koį̯killa kūži šõmuą, šomuą ťüťüö̆ i važamem_puo̯lem tᵘõžo kūži üleę_šomat. a stolall_o̯n_kaikeń_ńävõį̯stä juo̯mista i zakuskuą. no hän eį̯ ruo̯hťiń_ńi midä, ńi
25 heį̯dä noššattuą ńi zakuskiį̯ eį̯ koškeę. a läkśi iį̯ldeh toį̯źin oviloį̯n tagah. šinä tuą́š aštu ńeskoťko aį̯guą; tuą́š tuťi oven_luo̯h. avaį̯ oven, mäńi komnattah. šiį̯lä maguą́u üksi tüťtõ, äį̯jiä̆h šomembi ńäį̯dä i molemmilla käźilõį̯llä on, znäťťšit, koťťšat. hää̆_smerťeťno maguą́u, ńi midä eį̯ kūle. hiö̆m_podoį̯di hänel_lüö̆h i tahto anduą hänellä šūda.
30 hiö̆n opassiį̯ťťš_eį̯ ruo̯hťin tuą́š. a otti i śńimi važamešta kiä̆štä koťťšaźeę_hobiį̯źeę, i pańi važameh karmańih omah peńďźakkah. oį̯gį̯ęšta kiä̆štä śńimi zolotoį̯n_koťťšaźeę, i pańi oį̯gį̯ęh karmańih i potom kumarduą́ťťši i läkśi poį̯ś. i tuťi ših komnattah, miśśä muą́ttih kakšitoį̯sta ťüťüö̆. i ńämä ťüťöt o̯n_kaį̯kin nou̯štu omilda koį̯kilda
35 i issutah stolan tagana. hiä̆n heį̯lä kumarduą́ťťši, luą́ďi ťerźehükšen i hüö̆ hänellä vaštah tᵘõžo kaį̯kin_kumarduą́ťťšettih. hiä̆ä̆_heį̯lä ńi mid_eį̯ šano̯o̯, i hüö̆ hänellä ńi mid_eį̯ šanottu. hiä̆ä̆_läkśi hiö̆n_komnatašta poį̯ś šillä śijuą, miśtä häneę_laškiį̯ttih.

aštu hiää_vähän aľi vīkon aįguą i tuľi šeneę_loukol_luox, šido nuorań_ńokan itťšeh, träxńi nuoruą. nu i tovariššat händä ruvettih noštamah. noššettih hänen üläh šinne što eį šuą käźilöįllä vaįį_hänellä tarottuą, i küžütäh häneldä: »midä šiįlä löüvit, anna meįlä, eį ńi müõ nuorań_ťärkiämmä i järiįeldäh laššemma.» hiän_koľešno avuttuą eį midä, šaį karmańista hobiįźeń_koťťšaźeę, i ando heįlä. a hüõ vśätaki otti üksi kiŕvehen i ťärkäį nuoruą vaš. hiän tuąš läksi lendämäh šinn_alah. i kuńi hiän alah lendi, murduąťťši kaįkki, šattād_äįjäldi i eį muįssa min aįguą hiää_šīnä viru. i šīdä ku hiää_rubeį jo muįstamah, nouźi istumax i dūmaįťťši vīkoo, vīkoo, midä hänellä ruąduą. »lähem_miį», šanõ, »niäįjjiń_ťüťťölöįl_lüõh, mõžet bįť hüõ miülma požaleįjjah i laškiętah ťiäldä poįś.» i hiän eeźimäźeh komnattah šuąh aštu kahet sūtkat. tuľi komnattah. jo komnatašša j^coulluń_ńi kedä, a stolalla oo_jätettü kaįkeńńävõįstä šüõmiśtä į juomišta. »a istuo(ťšeę», šanõ, »da goŕašta hoť hüviį_juollaa da hüviį_zakuśśiį, šīdä hoď i kuolla ńi voįt.» nu šidä ku hiää_juoldi, tuľi hänellä veśśelä. — »läheę», šanõ, »kävüü_viįlä toįźeh komnattah, miśś_oľi üksi ťüťťõ.» i šiįlä jo hiän_komnataśš_eį löüdäń_ńi kedä. a t^uõžo ńiį-že stolall_oľi kaį-keńńävõįstä varuššettu i jätettü. hiää jo vaįn eńämbiį eį ńi tahtoo, ńi šüvä ńi jüva. — »a läheę», šanõ, »ostuątkaη_kerraη_ka(ťšahaa_valgiįh, miśtä häneę_laškiįttih, potom hoť i kuolla». tuľi hiänη_koŕešno tämää_loukol_luox. nu i kaťťšo hiää_valgiįh vīkoo, vīkoo, i dūmaįťťši: 'midä ńüt miula täššä ruąduą'. a šīdä no_i juohutti, što hänell_oη_karmańissa zolotoį koľťša. otti_i šaį tämäη_koľťšaη_karmańista, pańi kämmenellä, ťubuįťťši, ťubuįťťši da lükkäį toįźella kämmenellä i śeį(ťšaz-že hänel_lüõh jiävię(ťšettih kakšitoįsta brihuą üleę_zdorõvoįt i šanotah: »midä käššet meįlä ruąduą?» — »ka», šanõ, »midä miį teįlä käššeę, vīńeśśikkuą miülma ka šinne üläh valgiįh.» hüõ śeį(ťšas, miśtä ńi otettih, issutettih häneę_stūlalla i vīńeśśittih valgiįh üläh. i potom tuąš taki küžütäh: »a ńüt midä meįlä ruąduą?» — »a ńüt», šanõ, »andakkuą miula kaŕiętta i troįkka hüviį hebozíį, i kū(ťšaŕi, štobi oįś v ťivrī i potom viįgiä miülma muoźeh ťinnah, što miśśä tsaŕsruįťťšõ leški koroťeva ili ťüťär koroťiį.» hänen_koŕešno viędih muoźeh ťinnah.

*nu i potom hiäm_pristuąńi ťinnan tagah i muįťťi (вымутилъ) itťšeh varoįį_fateraą. i tällä fateralla eťi raįn ukko akaη_ke. eťi häń_ńedälin toįźeę. a täššä ťinnaššа tsaŕsruįťťšõ koroťiń_*

ťüťär, koroľ‿oľi‿kuǫlluų. i potom ńīŋ‿ku hiąn eľi kūda kakši, i potom tällä akalla šanō: »edgo lǫ̈ųvä, buǫbo, muǫźię miųla uduǫloįmbię koźźojię. pidā̆ ťüǭndią̈», šanō, »koroľiń‿ťüťärdä koźźomah.» końešno akka kundeľi, kävü ľinnah, lǫ̈ųdi. mändih ńämä koźźojat koroľiń‿ťüťäreľ‿ľüǭh. hiąä‿heįlä eį otkažiį: »mintäh», šanō, »mię lähee, vaįį‿voįdgo hiąä‿luǫďię, mi miųla pidā̆?» potom tuldih ńämä koźźojat hänel‿lüǭh, šanottih: »ka ńäįn i ńäįŋ‿koroľiń‿ťüťär šanō.» hiąń‿ńämä že koźźojat ťüǭndi hänel‿lüǭh järięldeh i käški küžüǭ, midä hänellä pidā̆. nu ńe ku tuldih koroľiń‿ťüťäreľ ľüǭh, koźźojat, i küžüttih: »midä śiųla pidā̆ luǫďię?» — »a ka», šanō, »täń‿üǭnä anna ka šillä plaćśulla postroįťťšō paremmam‿miųn omuǫ dvortsaǫ.» ńämä końešno hänen‿koźźojat tuldih hänel‿lüǭh i roskažittih hänellä kaįkki. hiąä‿heįlä makšo koźźomuǫ i lüǭndi koďiloį müǫ̈ťε: »kuńi miųla ťeįdä eį pię (kuńi miųla että ponuǫdobięćťše)». šīdä no illalla, koǫža jo rubeį hämärdümäh, vīďi pordahilla, šaį omaŋ‿koľťšaŋ‿karmańista, lükkäį käźistä kädeh i tuǫš śeįćťšaz že hänel‿lüǭh jiąvięćťšettih ńämä kakšitoįsta brihuǫ i küžütäh: »midä śiųla pidā̆?» — »a ka», šanō, »täń‿üǭnä strojikkuǫ tämämuǫźella plaćťšulla parembi koroľevan omuǫ dvortsa.» — »a viętä midä»? šanō. hiąä‿vaįį‿vaštaį: »śeįćťšaz eńämbię eį pię ńi midä.» kumarduǫćťšettih i ujjittih. nu huǫmᵉnekšella hiąä‿viętä maguǫų. ükśin tuľi i noššattä händä: »aššu kaťťšomah», šanō, »j‿on dvortsa valmis.» nu koǫža hiąn tuľi hänen‿ke, kaťťšo dvortsan i dvortsašša okažięťťši kaįkeńńägōne. hiąn‿kītti heįdä ruǫvon tah i ťüǭndi ühem‿brihan tämän‿koroľiń ťüťäreľ‿ľüǭh i käški ~~šanuǫ~~ koroľiń‿ťüťärellä, što dvortsa oǫ‿valmis, midä hänellä viętä pidā̆. koroľiń‿ťüťär i šano hänellä: »a huǫmᵉnekši luǫďikkuǫ miųn dvortsašta šuǫ i hänen dvortsah šuǫ xrustaľńoį śilda štob eį oľis i paťťšahię. i ku mię lähen ajamah hänel‿lüǭh, kahem‿puǫleę‿śilduǫ štobi kukittaįź juǫblokkapūt. a jo ku hänel‿lüǭdä lähen omah dvortsah, štob oįź juǫblokad jo valmehet, štobi mię voįźin ottuǫ i šǖvä heįdä.» hiąn tuľi i objasńi tuǫš hänellä, izännällä. izändä ťüǭndi hänem poįś. i tuǫš vaįį‿hämärdü, vīďi hiąm‿pordahilla, šaį koľťšaŋ‿karmańista i lükkäį kiąštä kädeh. jiąvięćťšettih ńämä že kakšitoįsta brihuǫ hänel‿lüǭh i küžütäh: »midä śiųla pidā̆, miąn izändä?» hiąä‿heįlä šano: »luǫďikkuǫ tämämmuǫńe śilda huǫmᵉnekši miųn dvortsašta šuǫ i hänen dvortsah šuǫ. i ku hiąä‿huǫmᵉnekšella lähtō miųl‿luǫh gosťih, i molemmin puǫlii, štobi juǫblokkapüt kukittaįś.

a miųšta lähtõ koďih, štob oįż juąblokat valmehet.» nu hüõ hänellä šanottih što ľiętõ valmis. huǫmᵉnekšella viętä hiąm‿maguąu tuąš üksin tuli i noššatti häneę: »ašš‿izändä, oǫ‿ralmis šilda luąjittu.» annettih hänellä kädeh molotkażeę, i »mäne», šanotah, »tädä šilduą müõťe hänen dvortsal‿luǫh šinne i koloťi molotkażella, butto što lopetteled ruądua.» hiąm‿podoįďi hänen dvortsal‿luǫh i koloťťi molotkażella. i koroľiń‿ťüťär kūlušti i nouźi, i kaťťšõ: »oį», šanõ, »mii‿ťerväh kuįį‿hiąń‿nīį‿luąďi.» avaį ikkunan i šanõ hänellä: »mię ťšuąsuŋ‿kaheę‿jälgeh tuleę‿šiųl‿luǫh gośťih.» nu hiąm‿müõštiäťťši omah dvortsah i kaįkki jo oľi varuššettu koroľiń‿ťüťťären täh. nu kooža hiąn tuli, häneę‿vaššattih, slūgat oldih kaįkki omat i issutettih hiąt üheę‿stolan tagah. hiąŋ‿gośťi häneššä ťšuąssuǫ ńeťťä. i viętä küžū hiąŋ‿koroľiń‿ťüťťäreldä, što »viętä midä šiųla pidā?» — »što ka ťämäm‿muǫżella paįkalla miąä‿svuąŕbakši viętä luąji kirikkõ (sobora) i štob oįś veńťšaįješšа peťťšoįt, a kuįį‿lähemmä kirikõštä poįś, štobi oįś hüvä mūzįkka.» nu i šīdä no prostięťšettih i hiąn uįďi dvortsah. kooža tuąš hämärdü illalla, hiąn tuąš šaį omaŋ‿koľťšaą, lükkäį kiąštä kädeh i hüõ küžütäh: »midä viętä, miąn izändä, käššet ruądua?» — »a ka», šanõ, »huǫmᵉnekši luąďikkuą miųla kirikkõ muǫżella paįkalla i štob‿oįś kellot, kaįkki zvonu, i ku ruvetah kooža blahoveśťimah, štobi kaįkki ľinnaŋ‿kellot, kaįkki zagluššittaįś. a svuąŕbakši štobi oįś pappi, ďuąkkuna i kaįkki peťťšoįt.» hüõ izännällä‿i šanotah: »peťťšoįt že müõ luąjimma i keškenäh, a miśtä müõ otamma papin da ďuąkkunaą?» a ükśi kežeštä heįldä‿i skokahti: »a ka», šanõ, »tämämmuǫżeššа ľinnaššа huǫmᵉnekšella viętä pimiętllä lähťõ pappi kohaľľista dorogaįśta müõťe, šuįstū. laŋgiǫu da‿i kiruǫťťšõ, müõ häneę‿xvaťimma da‿i tänne.» a toįńc skokahti i šanõ, što ka tämämmuǫżeššа ľinnaššа huǫmᵉnekšell‿aįvoįį lähťõ zauǫtreńńialla ďuąkkuna mosťoŋkaźię müõť, šuįstū da laŋgiǫu da‿i kiruǫťťšõ i häneę‿xvaťimma da‿i tänne. a viętä midä pidā, ńi müõ keškenäh ostuątkat spruąvimma.» šīdä no hüõ usloviętťšettih koroľiń‿ťüťťären‿ke, kooža heįlä luąďię svuąŕba. ńīŋ ku kaįkki jo heįl‿oǫ‿valmis, šīdä no šinä piąnä soberi pojięzdan i potom ruvettih blahoveśťimah zauǫtreńńalla täššä üvešša kirikössä, i tämä zvonu zaglušši kaįkeę‿ľinnalaźeę‿zvonuu. i kaįkki ľinna griąńi (грянули) üdeh kirikköh i kaįkin uďivięťšettih: »mi on tämä ťšūdoloįsta ťšūdo, vdruk okažięťťši kirikkõ i zvonu mitüš». proįďi jo zauǫtreńńa. tuľi še aįga, što pidā heįlä ajuą jo veńťšalla. tuldih

dvortsal‿luo̯h koroľiń‿ťüťärd‿ottamah kaį̯kee̯‿svuą́rban‿ke. nu i šīdä no otettih ťüťären‿koroľii̯ i ruvettih hüö̯ podješšaį̯mah jo läššä kirikküö̯ i vaššattih hiä̯t mūzį̯kan‿ke i kelloloį̯i̯‿zvonun‿ke. šīdä no hüö̯ veńťšaį̯ťťšie̯ťšettih i tuldih täh jo ūdeh dvortsah. nu i ruvettih elämäh i eletäh hüvii̯ ńedäľin i toį̯źee̯. šīdä no häneldä muťťšo‿i küžǖ: »e̯į̯g‿ole śiu̯la kedä rodńie̯?» — »ax, mie̯», šanõ, »unohii̯, om‿miu̯la muą̄mo, kaźińe i koį̯rańe.» a hiä̯ä̯‿hänellä‿i šanõ: »ńäį̯i̯‿veť e̯į̯ hüvä. hülgäį̯t omam‿muą̄moo̯, pidǟ šuą̄ha tänne», šanõ. — »ga ńi müö̯», šanõ, »šuą̄mma ťer[ä]väh.» i ka tuľi ilda, šaį̯ hiä̯n tämän‿koťťšaa̯ — hiä̯n‿kaį̯kki tädä koťťšuą̄ peį̯ťikśi i mu(ťšošta. nu i tuą̄š jiä̯vie̯(ťšettih hänel‿lüö̯h kakšitoį̯sta brihuą̄: »midä käššet, izändä, ruą̄duą̄?» — »ka», šanõ, »huo̯m[e]nekši tuo̯guą̄ miu̯la muą̄mo, kaźińe‿i koį̯rańe tänne. jesľi muą̄m‿e̯į̯ rubie̯ lähtemäh, ottakkuą̄ händä vägeh, i ikkunad i oved lähťie̯ššä kaį̯kki pe(ťšatoį̯guą̄ miu̯u̯‿vahnašta perťistä.» ku tuldih ńämä brihat muą̄mol‿luo̯h, hiä̯n‿końešno pöläštü i küžǖ: »midä ťeį̯lä pidǟ miu̯šta vahnašta:» — »ka», šanotah, »buą̄bo, šuo̯ńie̯(ťše i aššu miä̯n‿ke pojal‿luo̯h.» hiää̯‿heį̯lä ťšīhotti kiä̯t: »ee̯‿lähe mie̯ vahnuš puo̯lin omalda rannalda ńi kunne.» — »a ed lähe, ńi müö̯ otamma», šanotah, »vägeh». avuttuą̄ e̯į̯ midä, akka šuo̯ńie̯ťťši‿i läkśi. i tuo̯dih akam‿pojal‿luo̯x. i vaį̯n akan‿końešno vaššattih i koį̯ra da kaźi vaį̯n dogaďittih vahnan izännän i skokahettih kohti ründähillä, i muą̄moo̯‿hiä̯n‿końešno vaštaį̯, šebäį̯, ńän i hänem‿muťťšo. i sobeńie̯(ťšettih hüö̯ kaį̯kin ühteh i ruvettih elämäh.

elettih kūda kakši. i tällä hänem‿mu(ťšolla oľi miľaššu i zdümaį̯ťťši hiä̯ä̯‿hänen‿ke nägie̯ťťšie̯. šanõ omall‿izännällä: »šie̯ miä̯lma uvuo̯l‿ühtä omah dvortsah kolmikśi sütkie̯, miu̯la ńeprimenno pidǟ.» — »ku pidǟ ńi mie̯ uvuo̯lii̯», šanõ. nii̯‿hiä̯n i mäńi šinne omah dvortsah i ku(ťšutti šinne oman drügu̯. drügu hänellä‿i šanõ: »šie̯», šanõ, »kaťťšelekko, primie̯li, e̯į̯g‿ole hänellä mittüźie̯ńibuť veššoį̯. hiä̯ń‿ńäį̯i̯», šanõ, »luą̄di kaį̯kki dvortsat e̯į̯ kapituą̄lalla, a mittüźillä-ńibuď da xītrosťiloį̯lla.» a tämä koroľiń‿ťüťär i šanõ hänellä: »oo̯‿hänellä», šanõ, »škatulkańe i hiä̯ń‿ńi koo̯ža tädä škatulkaį̯sta kahalleh e̯į̯ pie̯.» a drügu‿i šanõ: »edgo ťiį̯jä, miśśä hiä̯m‿pidǟ avuą̄nda?» a hiä̯n tuą̄š hänellä šanõ: »avuą̄nda hiä̯m‿pidǟ bŕükissa.» — »šie̯», šanõ, »tämä avuą̄a̯‿hänel‿dä vie̯, koo̯ža hiä̯n uį̯nuo̯u̯ lujah muą̄ta. šie̯ ota avuą̄n, i ota škatulkašta ni hänellä šie̯l‿oo̯ i pristuą̄vi miu̯la.» kolmem‿päį̯vää̯‿jälgeh tuľi koroľiń-

*ťütär oman izännäl‿lüo̯h. i ku laškiẹ(ťšettih muạta, hiä̯n üleẹ̯‿lujah uį̯noį̯. hiä̯n nou̯ći, otti bŕūkista avuạmeẹ̯ i avaį̯ škatulkan i šaį̯ šiẹldä koľťšaạ̯. šinä že piä̯nä ťüo̯ndi (otpruạvi) tämäŋ‿koľťšan omalla drügulla. drügu ku vaį̯i‿šaį̯ koľťšaạ̯, hänel‿lüo̯h i jiä̯viẹ(ťšettih kakšitoįsta brihuạ i küžütäh: »midä meį̯lä käššet ruạduạ?» — »a ka tän‿üo̯nä, »šanõ, »rojikkuạ tämä dvortsa, śilda i kirikkõ, a hiä̯n‿ku lähtõ huo̯mᵉnekšella kužemah, händä xvaťťikkuạ i alah piälõį̯i‿ lükäkkiä̯ lou̯kkoh». proįďi heį̯lä päį̯rä, laškiẹ(ťšettih tuạš muạta i huo̯mᵉnekšella havaťťšu i zaxoťťiẹťťši hänellä kužemah i kuį̯i‿vaį̯m‿ mäńi nüžńikkah — hiä̯n oľi üheššä paį̯jašša i potštańńikoįssa — häneẹ̯‿xvaťittih, alah piälõį̯n i lou̯kkoh lükättih. i vähäį̯st hiä̯n eį̯ šiẹlä läpehtüį̯. i hänen ožikśi oľi šiẹldä nüžńikašta proveďittu podzemeľnoį̯ truba jogirandah. kuńi hiä̯m‿poľzi trubuạ müo̯ťe marädu. vïďi jogirandah. istü da‿i dümaį̯ťťšõ: »midä ńüt miu̯la täššä ruạduạ. ku miu̯n‿ke ńäį̯i‿jo sluťťšiẹťťši, še jo‿i muạmoŋ‿ke, koįraŋ‿ke i kaźiźeŋ‿ke jᵉou̯le hüvüttä». muạmo jäį̯ istumah paľťahalla nurmukalla (iľi muạlla) koįraŋ‿ke da kaźiŋ‿ke. muạmo iťki, iťki d‿avuttuạ eį̯ midä, i lähťi omalla rannalla. — a hiä̯ä̯‿seį̯(ťšas, tämä koroľiń‿ťüťär, huo̯mᵉnekšella uį̯ďi ših omah dvortsah vahnah, kuń‿eį̯ murrettu ütta dvortsuạ, i ku(ťšutti šinne oman drüguu̯. še tuľi hänel‿lüo̯h. — »i pidǟ ńüt tämä kaźi da koįra tappuạ; miśtä ńi lõį̯ďiä̯ da pidǟ tappuạ.» šinä že piä̯nä kaźi‿i koįra peį̯ttuạ(ťšettih. nu hüo̯ń‿ńīn znä(ťšit elettih, tämä drügu da koroľiń‿ťüťär.

aį̯guạ proįďi ńïŋ‿ku puo̯ľi vuo̯tta. nu hüõ e(ťšittih, e(ťšittih kaźiẹ da koįruạ, no löu̯vett‿eį̯. ńïn i unohettih . a šïdä šeneẹ̯‿jälgeh kaźi da koįra keškenäh i paį̯ssah: »ńüt jo meį̯dä eį̯ e(ťšitä, unohettih, aššu tuạš ših linnah, i rubiẹmma eťťšimäh muo̯śta slu(ťšaį̯da, eį̯go šuạ meį̯lä püttuo̯ kuį̯ täh dvortsah.» nu‿i pödberiẹ(ťšettih eẹźistäį̯ küxńah pou̯vaŕiloįl‿luo̯h i ruvettih üleẹ̯‿luạstiẹťťšemah. hiä̯t küxńalla pŕïmittih i ruťettih hüvin üleẹ̯‿šüo̯ttämäh i juo̯ttamah. šïdä no hüõ jo doberiẹ(ťšettih i šinne, i dvortsah i heį̯dä rubeį̯ jo šuvaťťšemah üleŋ‿koroľiń‿ťüťär, ńīį̯‿že‿i hänen drügu. nu a hüõ kaį̯kki omuạ, ka(ťšotah, eį̯go šuạ miśśä dogaďiẹ koľťšuạ. i tämä koroľiń‿ťüťär ühtenä piä̯nä oman drüguŋ‿ke pijeldih tädä koľťšuạ stolalla. i lähťiẹttih omah spaľńah, a koľťšan unohettih stolalla. i tämä kaźi dogaďi, što oŋ‿koľťša stolalla. skokahti stolalla, xvaťťi koľťšaạ̯‿šüh, koįralla‿i šanõ: »aššu ńüt pagoh, »šanõ, »koľťša püttu.» tuldih hüõ merel‿lüo̯h i koįra šanõ: »istuo̯(ťše miu̯la šelgäh.» lähťiẹttih hüõ

uįmah mereštä poįkki. koįra vaįbu uįješša i küžǖ kaźilda: »ńiǟdgo», šanõ, »oŋŋo beŕoga edähänä?» kaźi ńi midä hänell‿eį šano, šentäh što oŋ‿koľťša šõšša. hiǟn toįźeŋ‿kerraą‿šanõ kaźilla: »šano, eį ńi lükkiǟą‿šelläštä poįś.» kaźi ku šũn avaį i rubeį hänellä šano-
mah, koľťšan i kirvotti vedeh i rubeį mäläjämäh pahall‿iǟnellä šelläššä. koįra‿i dogaďiçťťši i šanõ: »šiç kirvotit viťťše koľťšaą, pahoįį‿luąjit da ńüt jo müǟšššütä et. miç içťše oleę‿viǟrä, mikśi küžiįį.» nu i šīdä hüǟ jo pereįďittih toįźella beŕogalla. pristuąńittih ribolovįçl‿luọh. jätämmä kaźin da koįran täh.

nu ku briha ist, istu beŕogalla, šīdä no peźiçťťši i eį zaįďiń‿ńi linnah i ńi kunne, a läkśi üheššä paįjašša i tukkaźiį. i kaįkki läkśi meťťšiǟ müọ̄te. i aštu hiǟą‿sũtkat kahet i ńälläštü, šũvä zaxoťťi, äššen eį voį aštuọ. i dogaďi znãçťšit marjuą, marjat muššat. ku löǖdi ńämä marjat muššat, otti da marjaźeę‿šũh i pańi, ńäçťšõtti da laįnoį i luąďiçťťši vàhna, vahna, šīroį, ńävöt kaįkki ruppiloįssa, gorbistu. i otti da ďeri heįdä väą‿äįjäǟ. panna heįdä eį kunne, revitti paįjašta, helmašta muọźeę‿lentaą i šido šinne marjat. gorbistu da‿i läkśi içldeh. läkśi içldeh i dogaďi šũren tuhjoọ‿viçlä ruškiçda marjuąda. i ńäįdä otti ühem‿marjaźeę, pańi šũh, ńäçťšõlti da‿i laįnoį i luąďiçťťši muọńe nuọŕi briha, šoma, paŕemb endistä. i hänellä jo okažiççťšettih ruąttięt i šuąppuąt üleę‿hürät. hiǟn olti tuąš revitti paįjašta lentaą i ńäįdä marjoį šido šinne. — »ax», šanõ, »ka ńüt aźięt tullah miula hürät, kohetah. lähem‿miç ńütten tuąš ših linnah, miśśä miọl‿oli luąjittu dvortsa. miç dostupin omań‿ńevᵗernoįn. nu i tuli hiǟn täh linnah nuọrena brihana, dobrim molocçtsom, muįťť‿içťšellä fateraą i huọmᵉnekšell‿aįroįn, aįvoįį läkśi linnah i olti ńämä marjat keralla. aštũ šīŕiťťši dvortsašta i mõgizõ: »marjuą valmista, hüviǟ i magięda, eįgo pię?» a tämä koroľeva‿i kũlušti, šanõ omalla pridvornoįlla: »mänekko», šanõ, »kaçťšokko mitütt‿oọ‿hänellä marjuą, da kun ollõ hürät, ńīn i ošša.» še tuli: »mittüǟt šiọl om‿marjat?» a ših aįgah riçlä marjuą linnah eį kannettu, eį olluọ. — »na», šanõ, »ka kaçťšo, mittüǟt ollah.» ožutti ruškeįda marjoį. kaťťšomah tuli jo vahnańe pridvornoį-akka. ando hänellä kolme marjaįsta: »na», šanõ, »kuọťťele.» i täm‿akka ku marjaźet šöį, luąďiçťťši nuọŕi i üleę‿šoma. — »ka ńüt mäne šano omalla koroľevalla mittüǟt ollah marjat.» hiǟn‿ku mäńi koroľeval‿luọh, koroľeva ńi tunnuštan eį omuą pridvornoįda. — »mäne», šanõ, »teriǟmmä, äįjäng‿ottǟ, ošša», i ando hiǟą‿šada rubľuą (tselkõvoįda). tämä

služaŋka hüppäį tämäm‿brihal‿luo̯h: »anna ka ńämä marjat miu̯la, a mię śiu̯la annaa̯‿šada tselkövoįda.» hiä̯n ando hänellä marjat, eį ruškeįda a muššat, i muštię ž‿otti da puo̯lendi iʲtšellä karmańih. i veį ńämä marjat služaŋka koroľiń‿tüttärellä. hiä̯ŋ‿ku šaį ńämä marjat, täveŋ‿kobraa̯‿xvatti — eį ńi luźikalla — i pańi šüh, ńätšötti da‿i laįnoį. i luą̆dięttši śivoį, šivoį, muo̯ńe paha, ńeńä pitkä, iʲtše gorbistu, prost‿äššeę‿hänem‿piällä eį hüvä kattšuo̯ tullu̯n. i srazuį dogaďięttši: »tädä ruą̆dä», šanō, »miu̯n izändä». — hiä̯ŋ‿kuįm‿marjat ando, i iʲtše šöį muššam‿marjan i luą̆dięttši šivoįkši ukokši gorbaŋ‿ke i läksi ięldeh. a tämä znäʲtšit koroľiń‿tütär tüo̯ndi služaŋkaa̯‿hänellä jällešti. služaŋka tavotti i küžü: »ďięďo, edgo ńähńüü̯», šanō, »täššä nuo̯rda brihua̯?» — »eį, mię», šanoh. »eń‿nähńüń‿ńi kedä.» müo̯štiä̯ttši hiä̯n omalla fateralla i rubeį šīn elämäh. nu jätämmä ńüt hänen elämäh tällä fateralla.

a muą̆mo doįďi koďih jo ńe izvestno kuįį, a vśotaki hiä̯n doįďi i rubeį koįssa elämäh. nu i muą̆m‿anna šięl elä.

nu ka tämä kaźi da koįra elettih kalampüdäjil‿lüä̯nä (ribolovil‿luo̯na) i hüo̯ heįdä üleę‿šuvattih i beŕogoįdih heįdä. ka kuįn tänäpiä̯nä, šanomma, šuą̆dih kalampüdäjät härįį, i koįra xvatti tämää̯‿hävįį, veį tuhjoloįn tagah. kaźi revitti vaʲtšaą i kiškoįsta löü̯di koľtšaą. i moleę‿hüo̯ ihaššuttih. »ńüt lähemmä tuą̆š meren tagah ettšimäh omuą izändiä̯». kaź‿istuą̆ttši koįralla šelgäh, pereįďittih meren i lähtięttih hüppiä̯mäh linnuą müo̯le. hüpätäh linnuą müo̯le, a tämä hiä̯n izändä aštü, hüo̯ hänen edähädä tunnuššettih i skokkimah i ruŕettih i kohti hänellä ründähillä. i kaźi že śeįtšas šüšta jahkaį tämäŋ‿koľtšaą. hiä̯n tädä häritettüo̯ äįjäldi ihaštu. hän otti hiä̯t i lähtięttih fateralla i koľtšam‿pańi karmańih. kuįį vaįn illalla hämärdü, vīďi häm‿pordahilla, otti, šaį koľtšaŋ‿karmańista, lükkäį kiä̯štä kädeh i hänel‿lüo̯h tuldih ńämä kakšitoįsta brihuą: »midä śiu̯la pidä, miä̯ä̯‿vahna izändä?» — »a mię», šanō, »teįlä eęźistäį peńaįtšeę, miksi lüo̯ miu̯n‿ke ńīį‿luą̆jitta pahoįį.» — »müo̯», šanō, »luą̆jinma emmä šiu̯n tah. a kundęıęmma koľtšuą̆ (povinuįtšięʲtšemma koľtšalla).» — »mu ńi ka», šanō, »tänä üo̯nä lüo̯ luą̆dikkuą̆ jiä̯hizellä merellä kivińe paʲtšaš rädaźiŋ‿ke rešotkoįŋ‿ke i tämä korolevan drügu, miššä hiä̯ń‿ńi on löü̯däkkiä̯ i vięgiä̯ ńäįjįį‿rešotkoįn tagah i tagokkuą̆ (zakuįguą̆) händä nägluxo i jättäkkiä̯ alašti.» i huo̯menekšella nouźi, ńīŋ‿ku jo tšuą̆ssuo̯ kümmenen aįguą̆ oli, otti ńäįdä ruškeį marjoį keralla i läksi tämän dvortsal‿

luo̯h i mögizȭ: »marjua̯ hüviä̯, valmista i magie̯da.» tämä koroľeva‿i kūlušti. i ľüö̯ndi šenee̯‿že služaŋkaa̯: »mäne ošša», šanȭ, »ved‿do tädä paheub ee̯‿luadie̯ťše miťüž üüt olee̯.» hiä̯n tuľi, ei̯ küžüni‿ni hindua̯; ando marjua̯ i šano: »anna šüö̯ü», šanȭ, »anna ei̯ varaja.» hiä̯n ando ruškie̯da marjua̯. hiä̯n‿ku vei̯ koroľevalla marjat, hän otti‿i šöi̯ kolme marjai̯sta, äi̯jiä̯ ei̯ ruo̯htii̯, i luadie̯ťťši üleę‿šoma, šomembi ie̯ľľistä. i millä hiä̯n üleu ihaštu i sei̯ťšaz že omaa̯‿služaŋkan ľüö̯ndi brihal‿luo̯h: »ku‹ťšu händä täume», šanȭ. nu tuľi hiä̯ä̯‿jiävie̯ťťši koroľeval‿luo̯h i koroľeva srazu dogadie̯ťťši, što oo̯‿hänen izändä. i kohti, kui̯‿vai̯i̯‿hiä̯ä̯‿harpai̯ hänen‿komnattah, luo̯ttuaťťši hänellä kaglah i rubei̯ küüneliŋ‿ke itkemäh i pakkuo̯mah proškeńjua̯. i ando muo̯zee̯‿zakľatjaa̯, što jesli mie̯ ie̯ldeh šülma vaš mii̯‿luajiu, anna üülma ei̯ kanna ii mua̯, ii vezi, a vai̯n tämä kerda üülma prošli. nu hänellä heŋgipai̯kka aleüi, šiämi hänellä otoi̯di i šillä loppie̯ttih ažie̯n i ruöettih elämäh i soberittih tuaš ühteh tukkuzeh koi̯razen i kaziźen i muamon i ruiettih elämäh paremmin ie̯ľľistä.

b. Loginova.

5.

īvana hõ^{u}kańe.

oľ‿ukko d‿akka, i hei̯l‿oľi kolme poi̯gua̯. vahnembua̯ ku‹ťšuttih peškakši, a keškimmäi̯stä ku‹ťšuttih vaškakši, a kolmaš oľi īvana hõ^{u}kańe. nu ka hei̯l oľi vehniä̯ külvett‿aho. i vehniä̯ hiä̯n omua̯ rubei̯ keu-to šüö̯mäh. tuatto pojilla‿i šanȭ: »pojat, pidǟ veń vardie̯jja?» nu pojad midä, davai̯te arbah. kolme veľľie̯ ńämä, kulla männä tulov‿ei̯zimäń‿üö̯.» nu hüȭ pandih arbah; tuľi vahnemmalla, pešalla. no hiä̯ä̯‿läkśi karavūľimah. hiä̯n otti kirźehen i ružjan i seŕaŋkua̯ i läkśi. mänii da laškie̯ťťši koniušnam‿peräh, i üö̯m‿magai̯ šie̯lä. tulȭ huo̯m^{e}nekšella koďih, tuatto küžǖ: »kedä ńäi̯t?» a hiä̯n tuatolla šanȭ: »ńi ked‿eú‿ńähńüü̯.» lähtȭ toiss‿ildana keškimmäńe poi̯ga vaška. läkś otti kirźehen i ružjan i ńii̯‿že tuaž mänii koniušnam‿peräh i üö̯m‿prośpi. nu huo̯m^{e}nekšella tuaš tulȭ koďih, i tuatto küželȭ: »no, kedä ńäi̯t?» ii hiä̯n tuas tuatolla šanȭ: »ńi ked eú‿ńähńüü̯.» nu hõ^{u}kańe īvana‿i šanȭ: »miśśä hei̯lä hõ^{u}killa tavottua̯. vuo̯takko‿i lähem‿mie̯.» nu ka läkśi tämä īvana

hōᵘ̯kaṅe, otti ružjan i kiŕvehen i seŕaŋkuą. tuĺi aholla, luąđi tuleę i virū tulella. kūlō ken-to šarajā ahuo müą̈ĺɛ. hią̈n nōži i verkazeh läkśi. ašt‿aštu i xvaĺti hevoo, i tämä hebo rubeį häneldä pürgümäh: »lašše šię», šanā, »mⁱùlma šelgiįh peldoh, mię śⁱùla», šanō, »udružin drūžbaą». hią̈n otti‿i laški häneę. laški i läkśi kođih. tulō kođih, tuątto küželū: »na, kedä nääįt, īvana hōᵘ̯ùkaṅe?» — »ni ked‿ei‿nähnüą̈, tuątto.» nu tulō tuąš ilda, i hią̈n, tämä īvana hōᵘ̯ùkaṅe, pürgū tuątolda: »lašše», šanō, »mⁱùlma tuąš vardęįmah.» nu i läkśı, tuątto laški häneę. tuĺi aholla, luąđi tulen tuąš i virū tulella. kūlō tuąš ahuo müöĺe šarajā. hää‿skokahti i tavotti tuąš tämää‿hevoo. tämä hebo toį hänellä kolme varžuą: kakši varžuą toį śīvoįda i kuldazin‿grīvoįn‿ke i kolmanneę‿hebozuon‿gorbazęn‿ke. nu i laški hän tämää‿hevon tuąš i istuoĺĺśi gorbazęn‿ke hebozuolla i läkś‿ajamah kaįken troįkan‿ke, kaįkilla kolmella. i ajā jo oman‿küläl‿lüą̈h. tuątto kaĺĺšō i veĺĺet kaćĺšotah. nu tuątto‿i šanō: »vei mią̈ą̈‿hōᵘ̯ùkaćn‿ajā.» nu i hią̈n tuĺi küläh i eį śeįzāduą, uįđi küläštä. i tuĺi ūdehĺinnah i śeįzatti hää‿hebozęt, kakši śīvoįda. aššutah oštelijat i küželläh: »kenei‿näm‿oo‿hebozęt?» a hän i šanō: »hebozęd‿ž‿om‿miąą, da‿i izändä‿ž‿olem‿mię.» — »nu g‿äįjägo śⁱùl‿ottuą heįstä?» hää šanō: »andakkuą kakši šĺiąppią̈ zolotoįda.» nu hüą̈ hänell‿annettih i hän täh šĺiąppäh luąđi lōkon i hāvam‿piällä śeįzatti. i hänellä zolotoįda värĺśim‿pandih. hią̈n ando hebozęt heįlä. ne viędih końušnah. a hää‿läkśi kođih gorbazęlla. a ne varžat koiušnašt uįjittih hänellä jällešti. nu hüpättih hänellä jällešti izännät i davaį mögizemäh. müą̈ššütettih häneę‿järelläh. hän toį nämä varžat. nu i hänem‿pandih hebozię šüą̈ttämäh. hää‿šüą̈ttā. a tämä gorbazęn‿ke heboi‿oo‿hänen‿ke koiušnam‿piällä. toįzet kazakat händä tahotah tappuą. hänellä‿i šanō tämä gorbazęn‿ke hebonie: »istuo(ĺšekko», šanō, »nⁱùla šelgäh i uįđikka poįś, a eį ni śⁱùn tapetah.» hän i istuoĺĺśi šelgäh i uįjittih. i nämä varžat tuąš hänellä jällešti hüpättih i tavotettih häneę, i tuĺi hän troįkalla (kolmella) kođih, i tuątto häneę‿vaštaį. hią̈n tuątolla‿i šanō: »ka kuįį», šanō, »mię. hōᵘ̯ùkaṅe, eį ku ne veĺĺet», šanō »tⁱùxtat,[1] końušnam‿peräššä muątah.» ńin tuątoŋ‿ke rubeį elämäh. kaįki.

[1] *tⁱùxtat* = tyhmeliinit (= prostoit, ven. тюхтить).

c. *Zabiľńa.*

6.

ťšigana da pappi.

*ťšigana tuľi pappih mīlostinuą pakkuǫmah. a pappi šanō: »aššu ńīttämäh tänäpiǫ̈nä.» hiǫ̈n šanō: »lähen‿ku poltinińikan annat. nu śeįzata samovuąru da šüǫ̈tä. kenen‿ke müǫ̈ lähemmä?» — »kazakan‿ke kahee‿raį lähet. pūssalla lähettä üǫ̈kši. miç teįlä paneę‿voįda, jaćiťťšuą, bokkuǫ, annan i kattilaą.» hüǫ̈ mändih ńīttämäh. ťšigana šanō kazakalla: »rozveđi tuľi, pane keįttümäh ľihuą (keįtä ľihuą).» kazakka keįtti ľihuą. »no istuǫćťšekka šüǫ̈mäh», šanō. kazakka šanō: »aššu ńīttämäh!» a ťšigana šanō: »laškiećťšekka lebiǫ̈ťťšemäh». kazakka šanō: »noǫuška ńīttämäh». ťšigana šanō: »eį voį nurmiç zavođię, ńi kerduą elä kossalla košše nurmię.» nuątťih üǫ̈dä. »keįtä ľihuą», šanō, »bokkuǫ.» hän‿keįtti, kazakka, bokkuǫ, šüǫ̈dih. ťšigana šanō: »laškieća(ťše lebiǫ̈ťťšemäh.» »nu keįtä jaćiťťšuą da juǫ ťšuąjuǫ lebiǫ̈ťťšehüǫ̈. nu potom aššu ńüt kođih», ku ťšuąjuǫ juǫdih. kazakka‿i šanō ťšiganalla: »rubiǫ pappi kiruǫmah, što nurmi eį ole alotettu ńi vähäįstä.» ťšigana šanō: »še eį śⁱün aźiç, šiç ole iǫ̈nettä, miç rubiçm‿pagizemah papiη‿ke.»

tuldih kođih. pappi küžū ťšiganalda: »no ńītittägo nurńeę?» — »kaįkeń‿ńītimmä, viçlä läđinoįst äįjäń‿ńītimmä i tuhjoloįn tagada.» tulduhuǫ ťšuąjuǫ juǫdih; pappi‿i illaįssutti. nu vīźikümmendä kopeįkkuą ando đeŋguą. — »käže papaďďalla boruąńinuą anduą palańe da‿i šūŕimuą; anna panō luątkazeh voįda; viçlä», šanō, »käže anduą palańe ražvuą.» papaďďa šanō: »ražvuą jėǫlo.» — »kuįį‿jėǫlo?» — »ražvuą vaįn oǫ‿šügüžüllä, ku leįkatah, a ńüttee‿jėǫlo.» a ťšigana‿i šanō: »ku et anna palaįsta ražvuą, luąjin što kaįkki heįnä noǫužō, da‿i noǫužō». a pappi šanō: »eį noǫuže ńüď‿do ńītettü heįnä.» otti poďeęšikkoį, mändih haravoįmah; ńi‿ükši heįnäń‿ėǫlo leįkattu, kaįkki śeįzō. — »kazakka, midä teįlä jėǫl‿i nurmi alotettu ńīttiǫ̈?» — »kaįkki nurm‿oľi ńītettü, verno ťšigana luąđi ńīn.»

II. Valdai.

V. R. PETRELIUKSEN v. 1892 Ivantjevan kunnan karjalaiskylistä keräämiä satuja ja arvoituksia.

A. Satuja.

a. Ńebeličča.

1.

mužikka pūtäh kaloa. nu popaďi hänellä verkkoh kala zolotoi, i rubeih häneldä kala pakkuiččemah järelläh järveh. nu mužikka hänet laški. tuli mužikka akan luo kodih järvelt i akka rubeih häntä haukkumah: »nu miutäh šie laššit kalan?» heän šanoi, što kala šanoi: »mitä tahot, šen šiule luajin». akka tilöntäh hänet järellä järvel. mužikka läkši järvel, rubei kalah prossimah. kala i tuli hänel luo, šanoi: »mitä šie tahot?» »akka tahtov karttoa». šanov mužikka. »nu lienöv karttoa». tuli ukko kotiah. akalla on jo kart. akka rubev viel ennistäh pahem händä haukkumah. »pertti», šanov, »on kehno, pidäv luaďie üs pertti. mäneh järelläh!» ukko läkši i mäńi. rubei pakkuamah kaloa merest. nu kala tuli. ukko šanov: »kaš akka tuaš tüönti miun šiun luo, pakkuv toist perttī». »ka lienöv jo valmiš», šanov kala. mužikka tuli perttih i šītä händä haukutah tuašen pahem ennist. akka šanov: »en taho olla hrestjańkkan a tahon olla dvorjańkkan». mužikka tuaš läkši i rubei kaloa pakkuiččemah. kala häneľ tuli. mužikka šanov: »pahem ennistäh akka haukkuv, ei taho olla hrestjańkkan, tahov olla dvorjańkkan». ka tuaš šanov: »heän jo lienöv». tuli kodih. jo akka ei lašhe häntä iččehe luo. slügat hänest ümbär ollah. mužikkoah ei lašketa naizen luo. akka tuaš prišlügal mužikal šanov: »en taho olla dvorjańkkan, tahon olla čuariččan. mäneh,» šanov, »pakkuh kalal». mužikka i läkši. kala tuaš šanov: »mäńe, lie jo čuariččan». šītä tuaš akka šanov: »en taho olla mieron čuariččan, tahon štob oisin päivözen čuariččan».

a šĭtä mužikka läkši tuaš kalan luo. mäńi i kalal tuaš šanov, ⁽što akka oľi käššen[1]. mĭt kala prosto ńi midäh ei virka, uid'i järelläh mereh. mužikka itki i rugoili kalal, što akka miun kois haukkuv, tappav miun. kotih läkši, tuľi akan luo. akka kui ennen stiraičči šoboa. tuaš ruvettih elämäli kui ennen.[1] [2]

2.

drŭsjazettih mužikka kontioŋke. »davai», šanoi, »üheššä külvämmä rötköä.» pašittih poasjan, külvettih rötköä. nu kašvo rötköä äijä *ja* hüvät. mužikka šanov: »kui müö rupĭmma jagamah [rötköä]?» kontio šanov: »mie otan verhuškan, a šiule jüret.» mužikka rötkät keräi a kontiolle ühet lehet vai jöädih. kontio nägöv, što mužikka muanitti. pogoďi toišša vuoden ei ńi liene. ka toiz vuonna tuašen tuli mušikan luo kontio. »davai tän vuoten üheššä greččua (vehnöä) külvämäh.» mušikka sanov: »davai.» pašittih poasjan ühestä i külvettih grečun. kui kergĭ grečču, kontio tuľi mužikan luo i sanov: »nu davai greččua jakamah.» mušikka šanov: »davai, — nu tän vuoten min otat šie?» kontio šanov: »tän vuoten otan jüret a šiula tän vuoten verhuškat.» mužikka leikkai verhuškat, grečun puičči, vain pudrua šüöv, a kontiolla jüret jiäpi. šĭtä vuoten kontiolla mužikaŋke drŭžba eraudu. [3]

3.

läkši mužikka halgoh. māni meččäh [mužikka] i leikkoi heän halgoi. rēn otti, kirvehen tornih kando. ladďoi heän halgua rejen i läksi heän koďih. ei šuanu hänel kirveštä löüdöä. nu ajav kodih i malıaiččov käzĭl i dīvuliččov, kunne kirves šai. tuľi hänel mužikka vastah i küšüv häneldä: »mitä šie dīvuileičet?» a heän mužikal šanov: »kui miula ei dīvuiličči; mänin meččäh, leikkain halgua rejen, kirvehen tornihin kando, a en voinu löüdöä kirvešt.» tämä mužikka šanov: »tämä dīva ei dīva; šie küšü sirotkalda, mitŭńäne sirotkal oľi dīva.» [heän šiula šanov, mitŭńäne dīva oli hänellä.] ka tämä sirotka hänellä vaštah tuľi i šanov: »miula oli dīva ka dīva, menin meččäh, katkain grustie i šŭren värčin i läksin kodih. matkoan dorogoa müöt, ťavotettih miun ba-

[1] Katso alkulauseesta siv. VI tässä tekstissä käytettyjen erilaisten hakasulkujen tarkoitus! Julk. huom.

jarit i ištutettih hänen ičeŋke i šanottih [hänele]: »ka ištu, himottanov kod'ih popad'i.» dorogalla kudruavoi nārä. lähettih ajamah täštä närjästä. kerinnet hvatit šie tästä närjästä, nī lienet kodišša, a *jos* et kergī, šiule ei nähä omoa randoa. ka heän hvattist närjäst. hüö uiedittih bajarit. heän dūnaiččov nāre. a heän hvattisi omašta koišta kukkurašesta. ka bajarit uiedittih kod'ih a heän jäi kod'ih. [5]

4.

elettih ukko da akka. külvettih hüö karšinah papua. papu kašvo, kašvo, load'i lattih loukon, load'i lakēh loukon, load'i katokšeh loukon, — kašvo, kašvo pilveh šoa, load'i pilveh loukon. nu zahotičče akal papua. loajittih portahat ülön pitöät. läkš ukko papua šuamah. akka šanov: »ota i milma matkah.» ukko šanov: »kunne mie šiun otan.» akka šanov: »mie pisüičen kalkkuloista.» krapatittih i krapatittih, kalkut katettih; — ei šuaha heilä papua. [6]

5.

matkoi strannik. tul'i meilä üökši i kučču milma jumaloa kumartelemah. nu müö läkšimmä häneŋke, ottimma koista d'eŋgoa, nu läksimmä müö. tulimma müö kabakkah, joimma müö d'eŋgat kaikki šūbi; ei jiänü[t] meilä d'eŋgoa, t'el'i leiböä ei liennün. lie meilä nälgä. tuļimma müö küläh, rubēmma müö pakkuiččemah izändäh üökši. izändä ei ollu[t] koišša, ol'i ükšinäh akka. nu laški meiät akka üökši. — tulimma müö perttih; — heittäučimmä. nouzimma müö kiugoalla. tul'i izändä mečästä, tul'i perttih. »drastvui[t'e]», šanov heän meilä i müö šanomma hänellä vastah — »drastvui[t'e]». istuičettih hüö iltazella. meil šanotah: »nouškoa iltazella». müö šanomma: »ei oa meil leiböä, ui ei oa d'eŋgoa». »nu venükköäš tüō šit šielä». ka hüō illastettih akaŋke kahen, a mie kačon kiugoalta, kuš akka rubei rabištamah ašteita. tämä rabišti aštiat, a mämmipoan seizatti laučalla i venüičettih hüö magoamah. miula ol'i jo ülen nälgä a ukolla ei šoanu paissa. nu i uinottih hüö; mie nouzin istualleh, — kūlen — moatah kaik šūbi i harpitah. mie peršielleh eissällīn, kūntelen — ei külla ken, moa-

tah kaiken šūbi. nu mie mänin mämmipoan luo; en eččin luzikkoa, otin kobril šūä mämmiä. šītä i dūmaičen: »miul ukko kiugoalla, pidäv vījä hänel mänmiä». mie otin kamahlol i läkšin kandamah. enšinnä en popaďin. magoav uglašša akka i harppiv helmat noššettu. nu a mie pimiäššä koettelen i näin dūmaičen: 'ukon parta', a on akan perše. nu ka mie rubien hänel antamah mämmiä, — nu heän pieriv. »elä puhu, ei polta», šanon mie; ka [mie] otin i šinne[1] laššin mämmit. (Jatko puuttuu). [8]

6.

saldatta slūži kakskümmendvīzi vuotta. koďih lähtieššä puoltoišt kopeikkoa polučči ďeŋgoa. nu matkoav heän dorogoa müöt i dorogalla šeizov jumal mīkkula. mīkkulan ies on ďeŋgoa hopiatukku. ka saldatta tuľi hänen luo i šanov: »davai karttih kizoamah». nu ka heän kizoi i mänetti puoltoist kopeikkoa. otti ďeŋgat, pani tukkuli i läkš tuašʃšen[1] i [tuaš] matkov dorogoa müöt. mīkkula ťavotti tuaš, [nu] i šanov: »mitä šiula pitäv, pitägö šiula ďeŋgoa ili mitä». heän šanov: »mi mitäh ei pie». saldatta mäni tuaš hristan luo. nu hrista tüönťi hänen mīkkulan luo. i šanov: »mäne, ota torba i mitä rubiet pakkuiččemah, šitä lienöv šalkussa». heän soglašiččen, otti šalkun i šanov mīkkulalla: »mīkkula mäńe säkkih!» mīkkula seičas säkkih mäni. nu saldatta läkš tuaš dorogoa müöt[en] matkoamah [i tulov slobodah] i mänöv kabakkah i pakkuv roaďi hristoa [viinoa], a šītä häntä haukkumah. nu heän šanov: »butilka i stakana aššu säkkih!» hüö kočehettih i mäntih. heän uidi pihalla i ištuakše dorogalla. matkoav akka bulkiŋ kera i šeletkaŋki. nu heän pakkuv roaďi hristoa tuaš. tuašʃen[1] akka häntä haukkumah, ei anna. heän šanov: »bulki i šeletka säkkih», i hüö seičas säkkih mäntih. ka heän šöi i joi i tuašʃen[1] läkši. nu tuľi heän koďih, rubei heän čūdimah, mänöv besotalla istumah. nu šielä šöändü tuašen, šanov tütöllä: »aššu šie torbah», i tüttö mäńi. kolme vuotta heän čūdi (roado); nu tulov hänen luokši šurma i šanov: »nüt šie kuolet.» heän šanov: »šurma seičas säkkih», i säkkih šurma mäni. tuašʃšʃen roado

[1] Toisinnoissa toinen sanajärjestys: »ka mie otin šinne i laššin mämmit».

šen vūven vielä. šurma tuaš hänen luokši tulov da šanov: »šurma šiula nūt!» ka heän kuoli i vietih ruajuh. heän šiel küzüv: »oŋk tabakkoa i vīnoa hüväššä šiassa?» šanottih, što ei ō tiälä vīnoa i tabakkoa. heän šanov: »mie tiälä en rubie olemah, mie lähen oaduh». nu ka hänen šinne vietih. tuaš küzüv: »što oŋk tiäl tabakkoa i vīnoa». šiel šanotah: »on». heän rubev šiel elämäh. nu ka heän rubev šiel opaštamah toikkosia (šiskua); seišauttav slojat i mägisöv: »davai pualikkoa». pualikkoa hänel tūvah tugut šūret. ka heän opastav heitä, kaŋgel perkav i tuaš heiät laškev. huomenekšella tuaš heiät seišottov, mägisöv: »pualia davai», hūtav, [hūtav] i pergav toikkosia. ei tījetä, kui šuaha saldatta pois vījä. nu ka luajittih trevogan, kui voinalla. saldatta kačahti veräjih, hyppöäv veräjän tagoaks i kaččov, mitüš trevoga. i veräjät šalvattih, saldatta jäi pihalla. nu ruajušša ei saldatta ruvennu olemah — ei vīnoa ei tabakkoa. kun heän rubei pergamah toikkosia, ka ni ajettih hänen pois. [9]

7.

elettih kolm[e] velʹlestä ennen, kakši mielevöä, kolmaš huimaine. tapettih diekkunan i kiššottih dʹeŋgat hänelt. tultih rahvaš pühänpöänä obedńah, rahvaš ruvettih tūšimah, — ei ō diekkunoa. i tämä olʹi huimaine velli obedńassa. külušti heän tämän azian. »müö», šanoi, »tapoimina diekkunan, kätkimmä haudah, karšinah». rahvaš šanotah huimaisella: »läkkî ošutoa». a nämä velʹlet mielevät kekšittih, mäntih, tapettih bukin i kätkettih karšinah, a diekkunan otettih pois, rabiššettih. mäntih rahvaš kaččonah, mäntih hauast kopaičči. šuatih bukin pöän. huimańi küšüv rahvahalda: »oŋk teijän dʹiekkuna valgea?» rahvaš šanotah: »on valgea meijän diekkuna.» »oŋgo parta?» nu rahvaš šanotah što on. küšüv: »oŋko i šarvet?» [rahvaš] šanotah: »ei ō.» a tämä šanov: »on šarviloiŋke. bukin nošti šieltä karšinasta lattialla i riehkäi: »kaš töä on teijän dʹiekkuna.» rahvaš huimašelta ei midäh küšeltäis. [13]

8.

eli ukko da akka kaheŋ keššen. hüö elettih. poiga heil olʹi pikkarainen. čuari ečči moišta inehmištä, ken šua moišet küslit

miul. heän ečči [moišta] inehmistä, ken šua nämä kūslit toisest muast, [sil'] annan mie puolen kotia. nu brihačču ottoačči šualia. tuľi heän čuarin luo i čuar hänel ando ďeŋgoa šuata nämä kūslit. nu šītä heän čuarilta pakkui viel kakši inehmištä keralla. nu kakši miest heän otti, — ne lähettih hebošella, hänel hevošta ei ollu. nu kui hänel hevošta ei ollu, heän läksi jalgasi. hänel ukko vaštah tuľi, šanov: »minne šie jalgasi matkoat, mitä šie olet mī zadūmaičiče». šītä heän šanoi: »miutöä en zadūmaičo, miula ei ole hebošta, toizet jätti hebozella. šut ukko neuvoi hänel hebozen, hebozen lūgalla neuvoi. heän tuľi lūgalla, hebošt javottoa ei šoanu. nu šītä heän müöstöäčči järelläh. tuľi ukko hänel vastah tuašen, ando torvan i šanov: »täššä torba, träšši torvalla, hebońe tulov torvalla.» šītä tuľi lūgalla, hebozen ťavotti, läksi ajamah i ťavotti toverišša t. nu kun heän ťavotti, lähdettih ajamah kolmeŋkeššen. tultih hüö toizeh nuah čarvstvan luo. nu čuari heil ei ni gūsloa anna. nu hüö hänelt otettih, kissottih kolmen. kui kissottih, lähdettih ajamah i čuari rubei ťavottamah heitä. nu ťavottav, ei šuanu. heän otti puľan, ambu heih. ei popoďi, ei šuanu. nu kui ei popaďi, heän läkši boikomma heil jällesti. kui jällesti läkši, hüö hänen i tapettih. šītä tultih hüö omah kodih. kodih tultih, čuari heiät vstrietti, nu vstrietti, šītä heilä ando äijä ďeŋgoa i šīt kaik kolme naitto i kolme kotia stroi. ruvettih hüö šītä elämäh i nūt eletäh. kun čuari kuoli i kaiken kojiu heilä otkaži i ruvettih hüö sīnä čarvstvualla vladeimah.

[14]

9.

eli bajari. oľi äijä hänel inehmistä. nu heän heitä piďi ülen äijälti strōgo. ykši mužikka oľi ülen äijälti keühä. bajari otti hänelt poijan ombelijakši. nu heän ei ruvennu ombelian elämäh, heän siltä uiďi i läkši voruimah i propoďi heän šaikah i opaštu heän voruimah i voruičči heän kolme vuotta. šītä tuľi kodih. bajari kučču hänet iče luo i küšüv häneld: »mišša šie olit.» »mie», šanoi, »kävelin vornimah.» — »hüvin šie opaššuit voruimah?» — heän šanov: »hüvin.» — »i vie šitte hebozet miulta.» heän šanov: »hüvä, vien i tän üönä.» — »annan kaik hebozet šiul, kun viet». nu bajari štorošat paíi. — nu mužikka otti vīnoa keral i läkši voruimah. näitä heän kaikki juottivīnal i [no kui juotti[, hüö hu-

malluttih. nu kenen iššutti šoloballa, kenen veräjih luo; ando lieile kaŋget kädeheh. — nu lieän otti hebozet i vei. huomenekšella bajari tuli. hebozia ei õ. štorošat huinalassa. šitä rubei heitä liaukkuinah i kučči iče luo voroa. nu vaña hänen luo i tuli. šanov: »šie hebozet veit.» »mie». šanov. »nu vie miulta naiñe postelilta». lieän šanov: »vien jo tän üönä.» heän i läkši, otti tahašta keralla i keškeh kuinai. bajariu havaistoačči. »ñikak šie bajari šittuačit.» bajari šanov: »en mie šittun.» »etgö šie», šanov, »šittun.» nu bajari läkši buhastamah a vaña šitä niakoi kravatin alla. nu kui uidi, lieän otti hänen naizen i vei kodih. tuli bajari, naista ei ole. huomenekšella bajari tüönti prislugan vañan luo. »veit», šanoi. »naizen.» heän šanov: »vein.» »ka mišša heän šiula on?» »koišša», šanov lieän. »tuo miule kodih järelläh!» »davai miula», šanov, »vīzi šadoa, ñīn tuon.» nu hänellä ando deŋgat, voran laški välläl. kun välläl piäzi, läksi ruataiiah, matkoaniah dorogoa müöt. ajav pappi hänel vaštah. »kuinne», šanov, »inänet?» lieän šanov: «lähen kunne-ñibud' ruataiiah.» palkaiče miule», šanov. lieän sanov: »palkkoan.» »äijän», šanov, »otat?» heän šanov: »sada rubloa kešäksi.» lieän šanov: »sada rubloa anuan, štob pahoa ei paissa.» »hüvä», šanov heän. nu hüö istuičettih i lähdettih ajamah. pappi otti hevolda hännän i nošti: »mi», šanov, »tämi on?» vaña šanov, što kolo. et šie godieče kazakaks, mikši pahoa pagizet. otti hänen i ajoi pois, ei ottan kazakaks. heän i nägöv, što ei hüvin šanon. otti ieltä päin sabegih, papille vastah matkoav. pappi ei hänt tunnustan. »kunne» šanov, »mänet?» heän šanov: »ruadamah mänen.» »palkkoat», šanov, »miun kazakaks?» — »palkkoan.» — nu sītä šanov: »pahoa ei paissa». [»hüvä», šanov], i »štob ei voruija». [heän šanov: »en rubia voruimah».] — »kui rubiet voruimah, inie šiun türmäh panen.» palkkai hänen i lähdettih ajamah. heän nošti hännän i šanov: »mi tämä on?» heän šanov: »türmä.» tultih kodih, nu eläv heän netelin i kakši [kašakkan]. — papilla oli tütär ülen hüvä. heän zahotti tütärtä. [heän] otti lušikan, kokkah šito. pappi ečči lušikkoa, ei löüä; dogadi jo, što lušikka šivottu. šanov: »kačo lušikka — šiula kalkušša.» »kokka voruit lušikan, välläöä en anna. türmäh panen». otti tüttären šorti da i hivutti i türmäh pañi. nüt tuaš elettih päivän i toizen. pappi läkš meččäh mänemäh; pidäv keŋgi ečči, šukkoa i ei löüä pappi, kokalla riputti. vaña dogadi što

on papilla kokalla šukka. šanov: »mie vällöä en anna, türmäh panen.» nu heän rupev panemah omal tüttärelleh türmäh. vaña šanov: »kun õt pappi, šiun ei voi panna tüttärellä, a šiula pidäv panna hebozella.» šanov: »mie en rubi*a*.» — »pidäv panna, mikši šukan otti.» heän papin podveid'i hevon luo; nu pappi hebozen hivutti. naine papin šöändü, otti kazakan i ajoi. kazakka tuli kod'ih i rubei elämäh koissa i puašnoa paššimah. enämböä ei lähtenüt üi kunne. [18]

10.

elettih kakš vellest. ükši velli läkši boronoa voruimah a toine läkši kuoppah kualikkoa voruimah. heän menöv kuoppah, pagizov ičel: »tämä keittöä a tämä paistoa». mužikka külusti, mikä kuopašša paissah, eigö čüdieče, a toine*n* velli läkš bor*u*noa voruimah. nu [a] mužikka läkš papp*ia* tuomah, kuopan pèäl pitämäh molebnat slüžī. čüdiččov kuopan peäl, a papilla jalga kivistäv ei šua matata. heän otti papin šelkäh, toi kuopan peäl. a kumbane on kuopašša dümaiččov: »tämä on velli, toi boronan». kuopašša heän mögizöv: »oŋgo strigittü», a ei õ. a pappi pölläštü. jalgoi ru*per* kivistämäh da i heän uidi. [16]

11.

läkši pīterih briha. jätti nuoren naizen kodih kolitusen. tuli pappi proas*n*ikkana molebnoja slüžimah, a mors*ia*n hüvä hänel zahotil piššaldoa i šanov: »anna mie dodieloičen lapšen.» nu hüvä ašia nīn. tuli mužikka pīteriштä, a nai*n*e*n* šai lapšen. akka šanov: »pīterih läkšit, lapšen jätit keššen, tuli hot' pappi da dodieloičči.» mužikka otti ičel pöä; »vuota, mie papilla vaštoan.» — tämä pidäv 'lapši' značit rištiä. vaľľasti hebozen i läkši pappi*a* vaš. mäüi heän papin luo i šanov: »aššu, rišši*t* lapsen»; i suoričči pappi i läh*d*ettih dorogah. briha šanov: »pidäv ottoa šiun naista, miula lie koišša baľ.» pappi roadi šanov: »pidäv ottoa naine.» mužikka šanov: »šie matkoa jalgazi*n*, a mie müöstöäčen otan šiun naizen». nu tuli heän papiŋ kodih i šanov papin naizella: »aššu meijäŋ kelc.» šanov papin naine što pidäv peseččie i suoriččie hüväsekši. nu kun heän rubei pesieččemäh, otti kolčča*s*en

šormesta i pańi stolalla, a heän tuľi da i vei koľččasen. nu i pani heän koľččasen kokkah. ka šuoričči, [dotta] hvatičči, koľčasta ei löüä. rubev heän eččimäh i šanov: »mie näin, šie lainoit.» »nu kuinba šuata pidäv?» mužikka šanov: »venüeččiekkö, mie rubien šoamah.» nu ka heän tuhki kalkuh koloh ka otti šieltä kolčan kalkusta ka šanov i šain. papin naine šanov: »kačo meil ou ščukuna rehgihine kolmaš vuozi kadon kui on, eigö ščukunoa šielä?» [koettele vielä!] heän rubev koettelemah i löüďi da šanov: »ou, šarostiu, — toizel kertoa, nügüin ei joudū.» tuľi heän papin naizen kodih. papilla naińe šanov: »alloin peseččimäh, lainoin koľččasen, tämä brihа šai; kumbańe ščukuna kolmaš vuozi kadou i šen löüti da i jo šarostiu.» pappi dogaďi što vellat makšo. [17]

12.

oli mužikal kakš poigoa. mužikka kuoli i poijat erottih. nuorembi poiga naičči kupčan tüttären niehellä a vanhembi poiga naičči hrestjankalla keühäsest. nuorembi velli lienöv bohatta, otkroičči lauhkan, a vanhembi velli keühäselt elämäh 'jäi', čut ei pakkua vai. läkši vanhembi velli halgoh meččäh; mäni meččäh, rubei halgua leikkoamah. kūlov, matatah ülen šūri artteli rahvašta. nämä oltih rasboiniekat ńeľľäkünnmendä mieštä. heän pölläštū i hebozen jätti; iče nouzi korkeah pühu. matatah rasboiniekat, takat šūret kaiken-näyöistä kannetah. tultih goran luo kaikin šubuški. ükši vanhembi atamana rasboiniekkoin mäni goran rannan luo, kušša oľi ovi i šanov: »šie sam avau!» tämännägöine ovi avaudu i mäntih rasboiniekat täh peščerah, pantih šinne kaik šubuški, mit oltih takois. tämä mužikka pūssa nägöv mitä hüö roatah. lähdettih tuašen rasboiniekat; vanhembi tuašen rasboiniekka šauov: »šie sani šalvau!» i ovi šalbaudu. rasboiniekat lähdettih tuašen pois. mužikka mäni tämänmoisen oven luo i šanov, kui šano vanhembi: »šie sam avau!» i ovi avaudu. mäni šinne täh peščerah, šiellä kaččov kaikennäyöistä dobroa, deŋgoa i zolotoita, mužikka dūmai što täššä roadoa. mäni, toi hebozen täl lüö goran luo; pani täñen telegan deŋgoa i läkš kodih. tuli koďih, akalla šanov: »ka nüt müö lienemmä bohatat, kui meijän velli.» kannettih deŋgat perttih i ruvettih lugemah, kaiken üön lugiettih, ei šuanu lugie. mužikka šanov: »mäne tuo

vellestä vakka, rubiemma mittoamah vakalla *d*eŋgoja!» mäni akka pakkūmah vakkoa. velli ei ollu koissa, oli uidin tavaroa vaš lauhkah. tämännoine naine vellen šanov: »mitä teilä mitatah», a tämä akka ei šano. a tänä akka vellen otti, smolalla voidi pohjan vakalda, što mitä ruvetah mittoamah, ńīn pohjah pūttū. toi vakan kodih. ruvettih mittoamah *d*eŋgoa vakalla i mitattih *d*eŋgat vakalla. *d*eŋgat zaroidih tarhah haudah. vakan vei järelläh i andо. akka kaččov pohjah dai šanov: »mitä tūö mittaitta?» »ottima», šanov, »velgah ruista.» akka šanov: »mitünäne täm on ruis, tūö zolotoita, mittaitte *d*eŋgoa vakalla, kaččoakše täh on pūttun; — šano, mištä tūö ottie *d*eŋgoa, — ei, ńī seičas türmäh šuatamma.» akka põlläštü, ei tījä mitä i sanoa, läkš i kodih. tuli mužikalla i šanov: »ka tījustettih», šanov, »što mūö *d*eŋgoa mittaimma i küšüv, mistä mūö otimma *d*eŋgoa». huomenekšella velleh tulov i šanov: »mištä tūö ottih *d*eŋgoa, ei ńī», šanov, »türmäh iššutainma.» — »ka on», šanov, »täššä kohen moine gora, ńī šie mäne täl lüö goran luo i löüvät šiel oven i šano: »šie sam avau!» heän avauduv i šinne mäne, šiel on *d*eŋgoa ülen äijä; mie eglen olin hallošša, rubein leikkoamah vain halgua, kūlen, matatah rasboiniekat nelläkümnendä mieštä, mie pühu nouzin, peittäučin heistä, hüö tultih täl goran luo i näin šanottih, ovi avandu i mie opaššuin, što näin pidäv šanoa, mänin täl lüö oven luo ǀiǀ näin šanoin; — ovi avaudu, ka valīn täüven telegan *d*eŋgoa. — »näne šie i šiula lienöv külläldi *d*eŋgoa.» läksi velleh *d*eŋgoa vaš, mäni täl lüö goran luo, mäni oven luo i šanov: »šie sam avau i šie sam šalvauvu!» šie sam avaudu, ǀšie samǀ salbandu. mäni šinne peščerah, d'eŋgoa värččilöih panov da unohti, kui pidäv šanoa, štob ovi avauduis. heän šanov nīn i näin kaikkeh loaduh, a ovi ei avauvu. tultih rasboiniekat i tavotettih hänen šielä i otettih hänen i pilkottih šoabloih. ǀšanotah: täüšü tällä voralla kävellä meijän *d*eŋgoja vornijaǀ.

akka koissa vuottav päivän, vuottav i toizen, — mužikkoa ei ō. tuli vellen lüö i šanov: »mänek šie pošaluista, eččiekkö händä, oŋgo heän elossa ili ei ō.» mužikka läkši, kūntel händä, mäni täl goran luo i šanov: »šie sam avau». i šie sam ovi avaudu mäni heän šinne. velli pilkottun, missä püä, missä käzi i missä jallat palaziksi pilkottunna. velli otti, keräi kaikki palazet vellen i pani telegäh viel d'eŋgoa kui šnav hebozella vedöä. läkši kodih ajamah. vellen naine

strečaiččov i šanov: »oŋgo elossa miun mužikka?» heän šanov: »šiun mužikan vai palazet toin.» ka täm akka itkemäh, — itköv itköv, kui hänen mužikan tapettih. roadoa ei ńi midäh. |»mikš», šanov, »mie mužikalla šanoin štoka šiun velli *d*eŋgoa toi, am‿ois tuonun, meil omoa *d*eŋgoa äj oli. roadoa ei mi*t*äh|. pidäv mužikka kätki*ä* i himottais luadi*a*, štob ei rahvaš tījussettais. velleh šanov akalla: »pidäv», |sanov|, »tūva sapožnikka, štob ombeliš meilä vellen, kui oli.» mäni sapožnikan luo i šanov: »meilä ois ombelušta, läkkä meilä ombelemah, mie šiula annan äijän d'eŋgoa, vain šiulda šilmät šivon; kunne mie vien, šītä kun ombelet, šielä mie šilmät šivon järelläh i tuon omah kodih.» »nu šivo», šanov sapožnikka, »miul*t*a šilmät». šido hänel*d*ä šilmä*d*, ka händä vedeli, vedeli i vei kodih šeh komnatah, kuš ol*t*ih vellen palat. keritti šilmät i šanov: »ka ombele miula velli, kui hänellä ol*t*ih kaikki kohat!» sapožnikka ombeli velleh. i šanov: »ka elä šano ńi midäh ńi kel*l*e, što šie tämänmoista riškanžoa ombelit.» nu sapožnikka šanov: »hüvä, en šano ńi kel*l*e.» eil*l*eh[1] šanov: »mie annan viel enemmän *d*eŋgoa». otti, šido šilmät hänel*d*ä, i tuašen vedeli, vedeli, vei hänen omah kodih. otettih tämän kuolien, šuoritettih i šanottih, što kuoli meildä luavoššikka. ruvettih kätkemäh, kätkieššä ülen äijän *d*eŋgoa rojittih.

a ras*b*oiniekat tul*t*ih omah peščerah, kačotah, ei ō kuolijan paloa, šanotah: »ei ō ükši meilä vora, täššä ken ol*l*ov, riškanžan palat voruičči; pidäv meilä kuinibud' tījustoa.» — vanhembi atamuana ras*b*oinie*k*oin šanov: »pidäv karavūla luadija|täh|, mäŋgöä i tījustakkoa, eigö mišša moizi*a* paloja inehmisen kätkiettü?» tul'i ras*b*oiniekka tämänmoizeh küläh, kušša eli sapožnikka i pagisov: »oligo teilä täššä kuoli*a*ta?» heän šanov: »ol'i täššä kuolija, emmä ammuin kätken loavoššikan.» »ni kuoligo heän kuin», tämä küselöv kaikki, a sapožnikka šanov: »kuoli hüvin.» ni šanov: »iligo heän bohatta tämä luavoššikka?» — oli bohatta, šanov; oli keühä hänen velli, a nütten ülen bohatta. mie ombelin tämän moizella loavoškal*l*a bašmakat, kumbazet kuoli*a*lla |keŋgittih|, nī ando miula zolotoita ülen äijä.[2] a tämä ras*b*oiniekka dūmaiččov |i| kekši, što |meän| vorat täššä i ollah i šanov ras*b*oiniekka: »et

[1] Toisinnossa: velleh šanov:.

[2] Toisinnossa: ando miula zolotoin ühen.

šie hänel ommellun bašmakkoja, šie ombelit hänen paloja, šano brat kohalde!» tämä sapožnikka ei tijä mitäh i šanoa, pölläštü ülen äijälti. »joudova», šanov rasboiniekka, »šano kohaldi, šiula annan ülen äijän deŋgoa, a kun et šano, niin šiula ei elöä!» tämä sapožnikka šanov: »ombelin mie tämän paloja, da en tijä, kuin neuvottoa; miula oltih šilmät šivottu [en tijä kunne neuvottoa].» tämä rasboiniekka šanov: »i mie šiulda šivon šilmät, šie mošot popameti kuin šilloin matkait, nï mošot nütten popad'it. šito šilmät šapožnikalda i laški hänen. šapožnikka käveli, käveli, tuli täh kohtah i šanov: »kuiŋki, täš[sä] kohen mie ombelin tieloa.» nu otti tämä rasboiniekka veräjïlä i kirjutti, što täš eletäh meijän vorat. nu a tämänmoine loavoškan naine dogad'i, otti i toizin veräjin pöälä kirjutti. nu läkši rasboiniekka atamuanan luo i šanov: »mie löüvin väaseldi dühušen, što täš kohen pidäv olla meijän vorat.» rasboiniekka vanhembi rubei küšelemäh: »kui», šanov, »tijussit». — »ka näin i näin», šanov, »mänin sapožnikan luo küselemäh, rubein kuoliata tijustamah. sapožnikka šanov: 'täš[šä] ei ammuin kuollun loavoššikka' i šanov: 'mie ombelin kuolialla bašmakat i miula annettih zolotoi'da' i deŋgoa.' mie rubein küšelemäh što [hüviŋkö heän kuoli. heän šanov: »hüvin». mie šanoin]: »etgö šie hänen paloja ommellu, šano kohaldi, müö annamme šiula deŋgoa äijän, a kun et šano, a kun valehtelemah rubiet, ńïn šiule šurma.» heän i vińńeččeh, što ombelin tielan da en tijä, kui neuvottoa, hänellä oltih šilmät šivottu; šilmät šivottih i vied'ih järelläh omah kodih, kui ombelin tielan.[1] »mie», rasboiniekka šanoi, »šivoin šilmät i laššin hänen». heän käveli, käveli i vei tämänmoizeh kohtah i šanov: 'kuiŋki, täš kohen tieloa mie ombelin.' mie otin tällä veräjällä kirjutin, kuh kohtah heän vei i mie annoin sapožnikalla deŋgoa täštä šün. nu vanhembi atamuana rasboiniekoin i sanov: »pidäv tän iltan männä i tijustoa.» atamuana käški kakškümmendä puccia varuštoa i hevošta oštoa. otti kakškümmendä hevošt i puccia, läkši bud'to ajamah voin kel'ma', 'i' mäni tämänmoizeh küläh. himottaiš popad'ia šeh taloh üökši, a kaikil veräjil kirjutettuna, ei tijä, kunne üökši männä. mäńi heän tämänmoizeh taloh üökši, šiel üön magai i küšü: »kušša kohen tämänmoizet

[1] Toisinnossa: šinne hänen viedih, šielä tielan ombeli, šilmät šivottih järelläh, tuotih järelläh omah kodih.

eeltäh, kul*t*a mužikka kuoli.» »kul*t*a», šanotah, »mužikka kuoli, ei elä omašša kojissa, se eläv toizeŋke velleŋke.» »toińe velli kušša eläv?» heän šanov: »tässä koheŋ*k*a.» atamuana primietti, kušša kohen hänellä neuvotettih. — kün ver*t*a aigoa proidi, läkši tuašen atamuana buď to voiŋke[n]. pani kakškümmendä pučči*a* i kakškümmendä hevošta vaľľasti; joga puččih kakšin miehilöi ras-boiniekkoa i šanov: »kui müö lähemmä tämänmoizeh taloh üökši i kuin mie primietin što hüö ollah vüärät täl azi*a*lla, ni mie teidä svisnin i tüö tulgoa perttih i kaikki šubuški leikkoamma.» — mänt*i*h tämänmoizeh taloh üökši. atamuana pürgiv: »eigö voi miun muata teilä?» heän šanov: »mint*ä*h, voit meilä muata, tarha on meilä šüri, aja tarhah kaik hebozet da magoa!» nu akalla käški atamuana ströäppi*ä* huomenekši, aivomma štob ois kaiken nägöistä obeď. iče [illalla illaistahu*a*] otti güslit i rubev kizoamah, a tämänmoine luavoškan naine kargaimah. šĭtä rubev küšelemäh ras*b*oiniekka, mištä šiula on mužikka. heän šanov: »oli da kuoli a nüt elän velleŋke.» akka satoppi pertin da i šanov loavoškan naizella: mänek šie, meilä voi*t*a ei ö, e*t*gö puččiloista vähäistä voida šuaha.» še mäni puččiloih luo, külov pučissa paissah, rubei küntelemah, a šielä ollah ras*b*oiniekat. üheššä pučissa paissah i šanotah: »mintäh näin vïkoin meidä ei svišši šinne, mänišimä i leikkaisima he*i*ät». [täüšü heilä *i*elöä dai meilä töälä tämän vïkk*ü* pučissa ei pidäis olla]. [i heän] mäni toizen pučin luo, küntelov i šielä paissah [šidäse]. kolmannen luo mäni i šiel šanotah, što täš kohen ombeli sapožnikka tieloa, täš kohen moizet eletäh.[1] a tämä loavoškan naine i kekši, što nämä ollah ne ras*b*oiniekat, kumbazet miun mužikan leikattih i otti, mäni perttih, käški kizata tällä güslilh i šanov: »mie rubi*a*n kargaimah, tahottav äijälti karata». iče otti veičen, kargai*s*i, kargai*s*i da otti veičellä jarahutti tädä atamuanoa külgeh dai tappo. velli šanov: »mitä šie roavoit, täššä nütten meilä lie beda.» ni mitüttä bedoa meilä ei liene; ollah puččiloissa ras-

[1] Toisinnossa: kolmanneš mitä šanov hänel on primeččoi kui sapožnikka, šano kohalti, što tässä kohen ombeli tieloa dai kussa magaima nin ńeuvotettih, što täššä kohen tämänmoizet eletäh nin kučču*s*i*n* tervemnä meät, müö leikkaisima heät tervemmä i pois].

boiniekat, [hänellä a ei voita, paissah sielä] tultih meidä leikkoamah, tījnstettih, što müö ottima šieldä peščerasta riskanžan palat [i šanotah: müö heiän i deŋgoa voruičemma]. satoppikkoa tervemmä kattila i kipäičikköä vettä i pidäv heiät puččiloissa ospuarie.» — kiehutettih vettä i kaik šubuski puččiloissa rasboiniekat ospoarittih. šītä otettih, kaivettih ogordah hauan i kaik šubuski neĺĺäkümmiendä mieštä šinne šaroitih. šītä otettih ostatkat *de*ŋgat šestä peščerasta vēttih i ruvettih elämäh bohatalti üheššä kaik šubuski. i kaikki. [22]

13.

kakši veĺĺeä oli ennen. toine oli bohatta veĺĺi, a toine keühä äijäldi, — kävi pakkuiččemassa. bohatta ei keühöä prinimainu. bohatta eli hüvin mužikoin kela. ka heän mužikoita gostih vuotti. ka kun eleli, iški heän boronan i kiäri bohonan rogosinah. heän läkš bohatta boronan kela. ka mäneh ühteh bohattah i šanov: »miula on iŕehmiŕe tapettu.» bohatta šanov: »en šiua lašše üökši, kun on iŕehmiŕe tapettu.» heän mänih toiseh bohattah boronan kela i toinen bohatta hänt ei laškenu üökši. nu ka heän mäni kolmanteh bohattah, nu ei še lašše hänt üökši. ka jälkeh tätä mäni heän velleh; mäni kešk üöllä, ka ikkunalla kolotti kešk üöllä i šanov: »lašše üökši veĺĺi.» nu veĺĺi šanov: »tule brať üökši, veikko olet, nī mie šiun prīmin üökši.» heän vellel keühäl šanov: »miul on iŕehmiŕe tapettu.» veĺĺi šanov: »tule üökši, veikko», šanov, »šaroiččema tapetun, peltoh kätkemä.» tuĺi veĺĺi kaččomah. borona rogozinalla köärittü. bohatta i boronan ando keühälle lihaksi, kun heän hänet prīmi i paraiten veĺĺi häntä šaleiččov. [4]

14.

ŕemča ajoi küläh, küšüi miulta: »kons oĺi šūr päivä?» [no] a mie šanoin: »šilloiŋkui miula ei ō leiböä.» ŕemča šanoi miul: »šie et tījä ŕi midäh.» ŕemča tuašen küšüv: »kuka on šūremb küläššä.» mie šanoin: »šūr johora.» »et tījä ŕi midäh», šanoi ŕemča. »ketä varajat kaiken enemmän», küšüi ŕemča. mie šanoin: »jumaloa.» »et tījä ŕi midäh». »kons jäičät on ruškiat», kūšüi ŕemča. nu mie šanoin: »kons tulemma külüštä.» ŕemča läkš pois, ei heän emböä küšünütkäh. [12]

15.

oli ennen ńemča. a matkov heän küläh. küläh peän ajav i mužikka dorogalla venüv da i mögizöv: »šurmana miula.» bajari tüöntäv kuččarin tämän mužikan luo; nu kuččar mäni i küsüv: mitä šie mužikka mögizet?» heän šanov: »miula on kila (türä), ei anna spokoi.» kuččar tuli i šanov bajarilla, što mužikalla on kila. nu mužikka šanov: »lienöv kahen netelin šöät», a bajari šanov: »mäńe tuo häntä [mužikkoa] regeh meilä; jos totta, mitä kila šanov, nin palkičen, jos valhe, tapan. heän kun toi regeh i lähettih täl koral (mïsal) ajamah. bajaril himotti tolokko keretä nïttöä. nu tultih mïsalla, kaččov, što kalendaŕ pokāzival, što šöä hüvä a kila ozouttav vihmoa. nu kui vihma tuli šanov heän: »anna jumala miula kila i kalendaŕ kïnul.» kui heän i šanov, mužikan nagradi. [15]

16.

ajav mužikka kaloaŋke, [a] rebo ieltä päin nägöv, što mužikka ajav kaloaŋke; venüttäičče dorogalla, prükiniečči, što kuollun. nu mužikka tuli hänen lüö, ošoav ruoššalla häntä, a rebo ei ńi[in] lekaha. mužikka šanov: »otan kodih tämän revon, lie akalla vorotniekka.» otti, pani regeh. a rebo luati regeh loukon, kalat kaikki šorti pois dorogalla, — iče i uidi. kerövv nöä kalat kaikki tukkuh, nu istu tukun luo i kalasia vai šüö. a hukka tulivv hänen lüö. »mištä», šanov, »šie otit tämän verran kaloja?» heän šanov: »šain». [»mištä», šanov, »šie šait»? »ka», šanov], »järvelt, kušta akat vettä kannetah, avannošt.» »neuvota miula, kui šie šait, mie», šanov, »lähen šuamah.» rebo šanov: »mäńe, šio händäh vakka.» hukka šito händäh vakan, mäńi, avantoh laški vakan. iče ištuv kaiken üön. oli pakkaine šüri; häntä hukalta külmüi šinne. hukka koetteli dernat, »oh», šanov, »min on äijüs kaloa,» a ičellän händä külmän. pogodi — »anna vielä mänöv enämbi kaloa vakkah, štob oiš miula kui revolla šüri tukku.» nu matatah huomenekšella akat vēlle; nähäh, — hukka ištuv avannoš. škoppiečettih äijäŋ keš, otettih kormisloila hukkoa pergoa. hukka koččiv, koččiv uidī; ei šua, külmänä händä. akat ših šoa kormisloil perrettih, — hukalt händä i katkev. läkši

hukka hännättä hüppöämäh, mäńi revon luo i šanov: »šie miun muanitit.» rebo i šanov: »šie et mahtan, mikši vīkoin pijit; nöät kaloa äijä skoppiečči vakkah, šentān šiule ei šuanu vedöä, [šie oišit toagimma vakašt kaloja kuman poiš]. miun pöälä eu mitäh bed'noi.» [10]

17.

ka eli pappi. papilla oli kolm tütärtä. läkš pappi eččimäh kazakkoa hänelleh. ka tuli hänellä vaštah mužikka šuta. pappi šanov: »šuti (= laske leikkiä) miula.» heän šanov: »mie jätin šutaŋ kodia, anna paltto da hebonen i lähen i tuon šiule šutan.» ka heän läkši i läkši papin naizen luo. naizella šanov: »ka anna d'engoa, on šiun papin hebońe i paltto, [heän] pappi miun tüönti.» heän i ando. šuta kodih läkši; istuičče ikkunalla i laulav virttä i hebozen pańi tarhah, — ei ruven šüöttämäh. ka pappi kočkasella istuv i külmi, kodih heän läkši. mäni pabad'ien luo i šanov, što oliko šuta meilä? heän šanov, što oli. pappi šanov: »mitä heän šiulta pakkui?» heän šanoi: »kolm šadoa d'eŋgoa otti.» šanov:» mikš šie annoit?» [šanov pabad'ie, što] šie tüönnit, oli hebońe i paltto. ka heän läkši šutan luo pappi matkoamah. šuta ikkunalla ištuv, virttä laulav. pappi šanov: »vota, mie šiula annan, mikš d'eŋgoa otit». »šie käššit pošuttī, a mie i pošutin.» pappi i läkš ńi miŋke.

šuta otti naizen platat, pani pöäl dai läkši pappih roadajakš. pappi hänen palkkai. papilla kolm oli tütärtä. tultih bohatat kupčat papin tüttäriä kosiččemah i šanotah: »ken kušov koľččaseli, šenen miehel otan.» heil ei šua kušša ni kumbazel [näet šie], a šuta kusi, kun niät suoričči tüttärekš [ei ollut kolo]. [ka] hüö šutan miehel i otettih, nu lähettih kodih kupčat šutaŋke. nu ka šiel šuta käški naizella čipoa činčoh üöllä. nu ka venüečettih hüö muata šuta i kupča. ka šuta šanov: »mie lähen kušel» a kupča šanov: »elä mäne.» šanov heän: »lašše, lähen, tahottav kušel äijälti.» šuta dümaiččov, što kupča venüeččöv hänen pöälä. [kupča laški kušel, nuoran šito kaglah šutalle. oli čiba činčoh pantu. šuta otti nuoran i čibal šarviloih šito, iče i uidi kotih. ka kupča vetäv šutoa nuorašta. dümaiččov što on šuta. a tämä

on čiba. ka heän vetäv čiboa a čibo blöägüv.[1] ka heilä höät rikkuičettih. [ka šuta papin luo läkši, šanov: »missä on tütär»? heän šanov: »mielel annoin». heän šanov: »mikš šie annoit, anna miule kolm šatoa dengoa, kun annoit». kolm šatoa ando i mäni kupčan luo i šanov: »mišša on tütär miun?» heän šanov, što uidi. »mikš laššit, anna kolmkümment rubloa dengoa.» no hüö i annettih.]

rasboiniekat tijustettih, što šutalla äijä *de*ngoa on, i matatah šutah rasboiniekat. šuta otti, kui tultih tappamah, härän, iški i boronan iški. nu otti heän heiltä pusurit da i kuivai da šinne verta i pani täüvükkūšet da kainaloihin i šito [naizella] i šanov: »kui rasboiniekat ruvetah matkoamah, mie šiula [naizella i] šanon: »keröä stolalla», a šie šano, sto en rubia keräümäh.» ka rasboiniekat matatah šutah i šuta šanov akalla: »keröä stolalla, murginalla rubian.» heän šanov: »ka en rubia keräümäh[2].» [nu] tultih rasboiniekat, laučalla istuičettih. šuta otti, törkköv veičellä pusurih kainaloilin. naine i laugei. nu heän šanov: »vielä šie langeit, otti ruoššalla i stogni, osai naišta. heän i nousi i rubeav stolal keröämäh. rasboiniekat uigittih. lähettih omia naišt opaštamah; tultih i möissäh: »keröä stolalla.» hüö šanotah, što en rubia keröämäh. rasboiniekka türkkäi naišta kainaloh i tappo; ka heän otti ruoššalla stogni naišta. heän ei nouše. hüö otettih i lähettih šutoa tappamah. mäntih — šuta otti kattilan, pani lattialla a tulen karšinah pani. kattilah vettä pani. ka rasboiniekat tultih, istuičettih laučal i kačotah, što kattilaš vezi kiehuv i šanotah: »šuta müö kattila», [šuta šanov: »ošta». rasboiniekat: »äijänkö otat?» »kolmkümmentä rubloa». kai annettih] [i šuta möi]. — rasboiniekat lähettih kattiloa kantamah; pantih kočkašella, valettih vettä i pantih šinne jänikšen i iče lähettih ohvatal [toist] jänist ambumah [i vie lä] šanotah: »kui müö tapamma toišta, tämä valmiš lie.» mäntih, tapettih i tultih katti-

[1] Toisinnossa hakasien ([. . .]) välinen osa: ka heän laški kušelle. oli čipa činčoh pantu, laški kušel, nuoran šito kaglah šutalle, ka heän otti nuoran i čibal šarviloih šito. šuta otti čivalla šito ič i uidi kodih. ka kupča vetäv šutoa nuorašta, dūmaiččov: on šuta, — a tämä on čiba. vetäv čiboa a čibo blöägüv.

[2] [»nasrat šiula»].

lan luo. a šilloin oli talvi, vilu kattilašša, jäniš külmi. ka hüö lähettih [tuaš] šutoa tappamah, mikš muanitti. tultih, šutal äijä deŋgoa. šutal oli papin kehno hebońe. heän tuŋgi hebozel persieh deŋgoa i mäni tarhah, da vetäv hebošta turvašta i hebońe šittuv deŋgoa. rasboiniekat tultih dai šanotah: »mitä šuta roat?» heän šanov: »deŋgoa hebone ka šittuv». »müö šuta hebońe töä!» heän šanov: »ošša». [»äijäkö otat». heän šanov: »kolmkümmentä rubloa». ka heän möi[li rasboiniekat oššettih hebozen[1]. hebozella vai ükši grīvenikka jäi perzieh. ka hüö lähettih kolmeŋkeššen rasboiniekat, mäntih tarhah; ükši vedäv turvašt hebosta, toińe ruoššalla pergav a kolmaš šuapkoa pidäv perzien lüö. ühen grivenikan šittu, sītten šittoa jo rubiv, ei ruvennu deŋgoa. rasboiniekat moattiččemah (noitumah) ruvettih i lähettih tappamah šutoa. mändih šutan luo. šuta ištuv laučalla i šanov [ičelleh]: »miun tapetah.» nu ka tultih rasboiniekat, otettih šutan i säkkih pantih da i vietih järvellä. [kai] luajittih avando da i purašta vaš lähettih kodih. šuta jäi säkkih. [kai] bajarit ajetah, šuta i mögizöv, što tapetah, [laškeht järveh minn. bajarit tultih]. bajari säkkih mäni šutan luo, a šuta šieltä tuli i šito bajarin säkkih. ka rasboiniekat tultih, avando loajittih da i laškettih bajarin, a šuta istultih troikal i läkš ajamah kotiah. rasboiniekat lähdettih, šutah mäntih, istuičettih šüömäh. šuta ajav kolmel hebozella. rasboiniekka šanov: »kačo šuta ajav», a toine šanov: »elä valehtele, ei aja šuta.» tulov heän heil lüö i rasboiniekka šanov: »kui šie tulit hauvašt?» heän šanov: »kun tūö miu laškia, a mie kučuin hebozet[1] i ne tultih; mie istuičin da i läkšin ajamah», [šanov], »mäŋgeä i tüö.» hüö i mäntih järveh, šinne kožittih, kaiken möissäh [što bur bur . . .]. a bulbukkazet nouššah a heitä ei ō. šuta jäi ükšinäh elämäh. [11]

18.

läkšin mie pīterih. läkšin mie päivözen laššiessa. nu mie en lähten dorogoa müöten [a] kohalta meččöä müöten. ka tuli üö. mie nöän mečässä tulutta. ištuv tulun luon ukkoine. mie tulin i

[1] Toisinnossa: kun tüö miu laškia, a mie šanoin a bur, bur, a miu luo hebozet tultih.

šanoin: »drastui.» nu i hiän šanov: »drastui.» küšüv i viel: »kunne šie matkoat?» »matkoan», mie šanoin, »pīterih». hiän i tuaš šanov: »palkkoiče šie miule kazakaksi.» nu ka mie palkkoičin kazakaksi. hiän sanov: »annan mie šiule kolm šatoa», a mie šanoi »mitä roadoa?» hiän šanov: »ka vai tuleh halgisia panna kattilan alla», i viel šanov: »[što] elä kačo kattilah, jēsli kačot, ńī šiui propaďittah ďeŋgat». nu ukko uiďi a mie jäin ükšin. nu ka eliu mie, en kaččon kattilah. šītä otin da kačoin kattilah. tuľi ukko i šanov: »kačoitko kattilah?» mie šanoin: »en.» ukko küšüv kattilalta i kattila šanov: »kaččo.» »ka šiult propaďittih ďeŋgat, eu anna mie ńi midäh». nu palkkiaičin mie toizeks vūveks šītä hintoa. nu ka vuozi proidi i mie en kaččon kattilah kaikki. ostatkana pöänä ei šoanu terppoa, kačoin kattilah. nu ukko tuľi tuašen i küšüv: »kačoitko kattilah?» mie šanoin: »en.» a heän kattilalta küšüi: »kaččo heän šinuh?» kattila i šanov: »kaččo.» i [nu heän] tuašeu [šanov:] »propaďittih ďeŋgat». mie palkaičin kolmannekš vūvekš i šītä hintoa roadoa ruadamah. elin mie kolmannen vūven i en kaččon kattilah. nu proiďi vuozi. tuľi ukko tuašen i šanov: »kačoitko šie kattilah?» mie sanoin što en kaččon. küsüv tuašeu kattilalta: »kaččoko hiän, kattila, šiun?» kattila šanov: »ei kaččou.» hiän sanov: »rubietko viel elämäh?» mie šanoin: »en rubie.» nu hiän šanov: »pidävkö šiul ďeŋgoa ili pidäv hüvä šana ili paha šana?» mie dūmaičin, dūmaičin i šanon: »ana miule paha šana.» hiän šanov: »matkoa šie ķebeńi!» nu mie läkšin i dūmaičin: »lähen mie voruimah mistänibuď hot mitänibuď.» mänin mie aitan luo. aitta šanov: »elä lomaiče, miišša ei ō ńi midäl». [nu hiän šanov:] »mäne toizeh aittah, šiel on pučči ďeŋgoa, zolotoita». nu ka mie mänin, otin šielt šalkun (värčin) ďeŋgoa i läkšin mie dorogoa müöten. i dūmaičen što lähtiettäh miu jällest, ťavotettah miun i kissotah ďeŋgat i iššutetah miun tūrmäli. ka mie otin ďeŋgat, peitiu meččäh i läkšin niu matkoamah. miul jällest ajetah, pogonah ťavotettih [miun]. šanotah: »šie veit ďeŋgat [miult].» mie šanoin: »en mie viennü.» šanotah miul: »vťoš [valehtelet], ašsukas meilä!» šanov: »mie venütän šiun tüttäreŋke magoamah. kun et koškene miun tütärtä, ńī et šie ottan ďeŋgoa.» nu mie üön prospin i en košken. huomenekšella nouzimma. mužikka [šanov], küziiv: »košsit šie?» a mie šanoin: »en košken.» heän i tütöldä i küziiv: »koškiko heän šilma?» tüttö šanov: košši.» a mie küziiin kololta: »koššiŋko

mie šilma», a še šanov: »et košken.» nu toizen üön i venüčīmmä toizen tütöŋ-ke. mie händä en košken. huomenekšella küsüv tuašen mužikka: »koššit⌈ko⌉ šie tüttöä?» mie šanoin: »en košken», a tüttö šanov: »koški.» mie tuaš⌈en⌉ kololta küšüin: »koššiŋko mie šilma?» a še šanov: »et.» — kolmantena üönä kolmannen tütöŋ-ke. huomenekšella tuašen nouzimma. mužikka küšüv: »koššitko šie?» mie šanoin: »en»; a tüttö šanov: »košši.» küšün mie kololda, a še ei ńi mitäh virka. oli tükittü heinällä. mie šanon: »anna mie ošoan hohloa vaš.» nu šielt laŋgiä heinöä klokka. nu mie küšüin: »koššiŋko mie šilma?» hiän šanov: »et košken.» ńī mie piäzin, läksin kodih, otin ďeŋgat, kumbaset oli peitettünnä. vein ne ďeŋgat koďih, naičīn, rubein elämäh da elämäh da nazivajemoa eluа. [1]

19.

eli mužikka. naine hänelt kuoli i jäi hänellä tüttöine. töä mužikka ottih toizella naizella. liettih toizet lapset. tämä vieraš muamo ei ruven tätä tütöistä šuvaiččemah. muamo tämä šanov: »vie meččäh hänt, mikš pahoa roadav da ei küntel.» mužikka, tuatto šuali vījä. roadoa ei ńi miďä. otti, pani šürimoa i lušikan i leiböä i padazen i vei ⌈hänen⌉ meččäh, laški. tüttöinen läkši meččöä müöten, löüti pirttizen, mäni pirttizeh. šiel ei kedäh. otti, lämmitti kiugoan, rubei keittämäh pudroa. hīrüt tuľi karšinasta i ⌈šanov⌉: »tüttö anna miule pudroa ruskialla luzikkašella». heän hänellä ando. nu tulov kontio perttih täh. »kaš», šanov, »kontio miule toverišša tuľi.» »davai», šanov, »čokkosih kizoamah.» tüttö šanov: »mie en maha.» heän šanov: »šivo miulta šilmät a mie annan šiula kellošen; hüppele i brämäütä.» nu otti tüttönen, šito šilmät kontiolta, ⌈a⌉ iče otti kellozen. tuľi hīrüt karšinasta. šanov: »anna šie miule kellon a šie mäne peittääče. hīrüt rupev hüppelemäh kellozeŋke. kontio ťavottelov a ei šua nīkui ťavottoa. šītä šanov kontio: »moločči šie öt čokkozīn kizoamah; keritä miulta šilmät.» tüttönen nouši karšinasta i keritti šilmät. kontio šanov: »annan mie šiula äijän ďeŋgoa i stoadan härgüä.» toiš pühänä tuľi tuatto tījustamah tütärtä [oŋko elošša miun tütär] i tüttären löüdi elossa. nu tütär šanov: »kaččoakka mi miula on äijüs ďeŋgoa.» tuatto otti tüttären kodih i ajetah kodih. a tämä

vieras muamo kaččov; — kaččoakko bräčtäh tüttöšen lūt. ajo mužikka tarhah i muamo šanov: »oŋko elošša tütär?» »[on eloššа], kaččoakko», šanov, »meijän tütär toi min äijüen ďeŋgoa.» »vie toiš pöänä miun tütär meččäh; miun enämmän viel tuov ďeŋgoa!» toiš pöänä vei mužikka hänen tüttären šeh perttizeh. — mužikka läkš kodih. — ka tüttö üöllä satoppi pertin, rubei pudrua keittämäh. hīrü tuli. »anna», šanov, »miula pudrua ruskealla luzikkazella», a tüttö händä hallolla: — »kaččoakko mitünäne pudrua šiula zahotit» [ičellen pidäv, ei antan]. toaššen tuli kontio puoleš üön. »davai, tuaš tüttönen čokkosille kisoamah.» »davai, šivo miulta šilmät, mie rubian šinua tavottamah, a šie kellozeŋkene hüppele.» tüttönen rubei hüppelemäh, a hīrüt ei tullun auttamah, — šöändü. a kontio hänen tavotti, šihi tappo, da i veret joi. — huomenekšella muamo šanov: »aja miun tütärtä vaš, miun tüttärellä on enemb ďeŋgoa, miun on udaloimbi.» tuatto mäni vaš. mäni — tütär on tapettunna, ďeŋgoa ei mitäh. otti, paňi tämän tütön telegah, läkš ajamah kodiah. muamo streččaiččov, — »kaččoakko miun tüttärellä täüš telega nagrusitto ďeŋgoa.» mužikka šanov: »šiun tüttäreltä vain lūloi veän kodih.» šītä šoa täüši muamolla pahoin vierahaŋki tüttäreŋke elöä. |7|

b. Starina.

20.

eli kupča. kupčalla oli ükši poiga i ükši tüttö. kupča torguičči karabliloilla, raznoita tavaroida vedi toisih maih. ka aiga tuli. pitäv vajoa [heiäh] toisih maih tavaraiŋke. tahtov jättöä tüttöä kodih. tämänätöiňe tüttö i pagizov omallah toatollah: »mie», šanov, »en taho jeähä šiun kodih ükšinäh», a tuatto šanov: »lähen mie monasterih i palkkoan manoahan, heän šulle lugov knigoa i lie šiula dvorjankkana i rubev šiule lugemah razni pripatulki. nu tüttö tämänätöiňe soglašičči. — nu tuatto poijaŋ kela uiittih toizih maih tavaraŋ *kanš*. tämänätöiňe manoaha i lugov, päivän lugov i toizeu. tulov kešä, heiľ oli sadu. nu lähettih manoahaŋ *kanš* guľaimah i šiel oli raitatūhio. ka täššä tūhiošša oli kakši löttöä, ükši ühen pöälä ištuv, toiňe toizen. tämänätöiňe manoaha i šanov tütöllä: »kačos mitä hüö ruatah, pidäv», šanov, »i meilä

nīn.» nu tämänätöińe tüttö uid'i kod'ih, pölläštü i salvai ovet, [a] manoaha tul'i [i] murend ovet. tämä tüttö uidi koišt, ištu lo*d*kah i tūli läkš händä kandamah, otti, vedäh i heän neskol'ko ned'eli ve*t*eleh merel. i lo*d*ka tuli beregal; heän šanov: »slava bohu, en kuollun vēlle a kuolen goralle», i vīdi tämänätöińe tüttö goralle i dogad'i namasterin i lähti täh namasterih. päivän ol'i namasterih i toizen. šītä rube*v* pakkuiččemah iguččenalda: »ota m*ua* namasterih». i heän hänen otti. heän eläv šielä vūven i toizen. tämänätöisen tütön luajittih igumšaksi.

tuatto poijaŋke tultih toisist maista i küšütäh täldä manoahalda: »mišša meijän tüttö?» heän šanov: »teijän tüttö läkši saldoatańke». tuatto vīńi suablan i ando pojal i šanov: »mäńe i eči sisar, mišša löüät, pöä leikkoa a veri tuo šuablalla.» nu snačit brat' rubei tūšinah, velli läkši eččimäh. proidi kaiken voiskoin, a sizarda ei löüdän; läkši i toizih maih, ečči joga kohast, ńi mis ei ō. mäńi tämänätöseh i dogad'i tämänätösen kirikön, — votaš, mie lähen täh kirikö*h* molebnat slūšin, äijän mie stradaičen aigoa. ka heän i männi täh kirikö*h* i šeisaudu ovel luo i lähdettih tüttäret manaškat strečainah; ka heän velli kačč*o*v da i šanov: »mie miš ollov näe*n* tämännävōštä nädüö, kuiŋgi znakomoi ličča, i rubei küšelemäh näildä manaškoilta, mištä teilä on vanhembi. hüö šanotah: »müö emmä tījä, heän vettä müö tul'i.» ka tämänätöne velli i primiekki, kuh heän kel'lah mäni. ka heän tul'i velli i rubei pakkuiččemah hänel luo. ka keleiniča i läkši hänel luo i küšüv: »voibgo pakkuiččov inehmine bloašloveńńoa vaš tulla?» heän šanov: »ana tulov!» heän i mäńi häneh lüö, otti oven kručkah i pani, vīni šoablan i šanov: »kah šiula šurma.» tämänätöińe sizar laŋgei jalgoih, [velli tunnušti i sisar jalgoih laŋgei] i šanov: »elä leikkoa[ta] miulta pöädä, mie šiula annan kasin, leikkoa häneldä pöä i marai šoabla i vie talol, šano što mie leikkain miun a müö huomenekšella uiimma pois.» nu tultih hüö meren lüö, istuiččettih rinnan, itkettih i prossiečettih; velli läkši kodih a šizar šeišaudu kahella riuguzella i läkši mertä müö i läkši händä tūli kandamah, a valuvat häneldä kaikki šovat rosmoičči. tultih nämä riuguzet beregalla, heän tüttö šanov: »slava bohu, en kuollun merellä, a kuolen beregalla.» šīnä ol'i kudravoi dūba jürilda vöändün i šielä ol'i hauda. a čoarin poiga mäni ohvatulla a koirat luoččačettih haudah, i ruvettih haukkumah, a čuarin poiga

šanov: »vīd'i hauašta ili nīn tapan.» tūttö šanov: »mie olen pal'las». a čuarin poiga otti ičeltä pal'tan, loi haudah, tūttö otti, pani pal'tan i vīdi hauašta. ol'i ülen krasīvoi čuarin poiga. ištuttih 'hüö' hebozella i vei čuarin poiga hänen linnah ühen naizen luo i käški händä šüöttöä i beregoija i šoarittoa i mäńi čuarin poiga kodih i rubei dūmaimah: pidäv naia. tuatto joga muašta käski patritat snimiä i tüöntöä tämänätöselle nasledńikal. [patritat ei hänellä ei tabaudu]. heän, čuarin poiga, šanov: »ei pie miula näidä patritoja, miula on nevesta omašša linnašša». mäni snimi tält[ä] tūtölt[ä] patritan, tabaudu toatolla tämä patrita, käški ottoa tämän tütön miehellä. otti čuarin poiga tämän tütön miehel i eletäh hüö vūven i toizen.

drug nouzov tämän čuarin moalla voina, pidäv čuarilla männä voinal, a čuariččoa pidäv jättöä kodih. rubei čuaričča itkemäh, čuari i šanov: »elä ite, mie šiula jätän hüvän janiroalan, heän rubiv šiuŋke kizoamah.» drug jeätih tämän janiroalaŋke heän; rubei čuariččoa šanomah: »šie et dogad'i čuaria, šie šuvaiče milma». čuaričča pöllāštü, otti äijän d'eŋgoa keral i uidi täh linnah, kušta heän ol'i uidin. mäni heän čirjulnikal, otti 'i' strigi oniat tukat: mäńi kupčah, rubei pakkuiččemah prikaššikakši. kupča šanov: »mahadgo šie kirjah?» heän šanov: »mahan», i heän hänen otti prikaššikakši i rubei heän torguimah, kaikilda kupčoilda ostelijat otveičči.

ka čuari tul'i voinalda, čuariččoa ei oa i küšelöv täldä janeroalalda: »mišša miun on čuariča?» heän šanov: »šiun čuariča mištä tul'i, šinne i mäni.» čuari šanov: »en taho tiedöä, proijin kaiken svietan, a oman čuaričan löüän hot' elošša ili kuollun». čuari ečči kaiken moan, omašša ei löüdän, mäni toizeh moah, tul'i täh linnah. tul'i kupčah i rubei pakkuiččemah üökši: »lašše milma üökši, mūö vain olemma kahen kupčat.» heän [kupča] i hänen laški üökši, seišatti samovaran; čuari kupčalle šanov: »etgö tījä mitünästä nōvostia ili skoaškoa šanoa?» kupča šanov: »mie en tījä, miula on prikaššikka, briha udaloi 'i heän tietäv'. [eigö tījä heän].» čuari käški kučču*a* tämän prikaššikan. prikaššikka tul'i i čuari šanov: »etgö tījä šie mitünästä nōvostia ili skoaškoa, šano meilä?» prikaššikka šanov: »tījän, a ken miun skoaškan perebeit, šillä šada poigoa perših». čuari oli soglasen. prikaššikka šai kniškan, šanov: »kirjuittuače». čuari otti kirjuittaičči i otvetanta kirjuittaičči i dvornikka

kirjuittaičči. ka prikaššikka i šanov: »oli üheššä linnassa kupča, kupčalla oľi ükši poiga i ükši tütär. kupča torguičči raznoila tavaralla, ühtä tütärtä jättämäh rubei kodih, a tüttö ükšin ei ruveu jöämäh. kupča palkkai dvornikan. lähdettih hüö kešällä sadah guľatimah, savušša oli raidańe tuhjo, tuhjošša ištu kakši löttöö, ükši ühen pöälä i toine toizen. dvornikka šanov: »kačo muašša midä täššä roatah.» tüttö pölläštü, uidi kodih. — dvornikka šanov što vrjot. šorrettih tämän dvornikan, kakši šadoa rosgoa peršieh lüötih. - - ka heän šanov: »tämänätöńe prikaššikka istuičči lotkah, lotka vei hänen beregal; nouši tüttö beregalla, dogadi namasterin, rubei pakkuiččemah namasterih i hänen otettih namasterih. heän šielä eläv vüven i kakši. tuľi tuatto vierahista maišta, küšelöv täldä dvornikalda: »mišša on miun tütär?» dvornikka šanov: »šiun tütär uidi saldatanťe.» tuatto otti šuablan, ando vellelle i šanov: »|mäńe|, mišša löüät sizaren, pöä leikkoa.» — tuatto šanov: »heän valehtelov.» otettih toaton, šorrettih, kakši šadoa rosgoa peršieh pandih. — »tuľi velli namasterih, dogadi omah sizaren, otti, vīni šoablan. lahgei sizar jalgoih: »prosti milma velli, mie šiula annan kasin, leikkoa häneldä pöä, marai vereh pöä šoablan, vie tuatolle, a mie uijin.» šeisaun kahella riuguzella i lähen mertä müö, šeisavuin mie näillä riuguzilla i riuguzet tuotih toizih maih. šīnä oľi kudravoi tammi vüändün jürilda. oľi sīnä hauda, mäńin täh haudah; čuarin poiga matkai ohvatalla, — koirat ruvettih haukkumah. heän šanov: »vīdi hauasta ili tapan» a mie šanon: »olen alašti.» heän otti paľtan, loi miula haudah. mie panin |tämän| paľtan i noušin hänel lüö. heän otti milma liunah, vei |boatal| leššen luo, — šītä otti miun miehellä. elettih hüö hüvin kakši vuotta. drug tämän čuarin pöälä voina i čuari uidi voinalla, jätti miula janiroalan, |nakaži|, štob |i| heän |milma sabavľaščis| miunke |raznih igroih| kizais. |drug mie pölläštüin i uidin.| heän kūn i toizen eli hüvin. tuli čuari voinalda, küšelöv täldä janiroalalda: »mišša miun on čuaričča? heän šanov: »mištä šiun čuaričča tuli, šinne i läkši». — otvetanta šanov: »heän vrjot.» šorrettih hänen otvetantan, kakši šadoa rosgoa d'erittih. — šīdä tämä prikaššikka mäńi, pani čuarskoin odoždan, vīd'i čuarin luo, posdoroviľiš i hüö lähettih omah čarstvah i nüt eletäh.

[21]

c. *Makušina.*

21.

pūvettih loučat, zatenittih hüö tonan i šoatih hüö kaloja. popadi vai ükši hauki. hauel kirjoitettu: »ken tämän haueu šüö, še šuov roadit.» seičas annettih viestin čuarilla. tuli čuari, otti tämän haueu i šuoritti. čaričča kohuštu kui šöi tämän haueu. lūloja stolan al roi. šöi kazi i kohuštu kazi. čuaričča šai poijan i kazi šai poijan. tuotih papin ristimäh. čuarin poijal pantih nimen »ivan čarēvič» a kazin poijalla »plemja gotovič». ei vuozloina hüö a čeäslöinä hüö kasvettih. kasvettih hūö šūret. pakkuiččah hüö tuatolt linnah gulaimah. gulaijah hüö linnah müö. ken popadi vaštah, hvatitah hüö käzistä, käzi daloi, — ketä hvatitah piäštä, piä doloi. ruvettih tuatolla šualiččemah, emme lašše enämböä gulaimah heidä. hüö ruvettih tuatolta pürkimäh peltoh gulaimah. ajettih hüö päivän i ajettih i toizen. i. č. pagizov: »mie olen velli vanhembi.» p. g.: »arbah emmä rojīn, ken meištä lie velli vanhembi.» ka šanotah: »lähemmä pajah, tavomma müö šaran kakskümmendvīzi pūdoa, ken ülembi luov, še lie vanhembi velli.» — loi i. č. čut nägüv, loi p. g. — ei nävü. rodih vanhembi velli p. g. ajettih hüö päivän, ajettih hüö toizen. — ülen leviä jogi. — projedittih hüö tämän joen, viedittih hüö goralla ülen hüvä kodi, mäntih hüö kodih, löüvettih hüö zakuskan, vīpeittih hüö vīnoa. i. č. humaldu. p. g. ičellä dūmaiččov, što ei oa meijän varoih tämä kodi stroittuna. mäni heän šillalla, istuičči heän šillan alla. tuli zmeja kolm piähüinen i šuistu hänen ielläh. ois p. g.: »nīn proahoa et löütäiš, elä kīttelieče, a vīdi šillan alta». nu vīdi heän šillan alta i rosodiečettih i iskiečettih. p. g. zmejan i tappo. tuli perttih vellen luo, noššatti vellen i šanov: »ei oa meijän varaih stroittu, aššu ielläh.» ajettih hüö päivän i ajettih hüö toizen. kakši muonta jogi leviämbi. vīdittih hüö goralla, kahečči pertti parembi. mäntih hüö perttih, min löüettih, sitä šūötih. p. g. ičelläh i dūmaiččov: »ei ole meijän varoih tämä kodi stroittu.» läkši šillan alla, istuičči, tuli zmeja, kūzi piätä i šuistu hänen ielläh. »ois p. g. sīnä, nīn ei löütäis omaluita, el kīttelieče, vīji», šanov, »šieltä»; rosodiečettih i iskiečettih, tappo zmejan kūzpöäzen. piät pani šillalla, tūlovišsan loi jogeh. tuli, vellen noššatti i pagizov vellellä: »mitä», šanov, »mie näin uńissa, budto kūši inehmištä

tapoin, tūloviššat loin jogeh a piät panin šillalla.» mäni veli šillalla, kaččov — on tapettu kūzi inehmistä. tuli vellen luo i šanov: »nüt lienet vanhembi velli.» istuičettih hebosilla, lähdettih ajamah i ajettih päivän i ajettih toizen. leviämbi šīdä jogi; viedittih goralla, parembi šīdä kodi. min löüettih, šüötih. p. g. — i. č.:lle šanov: »kačo veičen tormin moaličča, kui veičestä veri rubev vuotamah, hüppeä šillalla auttamah.» mäni heän šillan alla i zmeja i tuli ühekšän piätä i šuisti hänen ielläh. »mintäh miun ielläh šuistelieččet, oišit šīnä et löütäis», šanov, »omia lūloja.» »mintäh miun kahta velleä nuorembia tapoit?» »elä», šanov, »kīttelieče a davai rosodiečemmä. otettih hüö, rosiečettih i iskieččettih i molemmat laŋgettih; vägi vägeh popaďittih. p. g. pagizov: »anna šie zmeja miula vasemašta jallasta lūa šuappah omah perttih!» heän loi šuappoan, osai koht ikkunoa, murendi heän ikkunan. i. č. havaistaičči, polveš šoa vereš ištuv, kačahti, pölläštü, uidi konušnah soimen ala, peittäičče. p. g. podakniečči i lähdettih hüö ajamah. zmeja läkši ieltä päin, p. g. jällesti otti soablan i mahni, vīzi pöädä kerraldi i leikkai. zmeja šöändū. tartuttih hüö borčah, otti heän jälkimäizet piät leikkai. tuli heän perttih, velli ei pertiš, läkši eččimäh i löüti vellel konušnašša — (Jatko puuttuu). [24]

22.

kävelin inie ďaďaŋke jumalaŋ kodiloja müö. üheššä külāššä pakkuiččimma magoamah. tuli izändä mečästä, ruvettih iltazella. izändä i šanov meilä: »istuičikka iltazella», a mie šanoin: »meilä ei oa deŋgoa.» — nu venüččimmä. — hüö illastettih, mie kačoin, mitä süötih; šüötih mämmiä, pada šūri ei soanu loppi. heilä i venüttäičehtih muata, tulen sammutettih. mie kūntelen kons uinutah, a šūä tahottav. mie kačon, kui uinottih, mie laučalla istuičen. ülčči laučan mänin padan luo, eistäčin i rubein kobralla šüömäh; söin küllälďi, šītä i ďaďa venüv šüömättä i tahtov šūä. mie otin kamahlolla, dūmaičin, što vien ďaďalle i ďermin, läkšin kandamah pimiässä. popaďin, koittelen käsillä karvaset, — dūmaičin — ďaďan parta, a šīnä venü emändä. helma avaudun räččinältä, vielä pieri šihahuttov. mie dūmaičin ďaďa puhuv, što palava. a mie šanoin: »elä puhu, mie šöin äijän, ei

ou palava.» mämmit laššin šinne, dūmaičin, što šūh*un*. üöllä havaistaičin, küšüin ďaďal*t*a: »küllält*i*gö šöit?» heän šanov: »mie en šüönüt.» mie dogadiečin, što popaďi emännällä mämmi jalgateiskih. mie ďaďall*e* šanoin: »aššu pois» i ńīn müö uijimma pois. [23]

d. Tuntemattomista kylistä.

23.

akka läkši gribah. ka heän šielä üökšü i jäi heän talveks meččäh. nu ka kon*t*io tuľi akan luo i hüö talven elettih i akka kohtuitu. nu tuľi hänellä aika šuaha; šai poijan. nu poiga rodieh, i*k*enet kui nügüine a kaglaš šua karvaine. nu kešä tuľi i akka läkši šielt*ä* pois. lähettih hüö poijaŋke, i tult*i*h hüö dorogalla, matattih hüö dorogoa müöt i nähäh pellošša rahvaš kävelläh. muamolla huigi*a* pojaŋke matata, šanov: »šie poiga matkoa tätä dorogoa müöt a mie toi*z*ta.» nu poiga matkai, tuli kirikkö, pappi mögisöv: »tule», šanov, »tämme palkkoat kazakakši.» nu heän palkkoičči. pappi šanov: »kui šilma kučutah?» heän šanov: »en tījä kui.» nu ka händä tüönnetäh vettä tuomah. a heän ei ota reŋkilöjä, a ott*o*v puizen. tüönnetäh hänt šīt halgua pihalt tuomah. heän pihalla kaččov, lüčükkäiset hallot ka ei ota, a ottah pitki*ä*, hvattiv i perttih kan*t*av, — ka perttih kan*t*av i ovet kaikki šūbi viän*t*i. a pappi šanov: »mikši šie näit kannoit, oľi», šanov, »šiel lüčükkäisiä?» »en tuonu nīt*ä*», šanov, »vähän näit*ä* kui toin, nï tulov kūkši.» pappi i nägöv što händä paha pidöä; pagisov pabaďieŋke i šanov: »meilä lie händä paha pidöä, melliččä oŋ kiššottu toikkosih, davai, müö hänen šinne tüönnämmä.» nu illalla vaľľaššettih hebozen. »mäne», šanov heän, »melličällä. šielä on jauho*a* kūži värčči*ä*.» nu mäni heän melličän luo, melliččä šalvattu. ka heän ümbäri kävelöv, ei popaďi, a kui on kon*t*ion poiga oven lomaičči. oven lomaičči, kaččo — ei oa jauho*a* ni mitäh, tühjäine melliččä. ištuv i vuottav mellikköä. nu tult*i*h šinne toikkoset i heän šanov: »ken teist on mellikkä, davaite miula jauhot!» kaikki tullah, mie olen, šanotah, mellikkä. ka mie näöštä, što uglassa lomu; otin mie tämän lomun i davai heidä pekki*ä* — kon*t*ion poiga ōn, ńīn on vägi*ä*. a otin ostatkat.

hvatin takkah toikkoset i vejän mie heidä regeh, istuočin heijän peäl i vien mie papin luo. ka papin ikkunal luo tulin, hebozen piätin, otin heiät tukkuh papin luo i vein. »kumbane heišt on mellikkä?» šanon mie. a pappi kaččov: hüö on toikkoset. »lašše», šanov, »heidä pois.» pappi šanov naizella: »töäldä tuli meilä nügüine paha, lienöv rosorio meijät; on škola i škola toikkosil savladoidu i pidäv händä tüöntöä što meilä on poiga šielä učeniašša.» nu huomenekšella hänen i tüönnettih. ka mie läkšin, löüin mie tämän školan, mänin školah, a ei oa ni ketäh, ńi uččiteloja ni brihačču loja. mie kiugoalla nouzin i kačo — loašša raudaset kručkat riputah i petlat. ka ilta tuli, šen toikkoset kerütäh ših uččilisah, ken petlah ripustaiččov, ken kručkah. ka mie kačoin kiugoalda, läkšin pois i küšüin, kumbane on papin poiga. üks tulov, milma töükköäv i šanov: »mie olen papin poiga» i toine tulov i heän on papin poiga. ka mie heijät uglah ähkäin, otin, hvatin takkah i vien papin perttih. pappi mögisöv: »lašše šie pois heidä», a mie otin papilla toin i küsün: »kumbane šiun poiga on.» pappi tuašen akalla pagisov: »on üheššä šuossa kontio, joga üödä sīvattoa lomait, pidäv händä tüöntöä šinne, eigö händä kontio lomai.» üön magain; »mäne», šanotah, »ka täh peltoh elä tījä, ei oa lehmöä meil koissa». nu mie läkšin, ka täh aikah kävelen i mögisen: »lehmäine būra tule kodih.» ka kūlen mie, matkoav, tuli kontio, mie kontioŋke hvattiečin; kontiol ei šua voittoa. mie korvišta otin i vejän kodih. tuľin papin tarhan luo, veräjän i avain tarhah i laššin perttih. mänin, pappi i kaččov miuh i šanov: »lehmän toit, kunne panit?» »tarhah», šanon. pappi i pabadiekalla šanov: »meilä kazakka hüvä, lehmän toi meilä, tüönnämmä huomenna vielä.» pappi kūlov, tarhašša lehmät möŋgütäh, a kontio murjov lehmiä. mi oľi hänellä lehmeä, kaikki lomaičči. »elä tījä ńi midäh, aja händä pois tätä lehmöä». mie mänin, laššin, kontio läkši meččäh. [20]

24.

akka kolobuškaisen pani ikkunalla. kolobuškaine ikkunalta i vieri pihalla; läkši dorogoa müöt vierimäh i tulov kontio vaštah i šanov: »kolobuškaine, kunne šie vieret?» heän šanov: »kunne pöä kandav.» kontio šanov: »mie šiun šüön.» »elä šüö milma».

šanov, i uidi. vieröv iellälı — tulov hukka vaštah i šanov: »kolobuškaine, mie šiun šüõn.» heän šanov: »elä šüõ milma, mie šiule virren laulan: 'mie akast uijin, mie kontiost uijin, mie šiust hukka uijin'», i läkš vierimäh ielläh. tulov jänis vaštah, šanov: »kunne šie kolobuškaine vieret?» »kunne pöä kandav», šanov. »mie», šanov jänis, »šiun šüön.» »elä šüõ», šanov, »milma, mie šiule virren laulan: 'mie akast uijin, mie kontiost uijin, mie hukast uijin, mie šinust jänis uijin'», i läkši vieremäh ielläh. tulov rebo vaštah. »kunne šie kolobuškaine vieret?» heän šanov. kolobuškaine šanov: »kunne pöä kandav» i rebo tuaš šanov: »mie šiun šüõn.» »elä», šanov, »šüö milma, mie šiule virren laulan: 'mie babašta uijin, mie kontiost uijin, mie hukast uijin, mie jäniksest uijin i mie šinust rebo uijin.'» rebo šanov: »virši hüvä, laula miule üveštah, elä uiji, mie olen vähäseldi korvalda luja, vähä külen; istuiče miun nenän ńokalle i laula üvestah virrüt!» kolobuškaine istuičči ńenällä revon. rebo udaloi muanitti da i šõi —. rebo kaikkia udaloimbi. [19]

25.

eli risti-kanša vsjoromno kui enzimäine risti-kanša. otettih tämä risti-kanša, pantih krūšalah i sitä pantih vedeh. otettih i ištutettih hänen tuleh, otettih hänen tulešta i ištutettih tiekkah i tuotih hänen riukalla. ken risti-kanša ottav, pöätä häneldä šilittäv, rubiv laulamah iänellä. a šitä heän ülen lie vanha. rubev krūtiččemalı, šurma hänen kaikki da i kaikki. [25]

B. Arvoituksia.

a. Ńebeličča.

1. pïteriššä halgua leikatah, tänne laššut lennetäh. (kirja.) [1]
2. pikkaraine korbaččaine kaiken pellon hüppelõv i strigiv (čirppi.) [2]
3. ümbäri ńenästä pūöriv, a käsih ei andaiče. (tūli.) [3]
4. iče kehnoine a piä pūdehińe. (bezmana.) [4]
5. pikkaraine, udaloine, läbi muašta proidiv, i rusukean šuapkasen löüdi. (šieni.) [5]

6. lendäv, molčiv, istuiččov, molčiv, a kuin kuolov propadiv, nīne sareviv (lūmi.) [6]
7. kūši jalgoa, kabiet ei o*a*, on šarvet, da ei o*a* härgä. (torakkana.) [7]
8. kolm jalgoa, kakši korvoa a kūveš vačča. (luahkana = puukorvo.) [8]
9. kakši pöädä, kūši jalgoa, ükši händä. (račastova.) [9]
10. vuašša puizesta vuotav, — nu jarka rupev ŋusemah. boko tuľi i loukkoseh čökkäv, ei ruvennu vuotamah. (vuašša puińe tünnüri šcisov.) [10]
11. liukkū, laukkū, lihoissa rippū. (uisniekat = 'korvarenkaat'.) [11]
12. kevöällä vanhenov, kešällä knolov a talvel tuašen eläüdüv (talvi.) [12]
13. voro aitašša, jäičät künnükšel. (bajari.) [13]
14. kakši koľččoa, kakši nokkoa, keššel noagla. (sakset.) [14]
15. kūži jalgoa, kakši pöädä, ükši händä, kakši loukkoa. (akka ajav hebozella šelläššä.) [15]
16. ovet ei avauda, a perttih popaďi. (Päivõnen.) [16]
17. rīhi pakšu, latt*ia* siliä, vellet briusat (kaŋget), vaššat sizaret. (puijah.) [17]
18. pikkarainc koiraine kodi*a* varteiččov. (lukku.) [18]
19. kakši haŋgua šeisotah, haŋgoloil keššeľ, kešščlin peäl harvat, harvoin peäl loukko, loukon peäl kočka, kočkan peäl šarat. (inehmińe.) [19]
20. ńi ikkunoa, ńi ov*ia*, täüš kirikko rahvašta. (ogurča.) [20]
21. kakši v*elleä* kačotah toine toizeh, ńi kui ei šua ühteütüä. (lagi i l*attia*.) [21]
22. neľľä velľ*eä* hüpätäh jällekkäh, ńi kulla ńi kuda ei šoa ťavottoa. (telegašša tiegat.) [22]
23. kakši venüjõä, kakši šeisojoa, vījes kävelöv, kūveš vetelöv. (ovi.) [23]
24. tieloašta heŋgi vīďi i mitä hänen pidäv roadoa. (akka šoav lapšen i pidäv še rištiä.) [24]
25. vīzi vīzinäistä, vīskümment krūgaista i kakskümmendvīz streľkasta. (borona = aštova.) [25]
26. šeiväs törččiv, loukko vorččiv a jäičät koliššah. (melliččä.) [26]

27. kolm[e] jalgoa, kakši korvoa, keššel vačča. (lohana.) [27]
28. elävä kuoliata lüöv, a kuolia vaŋguv, a vaŋgutah, [hänen] rahvas matatah. (šüömäkello.) [28]
29. mänen külüh mušta, tulen šieltä ruzkia; mänöv vedeh ruzkia i vīď iv šieldä mušta. (rauda pajas kui taotah.) [29]
30. suimin põän, annan jūa, rubiuv pagizemah. (póra = künä.) [30]
31. ei ńi kūvo, ei ńi kesreä a rusnikkoa pakkuv. (akan rago.) [31]
32. keššellä järveä kando. — (nenä. — reijät = järvi, a keššel kando) [32]
33. keššel järveä kello. — (käšaštie.) [33]
34. mištä šütüöčät baboa ńaboavaš. (ovešša köägä.) [34]
35. kumbańe lū inehmisessä ei oa riššittū. (hambahat.) [35]
36. neľľä mušikkoa, tagoakši parrat. — (hebosen jallat.) [36]
37. valgia kokka timoška a ruškia koko maška. (malinamarja.) [37]
38. kakš velleä ükš ühen peäl kačotah, a vek ei soigečeta. (šilmät.) [38]
39. kirvehettä šilda loadiččov. (järv külmäv.) [39]
40. täüši kartta ķokkoa ladďattu. (pīroat.) [40]
41. matkoav mužikka meččäh, kaččov koďih; mečäštä matkoav, meččäh kaččov. (kirveš vüön alla.) [41]
42. pertti siliä, a pertiš šarvet. — (pertti, pihalle päin »uglat».) [42]
43. neľľä velleä ühen šuapkan al šeisotah. (stola.) [44]
44. kakši šeisov, kakši venüv, vījes kävelöv, kūveš vetelöv, seiččemäs virttä laulav. (ovi perttih.) [45]
45. nellä vellestä ühteh loukkoh kuššah. (lehmän nännit.) [46]
46. ruzkiat jäičät pečurkašša. (hīlet.) [47]
47. valgiešessa bočopkašša kakši ruaznoita ollutta. (jäiččä) [48]
48. vūven eläv i üōn magoav. (ruis.) [49]
49. šeišov pappi šillalla, no mögizöv i [kaikkie] kušev. — (samovuara.) [50]
50. kolm jalgoa, kakš korvoa, kūveš vačča. (luahkana = korvo; Vrt. n:o 27.) [43]
51. äijäko pūtoa vūveš on? (kakši pūtoa i ükši luotta vūveššа). [51]

52. vīsi vell*eä* šuabran al ollah — kaštun, a vīsi ei šuabran — ei ō kaštun. (= var*pāt* i šormet.) [52]
53. kakši polšunoa, vīsi pereleitä, kümmeńe andrei*t*a. — (= redi-regi.) [53]
54. nelläkümmentä hirtä kannetah nelläŋkünmenin grossin, jo*k*a hiri o kakši kehnommašta kaksin grossin (= 8 ruplaa 2 kopeikkaa.) [54]
55. mušta ka*k*ara kunne šie hüppöät, vot valg*ea* ka*k*ara šie šiel lienet? (poat-garšukka.) [55].